

M.N. BOLIYEV

LOTIN TILI VA TIBBIYOT TERMINOLOGİYASI

A B
C D
E

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS
TA‘LIM VAZIRLIGI**

O‘RTA MAXSUS, KASB-HUNAR TA‘LIMI MARKAZI

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI
SAQLASH VAZIRLIGI**

M.N. BOLIIYEV

LOTIN TILI VA TIBBIYOT TERMINOLOGIYASI

Tibbiyot kollejlari uchun darslik

Qayta ishlangan va to‘ldirilgan 6-nashri

Toshkent — «ILM ZIYO» — 2010

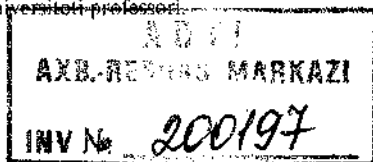
81.2
B83

*Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'imi ilmiy-metodik
birlashmalari faoliyatini muvofiqlashtiruvchi Kengash
tomonidan nashrga tavsiya etilgan.*

«Lotin tili va tibbiyot terminologiyasi» fani darsligi kasb-hunar kollejlari uchun tuzilgan o'quv dasturi asosida qayta ishlandi va to'ldirildi. Fonetika, harf va tovushlar tasnifi, odam skeleti va ichki a'zolari, dori shakllari, dorivor o'simlik qismlariga doir ma'lumotlar hamda nazoqat-ishlari variantlari kabi qismlar kiritildi. Ushbu darslikda tibbiy atamalarning yasalishi va ularning zamonaviy tibbiyot terminologiyasi (anatomik, davolash hamda dorishunoslik)da qo'llanilishi berilgan. Darslikdagi mavzular boblarga bo'lingan. Qo'shimcha ma'lumotlarda kasallik nomlari, tibbiy fanlar va davolash usullari, shuningdek, xalq tabobatida qo'llaniladigan shifobaxsh o'simliklar va mevalarning lotincha nomlari berilgan.

Mas'ul muharrirlar: **N.Q. TURNIYOZOV** — Samarqand Davlat chet tillar instituti professori; **M.M. YO'LDOSHEV** — Samarqand Davlat universiteti professori.

Taqrizchilar: **A.E. MAMATOV** — Samarqand Davlat tibbiyot instituti professori; **Z.B. O'RINBOYEV** — Samarqand Davlat universiteti dotsenti; **I.K. MIRZAYEV** — Samarqand Davlat universiteti professori; **A.M. BUSHUY** — Samarqand Davlat chet tillar instituti professori. **D. SALOHIIY** — Samarqand Davlat universiteti professori.

MUQADDIMA

Har bir fan zamon o'zgarishi bilan rivojlanib, takomillashib boradi. Tibbiyot sohasidagi lotin tili va tibbiyot terminologiyasi fanining rivoji tibbiy fanlar bilan bog'liqdir. Tibbiyot kollejlari o'quvchilarga tibbiyot hamda tabobatda qo'llaniladigan tib atamalarini o'rgatish asosiy maqsadi hisoblanadi.

Darslik materiallari tibbiyot kollejlari uchun tuzilgan dastur asosida berilgan. Ushbu darslikdagi topshiriqlar turli xil bo'lib, ular o'quvchilarning mustaqil ishlash va fikr yuritish, izlanish, tahlil qilish, xulosa chiqarish kabi malakalar hosil qilishida muhim ahamiyatga ega.

Tibbiyot atamalari yasashida qo'llaniladigan so'z yasovchi qo'shimchalar va lotincha-yunoncha ma'nodosh so'zlarning darslikda berilishi so'z turkumlaridan ot hamda sifatlarga oid mavzularni chuqurroq o'rganishga qaratilgan. Har bir mavzuda yodlash uchun so'zlar, mashqlar va retseptlar mutaxassisliklarning turlariga qarab, ya'ni M*— *anatomik*, S—M*— *davolash*, M—F*— *umumtibbiy*, F*—*dorishunoslikka doir* atamalar berilgan.

Ushbu to'rtinchi nashr qo'shimchalar kiritilgan holda qayta ishlandi. «Fonetika» bo'limidagi mashqlar, yozma nazorat ishlardan namunalar, tashqi a'zolar, skelet, ichki a'zolar, dori shakllari, dorivor o'simlik tarkibiy qismlarining rasmlari va nomlari qo'shimcha qilindi.

Mavzular so'nggida kasb-hunar kollejlari o'quvchilarning dunyoqarashi va ma'naviy-ma'rifiy bilimlarini oshirishga ko'maklashuvchi mustaqil o'rganish uchun lotin maqollari hamda hikmatli so'zlar berilgan. Darslikda lotincha-o'zbekcha lug'at berilgan bo'lib, bu o'quvchilarning mashq va topshiriqlarni mustaqil bajarishiga yordam beradi. Shuningdek, lotin tilini yaxshi o'zlashtirish maqsadida matnli mashqlar ilova qilindi.

Tibbiyot kollejlari o'quvchilari tibbiyotni o'rganishga kirishishdan oldin quyidagilarni doimo yodda tutishlari kerak: «*In via est in medicina via sine lingua latina* — lotin tilisiz tibbiyotga yo'l yo'q» yoki «*Non est medicina sine lingua latina* — lotin tilisiz tibbiyotni tasavvur etib bo'lmaydi».

LOTIN TILINING QISQACHA TARIXI

Tibbiyotga oid yangiliklar, kasalliklar, dorilarning nomi necha asrlar davomida lotin-yunon tilida berilgan va bundan keyin ham shunday bo'lib qoladi. Lotin tili xalqaro tibbiyot tili, deb tan olingan. Bu esa, tibbiy olimlarning hamkorlikda ishlashlariga yanada yordamlashadi.

Juda qadim zamonlarda hozirgi Italiya hududidagi Appenin yarim orolida Latsiya viloyati bo'lib, u yerda lotin qabilasi yashagan. Bu qabila bosqinchilik urushlari vaqtida butun Yevropa, Afrikaning shimoliy qismi va O'rta yer dengizida yashovchi qabilalarga o'z hukmdorligini o'tkazgan. Bosib olingan yerlarda yashovchi qabilalarga o'z tilini, ya'ni lotin tilini davlat tili, deb qabul qilishga majbur qilgan. Lotinlarning poytaxti Rum shahri bo'lgan. Rum saltanati Yunonistonni bosib olganda, bu yerda madaniyat yuksak darajada taraqqiy etgan bo'lib, u Rum davlati xalqlari madaniyatida o'z aksini topgan. Buni tibbiyotning davolashga doir atamalarida yaqqol ko'rish mumkin.

Keyinchalik, eramizning beshinchi asrlariga kelib, Rum saltanati inqirozga uchradi va uning o'rniga hozirgi Fransiya, Ispaniya, Yunoniston, Misr, Italiya va shunga o'xshash boshqa davlatlar yuzaga keldi. Ilk bor tibbiy atamalar yig'masini eramizdan oldingi beshinchi asrda yashagan tibbiy alloma Buqrot (Gippokrat) yozgan. Ko'p olimlar o'zlarining ilmiy ishlarini lotin tilida yozib, ilmiy darajalarni himoya qilishgan.

Yevropa mamlakatlarida XVIII asrgacha lotin tili fan va ma'muriy ishlarda ishlatilib kelingan. Lekin milliy davlatlarning shakllanishi bilan lotin tili o'zining fan va madaniyat sohasidagi ahamiyatini butunlay yo'qotdi. Lotin tili o'lik tilga aylangan bo'lsa-da, hozirgi kungacha o'z ahamiyatini yo'qotgani yo'q. Ayni paytda tibbiyot, tarix, huquqshunoslik, filologiya va biologiya fanlarida lotin tilidan keng foydalaniladi. Bu, ayniqsa, tibbiyotda yaqqol ko'zga tashlanadi, chunki anatomik va davolashga oid atamalar hamda dorilarning nomi lotin tilidadir. Retsept varaqasida hamisha dori nomlari va dorixona xodimiga shifokor tomonidan dori tayyorlash haqidagi ko'rsatmalar lotin tilida yoziladi. Shunday ekan, bo'lajak o'rta tibbiyot xodimlari ham lotin tilini puxta o'zlashtirib olishsa, foydadan xoli bo'lmaydi.

FONETIKA

1-§. LOTIN TILI ALIFBOSI

Lotin tili alifbosida 25 ta harf bor.

Bosma harflar	Yozma harflar	Harflarning nomi	O'zbekcha muqobili
Aa	<i>Aa</i>	a_ (a)	a
Bb	<i>Bb</i>	be_ (be)	b
Cc	<i>Cc</i>	ce_ (se)	ts, s yoki k
Dd	<i>Dd</i>	de (de)	d
Ee	<i>Ee</i>	e (e)	e
Ff	<i>Ff</i>	ef (ef)	f
Gg	<i>Gg</i>	ge (ge)	g
Hh	<i>Hh</i>	ha (xa)	h
Ii	<i>Ii</i>	i (i)	i
Jj	<i>Jj</i>	jota (yota)	y
Kk	<i>Kk</i>	ka (ka)	k
Ll	<i>Ll</i>	el (el)	l
Mm	<i>Mm</i>	em (em)	m
Nn	<i>Nn</i>	en (en)	n
Oo	<i>Oo</i>	o_ (o)	o
Pp	<i>Pp</i>	pe_ (pe)	p
Qq	<i>Qq</i>	qu (qu)	q
Rr	<i>Rr</i>	er (er)	r
Ss	<i>Ss</i>	es_ (es)	s yoki z
Tt	<i>Tt</i>	te (te)	t
Uu	<i>Uu</i>	u_ (u)	u
Vv	<i>Vv</i>	ve (ve)	v
Xx	<i>Xx</i>	ix (iks)	iks
Yy	<i>Yy</i>	ypsilon (ipsilon)	i
Zz	<i>Zz</i>	zeta (zeta)	z yoki ts

2-§. TOVUSHLAR TASNIFI

Lotin tilida tovushlar talaffuz etilishiga ko'ra **unli** (*vocales*) va **undosh** (*consonantes*) tovushlarga bo'linadi: *a, e, i, o, u, y* tovushlari unli; *b, c, d, f, g, h, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z* tovushlari undosh tovushlar hisoblanadi.

3-§. UNLI TOVUSHLAR TALAFFUZI

«**A, a**» unli tovushi o'zbek tilidagi «**A**» unli tovushidek talaffuz qilinadi. Masalan: *amarus* (amarus) — achchiq, *albus* (albus) — oq, *abdomen* (abdomen) — qorin.

«**E, e**» unli tovushi o'zbek tilidagi «**E**» unli tovushidek talaffuz qilinadi. Masalan: *pes* (pes) — oyoq, *elasticus* (elastikus) — qayishqoq, bukiluvchan, *derma* (derma) — teri.

«**I, i**» unli tovushi o'zbek tilidagi «**I**» unli tovushidek talaffuz qilinadi. Masalan: *internus* (internus) — ichki, *intestinum* (intestinum) — ichak.

«**O, o**» unli tovushi o'zbek tilidagi «**O**» unli tovushidek talaffuz qilinadi. Masalan: *organum* (organum) — a'zo, *lobus* (lobus) — bo'lak, *oculus* (okulus) — ko'z.

«**U, u**» unli tovushi o'zbek tilidagi «**U**» tovushidek talaffuz qilinadi. Masalan: *uterus* (uterus) — bachadon, *ulcus* (ulkus) — yara, *urina* (urina) — siydik.

«**Y, y**» unli tovushlar o'zbek tilidagi «**I**» unli tovushidek talaffuz qilinadi. Masalan: *symptoma* (simptoma) — belgi, alomat, *amygdala* (amigdala) — bodom, *Gossypium* (gossypium) — paxta.

1-mashq. O'qing. Unli harflarning o'qilish qoidasiga rioya qiling.

Amarus, Valeriana, emulsum, tabuletta, pasta, gaster, rubor, organum, linimentum, mastitis, costalis, bacterium, ventriculus, optimus, morbus, internus, tuberculum, sepsis, duodenum, oculus, hepatitis, medicamentum, ureter, elasticus, abdomen, vertebra, uterus, vagina, vena, sutura, scapula, papilla, medulla, urina, arteria, Kalium, lobulus, decoctum, Amygdala, spiritus.

4-§. DIFTONGLAR

Bir tovushni ifodalovchi ikki unli harf birikmasi diftong deb ataladi. Lotin tilida, asosan, to'rtta diftong bor:

«ae» unli harflari birikmasi o'zbekcha «e» deb o'qiladi. Masalan: *aegrotus* (egrotus) — bemor, *gangraena* (gangrena) — tirik to'qimalarning o'lishi, *Laevomycesinum* (levomitsetinum) — levomitsetin.

«oe» unli harflari birikmasi o'zbekcha «e» deb o'qiladi. Masalan: oedema (edema) — shish, *Foeniculum* (fenikulum) — shivit.

«au» unli harflari birikmasi (au) dagi (u) harfi qisqa o'qiladi. Masalan: *Aurum* (aurum) — oltin, *trauma* (trauma) — shikastlanish.

«eu» unli harflar birikmasi (eu) dagi (u) harfi qisqa o'qiladi. Masalan: *neuralgia* (neuralgiya) — asab kasalligi, *pneumonia* (pneumoniya) — o'pkaning yallig'lanishi. *Leukomycesinum* (leukomitsin) — leykomitsin.

«ai» unli harflar birikmasi lotin tilida «ai» deb talaffuz qilinadi. Masalan: *Daimeton* (daimeton) — daimeton, *Dikcainum* (dikaynum) — dikain, *Naucain* (naukain) — novokain.

«ei» unli harflar birikmasi lotin tilida «ei» deb talaffuz qilinadi. Masalan: *Luteine* (luteine) — lutein.

«ou» unli harflar birikmasi o'zbekcha «u» deb o'qiladi. Masalan: *croup* (krup) — hiqildoqning o'tkir yallig'lanishi.

Ba'zi vaqtlarda qator kelgan ikki unli harf birikmasi diftong hosil qilmaydi, u holda ikkinchi unli harfning ustiga ikki nuqta qo'yiladi va unililar ayrim-ayrim o'qiladi. Masalan: *aër* (aer) — havo, *Aërosolum* (aerolum) — aerazol, *Aloë* (aloe) — sabur, *dyspnoë* (dyspnoe) — nafas qisishi.

2-mashq. O'qing. Diftong va unli harflarning talaffuz qilinishiga e'tibor bering.

Præparatum, diaeta, apnoë, anaemia, paediter, haema, oedema, gangraena, haematogenum, aurum, pneumonia, Aloë, Aminocaine, Daimeton, Intercain, Luteine, Foeniculum, Crataegus, roentgenum, aurus, bacteriaemia, oestrogenus, haemostaticus, aër, hyperaemia, trauma, leukaemia, croup, dyspnoë, Novocainum.

3-mashq. Quyidagi so'zlarni o'qing va tibbiy termin shaklida yozing.

[*Valeriana*], [*preparatum*], [*spiritus*], [*apnoe*], [*planta*], [*dieta*], [*aurum*], [*emulsom*], [*medulla*], [*skapula*], [*anemia*], [*hema*], [*pediter*], [*dekoktum*], [*tabuletta*], [*kaput*], [*okulus*], [*auris*], [*oris*], [*trunkus*], [*kollum*],

[manus], [duktus], [mamma], [dorsum], [pektus], [umbilikus], [gluteus], [anus], [penis], [vagina], [testis], [pes], [edema], [pasta], [gangrena], [gaster], [hematogenum], [Aloë], [pneumonia], [fenikulum], [rentgenum], [linimentum], [morbus], [Kratagus], [bakteriemia], [morbus], [estrogenus], [duodenum], [hemostatikus], [medikamentum], [trauma], [elastikus], [urina], [leukemia], [abdomen].

4-mashq. O'qing. Diftonglar va unli harflarning talaffuz qilinishiga e'tibor bering.

Aceteinum, Aminocaine, anaemia, amarus, auris, bacca, bacterium, Cysteinum, caecum, cito, cutis, Daimeton, dens, decoctum, emulsum, faex, gaster, haema, Herocaine, internus, intercain, Juniperus, Laevomyctinum, lobulus, Luteine, Leukomycin, Kalium, medulla, nasus, Neurofinum, oedema, Novocainum, papilla, Procaine, rubor, scabies, scapula, Syntocainum, sutura, succus, tabuletta, tuberculum, ureter, uterus, vagina, vertebra, vena.

5-§. UNDOSH TOVUSHLAR TALAFFUZI

«C, c» harfi ikki xil o'qiladi:

e, i, y — unli harflari va **ae, oe** diftonglari oldida (s) deb o'qiladi. Masalan: *cerebrum* (serebrum) — miya, *cystis* (sistis) — pufak, *cito* (sito) — tez, *caecum* (sekum) — ko'richak, *coelia* (seliya) — qorin bo'shlig'i.

Boshqa hollarda, ya'ni **a, o, u** — unliharflari oldida, undoshlar oldida va so'z oxirida kelsa, **c** harfi (k) deb o'qiladi. Masalan: *caput* (kaput) — bosh, *costa* (kosta) — qovurg'a, *cuprum* (kuprum) — mis, *lac* (lak) — sut, *medicus* (medikus) — shifokor, do'xtir.

H, h — o'zbekcha (h) harfi kabi talaffuz qilinadi: *herba* (herba) — o't (bot.) *humanus* (humanus) — odamiylik, *hepar* (hepar) — jigar, *haema* (hema) — qon.

K, k — harfi tibbiy lotin tilida kam qo'llaniladi, faqatgina yunon va arab tilidan kirib kelgan atamalarda uchraydi: *Kalium* (kalium) — kaliy, *keratoma* (keratoma) — shoxsimon o'sma.

L, l — harfi yumshoq talaffuz qilinadi. *mel* (mel) — asal, *luna* (luna) — oy, *labium* (labium) — lab.

S, s —harfi ikki unli yoki har qanday bir unli bilan **m, n** undosh harflari o'rtasida (z) harfidek, boshqa hollarda esa (s) deb o'qiladi: *Rosa* (roza) — atirgul, *vaselinum* (vazelinum) — vazelin, *neoplasma* (neoplazma) — neoplazma, *scabies* (skabies) — qichima, *menzis* (menzis) — oy.

X, x — harfi ikki unli o'rtasida kelsa (gz) deb o'qiladi, qolgan holarda (ks) yoki (gs) deb talaffuz qilinadi: *apex* (apeks) — uch yoki bosh qism, *exitus* (egzitus)—natija, *lex* (legs)—qonun, *radix* (radiks)—ildiz.

Z, z —harfi yunon va boshqa tillardan o'zlashtirilgan atamalarda (z) deb o'qiladi: *zone* (zona) — zona, *zygoma* (zigoma) — yuz (yonoq) suyagi, *zonula* (zonula) — kamarcha. Lekin *Zincum* (sinkum) — rux va *influenza* (influenza) — yuqori nafas yo'llarining o'tkir katari atamalaridagina z — harfi (s) deb talaffuz qilinadi.

5-mashq. *Undosh harflarning o'qilishiga e'tibor bering.*

Activatus, leukaemia, Haematogenum, occipitalis, contagiosus, nasalis, bacteriaemia, costalis, roentgenum, suppositorium, conjunctivus, sternum, gargarisma, spirituosus, paralysis, densitas, auris, laryngitis, symptoma, Magnesia, auscultare, Crataegus, apnoë, hyperaemia, gangraena, paediatr, haemostaticus, oestrogenus, aestimare, vaccinum, officinalis, pancreas, Amidopyrinum, cellula, hygiëna, cera, cito, statim, praeparatum, prognosis, medicamentum, diagnosis.

6-mashq. *Quyidagi atamalarda C harfining (ts) tovushidek o'qilishini tushuntiring.*

Canalis, cerebrum, costa, occipitalis, conjunctivus, Crataegus, collum, cranium, cytus, ductus, processus, tuberculum, rectum, faciës, tinctura, caecum, cella, calvaria, decoctum, cerebellum, causticus, ventriculus, medicinalis, columna, scapula.

7-mashq. *Quyidagi atamalarda C harfining (K) tovushidek o'qilishini tushuntiring.*

Abducens, abductor, acidum, acetum, bacca, bacterium, cancer, cartilago, cutis, cystis, elasticus, fascia, fructus, hepaticus, jecur, lac, medicamentum, mucilago, narcosis, oculus, pancreas, rectalis, scabies, succus, tuberculum, Urtica, vaccinum.

8-mashq. Quyidagi tibbiy atamalarni o'qing va S harfining (Z) tovushdek talaffuz qilinishini tushuntiring.

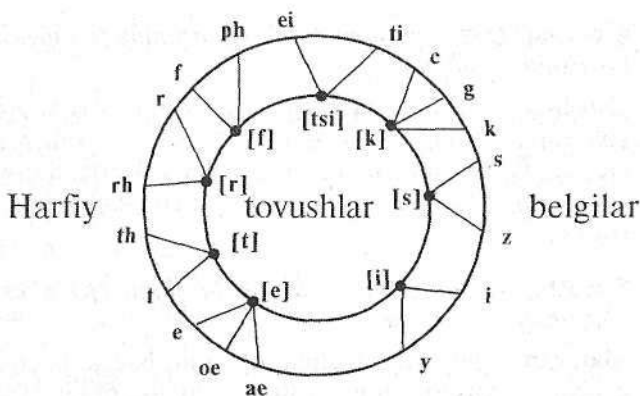
Abdominalis, Anisum, amarus, amnesia, bacillus, blastoma, calcaneus, cardiacus, cutis, cystis, dosis, narcosis, naturalis, nasus, obductus, otitis, optimus, spasmus, tabes, usus, vaselinum, vesica, virus.

9-mashq. Tibbiy atamalarni o'qing va S harfining (S) tovushidek o'qilishini tushuntirib bering.

Auris, abducens, compositus, dens, dentalis depuratus, dilutus, destillatus, durus, dysuria, dysenteria, emulsum, fissura, fibrosus, genus, hydrops, incisura, intestinum, internus, lobus, mastitis, mollis, morbus, neurosis, ostium, paries, percussio, Ricinus, Rosa, siccus, sternum, succus, species, tonsilla, ulcus, vaginalis, vomicus.

10-mashq. Quyidagi tibbiy atamalarni o'qing, x va z harflarining o'qilishiga e'tibor bering.

Zona, exoderma, exoplasma, xeroformium, eczema, extractum, larynx, zygoma, dexter, mixtura, Zincum, Taraxacum, radix, influenza, cortex, maxilla, externus, zygomatikus, zonula, Oryza.

1-rasm. Harflar va tovushlar tasnifi.

6-§. HARF BIRIKMALARI VA QO'SH UNDOSHLARNING O'QILISH XUSUSIYATLARI

q — harfi doimo «u» harfi bilan birgalikda kelib, unli harf oldidan kelganda (kv) deb talaffuz qilinadi: *aqua* (akva) — suv, *quinque* (kvinkve) — besh, *quadriceps* (kvadritseps) — to'rt boshli.

ngu — harflar birikmasi unli oldida kelganda (ngv), boshqa hollarda esa (ngu) deb o'qiladi: *Lingua* (lingva) — til, *unguentum* (ungventum) — surtma, *angulus* (angulus) — burchak.

su — harf birikmasi a, e unli harflari oldida ketsa (sv), boshqa hollarda (su) deb o'qiladi: *Suavis* (svavis) — yoqimli, *consuetudo* (konsvetudo) — odat, *Suinsulinum* (suinsulinum) — suinsulin.

ti — harf birikmasi unlihar oldida kelganda (si) deb o'qiladi, lekin s, x undoshlaridan keyin kelganda esa (ti) deb talaffuz qilinadi: *Articulatio* (artikulatsio) — bo'g'in, *solutio* (solutio) — eritma, *ostium* (ostium) — teshik, *mixtio* (mikstio) — aralashish.

sch — harflar birikmasi (sx) deb o'qiladi: *Schizandra* (sxizandra) — limono't, *ischium* (isxium) — dumba suyagi.

Quyidagi harf birikmalarini yunon tilidan o'zlashtirilgan atamalarda uchratish mumkin.

ch — harflari birikmasi (x) deb talaffuz qilinadi: *Chirurgus* (xirurgus) — jarroh, *Chamomilla* (xamomilla) — moychechak.

ph — harflar birikmasi (f) deb o'qiladi: *Diaphoreticus* (diaforetikus) — terlatuvchi, *Phosphorus* (fosforus) — fosfor.

th — harflari birikmasi (t) deb o'qiladi: *Mentha* (menta) — yalpiz, *thermometrum* (termometrum) — harorat o'lchagich.

rh — harf birikmasi (r) deb o'qiladi: *Rheum* (reum) — rovoch, *rhaphe* (rafe) — chok chizig'i.

11-mashq. Quyidagi anatomik atamalarni o'qing va tarjima qiling.

a) Cranium, maxilla, mandibula, dens, vertebra, columna, ulna, clavicula, scapula, thorax, costa, sternum, humerus, radius, femur, carpus, metacarpus, phalanx, patella, fibula, tibia, metatarsus, tarsus.

b) Lingua, pharynx, larynx, trachea, oesophagus, cor, pulmo, lien, diaphragma, hepar, ventriculus, vesica, duodenum, ovarium, testis, pancreas, uterus, colon, intestinum, processus.

 12-mashq. *Quyidagi farmakologik atamalarni o'qing va tarjima qiling.*

a). Tabuleta, pilula, dragee, briket, pulvis, unguentum, tinctura, linimentum, suppositorium, emplastrum, mixtura, oleum, solutio, extractum, decoctum, infusum, emulsum, suspensio, mucilago, aërosolum.

b). Herba, folium, flos, bacca, semen, stigma fructus, tuber, radix, rhizoma, cortex, secale cornutum.

 13-mashq. *Atamalarni o'qing va ostiga chizilgan harf birikmalarining talaffuziga e'tibor bering.*

Aithaea, aether, bronchus, camphora, **chirurgus**, bronchialis, Morphinum, encephalon, Hippophaë, Kalanchoë, kephalaria, metaphysis, nephritis, **phlegmone**, phystiotherapia, **physiologia**, **thorax**, xerophagia, Ichthyolum, **Rheum**, **phalanx**, **rheumatismus**, saccharum, **rhaphe**, erythema. **therapia**, diaphoreticus, **Phosphorus**, **Mentha**, concha, cirrhosis, Helianthus, **Phenolum**, **Chamomilla**, Schizandra, diaphragma, **Ephedra**, lethargia, **cholecystopathia**, **Strophanthus**, **pharmacologia**, **chronicus**, Glycyrrhiza, terebinthina.

 14-mashq. *Quyidagi atamalarni o'qing va ti, qu, ngu, su harf birikmalari talaffuziga e'tibor bering.*

Angulus, pinguis, essentia, lingua, suasor, articulatio, costio, operatio, equisetum, Sanguisorba, unguentum, Liquiritia, unguis, aqua, quadriceps, suavis, Suinsulinum, ostium, mixtio, longus, aequalis, Quersus, liquor, squama, combustio, injectio, substantia, solutio, liquor, sublingualis.

7-§. UNLI «Y» HARFINING TIBBIY ATAMALARDA QO'LLANILISHI

Unli «Y» harfi yunon tilidan o'zlashtirilgan atamalarda uchraydi. «Y» unlisi old qo'shimchalarda, o'zak va qo'shimchalarda uchrashi mumkin. Buning uchun quyidagi old qo'shimcha, o'zak va qo'shimchalarni esda saqlash kifoya:

oxy-	hydr-
hyper-	pyo-
hypo-	pyr-
glyc-	syn-
yl-	myc-
dys-	yo-

oxy — taxir; oxygenium — kislorod;
 hyper — yuqori, ko'proq; hypertonia — qon bosimining ko'tarilishi

<i>glyc</i>	— shirin;	<i>Glycyrrhiza</i>	— shirinmiya
<i>yl</i>	— modda;	<i>amylum</i>	— ohor
<i>hypo</i>	— past, kamroq;	<i>hypotonia</i>	— qon bosimining pasayishi
<i>hydr</i>	— suv;	<i>Hydrogenium</i>	— vodorod
<i>pyo</i>	— yiring;	<i>pyorrhoea</i>	— yiring oqishi
<i>myo</i>	— mushak;	<i>myocardium</i>	— yurak mushagi
<i>pyr</i>	— issiqlik;	<i>Antipyrinum</i>	— issiqni pasaytiruvchi dori
<i>myc</i>	— qo'ziqorin;	<i>Biomycinum</i>	— biomitsin
<i>dys</i>	— kasallik holati yoki a'zo faoliyatining buzilishi;	<i>dysuria</i>	— qovuqdan siydik chiqishining qiyinlashuvi

syn
(sym) — ulash; *symphysis* — qo'shilish.

15-mashq. Quyidagi tibbiy atamalarni o'qing.

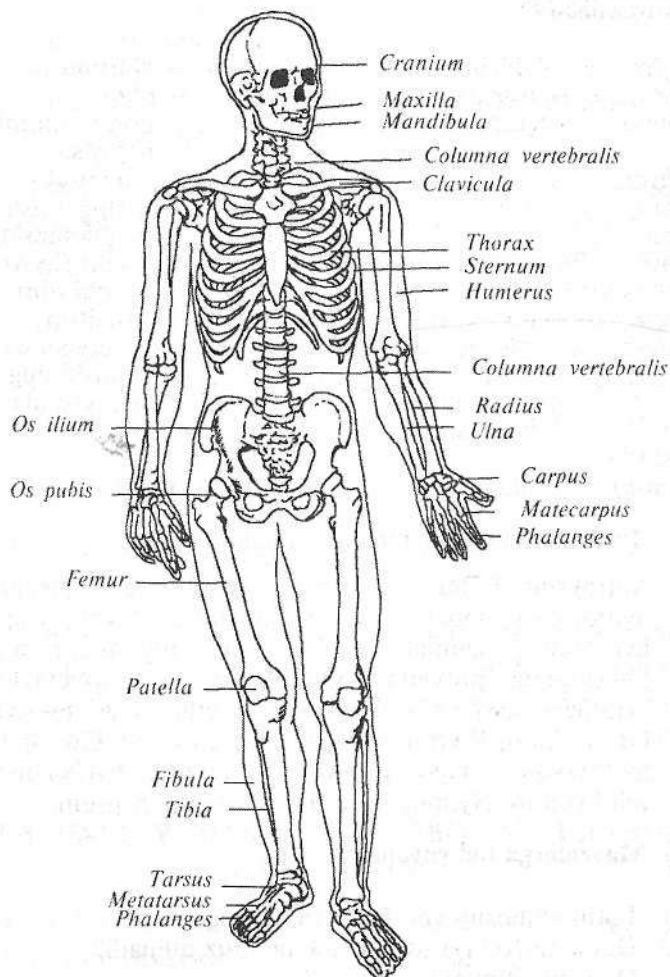
Antipyrinum, butyrum, cystis, dysenteria, dystrophia, hydrops, hypnoticus, mycosis, myotonia, larynx, lymphia, hypertonia, lymphaticus, hypotonia, myoma, myalgia, physiologia, polyvitaminum, dystrophia, Glycyrrhiza, cytologia, dyspepsia, amylaceus, erythrocytus, pyocytus, Glycerinum, Erythromycinum, Glycosidum, Gossypium, hydroxydum, Hyoscyamus, hyperaemia, hypothermia, Ichthyolum, Hydrargyrum, Helichrysum, gypsum.

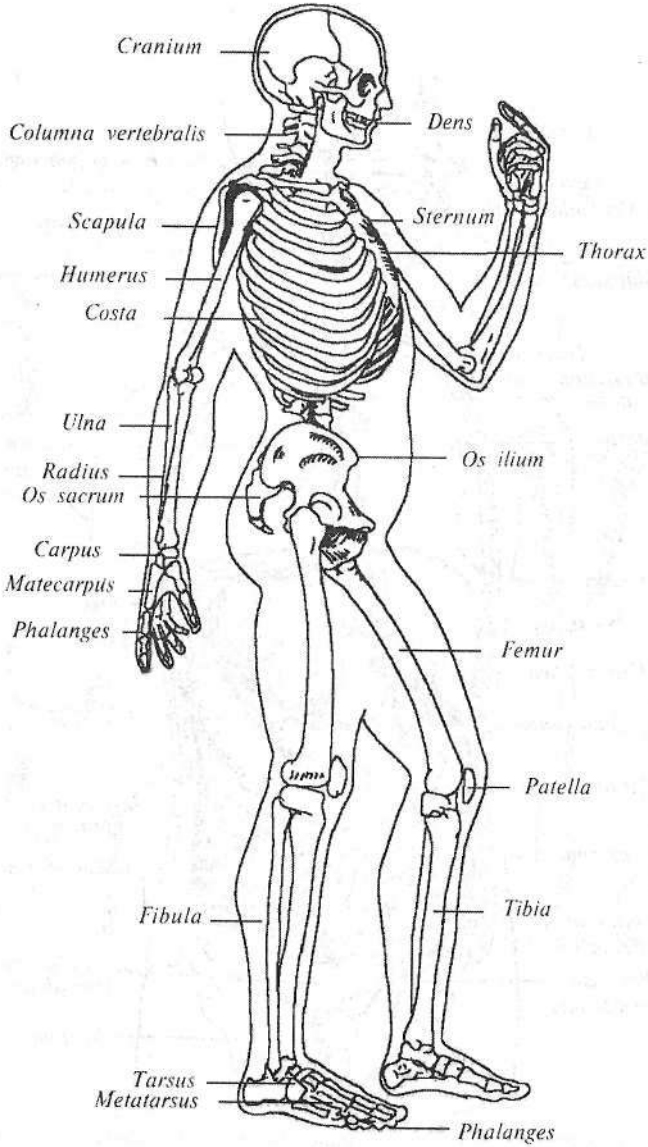
Mavzularga oid savollar

1. Lotin alifbosini yoddan aytib bering.
2. Qaysi harflar (I) tovushidek talaffuz qilinadi?
3. Qanday diftonglarni bilasiz?
4. **Ae, oe, au, eu** harf birikmalari qanday o'qiladi?

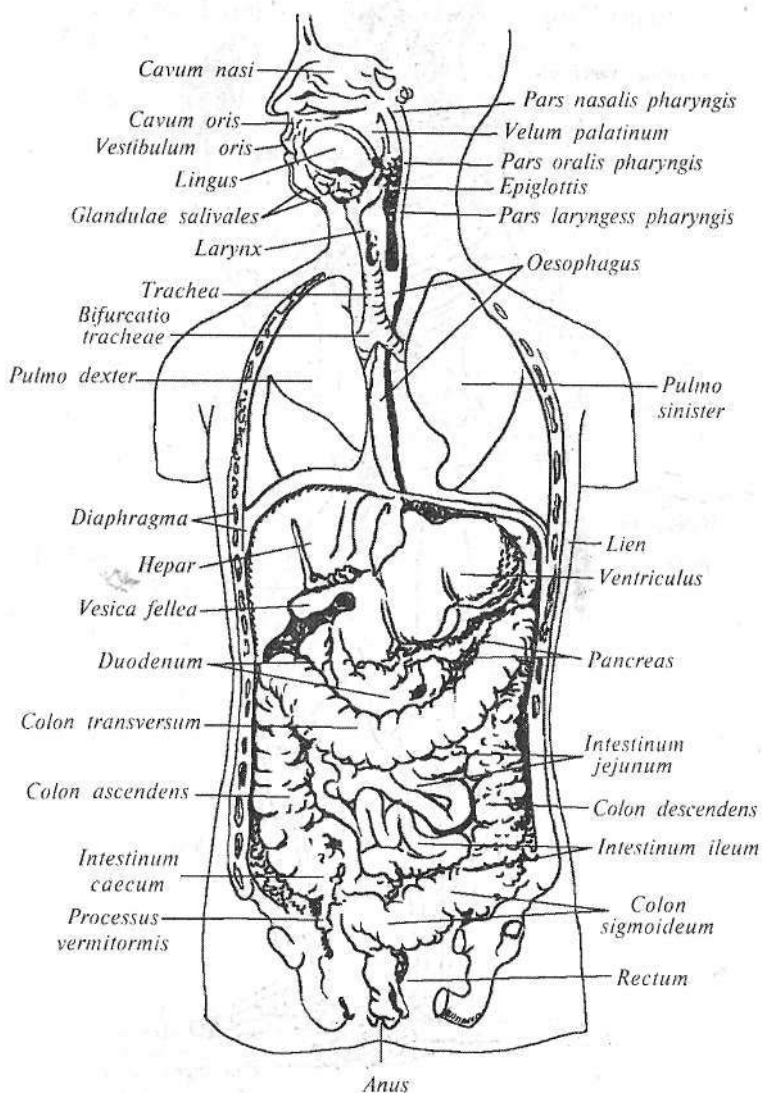
5. **Ai, ei, ou** harf birikmalari qanday talaffuz qilinadi?
6. **C** harfi qaysi hollarda (ts) va (k) deb o'qiladi?
7. **S** harfi qaysi hollarda (s) va (z) deb o'qiladi?
8. **X** va **Z** harflarining o'qilish qoidasini aytib bering.
9. **Qu** va **ngu** harf birikmalari qanday o'qiladi?
10. **Ti** va **su** harf birikmalari qanday o'qiladi?
11. **Sch, ch, ph, th** va **rh** harf birikmalari qanday o'qiladi?

2-rasm. Skelet (skeleton).

3-rasm. Skelet (skeleton).

4-rasm. Ovqat hazm qilish va nafas olish a'zolari —
Apparatus digestorius et apparatus respiratorius.

5-rasm. Dori shakllari va idishlari —
Formae medicamentorum et officinalum:

1 — capsula gelatinosa; 2 — capsula gelatinosa elastica; 3 — capsula amylacea seu oblata; 4 — suppositoria; 5 — globulus; 6 — bacilli; 7 — ollae; 8 — vitra; 9 — tabuletta; 10 — pilula; 11 — pulvis in charta paraffinata; 12 — mensura; 13 — ampullae.

ADTI
 AXB. RESURS MARKAZI

6-rasm. Dorivior o'simlik qismlari — *Partes plantarum officinalis*:
 1 — Herba; 2 — Folia; 3 — Flores; 4 — Bacca; 5 — Semina; 6 — Stigma;
 7 — Fructus; 8 — Tuber; 9 — Radix; 10 — Rhizoma; 11 — Secale
 cornutum; 12 — Cortex.

Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Non scholae, sed vitae discimus.

Biz maktab uchun emas, hayot uchun o'qiyamiz.

In via est in medicina via sine lingua latina.

Lotin tilisiz tibbiyotga yo'l yo'q.

Radix litterarum amarae sunt, fructus dulce.

Ilmning ildizi achchiq, mevasi esa, shirin.

8-§. SO‘ZLARNING BO‘G‘INLARGA BO‘LINISHI

Lotin tilida o‘zbek tilidagidek so‘zlar bo‘g‘inlarga bo‘linadi va so‘zda necha unli harf bo‘lsa, shuncha bo‘g‘in bo‘ladi. Masalan: *Com-po-si-tus, de-pu-ra-tus, mas-ti-tis*. Tovushlar cho‘ziq va qisqa talaffuz qilinadi. Tovushning cho‘ziqligini belgilash uchun harf ustiga to‘g‘ri chiziqcha, qisqaligini belgilash uchun yoysimon chiziqcha qo‘yiladi:

— ̄ — ̄ — ̄ — ̄ — ̄ — ̄
a a, o o, ī ī, u u, e e, y y.

Tovush va bo‘g‘inlarning cho‘ziq yoki qisqaligini aniqlash uchun harf ustiga urg‘u belgisini (‘) qo‘yish kerak.

9-§. BO‘G‘INLARNING CHO‘ZIQ VA QISQALIK QOIDALARI

1. Cho‘ziqlik qoidasi

1. Agar bo‘g‘inda diftong bo‘lsa, o‘sha bo‘g‘in cho‘ziq talaffuz qilinadi. Masalan: *Gangrāena* — to‘qimalarning o‘lishi; *diaeta* — parhez; *lagoēna* — shisha idish.

2. Agar unli harf ikki va undan ortiq undosh harflar yoki **x** va **z** undoshlari oldida kelsa, shu bo‘g‘in cho‘ziq o‘qiladi. Masalan: *Maxilla* — yuqori jag‘; *tabulētta* — tabletka; *unguentum* — surtma; *Glycyrrhīzā* — qizilmiya; *reflexus* — refleks.

3. Agar bo‘g‘inda **ūr**, **īn**, **āt**, **ūt**, **ar**, **āl**, **ōs** qo‘shimchalari bo‘lsa, bu bo‘g‘inlar cho‘ziq o‘qiladi. Masalan: *Fissūra* — tirqish; *Analgīnum* — analgin; *nitratīs* — nitrat; *acūtus* — o‘tkir; *aquōsus* — suvli; *musculāris* — mushakli; *costālis* — qovurg‘aga oid.

2. Qisqalik qoidasi

1. Agar unli harf unli harf oldida kelsa, o‘sha bo‘g‘in qisqa o‘qiladi. Masalan: *Oleum* — moy; *labium* — lab; *folium* — barg.

2. Agar unli harf **bl**, **br**, **cl**, **cr**, **dl**, **dr**, **pl**, **pr**, **tl**, **tr** harf birikmalari oldida kelsa, shu unli qisqa talaffuz qilinadi: *Vertebra* — umurtqa; *cerebrum* — bosh miya; *cicatrix* — chandiqlik; *palpebra* — qovoq.

3. Agar unli harf **ch**, **th**, **ph**, **rh**, **qu** harf birikmalari oldida kelsa, qisqa o‘qiladi: *Stomachus* — oshqozon; *reliquus* — qoldiq; *Amaphos* — amafos; *choledochus* — o‘t (safro)ga oid.

4. Agar bo'g'inda **ul, ol, ib, il, id** harf birikmalari bo'lsa, bo'g'in qisqa o'qiladi: *Injectabilis* — igna orqali dori yuborishga taalluqli; *gracilis* — nafis; *solubilis* — eruvchan; *fluidus* — suyuq.

5. **ia** qo'shimchasiga ega bo'lgan ayrim yunon atamalarida urg'u i harfiga tushadi: *Dysenteria* — ichburug'; *anaemia* — kamqonlik; *therapia* — davolash; *hypertonia* — qon bosimining ko'tarilishi.

10-§. URG'U

O'zbek tilida urg'u odatda ko'pincha so'zning oxirigi bo'g'inidagi unli tovushga tushadi. Masalan: jigar, yurak.

Lotin tilida esa, urg'u so'zning oxiridan ikkinchi yoki uchinchi bo'g'indagi unli tovushga tushadi.

1. Lotin tilida urg'u so'zning oxirgi bo'g'iniga tushmaydi.

2. Ikki bo'g'inli so'zlarda urg'u hamisha so'zning ikkinchi bo'g'iniga tushadi: *Costa* — qovurg'a; *caput* — bosh.

3. Agar so'zning oxiridan ikkinchi bo'g'ini cho'ziq bo'lsa, urg'u o'sha bo'g'inning unli tovushiga tushadi: *Medicina* — tibbiyot; *tinctura* — spirtli eritma; *destillatus* — tozalangan; *solutus* — eritilgan.

4. Agar so'zning ikkinchi bo'g'ini qisqa bo'lsa, urg'u so'zning oxiridan uchinchi bo'g'inidagi unli tovushga tushadi: *Medicus* — shifokor; *pilula* — hab dori; *cranium* — bosh suyagi.

 16-mashq. *Urg'u qoidasiga rioya qilgan holda quyidagi tibbiy atamalarni o'qing.*

Ligamentum, extractum, vertebra, complexus, Glucyrrhiza, cerebrum, cranium, pilula, pneumonia, cella, musculus, acidum, femur, pectoralis, clavicula, medicatus, therapia, scabies, palpebra, oleum, butyrum, dystonia, fractura, anaemia, aethereus, tuberculum, folium, solutio, decoctum, tinctura, depuratus, signatura, operatio.

Mavzularga oid savollar

1. Urg'u qoidasini bayon eting.
2. Bo'g'inlarning cho'ziqlik qoidasini bayon eting.
3. Bo'g'inlarning qisqalik qoidasini izohlang.
4. Tibbiy atamalarda urg'u qaysi bo'g'inlarga qo'yiladi?
5. Unli tovush qachon cho'ziq o'qiladi?
6. Unli tovush qachon qisqa o'qiladi?

Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Omne principium diffecile est.

Har bir ish boshlanishidagina qiyin.

Qui scribit, bis legit.

Yozmoq, ikki qayta o'qimoqdir.

Alit lectio ingenium.

O'qish aqlni peshlaydi.

11-§. SO'ZLARNING YASALISHI

So'z tartibi. Tibbiy atamalarning yasalish usullari

Hozirgi zamon lotin tibbiy atamaları tibbiyotning rivojlanishi bilan bog'liqdir. Qadimgi yunon olimi Buqrot tibbiy atamashunoslikka asos solgan olimdir. Vaqt o'tishi bilan tibbiy atamalar ko'pgina yangi so'zlar bilan boyidi, ko'pgina atamalar qaytadan ko'rib chiqildi yoki ma'nosi o'zgartirildi. Endi u yoki bu atamaning ma'nosini tushunish uchun ko'pgina atamaning tarkibiy qismini farqlash bilangina cheklanib qolmasdan, ularning ma'nosini ham bilish kerak, buning uchun so'z tarkibini bilish zarur. Har bir so'zni, agar u faqat yordamchi so'z bo'lmasa, ma'noli qismlarga ajratish mumkin: old qo'shimcha, o'zak, so'z yasovchi qo'shimcha va tugallanma.

O'zak deb, so'zning tub ma'nosini bildiradigan, biror qo'shimcha olmagan qismiga aytiladi. Masalan:

<i>Medicus</i>	— shifokor
<i>medicina</i>	— tibbiyot
<i>medicinalis</i>	— tibbiy

Bu atamalarda umumiy o'zak *medic* — hisoblanadi.

O'zak oldida kelib unga yangi ma'no beradigan qismiga old qo'shimcha deyiladi:

<i>Intercostalis</i>	— qovurg'alar oralig'iga qarashli
<i>intervertebralis</i>	— umurtqalar oralig'iga oid
<i>interosseus</i>	— suyaklar oralig'iga tegishli

Bu atamalarda old qo'shimcha **inter** hisoblanadi.

O'zakdan keyin kelib, so'zga yangi ma'no beruvchi qismiga **so'z yasovchi** qo'shimcha deyiladi:

<i>costalis</i>	— qovurg'aga tegishli
<i>vertebralis</i>	— umurtqaga tegishli

Bu yerda so'z yasovchi qo'shimcha — **alis** hisoblanadi.

So'zning turlanish yoki tuslanishdagi o'zgaruvchan qismiga **tugallanma** deyiladi:

<i>Succus purus</i>	— toza shira
<i>aqua pura</i>	— toza suv
<i>unguentum purum</i>	— toza surtma

Bu atamalarda **-us**, **-a**, **-um** tugallanmalardir. Atamaning asosiy ma'nosini bilduruvchi, so'z o'zgartuvchi qo'shimchalar olmagan qismiga negiz deyiladi:

<i>costa</i>	(negiz—cost)
<i>vertebra</i>	(negiz—vertebr)
<i>intervertebralis</i>	(negiz—intervertebr)

Lotin tili anatomik va farmatsevtik atamalarda, yunon tili klinik atamalarda ko'p uchraydi.

Ko'p atamalar bog'lovchi unli harf yordamida va unsiz ikkita negizning qo'shilishi bilan hosil bo'ladi:

<i>Psychotherapia</i>	— ruhiy kasallikni davolash
<i>psyshe</i>	— ruh
<i>therapia</i>	— davolash
<i>Oncologia</i>	— o'smalarni o'rganuvchi fan
<i>onco</i>	— o'sma
<i>logia</i>	— fan
<i>Dermatologia</i>	— teri kasalliklarini o'rganuvchi fan
<i>dermat</i>	— teri
<i>logia</i>	— fan

Ko'pchilik murakkablashtirilgan dorilarning nomi qisqartirilgan murakkab so'zlardan iborat bo'ladi. Ular shu murakkablashtirilgan dori tarkibiga kiradigan dorilarning nomini qisqartirish asosida tuziladi. Misollar:

<i>Tempalginum</i>	— tempalgin
<i>Tempidonum</i>	— temp
<i>Analginum</i>	— algin
<i>Calmaginum</i>	— kalmagin
<i>Calcium</i>	— cal
<i>Magnium</i>	— magni
<i>Coffetaminum</i>	— kofetamin
<i>Coffeinum</i>	— coffe
<i>Ergotaminum</i>	— tamin

Tibbiy atamalarning yasashida qo'llaniladigan asosiy so'z yasovchi qo'shimchalar

So'z yasovchi qo'shimcha		Ma'nosi	Misollar
Lotincha	Yunoncha		
1	2	3	4
in-,im-	a-, an-	inkor etish, sifatsiz	impotentia—jinsiy zaiflik Analginum — og'riq qoldiruvchi dori
contra-	anti-	qarshi	invalidus — kuchsiz, majruh Contraceptinum—homilaga qarshi dori
-dol-	-alg-	og'riq	antifebrilis — isitmaga qarshi neuralgia— asab kasalligi Promedolum — og'riq qoldiruvchi dori
	dys-	a'zo faoliyatining buzilishi	dyspnoë — nafas qisishi
	-aesths-	sezish	anaesthesia— og'riqsizlantirish usulining umumiy nomi
con(d)-	-arthr- -card (i)	bo'g'in yurak	arthralgia— bo'g'im og'rig'i Corazolium — yurak dorisi cardiolgia— asab kasalligi natijasida yurakning xastalanishi
-bili-	-chol (e)-	jigar o'ti	Bilistrastum — rentgen orqali o't pufagini tekshirish uchun qo'llaniladigan rangli modda cholecystitis — o't pufagini yallig'lanishi
	-cyst-	pufak	cystitis — siydik pufagining yallig'lanishi
	-derma-, dermat-	teri	dermatitis — teri yallig'lanishi

1	2	3	4
	-ectomia-	kesib tashlash	dermatologia — teri kasalliklarini o'rganuvchi fan nephrectomia — buyrakni kesib olib tashlash tonsillectomia — bodomsimon bezni kesib olib tashlash
intra-	endo-	ichki, ichidagi	endonasalis — burun ichi intravenosus — ko'k tomir ichidagi
	enter	ingichka ichak	enteritis — ingichka ichak yallig'lanishi
	epi-	ustida, ustki qism, keyin	epidermis — teri ustki qavati epicrisis — favquloddagi keskin holatdan keyin, kasallik haqidagi oxirgi (keyingi) fikr-mulohazalar
	-gaster-	me'da, oshqozon	gastritis — me'da shilliq pardasining yallig'lanishi
	haem (o) -aemia-	qon	haemostaticus — qon to'xtatuvchi anaemia — kamqonlik
inter-		orasi	intercostalis — qovurg'alar oralig'iga oid
	-itis- -logia-	yallig'lanish fan	bronchitis — bronx yallig'lanishi oncologia — o'smalarni o'rganuvchi fan
trans-	-meta-	joyidan ko'chirish, o'zgartirish	metastasis — og'riqni bir a'zodan ikkinchi a'zoga o'tishi transfusio — quyish transplantatio — biron-bir a'zoni kesib olib, boshqa joyga o'tkazish
	nephr-	buyrak	nephritis — buyrakning yallig'lanishi
	-neur- -onco-	asab o'sma	neuralgia — asab kasalligi oncologia — o'smalarni o'rganuvchi fan
	-oma-		osteoma — suyak to'qimalaridan o'suvchi o'sma
	-ot-	quloq	otitis — quloq yallig'lanishi
	-para-	yonida, o'xshash, atrofida	paracentralis — markaz atrofida

Jadvalning davomi

1	2	3	4
			parasternalis — ko'krak yonida
	-pathia-	kasallik	paratyphus — ich terlamaga o'xshash kasallik
	-phil(ia)-	mayl, holat	apathia— befarqlik holati pathologia—kasalliklar haqidagi fan
	-peri-	atrofida, yonida, ustida	haemophilia — qon oqishiga moyillik spasmophilia — titrab qaqshashlik holati
	-proct-	to'g'ri ichak	pericardium — yurak xaltachasi periosteum — suyak usti pardasi
	-rect(o)-		proctitis — to'g'ri ichak shilliq pardasining yaltilig'lanishi
re-		qayta, yangidan tekshirish	rectoscopya — to'g'ri ichakni tekshirish reanimatio — qayta tiriltirish
	-scopya		gastroscopya— me'da bo'shlig'ini tekshirish
-stomia		jarrohlik yo'li bilan sun'iy teshik ochish	nephrostomia—buyrakdan sun'iy teshik ochish
	-therapia	davolash	hydrotherapia—suv bilan davolash
	-tomia	kesish	tracheotomia—kekirdakni kesish
	-tonia	bosim	hypertonia—qon bosimining ko'tarilishi
	-trophia	oziqlanish	atrophia—oriqlash
-ur (ia)		siydik	dysuria—siydik chiqishning qiyinlashuvi diureticus—siydik haydovchi

17-mashq. Quyidagi soʻz yasovchi qoʻshimchalarning maʼnosiga qarab joylashtiring va oʻqing:

alg	— quloq
arthr	— yurak
cardi	— boʻgʻin
chole	— pufak
cyst	— ichki
endo	— oʻt
itis	— oʻsma
gastr	— buyrak
dermat	— ogʻriq
contra	— yalligʻlanish
aesthes	— meʼda
nephr	— teri
oma	— qarshi
ot	— sezgi

18-mashq. Quyidagi tibbiy atamalarni maʼnosiga qarab oʻz oʻrniga qoʻyib chiqing va oʻqing:

atrophia	— qon bosimining koʻtarilishi
reanimatio	— siydik chiqishining qiyinlashuvi
hydrotherapia	— oʻsmalarni oʻrganuvchi fan
dysuria	— asab kasalligi
Corazolum	— oriqlash
intravenosus	— qayta tiriltirish
gastritis	— suv bilan davolash
neuralgia	— yurak dorisi
oncologia	— koʻk tomir ichidagi
hypertonია	— oshqozon shilliq pardasining yalligʻlanishi

19-mashq. Quyidagi atamalarni lotin tilida yozing va oʻqing:

(Analginum), (invalidus), (dermatologiya), (tempalginum), (kalmaginum), (neuralgia), (kof타민um), (onkologia), (interkostalis), (antipirinum), (korazolum), (dispnoe), (anemia), (hidroterapia).

20-mashq. Quyidagi so'z birikmalaridan tibbiy atama yasang va ma'nosini aniqlang.

Haemato	—	} —logia	Pharmaco	—	} —logia
Bio	—		Sexo	—	
Deonto	—		Reanimato	—	
Onco	—		Stomato	—	
Physio	—		Toxico	—	
Epidemio	—		Parasito	—	
Curorto	—		Surdo	—	
Balneo	—		Cyto	—	
Angio	—		Audio	—	
Morpho	—		Histo	—	

Mavzularga oid savollar

1. Lotincha so'z yasovchi qanday qo'shimchalarni bilasiz?
2. Yunoncha so'z yasovchi qanday qo'shimchalarni bilasiz?
3. Anatomik va farmatsevtik atamalarda qaysi so'z ko'proq ishlatiladi?
4. Klinik atamalarda qaysi til ustun turadi?
5. Murakkab atamalar qanday yasaladi?
6. Murakkablashtirilgan dori nomlari qanday yasaladi?

Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Pigritia est mater vitiorum.

Dangasalik — kamchiliklarning onasi.

Medicina fructuosior nulla.

Tibbiyot fanidek sermahsul fan olamda yo'q.

Scientia est potentia.

Bilim — kuchdir.

Mens sana in corpore sano.

Sog'lom tanda — sog' aql.

MORFOLOGIYA

12-§. SO‘Z TURKUMLARI

So‘zlarning ma‘no va grammatik jihatdan o‘xshashliklariga ko‘ra ayrim leksik-grammatik turlarga bo‘linishi natijasida hosil bo‘lgan guruhlariga so‘z turkumi deyiladi.

Lotin tilidagi so‘zlar mustaqil hamda yordamchi so‘z turkumlariga bo‘linadi.

Mustaqil so‘z turkumi

<i>Nomen substantivum</i>	— ot
<i>Nomen adjectivum</i>	— sifat
<i>Nomen numerale</i>	— son
<i>Pronomen</i>	— olmosh
<i>Verbūm</i>	— fe‘l
<i>Adverbium</i>	— ravish

Yordamchi so‘z turkumlari

<i>Praepositio</i>	— old ko‘makchi
<i>Conjunctio</i>	— bog‘lovchi
<i>Interiectio</i>	— undov
<i>Particulae</i>	— yuklama

13-§. FE‘L

Predmetning ish-harakati yoki holatini ifodalovchi so‘zlar fe‘l, deb ataladi. Masalan: *curare* — davolamoq, *amare* — sevmoq, *legere* — o‘qimoq.

Lotin tilida fe‘l o‘zbek tilidagidek shaxs-son, zamon va mayl bilan tuslanadi.

Lotin tilida fe‘llar to‘rt turga tuslanadi. Birinchi turda tuslanuvchi fe‘llar «-are» qo‘shimchasi bilan tugallanadi: *dare* — bermoq. Ikkinchi turda tuslanuvchi fe‘llar «-ere» qo‘shimchasi bilan tugallanadi: *miscere* — aralashtirmoq.

Uchinchi turda tuslanuvchi fe'llar «-ere» qo'shimchasi bilan tugaydi: *solvere* — eritmoq. To'rtinchi turda tuslanuvchi fe'llar «-ire» qo'shimchasi bilan tugaydi: *audire*—eshitmoq.

Agar birinchi, ikkinchi va to'rtinchi turda tuslanishga kiruvchi fe'llardan noaniq shakldagi «-re», uchinchi turda tuslanishga kiruvchi fe'llarda esa, «-ere» qo'shimchalari olib tashlansa, fe'lning negizi hosil bo'ladi. Masalan:

Tuslanish	Fe'lning noaniq shakli	Fe'l negizi
I	Dare — bermoq	da
II	Miscere — aralashirmoq	misc
III	Solvere — eritmoq	solv
IV	Audire — eshitmoq	audi

Lotin tilida fe'llar xuddi o'zbek tilidagidek birlik (*singularis*), ko'plik (*pluralis*)da tuslanadi.

Lotin tilida fe'lning uch mayli mavjud:

- I *Indicativus* — aniqlik mayli
- II *Conjunctivus* — shart mayli
- III *Imperativus* — buyruq mayli

Aniqlik mayli

Aniqlik mayli ish-harakat yoki holatining aniqligini ko'rsatadi.

Masalan:

Medicus aegrotam curat — Shifokor bemorni davolayapti.

Buyruq mayli

Buyruq mayli buyurish, so'rash, iltimos kabi ma'nolarni ifodalab, odatda, ikkinchi shaxsga qaratilgan bo'ladi. Buyruq mayli birlik sonini hosil qilishi uchun fe'lning noaniq shaklidan «-re» qo'shimchasini olib tashlash kerak. Masalan:

Tuslanish	Fe'lning noaniq shakli	Fe'l negizi	Buyruq mayli birlik soni
I	Dare — bermoq	da	Da — ber!
II	Miscere — aralashirmoq	misc	Misce — aralashtir!
III	Solvere — eritmoq	solv	Solve — erit
IV	Audire — eshitmoq	audi	Audi — eshit!

Buyruq mayli ko'plik sonini hosil qilishi uchun fe'ning buyruq mayli birlik soniga «-te», faqat uchinchi tuslanish negiziga «-ite» qo'shimchasini qo'shish kerak. Masalan:

Tuslanish	Fe'ning noaniq shakli	Fe'l negizi	Buyruq mayli ko'plik soni
I	Dare — bermoq	da	Date — bering!
II	Miscere — aralashtirmoq	misc	Miscete — aralashtiring!
III	Solvere — eritmoq	solv	Solveite — eriting!
IV	Audire — eshitmoq	audi	Audite — eshiting!

Shart mayli

Shart mayli ish-harakatning ma'lum bir sharoitda bo'lishi mumkin ekanligini bildiradi. Masalan:

Misceatur — Aralashtirilsin! Aralashtirilgan bo'lsin!

Signetur — Bildirilsin! Bildirilgan bo'lsin!

Detur — Berilsin! Berilgan bo'lsin!

Retseptlarda shart mayli uchinchi shaxs birlik va ko'plik sonlarida ishlatiladi. Masalan:

Dividatur in partes aequales — teng qismlarga bo'linsin!

Dentur tales doses numero... — shunday miqdor (son)... da berilsin.

Lotin tilida fe'llarning ikkita nisbati bor:

aniqlik nisbati (*Activum*)

majhullik nisbati (*Passivum*)

Aniqlik nisbatidagi fe'lda ish-harakati shaxs tomonidan bajariladi, to'ldiruvchi esa, harakatning obyekti bo'ladi. Aniqlik nisbati uchinchi shaxs birlik sonini hosil qilish uchun fe'l negiziga **-t**, ko'plik sonini hosil qilish uchun esa, **-nt** qo'shimchasini qo'shish lozim. Masalan: *Medicus aegrotam curat* — Shifokor bemorni davolayapti.

Majhullik nisbatida harakat to'ldiruvchi anglatgan predmet tomonidan bajarilib, haqiqiy bajaruvchisi noma'lum bo'ladi. Majhullik nisbati uchinchi shaxs birlik sonini hosil qilish uchun fe'l negiziga **-tur**, ko'plik sonida esa, **-ntur** qo'shimchasini qo'shish kerak. Masalan: *Aegrotus ab medicis curantur* — Bemor shifokorlar tomonidan davolansin.

I tuslanish

Dare — bermoq (negizi — *da*)

Activum

Uchinchi shaxs birlik soni *Dat* — u beryapti

Uchinchi shaxs ko'plik soni *dant* — ular berishyapti

Passivum

Uchinchi shaxs birlik soni *datur* — berilsin

Uchinchi shaxs ko'plik soni *dantur* — berilsin

II tuslanish

Miscere — aralashtirmoq (negizi — *miscē*)

Activum

Uchinchi shaxs birlik soni *misceat* — u aralashtirayapti

Uchinchi shaxs ko'plik soni *miscent* — ular aralashtirishayapti

Passivum

Uchinchi shaxs birlik soni *miscetur* — aralashtirilsin

Uchinchi shaxs ko'plik soni *miscentur* — aralashtirilsin

III tuslanish

Fe'l negiziga birlik sonda **-i**, ko'plikda **-u** unli harflari qo'shiladi.

Solvere — eritmoq (negizi — *solv*).

Activum

Uchinchi shaxs birlik soni *solvit* — u eritayapti

Uchinchi shaxs ko'plik soni *solvunt* — ular eritishayapti

Passivum

Uchinchi shaxs birlik soni *solvitur* — eritilsin

Uchinchi shaxs ko'plik soni *solvuntur* — eritilsin

IV tuslanish

Audire — eshitmoq (negizi — audi)

Activum

Uchinchi shaxs birlik soni *audit* — u eshityapti

Uchinchi shaxs ko'plik soni *audiunt* — ular eshitishyapti

Passivum

Uchinchi shaxs birlik soni *auditur* — eshitilsin

Uchinchi shaxs ko'plik soni *audintur* — eshitilsin

Esse — bor bo'lmoq yordamchi fe'lining hozirgi zamon uchinchi shaxsda tuslanishi.

Birlik

Singularis

est — u bor

Ko'plik

Pluralis

sunt — ular borlar

III shaxs

Misol:

Zincum metallum est — rux metallidir

Argentum et Zincum

metalla sunt

— kumush va rux metallardir

Fiat, fiant fe'lining retseptlarda qo'llanilishi. Uchinchi shaxs birlik soni shart fe'li *fiat* — qilinsin va uchinchi shaxs ko'plik soni shart fe'li *fiant* — tayyorlansin, *fio, fieri*— qilmoq, hosil bo'lmoq fe'lidan hosil qilingan. Masalan:

Misce, fiat pulvis — aralashtirib kukun hosil qilinsin

*Misce, fiat unguen-
tum*

— arlashtirib surtma hosil qilinsin

Misce, fiat pilulae

— aralashtirib hab dori tayyorlansin

14-§. GAPDA SO‘ZLARNING TARTIBI

Lotin tilida gap bo‘laklarining tartibi erkindir. Gapning boshida ega, o‘rtasida to‘ldiruvchi, oxirida kesim keladi. Masalan:

Aegrota pilulam sumit — bemor hab dori ichayapti.

15-§. TIBBIYOTDA QO‘LLANILADIGAN QUIYDAGI FE‘LLARNI XOTIRANGIZDA SAQLANG

Addere	— qo‘shmoq
adhibere	— qo‘llamoq, ishlatmoq
agitare	— chayqatmoq
audire	— eshitmoq
auscultare	— eshitib ko‘rmoq
colare	— suzmoq
concidere	— kesmoq
conspargere	— sepmoq
contundere	— yanchmoq
coquere	— pishirmoq, qaynatmoq
curare	— davolamoq
dare	— bermoq
diluere	— qo‘shmoq, suyultirmoq
diagnoscere	— aniqlamoq
dividere	— bo‘lmoq
exsiccare	— quritmoq
extendere	— surtmoq
extrahere	— chiqarib olmoq
extrimere	— siqmoq
filtrare	— suzgichdan o‘tkazmoq
formare	— shakl bermoq
finire	— tugatmoq
infundere	— quymoq
macerare	— ivitmoq
miscere	— aralashtirmoq
obducere	— o‘rab olmoq, qoplamoq
palpare	— paypaslamoq
praeparare	— tayyorlamoq
recipere	— olmoq
refrigerare	— sovitmoq
repetere	— takrorlamoq

salvere	— sogʻ boʻlmoq
valere	— sogʻ boʻlmoq
servare	— saqlamoq
solvere	— eritmoq
signare	— belgilamoq
sterilisare	— qaynatib tozalamoq
sumere	— qabul qilmoq, ichmoq
terere	— qirgʻichdan oʻtkazmoq
vertere	— orqasiga aylantirib qaramoq

21-mashq. Quyidagi fe'llarni tuslanishiga ko'ra guruhlarga ajrating.

Audire, colare, miscere, obducere, palpate, coquere, curare, dare, dividere, recipere, salvere, sumere, vertere,olvere, repete-re, praeparare, conspergere, finire.

22-mashq. Fe'llarning negizini aniqlang.

Addere, agitare, filtrare, finire, macerare, servare, extendere, valere, signare, terere, vertere, concidere.

Namuna:

Fe'l	Tuslanish	Negiz
Addere	III	add

23-mashq. Quyidagi fe'llarning buyruq shaklini hosil qiling va o'zbek tiliga tarjima qiling.

Agitare, audire, auscultare, conspergere, contundere, coquere, diagnoscere, extendere, praeparare, signare, dare, terere, miscere, vertere, adhibere, filtrare, colare, finire obducere.

Namuna:

Fe'l	Tuslanish	Negiz	Buyruq mayli	
			birlik	ko'plik
Audire	IV	audi	audi eshit	audite eshiting

24-mashq. Quyidagi fe'llarni ma'nosiga qarab joylashtiring.

Auscultare	— takrorlamoq
colare	— olmoq
obducere	— davolamoq
dare	— shakl bermoq
miscere	— belgilamoq
praeparare	— eshitib ko'rmoq
infundere	— suzmoq
dividere	— o'rab olmoq
signare	— bermoq
formare	— aralashtirmoq
dignoscere	— tayyorlamoq
curare	— quymoq
sterilizare	— bo'lmoq
vertere	— aniqlamoq
repetere	— qaynatib tozalamoq
recipere	— orqasiga aylantirib qaramoq

? Mavzularga oid savollar

1. Lotin tilida nechta tuslanish bor?
2. Qanday qo'shimchali fe'llar birinchi turda tuslanadi?
3. Qanday qo'shimchali fe'llar ikkinchi turda tuslanadi?
4. Qanday qo'shimchali fe'llar uchinchi turda tuslanadi?
5. Qanday qo'shimchali fe'llar to'rtinchi turda tuslanadi?
6. Fe'lning negizini qanday aniqlash mumkin?
7. I, II va IV turda tuslanadigan fe'llarning buyruq shakli qanday hosil bo'ladi?
8. III turda tuslanadigan fe'llarning buyruq shakli qanday aniqlanadi?
9. Aniqlik nisbati fe'l negiziga qanday qo'shimchalar qo'shish yordamida hosil qilinadi?
10. Majhullik nisbati fe'l negiziga qanday qo'shimchalar qo'shilsa hosil bo'ladi?

Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Patriam amare et defendere debemus.

Vatanimizni sevishimiz va himoya qilishimiz kerak.

❖ *Non est medicina sine lingua latina.* **otlar-4.5**

Lotin tilisiz tibbiyotni tasavvur etib bo'lmaydi.

Salve

Assalom.

Salvete!

Assalomu alaykum!

Vale!

Xayr! Yaxshi qol! Ko'rishguncha!

Valete!

Ko'rishgunimizcha xayr! Yaxshi qoling!

Labor omnia vincit.

Mehnat hamma narsani yengadi.

16-§. OT

Predmetning ma'nosini ifodalaydigan va grammatik son, egalik, rod, kelishik kategoriyalariga ega bo'lib, kim? nima? so'roqlariga javob beradigan mustaqil so'z turkumiga ot deyiladi. Otlarda uch xil grammatik rod bo'lib, ular quyidagicha:

Rod (*Genus*)

Genus masculinum — Genus maskulinum

Genus femininum — Genus femininum

Genus neutrum — Genus neutrum

Son (*Numerale*)

Lotin tilida otlar ikki songa ega:

Singularis — birlik son

Pluralis — ko'plik son

Lotin tilida ham xuddi o'zbek tilidagidek oltita kelishik mavjud bo'lib, tibbiyotda otlar, asosan, beshta kelishikda turlanadi.

Kelishik (*Casus*)

Casus Nominativus — bosh kelishik, kim? nima?

Casus Genetivus — qaratqich kelishigi, kimning? nimaning?

Casus Dativus — jo'nalish kelishigi, kimga? nimaga?

- Casus Accusativus* — tushum kelishigi, kimni?
nimani?
- Casus Ablativus* — chiqish kelishigi, kimdan?
nimadan?
- Casus Vocativus* — gapda bosh kelishik bilan bir
xil savolga javob bo'lib keladi.
Shuning uchun ham oltinchi
kelishik tibbiyotda qo'llanil-
maydi.

Lotin tilida otlarning turlanish xususiyatlarini, asosan, besh guruhga bo'lish mumkin. Otlarning guruhlardagi turlanish xili qaratqich kelishigi (*Genetivus Singularis*)ning birlik sondagi kelishik qo'shimchasiga qarab aniqlanadi.

Qaratqich kelishigi birlik sonining besh guruhda turlanish qo'shimchalarini xotirada saqlang.

Guruhlar	Genetivus Singularis qo'shimchalari
I	ae
II	i
III	is
IV	us
V	ei

Lug'atda otlar quyidagicha yoziladi: bosh kelishikning to'liq shakli, keyin qaratqich kelishigini qo'shimchasi va rodi. Masalan:

- Aqua, ae, f* — o'qilishi — *aqua, aquae*, — suv,
feminini
- dens, ntis, m* — o'qilishi — *dens, dentis*, — tish,
masculini
- septum, i, n* — o'qilishi — *septum, septi* — to'siq,
neutri

Otlar kelishiklar bo'yicha turlanganda ot negiziga kelishik qo'shimchalari qo'shiladi. Otning negizini topish uchun qaratqich kelishik birlik soni shaklidan kelishik qo'shimchasini olib tashlash kerak:

Nominativus Singularis	Genetivus Singularis	Ot negizi
aqua	aquae	aqu—
dens	dentis	dent—
septum	septi	sept—

25-mashq. Quyidagi otlarning turlanishini va rodini aniqlang:

Tinctura, ae, f; musculus, i, m; species, ei, f; dysenteria, ae, f; cutis, is, f; col—apsus, us, m; unguentum; i, n, membrana, ae, f; spasmus, i, m; folium, i, n; dies, ei, f; coelia, ae, f; habitus, us, m; bacillus, i, m; aër, is, m, res, ei, f.

17-§. OTLARNING BIRINCHI GURUHDA TURLANISHI

Otlarning birinchi guruhda kelishiklar bo'yicha turlanishiga bosh kelishik birlik sonida (Nominativus Singularis) «a» qo'shimchasi bilan tugallangan jenskiy roddagi otlar kiradi. Qaratqich kelishigi birlik sonida (Genetivus Singularis) esa, «ae» qo'shimchasi bilan tugallanadi va lug'at shakli quyidagicha bo'ladi. Masalan: Tinctura, ae, f — spirtli eritma, tabuletta, ae, f — tabletkka, pilula, ae, f — hab dori. Bu otlar jenskiy roddga tegishli otlardir. Jenskiy roddagi otlar quyidagi kelishiklarda turlanadi:

Cesus	Singularis	Pluralis	Singularis	Pluralis
Nominativus	a	ae	pilula	pilulae
Genetivus	ae	arum	pilulae	pilularum
Dativus	ae	is	pilulae	pilulis
Accusativus	am	as	pilulam	pilulas
Ablativus	a	is	pilula	pilulis

Dori nomlari va dorivor o'simliklar nomi hamma vaqt bosh harf bilan yoziladi.

**18-§. OTLARNING BIRINCHI GURUHDA
TURLANISHIDA ISHLATILADIGAN SO'Z
YASOVCHI QO'SHIMCHALAR**

1. So'z yasovchi — ur + a qo'shimchasi harakat natijasini ifodalovchi fe'llardan hosil bo'lgan otlar bo'lishi mumkin. Misollar:

Fract-ur-a	— sinish,	frangere	— sindirmoq,
mixt-ur-a	— aralashma,	miscere	— aralashtirmoq,
signat-ur-a	— belgilash,	signare	— belgilamoq,
tinct-ur-a	— ivitma (nastoyka)- ning spirtida tay- yorlangan eritmasi,	tingere	— ivitmoq,

fiss-ur-a	— yoriq,	darz findere	— yormoq,
struct-ur-a	— tuzilish,	struere	— tuzmoq,
recept-ur-a	— retseptura,	recipere	— olmoq fe'lidan hosil qilingan.

2. **-ul+a** va **-cul+a** so'z yasovchi qo'shimchalari kichraytirish ma'nosini anglatadi:

Gland-ul-a	— bezcha,	glans	— eman mevasi,
radic-ul-a	— ildizcha,	radix	— ildiz,
pil-ul-a	— hab dori,	pila	— to'p, koptok,
partic-ul-a	— qismcha,	pars	— qism so'zlaridan kelib chiqqan.

3. **-in+a** so'z yasovchi qo'shimchasi soha, kasallik va moddaning ma'nosini anglatishi mumkin:

Medic-in-a	— tibbiyot,
medicus	— shifokor,
ang-in-a	— halqum limfa to'qimasining yallig'lanishi,
angeion	— qon tomiri,
gelat-in-a	— yelimshak,
gel	— tuz so'zlaridan kelib chiqqan.

Birinchi guruhda turlanuvchan quyidagi yunon atamalariga jenskiy rodga Nom. Sing. -e, Gen. Sing. -es qo'shimchasi qo'shiladi. Bularning faqat lug'at shaklini bilish kerak.

Aloë, ës, f	— aloy, sabur,
Hippophaë, ës, f	— chirqanoq,
Kalanchoë, ës, f	— kalanxoy,
chole, es, f	— o't (safro),
Hierochloë, ës, f	— tilqiyor.

19-§. QUYIDAGI ATAMALARNI YOD OLING!

M:	Aorta, ae, f	— shotomir
	arteria, ae, f	— o'q qon tomiri
	bursa, ae, f	— xalta
	clavicula, ae, f	— o'mrov suyagi
	costa, ae, f	— qovurg'a
	cuticula, ae, f	— nozik po'st teri
	fascia, ae, f	— mushak pardasi
	fibula, ae, f	— kichik boldir suyagi
	fossa, ae, f	— chuqurcha

M:

fractura, ae, f
glandula, ae, f
lingua, ae, f
mamma, ae, f
mandibula, ae, f
maxilla, ae, f
pleura, ae, f
scapula, ae, f
tibia, ae, f
tonsilla, ae, f
trachea, ae, f
urethra, ae, f
urina, ae, f
vagina, ae, f

vena, ae, f
vertebra, ae, f
vesica, ae, f
vesicula, ae, f
S—M:
bucca, ae, f
calvaria, ae, f

cellula, ae, f
columna, ae, f
concha, ae, f
cornea, ae, f
crista, ae, f
fissura, ae, f
gingiva, ae, f
gravida, ae, f
incisura, ae, f
mamilla, ae, f

medulla, ae, f
medulla ossium
medulla spinalis
medulla odlongata
membrana, ae, f
nucha, ae, f
orbita, ae, f
palpebra, ae, f
papilla, ae, f
patella, ae, f

— sinish
 — bezcha
 — til
 — sut bezi
 — pastki jag'
 — yuqori jag'
 — o'pka pardasi
 — kurak
 — katta boldir suyagi
 — bodomsimon bez
 — kekirdak
 — siydik chiqarish yo'li
 — siydik
 — qin, ayollar jinsiy
 — a'zosi
 — ko'k qon tomir, vena
 — umurtqa
 — pufak
 — pufakcha
 — lunj
 — kalla suyagining
 qopqog'i
 — hujayracha
 — umurtqa ustuni
 — chig'anoq
 — ko'z shox pardasi
 — qirra
 — yoriq, darz
 — milk
 — homilador
 — kesma, bo'lakcha
 — ko'krak so'rg'ichi.
 emchak uchi
 — miya moddasi, miya
 — ilikli suyak
 — orqa miya
 — uzunchoq miya
 — nog'ora parda
 — bo'yinning orqa tomoni
 — ko'z kosasi
 — qovoq
 — so'rg'ich
 — tizza qopqog'i

	<i>prostata, ae, f</i>	— erkaklar jinsiy a'zosi-ning toq (prostata) bezi
	<i>pulpa ae, f</i>	— go'sht, et
	<i>retina ae, f</i>	— to'r parda (ko'zga oid)
	<i>sclera, ae, f</i>	— ko'zning oq pardasi
	<i>spina, ae, f</i>	— tuk
	<i>substantia, ae, f</i>	— modda (asos)
	<i>sutura ae, f</i>	— chok
M—F:	<i>vulva ae, f</i>	— ayollarning tashqi jinsiy a'zosi
	<i>Althaea, ae, f</i>	— gulxayri
	<i>ampulla, ae, f</i>	— 1) ampula, ichiga dori solib og'zi payvandlangan shishacha, 2) naychali a'zoning kengaygan qismi (anat.)
	<i>aqua, ae, f</i>	— suv
	<i>Belladonna, ae, f</i>	— belladona, zaharli o't o'simligi
	<i>Calendula, ae, f</i>	— tirnoqgul, gulhamishabohor
	<i>camphora, ae, f</i>	— kamfora, o'tkir hidli modda
	<i>capsula, ae, f</i>	— 1) kapsula achchiq dorining eruvchan g'ilofi 2) qobiq (anat.)
	<i>Chamomilla ae, f</i>	— moychechak
	<i>charta ae, f</i>	— qog'oz
	<i>Convallaria, ae, f</i>	— marvaridgul
	<i>febricula, ae, f</i>	— yengil isitma
	<i>gutta, ae, f</i>	— tomchi
	<i>herba, ae, f</i>	— o't (o'sim.)
	<i>massa, ae, f</i>	— xamirsimon modda
	<i>massa pilularum</i>	— hab dorining xamirsimon moddasi
	<i>Mentha, ae, f</i>	— yalpiz
	<i>mixtura, ae, f</i>	— mikstura (suyuq dorivor aralashma)
	<i>natura, ae, f</i>	— tabiat
	<i>oblata, ae, f</i>	— shirin g'ilof
	<i>particula, ae, f</i>	— qismcha, bo'lakcha
	<i>pasta, ae, f</i>	— pasta (quyuq surtma dori)

- pilula, ae, f*
Rosa, ae, f
ratula, ae, f
Salvia, ae, f
signatura ae, f
tabuletta, ae, f
- temperatura, ae, f*
tinctura, ae, f
- F:

Valeriana, ae, f

Amygdala, ae, f

axungia, ae, f

bacca, ae, f

Betulla, ae, f

calcaria, ae, f

cera, ae, f

colatura, ae, f
- Cina, ae, f*

Cucurbita, ae, f

Datura, ae, f

Ephedra, ae, f
- Farfara, ae, f*

Frangula, ae, f

gelatina, ae, f

gemma, ae, f

Gentiana, ae, f

Glycyrrhiza, ae, f

Liquiritia, ae, f

Ipecacuanha, ae, f
- lagena, ae, f*

Lavandula, ae, f
- Leuzea, ae, f*

officina, ae, f

olla, ae, f

Oryza, ae, f

Periploca, ae, f

pharmaceuta, ae, f
- hab dori

 — na'matak atirgul

 — tugmacha dori

 — mavrak, marmarak

 — belgi ko'rsatma

 — tabletka, tugmacha-simon dori

 — harorat

 — nastoykaning spirtda tayyorlangan eritmasi

 — valeriana

 — bodom (meva)

 — yog', moy

 — meva

 — qayin

 — ohak

 — mum

 — suzib tindirilgan suyuqlik

 — darmana

 — oshqovoq, kada

 — bangidevona

 — efedra, igna bargli daraxt

 — tuyatovon

 — itjumrut

 — yelimshak

 — kurtak (o'sim.)

 — gazako't, gajako't

 — qizilmiya

 — shirinmiya

 — ipekakuana, qustiruvchi (qayt qildiruvchi) ildiz

 — shisha idish

 — lavanda, havorang, xushbo'y yashil o'simlik

 — levzeyra

 — dorixona

 — shisha idish

 — guruch (sholi)

 — periploka

 — dorishunos

<i>planta, ae, f</i>	— o'simlik
<i>Polygala, ae, f</i>	— istod
<i>rezina, ae, f</i>	— yelim, qatron
<i>Sanguisorba, ae, f</i>	— sangvizorba dorivor ko'kat
<i>scatula, ae, f</i>	— quticha
<i>Schizandra, ae, f</i>	— limon
<i>Senna, ae, f</i>	— senna
<i>Terebinthina, ae, f</i>	— terpentin, igna bargli daraxtning yelimi
<i>Thea, ae, f</i>	— choy
<i>Tilia, ae, f</i>	— jo'ka
<i>Tormentilla, ae, f</i>	— g'ozpanja, beshbarg, yerchoy
<i>Urtica, ae, f</i>	— chayono't

20-§. LOTINCHA-YUNONCHA MA'NODOSH ATAMALAR

Lotincha	Yunoncha	O'zbekcha
aqua	hydor	suv
cornea	keratos	ko'zning shoxpardasi
glandula	aden	bezcha
lingua	glossa	til
femina	gynaec	ayol
mamma	mastos	sut bezi
lacrima	dacryon	ko'z yoshi
medulla	myelos	ilikli suyak
palpebra	blepharon	qovog
urina	uron	siydik
vagina	colpos	qin
vena	phleps	ko'k tomir
vertebra	spondylos	umurtqa
vesica	cystis	pufak

26-mashq. Quyidagi otlarni tarjimasiqa qarab joylashtiring. M.

<i>Arteria</i>	— pufak
<i>clavicula</i>	— ko'k qon tomir
<i>costa</i>	— umurtqa
<i>fibula</i>	— qin
<i>fractura</i>	— siydik
<i>glandula</i>	— kurak
<i>lingua</i>	— katta boldir suyagi
<i>mandibula</i>	— bodomsimon bez
<i>maxila</i>	— o'q qon tomiri

<i>pleura</i>	— o‘mrov suyagi
<i>scapula</i>	— qovurg‘a
<i>tibia</i>	— sinish
<i>tonsilla</i>	— til
<i>urina</i>	— yuqori jag‘
<i>vagina</i>	— o‘pka pardasi

27-mashq. Tibbiy atamalarni ma‘nosiga qarab joylashtiring.
S—M.

<i>Calvaria</i>	— chok
<i>columna</i>	— modda
<i>fissura</i>	— ayollarning tashqi jinsiy a‘zosi
<i>gingiva</i>	— ko‘zning oq pardasi
<i>medulla</i>	— erkaklar jinsiy a‘zosi-ning toq bezi
<i>membrana</i>	— kalla suyagi qopqog‘i
<i>orbita</i>	— ustun
<i>palpebra, ae, f</i>	— yoriq
<i>prostata</i>	— milk
<i>papilla</i>	— miya
<i>sclera</i>	— nog‘ora parda
<i>substantia</i>	— ko‘z kosasi
<i>sutura</i>	— qovoq
<i>vulva</i>	— so‘rg‘ich

28-mashq. Lotin tilidagi otlarning o‘zbekcha muqobilini o‘z o‘rniga qo‘ying. M—F.

<i>Arapulla</i>	— harorat
<i>aqua</i>	— belgi, ko‘rsatma
<i>Belladonna</i>	— spirtli eritma
<i>Calendula</i>	— valeriana
<i>camphora</i>	— suyuq dorivor aralashma
<i>Chamomilla</i>	— yalpiz
<i>charta</i>	— ampula
<i>Convallaria</i>	— suv
<i>febricula</i>	— belladonna
<i>gutta</i>	— tirnoqgul
<i>herba</i>	— kamfora
<i>Mentha</i>	— moychechak
<i>mixtura</i>	— qog‘oz
<i>Salvia</i>	— yengil isitma
<i>singnatura</i>	— tomchi
<i>temperatura</i>	— mavrak
<i>tinctura</i>	— marvaridgul

29-mashq. Quyidagi dorivor gilyohlarning lotincha nomiga o'zbekcha nomini moslashtiring. F.

<i>Amygdala</i>	— yerchoy
<i>Betula</i>	— chayono't
<i>Leuzea</i>	— ipekakuana
<i>Cina</i>	— jo'ka
<i>Cucurbita</i>	— choy
<i>Datura</i>	— terpentin
<i>Ephedra</i>	— senna
<i>Farfara</i>	— limon
<i>Frangula</i>	— sangvizorba
<i>Gentiana</i>	— istod
<i>Glycyrrhiza</i>	— periploka
<i>Lavandula</i>	— guruch
<i>Ipecacuanha</i>	— levezeya
<i>Oryza</i>	— lavanda
<i>Periploca</i>	— shirinmiya
<i>Polygala</i>	— gazako't
<i>Sanguisorba</i>	— itjumrut
<i>Schizandra</i>	— tuyatovon
<i>Senna</i>	— efedra
<i>Terebinthina</i>	— bangidevona
<i>Thea</i>	— oshqovoq
<i>Tilia</i>	— darmana
<i>Tormentilla</i>	— qayin
<i>Urtica</i>	— qizilmiya
<i>Liquiritia</i>	— bodom

30-mashq. Quyidagi atamalarni lotin tiliga tarjima qilgan holda bosh kelishik birlik va ko'plik (*Nominativus Singularis et Pluralis* hamda qaratqich kelishik birlik va ko'plik *Genetivus Sing. et Plur*)da turlang.

- M: o'q qon tomiri, qovurg'a, bodomsimon bez, til, siydik, kurak, umurtqa, pufak, ko'k qon tomiri, siydik chiqarish yo'li.
- S—M: kalla suyagining qopqog'i, yoriq, milk, miya, nog'ora parda, qovoq, modda, ko'z kosasi, chig'anoq.
- M—F: suv, tirnoqgul, marvaridgul, o't, hab dori, g'ilof, suyuq dorivor aralashma, quyuq surtma dori, tugmachasimon dori, spirtli eritma, valeriana.
- F: bodom, oshqovoq, meva, ohak, mum, shisha idish, o'simlik, limon, shirinmiya, quticha, chayono't, choy, jo'ka, suzilgan suyuqlik.

Namuna:

Guruh	Rod	Nom.Sing.	Gen.Sing.	Nom.Sing.	Gen.Sing.
I	F	aqua	aquae	aquae	quarum

31-mashq. *Quyidagi otlarning kelishigini aniqlang.*

- M: Aorta, bursae, costarum, fibula, glandulae, fractura, venarum, vesicae, vagina, urinarum.
- S—M: Buccae, cellularum, cornea, incisurae, conchae, grvida.
- M—F: Aquarum, Belladonnae, Calendularum, camphorae, capsularum, Chamomillae, charta, Convallariae, guttarum.
- F: Baccarum, axungia, Betula, Cucurbitarum, Frangulae, gemmarum, Polygala, Sennae, scatularum.

21-§. MOSLASHMAGAN ANIQLOVCHI

Lotin tilida ikki xil aniqlovchi qo'llaniladi: moslashgan aniqlovchi sifat bilan, moslashmagan aniqlovchi esa qaratqich kelishigida turlangan ot bilan ifodalanishi mumkin. Masalan: *aqua Menthae* — yalpizning suvi, *tinctura Valerianae* — valeriananing spirtli eritmasi, *tabuleta Bromcaphorae* — bromkamforaning tugmachasimon dorisi, *gemma Betulae* — qayinning kurtagi, *vena portae* — ko'k qon tomirning a'zoga kirish joyi.

Moslashmagan aniqlovchi bilan aniqlanuvchi atamani kelishiklar bo'yicha turlaganda faqat aniqlanuvchi so'z o'zgarib, moslashmagan aniqlovchi esa, o'zgarmasdan qoladi.

32-mashq. *Quyidagi moslashmagan aniqlovchilarni o'zbek tiliga tarjima qiling.*

- M: Caput — fibulae, caput — costae, corpus — linguae, corpus tibiae, corpus vesicae, corpus vertebrae, fascia prostatae, fossa vesicae, incisura — mandibulae, papilla mammae, ruptura vaginae.
- S—M: Ampulla tibiae (uterinae), commissura palpebrarum, concha auriculae, fascia nuchae, rima palpebrarum, spina — scapulae, sutura calvariae, valva aortae, valvula venae.
- M—F: Aqua Menthae, guttae tincturae Convallariae, tabuletae Bromcamphorae, tinctura Valerianae, herba Chamomillae, tinctura Calendulae.

F: Aqua Amygdalarum, adde aquam, adde tincturam Schizandrac, adde guttas tincturae Calendulae, divide massam pilularum, da gemmas Betulae, macera baccas, gemma Betulae, Senna planta est, Calendula, Convallaria, Chamomilla, Ephedra, Farfara, Glycyrrhiza, Polygala et Salvia plantae sunt.

 33-mashq. Quyidagi atamalarni lotin tiliga tarjima qiling.

S—M: tilning ko'k tomiri, ko'k tomirning a'zoga kirish joyi, kurakning sinishi, o'mrov suyagining sinishi, qovurg'alarning sinishi, yuqori jag'ning sinishi, pastki jag'ning sinishi, ko'z shox pardasining moddasi.

M—F: tomchidan qo'sh, tugmachasimon doridan ber, spirtli eritmani aralastir, suyuq dorivor aralashmadan ber, yalpiz suvi tomchisidan ol.

F: mevalarni qurit, suvdan quyung, mevalarni va kurtaklarni ter, bodom suvining tomchisidan ol.

22-§. PREDLOG (OLD KO'MAKCHI)LAR VA BOG'LOVCHILAR

Predlog ayrim ot yoki otlarni ikkinchi bir so'z bilan bog'lab, ularning orasidagi munosabatlarni ko'rsatish uchun qo'llaniladi. Har qaysi predlog faqat ma'lum kelishik bilan birga ishlatiladi. Predloglar o'zlari bog'lanib kelgan otlardan oldin ayrim yoziladi.

Tushum kelishigida ishlatiladigan predloglar:

Ante	— oldida
ad	— uchun, -gacha, -da (retseptda)
contra	— qarshi
intra	— ichida
per	— orqali
post	— keyin, so'ng

Masalan:

<i>Ad aegrotam</i>	— kasal uchun
<i>intra ventriculum</i>	— me'da ichida
<i>per vaginam</i>	— qin orqali
<i>post partum</i>	— tuqqandan keyin
<i>ante operationem</i>	— operatsiya oldidan
<i>contra scabiae</i>	— qichimaga qarshi

Chiqish kelishigida qo'llaniladigan predloglar:

cum	— bilan
de	— haqida
ex	— dan
sine	— siz
pro	— uchun

Masalan:

<i>Cum aqua</i>	— suv bilan
<i>de morbo</i>	— kasallik haqida
<i>ex officina</i>	— dorixonadan
<i>sine colore</i>	— rangsiz
<i>pro aegrotis</i>	— bemor uchun

Tushum va chiqish kelishigida qo'llaniladigan predloglar:

in -ga, -da	sub	—	ostida
-------------	-----	---	--------

Masalan:

<i>in aquam</i>	— suvga
<i>in aqua</i>	— suvda
<i>sub linguam</i>	— til ostiga
<i>sub lingua</i>	— til ostida

Bog'lovchilar

Tibbiy atamalarni bir-biri bilan bog'lash vazifasini bajarib, turlanmaydigan so'z **bog'lovchi** deb ataladi

et	— va, bilan
aut	— yoki
ut fiat	— hosil bo'lguncha
scu	— yoki
sed	— lekin

Masalan:

<i>Amidopyrinum aut Analginum</i>	— amidopirin yoki analgin
<i>costa et vertebra</i>	— qovurg'a va umurtqa
<i>misce, ut fiat pulvis</i>	— kukun hosil bo'lguncha aralashtir
<i>capsula seu ampulla</i>	— kapsula yoki ampula

34-mashq. Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

- M—F: Da in capsulis amylaceis, da in ampullis, da in charta cerata, da in tabulettis, da in scatula, da in oblatiis.
F: Solve in aqua, infunde aquam in ollam, forma pilulas ex massa pilularum, pone tabulettam sublinguam.

35-mashq. Quyidagi atamalarni lotin tiliga tarjima qiling.

- M—F: Kapsulalarda ber, qog'ozda (o'ralgan holda) ber, tugmachasimon dori shaklida ber.
F: Tugmachasimon dorini suvda erit, hab dorilarni qutichada (ichiga solib) ber, valerianalarni qutichada (ichiga solib) ber, valeriananing spirtli eritmasini shisha idishga quy, qayin kurtagidan spirtli eritma tayyorla, valeriananing spirtli eritmasi bilan aralashtir.

Mavzularga oid savollar

1. Otlarda nechta rod bor?
2. Lotin tilidagi otlarning soni nechaga bo'linadi?
3. Tibbiyotda qaysi kelishiklar ko'p qo'llaniladi?
4. Qaysi kelishik qo'shimchasiga qarab otlarning guruhi aniqlanadi?
5. Besh guruhga tegishli otlarning *Gen. Sing.* qo'shimchasini bayon eting.
6. Otlarning lug'at shakli qanday yoziladi?
7. Lug'atda otlarning rod belgisi qanday ko'rsatiladi?
8. Birinchi guruh otlari qaysi rodga tegishli?
9. Birinchi guruh otlari *Nominativus et Genetivus* da qanday qo'shimchalarga ega?
10. Birinchi guruh otlarini yasashda qanday so'z yasovchi qo'shimchalar qo'llaniladi?
11. Moslashmagan aniqlovchi qanday so'zlar bilan ifodalanishi mumkin?
12. Moslashmagan aniqlovchi bilan aniqlanuvchi atama kelishiklarda qanday turlanadi?
13. *Accusativus* kelishigida qanday predloglar qo'llaniladi?
14. *Ablativus* kelishigida qanday predloglar ishlatiladi?
15. Tibbiyotda qo'llaniladigan bog'lovchilarni misollar asosida izohlang.
16. Lotincha-yunoncha ma'nodosh atamalarni bayon eting.

Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Ars longa vita brevis.

Hayot qisqa, san'at esa abadiydir.

Vita sine litteris mors est.

Ilmsiz hayot — o'limdir.

Amat victoria curam.

Talabalik tirishqoqlikni talab qiladi.

Carpe diem.

Bugungi ishni ertaga qoldirma.

Domus propria — domus optima.

Mehmondorchilik yaxshi, uy undan ham yaxshi.

23-§. RETSEPTURA

Retseptura — bu dorilarni yozish va tayyorlash qoidalarini o'rganuvchi fan.

Retsept va uning asosiy qismlari

Retsept — bu shifokorning dori tayyorlash, tayyorlangan dorini qabul qilish usullari ko'rsatmasi va davolanish uchun bemorga berish kerakligi to'g'risida dorixonaga xat orqali murojaat qilishi. Retsept maxsus varaqalarda yoziladi.

Retsept rasmiy hujjat bo'lib, uni yozgan shifokor, shu bilan birga dorini tayyorlab bergan dorishunos ham retseptning to'g'riligi uchun yuridik jihatdan javobgardir. Respublikamizda retseptlar lotin tilida yoziladi, ammo retseptning quyidagi qismlari bundan istisno: sarlavha, dorini qanday qabul qilish to'g'risidagi ko'rsatma va retsept yozgan shaxsning imzosi.

Retsept sakkiz qismdan iborat

1. Davolash muassasasining manzili va telefon raqami.
2. Retsept yozgan kun, oy, yil.
3. Bemorning ismi-sharifi va yoshi.
4. Shifokorning ismi-sharifi.
5. Dorining nomi va miqdori.
6. Shifokorning dorixona xodimiga dori tayyorlash (surtma, kukun va boshqalar) to'g'risidagi ko'rsatmasi.

7. Shifokorning bemorga dorini qabul qilish usuli haqidagi ko'rsatmasi.

8. Shifokorning imzosi va shaxsiy muhri.

Retseptning beshinchi, oltinchi va yettinchi qismining boshlang'ich so'zi lotin tilida yoziladi.

Beshinchi qism — shartli belgi R. (qisqartirilgan holda) bilan boshlanadi (*recipe* — ol. *recipere*—olmoq fe'lining buyruq mayli uchinchi shaxs birlik sonidir). So'ngra bosh harf bilan dori nomi yoziladi, keyin miqdori ko'rsatiladi. Dori nomi hamma vaqt qaratqich kelishigi (*Genetivus*)da yoziladi. Masalan:

Recipe: Tincturae Valerianae 10 ml

Tincturae Convalariae 15 ml

Qattiq va sochiluvchan moddalar miqdori grammlarda, suyuqliklar esa, millilitr, tomchilarda ko'rsatiladi:

(nimaning?) (nimasidan?) (qancha?)

Ol: Marvaridgul spirtli eritmasidan 10 ml

Recipe: Tincturae Convalariae 10 ml

Agar ikki dori moddasining miqdori bir xil bo'lsa, unda ikkinchi dori nomidan keyin shartli belgi *aa* (ana—teng, babbaravar) yozilib so'ngra dori miqdori ko'rsatiladi:

Recipe: Tincturae Convalariae

Tincturae Velerianae aa 10 ml

Grammlar va millilitrlar arab raqamlari bilan ko'rsatilib yoziladi: 3,0; 0,3; 0,03 va boshqalar.

Tomchilar rim raqamlari bilan ko'rsatiladi:

gullam I, guttas II.

Dori moddalarining biologik ta'sir birligi qisqacha BT shaklida, shoni esa, arab raqamlari bilan o'nliklar, mingliklar, millionlarda yoziladi:

Recipe: Phenoxyethylpenicillini 100000

Oltinchi qismda shifokor dori moddasiga qanaqa shakl berishni lotin tilida yozadi (kukun, hab dori, surtma), ularga qanday ishlov berish kerakligi, qancha miqdorda berish va qanday ko'rinishdaligi ko'rsatiladi: *Misce, fiat unguentum.*

Dorilarni biror narsaga o‘rab yoki solib berish kerak bo‘lsa, retseptda kerakli ko‘rsatmalar ko‘rsatilib yoziladi:

<i>Da in vitro nigro</i>	— qora (rangli) shishachada ber.
<i>Da in vitro flavo</i>	— sariq shishachada ber,
<i>Da in charta cerata</i>	— mumli qog‘ozda ber,
<i>Da in ampullis</i>	— ampulalarda ber,
<i>Da in scatulla</i>	— qutichada ber

Retseptning lotincha qismi shartli qisqartirilgan S. (signa — belgila) harfi bilan tugaydi (Signa — belgila, ya‘ni bu signare— belgilamoq fe‘lining buyruq mayli uchinchi shaxs birlik sonidir).

Yettinchi qism dorini qabul qilish usuli (Signatura). Bu qismda bemor tushunadigan tilda dori miqdori, vaqti va dorini qanday usulda qabul qilish yo‘llari ko‘rsatiladi:

Signa: 15 tomchidan kuniga 2 marta ovqatdan yarim soat oldin,

Signa: 1 tabletkadan kuniga uch mahal,

Signa: 1 stakan issiq suvga 1 choy qoshiq (chayqash uchun).

Retseptdagi qo‘shimcha yozuvlar

1. Dorini tezlik bilan tayyorlash yoki berish lozim bo‘lsa, retsept varaqasining yuqori qismiga shifokor tomonidan quyidagi so‘zlar yoziladi:

<i>Cito</i>	— tez! zudlik bilan!
<i>Sitissime</i>	— juda tez!
<i>Statim</i>	— darhol!

2. Agar retsept varaqasining orqa tomonidan dori nomlarining davomi bo‘lsa, u holda shifokor retsept varaqasi pastining o‘ng tomoniga *Verte* — orqa tomoniga «qaralsin», deb yozadi (qisqartirilgani — V!).
3. Agar yozilgan retseptni takrorlash lozim bo‘lsa, unda shifokor retsept varaqasining yuqorisiga *Repete* — takrorla! *Repetatur* takrorlansin yoki *Bis repetatur* — ikki marta takrorlansin, deb yozib qo‘yadi. Retseptlar bitta moddadan tashkil topgan bo‘lsa oddiy, ikki yoki undan ortiq moddadan tashkil topgan bo‘lsa, murakkab retsept deyiladi.

RETSEPT VARAQASINING NAMUNASI

Retsept varaqasining shakli

Sog'liqni saqlash vazirligi Muassasaning nomi	OKUD bo'yicha kod shakli _____ OKPO bo'yicha muassasa kodi _____ 107/V sonli tibbiy hujjat shaklini O'zR. SSV tasdiqlagan
---	--

RETSEPT

(kattalar, bolalar uchun — keraksizi o'chirilsin)

200__ -yil « ____ » _____

(retsept yozilgan kun, oy, yil)

Bemorning ismi, sharifi

Yoshi

Shifokorning ismi, sharifi

So'm	tiyin	
So'm	tiyin	

Shifokorning imzosi va shaxsiy muhri

Retseptning muddati — 10 kun, 2 oy
(keraksizi o'chirilsin)

Retsept varaqasining orqa tomoni

Shifokorga eslatma

- davolash–profilaktika muassasasining shartli belgisi bosmaxona usulida bosiladi yoki to'rtburchak muhr qo'yiladi;
- retsept lotin tilida tushunarli qilib, aniq harflar bilan siyohda yoki sharikli ruchkada yoziladi, retseptni tuzatish man etiladi;
- bir retsept varaqasida tarkibida zaharli yoki nasha moddasi bo'lgan bitta dori yoki ikkita oddiy va kuchli ta'sir etuvchi dori bo'lishi mumkin;
- faqat qabul qilingan qisqartma otlarning shartli belgisi yozilishi kerak;
- qattiq va sochiluvchan moddalar — grammlarda (0,001; 0,5; 1,0), suyuqliklar — millilitrlarda, grammlarda va tomchilarda yozilishi kerak;
- dorini qabul qilish usuli bemor tushunadigan tilda yozilishi kerak, «ichki», «ma'lum» kabi umumiy ko'rsatmalar bilan cheklanish mumkin emas;
- retsept shifokorning imzosi, shaxsiy muhri bilan tasdiqlanishi lozim.

Dorini shaxsiy tayyorlash №	Dorixonaning to'rtburchak muhri	
Qabul qilindi. Tayyorlandi	Tekshirildi	Berildi

 36-mashq. Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.
M—F.

Recipe: Aquae Menthae 100.0 ml

Da. Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 5—10 marta

Recipe: Tincturae Calendulae 40 ml

Da. Signa: 10—20 tomchidan kuniga 2 marta.

Recipe: Tincturae Convallariae 15 ml

Da. Signa: 15 tomchidan kuniga 2—3 marta.

Recipe: Tincturae Schizandrae 50 ml

Da. Signa: 20—25 tomchidan kuniga 2 marta.

Recipe: Tincturae Convallariae

Tincturae Valerianae aa 10 ml

Tincturae Belladonnae 5 ml

Misce. Da. Signa: 20—25 tomchidan kuniga 2—3 marta.

 37-mashq. Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.

1. OI: Valeriananing spirtli eritmasidan 10 ml
Ber. Belgila: 15 — 20 tomchidan kuniga 3 mahal.
2. OI: Yalpizning spirtli eritmasidan 25 ml
Ber. Belgila: 15 — 20 tomchidan kuniga 3 mahal.
3. OI: Marvaridgulning spirtli eritmasidan
Valeriananing spirtli eritmasidan teng miqdorda 15 ml
Aralashtir. Ber.
4. OI: Qayin kurtagidan 30,0
Ber. Belgila. 1 osh qoshiq kurtak 1 stakan qaynoq suvda
damlansin, 2 osh qoshiqdan kuniga 3 mahal ichilsin.

 Mavzularga oid savollar

1. Retseptura soʻzini tushuntirib bering.
2. Retsept deganda nimani tushunasiz?
3. Retsept necha qismdan iborat?
4. Retseptning lotincha qismi qaysi soʻzlar bilan boshlanib, qaysi soʻzlar bilan tugaydi?
5. Retseptda dori nomlari qaysi kelishikda yoziladi?
6. Qaysi retsept oddiy va qandaylari murakkab retsept deyiladi?
7. Retseptlarda qanday qoʻshimcha soʻzlar yozilishi mumkin?
8. Dorini tezlik bilan tayyorlash lozim boʻlsa, qanday lotincha soʻzlar retsept varaqasiga yozilishi mumkin?

Mustaqil oʻrganish uchun

Lotin maqollari, hikmatli soʻzlar va iboralar

Amicus certus in re incerta cernitur.

Sodiq doʻst ogʻir kunda bilinar.

Natura sanat, medicus curat.

Tabiat sogʻaytiradi, shifokor davolaydi.

Usus optimus magister est.

Tajriba eng yaxshi ustozdir.

Fugiens laboris.

Yalqov. Dangasa.

Homo hebes.

Befarosat. Alqsiz odam.

Homo sapiens.

Aqlli odam.

**24-§. TIBBIYOTDA KO'P QO'LLANILADIGAN
YUNONCHA SO'Z YASOVCHI QO'SHIMCHALAR
VA ATAMALAR. M—F.**

aesthes, -aesthesia (gr. aesthesis)	— sezish, his qilish
anaesthesia	— og'riqsizlantirish
-alg, -algia (gr. algos)	— og'riq
neuralgia	— asab kasalligi
-graph, -graphia	— chizaman, tasvirlay-
(gr. grapho)	man, yozaman
(ge. tomos)	— qavat
tomographia	— rentgen nurlari orqali qavatning aniq tasvirini olish
	— qon
-haem, -haemat, -aemia	
(gr. haema)	
anaemia	— kamqonlik
-logia (gr. logos)	— fan
oncologia	— shishlarni o'rganuvchi fan
-metria (gr. metreo)	— o'lchayman, aniqlayman
craniometria	— kalla suyagini o'lchash
-path, -pathia (gr. pathos:	— 1) sezish; 2) kasallikni
apathia)	sezmaslik, qiziqishning so'nishi
-therm, -thermia (gr. thermos)	— issiqlik, harorat
hypothermia	— sovish
-ton, -tonia (gr. tonos)	— taranglashish
hypertonia	— qon bosimining ko'tarilishi
-ur, -uria (gr. uron)	— siydik
anuria	— siydik chiqmasligi
-rrhagia (gr. rrhagos)	— yulingan, kesilgan
haemorrhagia)	— qon oqishi (ketishi)
-scop, -scopia (gr. scopeo)	— kuzataman, o'rganaman
rectoscopia	— to'g'ri ichakni maxsus asboblari orqali tekshirish
-therapia (gr. therapeia)	— qarash, davolash
hydrotherapia	— suv bilan davolash
-trophia (gr. thophe)	— oziqlanish
atrophia	— oriqlash
-ectasia (gr. ektasis)	— kengaytirish, cho'zish
bronchoectasia	— bronxlarning kengayishi
-ectomia (gr. ectome)	— kesish

tonsillectomia	— tanglaydagi bodomsimon bezni kesib olib tashlash
-ergia (gr. ergon)	— ish, harakat
(gr. allos)	— boshqa
allergia	— organizmning biron-bir dori moddasiga qarashiligi
malacia (gr. malokos)	— yumshoq
osteomalacia	— suyaklarning yumshashi
-penia (gr. penia)	— yetishmovchilik
lymphopenia	— periferik qonda limfotsitlarning kamayishi
-phad, -phagia (gr. phagein)	— yemoq
dysphagia	— yutishning qiyinlashuvi
-philia (gr. philia)	— sevmoq, moyillik
haemophilia	— qon ketishiga moyillik
-phobia (gr. phobos)	— qoʻrquv
photophobia	— yorugʻlikdan qoʻrqish
-plasia (gr. plasis)	— shakllanish, hosil boʻlish
hypoplasia	— rivojlanmagan
-plegia (gr. ptege)	— zarba, falokat
hemiplegia	— muskul faoliyatining bir tomonlama izdan chiqishi
-rhapsia (gr. rhapshe)	— chok
(gr. colpos)	— qin
colporrhaphia	— qin ichki devorini tikish
-sthenia (gr. sthenos)	— kuch
asthenia	— holsizlanish, umumiy kuchsizlanish
-stomia, stomat (gr. stoma. atos. n)	— teshik, ogʻiz
stomatologia	— ogʻiz boʻshligʻi va tish kasalliklarini oʻrganuvchi fan

25-§. OTLARNING IKKINCHI GURUHDA TURLANISHI

Otlarning ikkinchi guruhiga mujskoy (*Masculinum*) va sredniy (*Neutrum*) roddagi otlar kiradi. Masculinum Nom. Sing. **da -us**, -er qoʻshimchasiga, Neutrum Nom. Sing. da **um** qoʻshimchalariga ega. Ikkala roddagi otlar Gen. Sing. da **-i** qoʻshimchasi bilan turlanadi va lugʻat shakli quyidagicha boʻladi. Masalan:

<i>Musculus</i> , i, m	— mushak
<i>magister</i> , tri, m	— oʻqituvchi
<i>oleum</i> , i, n	— moy
<i>unguentum</i> , i, n	— surtma

Masculinum va Neutrum rodlaridagi otlar kelishiklarda quyidagicha turlanadi

Causus	Singularis		Plaralis	
	Masculinum	Neutrum	Masculinum	Neutrum
Nominativus	— us, er	— um	— i	— a
Genetivus	— i	— i	— orum	— orum
Dativus	— o	— o	— is	— is
Accusativus	— um	— um	— os	— a
Ablativus	o	— o	— is	— is
Nominativus	<i>musculus</i>	<i>oleum</i>	<i>musculi</i>	<i>olea</i>
Genetivus	<i>musculi</i>	<i>olei</i>	<i>musculorum</i>	<i>oleorum</i>
Dativus	<i>musculos</i>	<i>oleo</i>	<i>musculis</i>	<i>oleis</i>
Accusativus	<i>musculos</i>	<i>oleum</i>	<i>musculos</i>	<i>olea</i>
Ablativus	<i>musculos</i>	<i>oleo</i>	<i>musculis</i>	<i>oleis</i>

Qoidadan tashqari holat

Quyidagi otlar *Femininum* rodiga tegishli

<i>Alnus, i, f</i>	— qandag'och
<i>Amygdalus, i, f</i>	— bodom (daraxt)
<i>Crataegus, i, f</i>	— do'lana
<i>Eucalyptus, i, f</i>	— evkalipt
<i>Juni perus, i, f</i>	— archa
<i>Pinus, i, f</i>	— qarag'ay
<i>Rhamnus, i, f</i>	— itjumrut
<i>Padus, i, f</i>	— shumurt
<i>Sambucus, i, f</i>	— marjon daraxt
<i>Sorbus, i, f</i>	— milash (chetan)

Dorilarning asosiy qismi Neutrum rodida yozilib, Nom. Sing. da **-um** qo'shimchasi, Gen. Sing. da **-i** qo'shimchasi qo'shiladi.

Masalan:

Nom. Sing. Analginum, Vaselineum, Novocainum,
Gen. Sing. Analgini. Vaselini. Novocaini.

Dorilarning o'zbekcha nomi lotincha nomining o'qilishiga mos keladi, faqat **-um** qo'shimchasi bo'lmaydi:

Penicillinum
Norsulfazolum
Corvalolum

26-§. IKKINCHI GURUHDA TURLANUVCHI OTLARNING YASALISHIDA QO'LLANILADIGAN SO'Z YASOVCHI QO'SHIMCHALAR

1. So'z yasovchi qo'shimchalar **-in+um** va **-ol +um** ko'pincha dori nomlarida qo'llaniladi: *Analg-in-um*; *Menth-ol-um*.
2. So'z yasovchi qo'shimcha **-ism+us** har xil zaharlanishlarni va biror-bir kasallikka moyilligi borligini ifodalashi mumkin:

<i>Saturn-ism-us (saturnus)</i>	— qo'rg'oshin, qo'rg'oshin bug'idan yoki changidan surunkali zaharlanish
<i>Ophit-ism-us (gr.ophis)</i>	— ilon, ilon zaharidan zaharlanish
<i>Cocain-ism-us</i>	— kokainga berilish
<i>Infantil-ism-us (infans)</i>	— bola, aql pastlik

1. So'z yasovchi qo'shimchalar **-ment** — vosita yoki tadbirni ifodalovchi otlarni hosil qilishda xizmat qiladi:

<i>Liga-mentum (ligare)</i>	— bog'lamoq, bog'lam
<i>ali-mentum (alare)</i>	— ovqatlantirmoq, ovqat
<i>medica-mentum</i>	— dori-darmon

So'z yasovchi qo'shimchalar **-ul+us**, **-cul+us**, **-ul+um**, **-culum** otlarga kichraytirish ma'nosini beradi:

<i>Globulus</i>	— soqqacha
<i>tuberculum</i>	— do'mboqcha
<i>capitulum</i>	— boshcha
<i>granulum</i>	— donacha
<i>globus</i>	— soqqa
<i>tuber</i>	— do'mboq
<i>caput</i>	— bosh
<i>granum</i>	— don

27-§. QUYIDAGI ATAMALARNI YOD OLING

M:	<i>Bronchus, i, m</i>	— bronx, nafas yo'li
	<i>oesophagus, i, m</i>	— qizilo'ngach
	<i>humerus, i, m</i>	— yelka suyagi
	<i>morbus, i, m</i>	— kasallik
	<i>musculus, i, m</i>	— mushak, muskul

S—M:

- nasus, i, m*
nervus, i, m
oculus, i, m
uterus, i, m
ventriculus, i, m
cerebrum, i, n
cranium, i, n
duodenum, i, n
intestinum, i, n
myocardium, i, n
endocardium, i, n
epicardium, i, n

pericardium, i, n
peritoneum, i, n
rectum, i, n
per rectum
angulus, i, m
bulbus oculi
carpus, i, m
metacarpus, i, m
condylus, i, m
digitus, i, m
folliculus, i, m
fundus, i, m
lobus, i, m
lobulus, i, m
lumbus, i, m
nodus, i, m
neonatus, i, m

pylorus, i, m
sulcus, i, m
tarsus, i, m
metatarsus, i, m
thalamus, i, m
thymus, i, m
truncus, i, m
umbilicus, i, m
atrium, i, n
brachium, i, n
antebrachium, i, n
cavum, i, n
caecum, i, n
- burun
 — asab
 — ko'z
 — bachadon
 — me'da, oshqozon
 — bosh miya
 — kalla suyagi
 — o'n ikki barmoqli ichak
 — ichak
 — yurak mushagi
 — yurak ichki pardasi
 — yurak mushagini sirtidan qoplovchi seroz parda
 — yurak xaltasi
 — qorin seroz pardasi
 — to'g'ri ichak
 — to'g'ri ichak orqali
 — burchak
 — ko'z soqqasi
 — kaft oldi
 — kaft orqasi
 — bo'rtma shakldagi o'sma
 — barmoq
 — xaltacha, pufakcha
 — tagi, osti
 — bo'lak
 — bo'lakcha
 — bel
 — tugun
 — yangi tug'ilgan bola, chaqaloq
 — me'dani chiqish qismi
 — burushiq, ajin
 — oyoq kafti yuzasiga oid
 — oyoq kaftiga oid
 — ko'ruv do'mbog'i
 — ayrisimon bez
 — gavda, poya, tana
 — kindik
 — yurak bo'lmasi
 — yelka
 — bilak
 — bo'shliq
 — ko'richak

	<i>cerebellum, i, n</i>	— miyacha
	<i>collum, i, n</i>	— bo'yin, bo'yincha
	<i>dorsum, i, n</i>	— orqa
	<i>ileum, i, n</i>	— yonbosh ichak
	<i>jejunum, i, n</i>	— ingichka ichak
	<i>labium, i, n</i>	— lab
	<i>ligamentum, i, n</i>	— bog'lam
	<i>ovarium, i, n</i>	— tuxumdon
	<i>permeum, i, n</i>	— oraliq
	<i>septum, i, n</i>	— to'siq
	<i>sternum, i, n</i>	— ko'krak (to'sh)
	<i>tympanum, i, n</i>	— nog'ora
	<i>membrana tympani</i>	— nog'ora parda
M—F:	<i>Crataegus, i, f</i>	— do'lana
	<i>globulus, i, m</i>	— soqqacha (sharcha)
	<i>Helianthus, i, m</i>	— kungaboqar
	<i>Leonurus, i, m</i>	— arslonquyruq
	<i>numerus, i, m</i>	— son (raqam)
	<i>sirupus, i, m</i>	— sharbat
	<i>Strophanthus, i, m</i>	— strofant
	<i>Strychnos, i, m</i>	— chilibuxa
	<i>succus, i, m</i>	— shira
	<i>Absinthum, i, n</i>	— ermon (shuvoq, yovshan)
	<i>acidum, i, n</i>	— kislota
	<i>amylum, i, n</i>	— ohor
	<i>antidotum, i, n</i>	— zaharga qarshi, ziddi-zahar
	<i>decoctum, i, n</i>	— qaynatma
	<i>emulsum, i, n</i>	— emulsiya (suyuqlik qorishmasi)
	<i>emplastrum, i, n</i>	— malham
	<i>extractum, i, n</i>	— ekstrakt (so'rim)
	<i>folium, i, n</i>	— barg
	<i>granulum, i, n</i>	— donacha
	<i>Helichrysum, i, n</i>	— bo'znoch
	<i>Hypericum, i, n</i>	— dalachoy, qizilpoycha
	<i>infusum, i, n</i>	— damlama
	<i>linimentum, i, n</i>	— suyuq surtma
	<i>oleum, i, n</i>	— moy
	<i>Rheum, i, n</i>	— rovoch
	<i>remedium, i, n</i>	— davolash vositasi
	<i>saccharum, i, n</i>	— qand, shakar
	<i>suppositorium, i, n</i>	— shamcha

<i>unguentum, i, n</i>	— surtma
<i>venenum, i, n</i>	— zahar
<i>vitaminum, i, n</i>	— vitamin
<i>vitrum, i, n</i>	— shisha idishcha
<i>Bacillus, i, m</i>	— tayoqsimon dori
<i>bulbus, i, m</i>	— ildizpoya, piyozbosh
<i>briquetum, i, n</i>	— briket
<i>Eleutherococcus</i>	— eleuterokokk
<i>Galanthus</i>	— boychechak I
<i>Hyoscyamus, i, m</i>	— mingdevona
<i>Myrtilus, i, m</i>	— chernika
<i>Nerium oleander,</i> <i>dri, m</i>	— sambitgul
<i>Oxycoccus, i, m</i>	— klyukva
<i>Ricinus, i, m</i>	— kanakunjut
<i>Rubus idaeus</i>	— parmanchak
<i>Thymus, i, m</i>	— tog'jambil
<i>acetum, i, n</i>	— sirka
<i>Anisum, i, n</i>	— arpabodiyon
<i>butyrum, i, n</i>	— moy (quyuq)
<i>Cheliodonium, i, n</i>	— qoncho'p
<i>Equisimum, i, n</i>	— qirqbo'g'im
<i>Erysimum, i, n</i>	— jeltushnik
<i>Gnaphalium, i, n</i>	— shivit
<i>Foeniculum, i, n</i>	— gnafiliy
<i>Gossypium, i, n</i>	— paxta
<i>Ledum, i, n</i>	— ledum
<i>Lecopodium, i, n</i>	— likopodiy
<i>Linum, i, n</i>	— zig'ir
<i>medicamentum, i, n</i>	— dori-darmon
<i>Millefolium, i, n</i>	— bo'yomodaron
<i>Stramonium, i, n</i>	— bangidevona
<i>Tanacetum, i, n</i>	— dastarbosh
<i>Taraxacum, i, n</i>	— qoqigul
<i>Triticum, i, n</i>	— bug'doy

28-§. LOTINCHA-YUNONCHA MA'NODOSH ATAMALAR

Lotincha	Yunoncha	O'zbekcha
calculus	lith	tosh
cancer	carcin	rak, xavfli o'sma
digitus	dactyl	barmoq
morbus	path (o)	kasallik

Lotincha	Yunoncha	O'zbekcha
musculus	myo	mushak
nasus	rhin	burun
nervus	neur	asab
oculus	ophthalm	ko'z
umbilicus	omphal	kindik
uterus	hyster, metra	bachadon
ventriculus	gaster	me'da, oshqozon
caecum	typhi	ko'richak
cerebrum	encephal	bosh, miya
intestinum	enter	ichak
crassum	col	yo'g'on ichak
ligamentum	desm (o)	bog'lam
medicamentum	pharmac	dori-darmon
ovarium	oophol	tuxumdon
rectum	proct	to'g'ri ichak
venenum	toxicon	zahar

38-mashq. Quyidagi otlarni tarjimasiga qarab moslashtiring. *M.*

<i>Bronchus</i>	— qorin seroz pardasi
<i>humerus</i>	— to'g'ri ichak
<i>morbus</i>	— yurak mashagi
<i>musculus</i>	— ichak
<i>nasus</i>	— kaila suyagi
<i>nervus</i>	— o'n ikki barmoqli ichak
<i>oculus</i>	— bosh miya
<i>uterus</i>	— nafas yo'li
<i>ventriculus</i>	— yelka suyagi
<i>cerebrum</i>	— kasallik
<i>cranium</i>	— mushak
<i>duodenum</i>	— burun
<i>intestinum</i>	— asab
<i>myocardium</i>	— ko'z
<i>peritoneum</i>	— bachadon
<i>rectum</i>	— me'da

39-mashq. Quyidagi atamalarni ma'nosiga qarab joylash-
ning. *S—M.*

<i>Carpus</i>	— tuxumdon
<i>condylus</i>	— bog'lam
<i>digitus</i>	— nog'ora
<i>lobus</i>	— ko'krak
<i>lumbus</i>	— orqa
<i>nodus</i>	— ko'richak
<i>thymus</i>	— bo'shliq

<i>truncus</i>	— bilak
<i>umbilicus</i>	— kaft oldi
<i>brachium</i>	— bo'rtma shakldagi o'sma
<i>antebrachium</i>	— barmoq
<i>cavum</i>	— bo'lak
<i>caecum</i>	— bel
<i>collum</i>	— tugun
<i>dorsum</i>	— ayrisimon bez
<i>labium</i>	— gavda
<i>ligamentum</i>	— kindik
<i>ovarium</i>	— yelka
<i>sternum</i>	— lab
<i>tympanum</i>	— bo'yin

40-mashq. Lotin tilidagi otlarning o'zbekchasini o'z o'rniga qo'ying. *M—F.*

<i>Crataegus</i>	— zahar
<i>numerus</i>	— shisha idishcha
<i>sirupus</i>	— surtma
<i>Helianthus</i>	— shamcha
<i>Stophanthus</i>	— moy
<i>succus</i>	— rovoch
<i>acidum</i>	— suyuq surtma
<i>amylum</i>	— damlama
<i>decoctum</i>	— qaynatma
<i>emulsum</i>	— barg
<i>emplastrum</i>	— do'lana
<i>extractum</i>	— son
<i>folium</i>	— sharbat
<i>infusum</i>	— malham
<i>linimentum</i>	— strofant
<i>oleum</i>	— shira
<i>Rheum</i>	— kislota
<i>suppositorium</i>	— ohor, kraxmal
<i>unguentum</i>	— qaynatma
<i>venenum</i>	— emulsiya
<i>vitrum</i>	— kungaboqar

41-mashq. Quyidagi dorivor giyohlarning lotincha nomiga o'zbekchasini moslashtiring. *F.*

<i>Galanthus</i>	— dastarbosh
<i>Eleutherococcus</i>	— bangidevona
<i>Myrtillus</i>	— qoqigul
<i>Hyoscyamus</i>	— bug'doy

<i>Oxycoccus</i>	— bo'ymodaron
<i>Thymus</i>	— zig'ir
<i>Ricinus</i>	— paxta
<i>Anisum</i>	— shivit
<i>Chelidonium</i>	— eleuterokokk
<i>Erysinum</i>	— boychechak
<i>Foeniculum</i>	— mingdevona
<i>Equisetum</i>	— chernika
<i>Gossipium</i>	— kanakunjut
<i>Linum</i>	— klyukva
<i>Millifolium</i>	— tog'jambil
<i>Stramonium</i>	— arpabodiyon
<i>Tanacetum</i>	— qirqbo'g'im
<i>Taraxacum</i>	— qoncho'p
<i>Triticum</i>	— jeltushnik

42-mashq. Quyidagi atamalarni lotin tiliga tarjima qiling va Nominativus Sing. hamda Genetivus Sing. da turlang.

- M: qizilo'ngach, yelka suyagi, mushak, ko'z, bachadon, me'da, yurakning ichki pardasi, yurak mushagini sirtidan qoplovchi seroz parda, yurak xaltachasi, to'g'ri ichak, o'n ikki barmoqli ichak.
- S—M: burchak, ko'z soqqasi, kaft orqasi, xaltacha tagi, bo'lakcha, chaqaloq, oyoq kafti yuzasiga oid: nog'ora parda, ko'ruv do'mbog'i, kindik.
- M—F: sharcha, arslonquyruq, chilibuxa, ermon, ziddi-zahar, donacha, bo'znoch, dalachoy, shakar, vitamin, davolash vositasi.
- F: tayoqchasimon dori, piyozbosh, briket, boychechak, mingdevona, sambitgul, parmanchak, qirqbo'g'im.

Namuna:

Guruh	Rod	Nom. Sing	Gen. Sing	Nom. Plur.	Gen. Plur
II	m	musculus	musculi	musculi	musculorum
II	n	folium	folii	folia	foliorum

43-mashq. Quyidagi otlarning kelishigini aniqlang.

- M: oesophagus, morbus, musculi, cerebri, cranii, per rectum
- S—M: bulbi oculi, digitorum, lumbi, umbilici, brachii
- M—F: Crataegi, globulus, foliorum, suppositorii, veneni bacillorum, bulbi, Galanthus, Hyoscyami, Rubi idaei, acetum

 44-mashq. Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling va moslashmagan aniqlovchini toping.

- M: angullus, oculi, caput humeri, cavum pericardii, cavum pleurae, corpus humeri, fossa cranii, fundus oculi, septum nasi, septum linguae, morbus oesophagi.
- S—M: angulus costae, cancer labii, collum costae, dorsum sellae, fractura digitorum, fissura cerebelli, fundus vesicae, ligamentum nuchae, morbus gingivorum, vestibulum vaginae
- M—F: antidotum metallorum, decoctum foliorum, Salviae, extractum Absinthii, folia Convallariae infusum herbae Hyperici, oleum Vaselini, sirupi Rhei, tinctura Strophanthi, unguentum Laevocini.
- F: decoctum foliorum Uvae ursi, emplastrum Hydraryri, folium Kalanchoës, herba Hyperici, infusum herbae Leonuri, sirupus Aloës, succus baccarum Myrtilli, tinctura Strychni.

 45-mashq. Quyidagi so'zlarni lotin tiliga tarjima qiling va moslashmagan aniqlovchini ko'rsating.

- M: qizilo'ngachning xaffi o'smasi (raki), me'da raki, asab kasalligi, bosh miyaning ko'k tomiri (Vena).
- S—M: me'da osti, barmoq sinishi, muskul boylami, nog'ora pardasi, to'sh burchagi, qovurg'a bo'yinchasi, orqa muskul, kalla suyagining choki, miyachaning bo'lakchalari, bosh miya bo'lagi, bachadon bo'yinchasi,
- M—F: rovoch ekstrakti (so'rimi), gulgayri sharbati, shakar sharbati, mavrak barglari, yalpizning spirtli eritmasi, glukozaning tugmachasimon dorisi, yodning spirtli eritmasi, na'matak moyi, glitserinli surtma, «Sanitas»ning suyuq surtmasi.
- F: klyukva mevasi, yalpiz bargi, ka'anxoye shirasi. Ol: tayoqchasimon dorilardan, soqqachalardan va shamchalardan, Ber: qoncho'p o'tidan, Ol: mavrak bargi damlamasidan, tuyatovon bargidan qaynatma tayyorla, Ol: parmanchak sharbatidan keragicha, shivit suvi, moychechak o'tidan damlama tayyorla, ixtiol va vazelindan olib surtma tayyorla.

46-mashq. Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.
M—F.

- Recipe. Tincturae Absinthii
Tincturae Belladonnae aa 10 ml
Misce. Da.
Signa: 15—20 tomchidan ovqatlanishdan oldin
- Recipe. Resorcini 1,0.
Vasellini 10,0
Misce, fiat unguentum.
Da. Signa: surtma.
- Recipe: Amidopyrini
Analginii aa 0,25
Da tales doses numero 6 in tabulettis.
Signa: tabletkadan kuniga 2—3 mahal.
- Recipe: Infusi foliorum Salviae 20,0 — 200 ml
Da. Signa: Chayqash uchun
- Recipe: Mentholi 2,0
Olei Helianthi 20,0
Misce. Da.
Signa: Mentolli moy
- Recipe: Tincturae Strychni 5 ml
Tincturae Convallariae
Tincturae Valerianae aa 10 ml
Misce. Da.
Signa: 20—25 tomchidan kuniga 2—3 marta.
- Recipe: Infusi herbae Hyperici 10,0 — 200 ml
Da. Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3—4 mahal.
- Recipe: Olei Ricini 20,0
Xeroformii 1,2
Vinylini 1,0
Misce, fiat linimentum.
Da. Signa: Surtmali bog'lamlar uchun.
- Recipe: Infusi foliorum Eucalypti 10,0—200 ml
Da. Signa: Chayqash uchun.
- Recipe: Olei Eucalypti 10,0
Mentholi 1,0
Misce. Da.
Signa: Bug'li ingalatsiya uchun.
- Recipe: Tabulettas Amidopyrini 0,25 numero 10
Da. Signa: 1 tabletkadan kuniga 2—3 marta.
- Recipe: Decocti foliorum Farfarae 15,0—200 ml
Da. Signa: 1 osh qoshiqdan har 2—3 soatda

47-mashq. Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.
M—F.

- Ol: Analgindan 0,5
10 dona shunday miqdorli tabletkadan ber.
Belgila: 1 tabletkadan kuniga 2 mahal.
- Ol: Marvaridgulning spirtli eritmasidan
Valeriananing spirtli eritmasidan teng
miqdorda 10 ml
Belladonnaaning spirtli eritmasidan 5 ml
Mentoldan 0,2
Aralashtir. Ber.
Belgila: 20—30 tomchidan kuniga 2—3 marta.
- Ol: Arslonquyruq o'ti damlamasidan 15,0—200 ml.
Ber. Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 3—4 marta.
- Ol: Archagul barglarining qaynatmasidan 10,0—200 ml
Ber. Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 3—5 marta.
- Ol: Sano bargi damlamasidan 10,0—150 ml
Rovoch sharbatidan 30 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: 1 osh qoshiqdan ertalab va kechqurun ichish uchun.
- Ol: Shivit suvidan 200 ml
Ber. Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 5—6 marta.
- Ol: Chirqanoq moyidan 30 ml
Ber. Belgila: Surtish uchun.
- Ol: Kanakunjut moyidan 20,0
Kseroformdan 1,2
Vinilindan 1,0
Suyuq surtma bo'lguncha aralashtir.
Ber. Belgila: Surtmali malham uchun.

Mavzularga oid savollar

1. Ikkinchi guruhda turlanuvchi otlarga qaysi rodlar misol bo'ladi?
2. Ikkinchi guruhdagi turlanuvchi otlarning lug'at shakli qanday yoziladi?
3. *Masculinum* ga oid ikkinchi guruh otlari *Nom. Sing.* va *Gen. Sing.* da qanday qo'shimchalarga ega bo'ladi?
4. *Nautrum* ga oid ikkinchi guruh otlari *Nom. Sing.* va *Gen. Sing.* da qanday qo'shimchalarga ega bo'ladi?
5. Ikkinchi guruh otlarini yasashda qanday so'z yasovchi qo'shimchalar ishlatiladi?
6. Ikkinchi guruhda turlanuvchi *Femininum*ga oid otlarni izohlang.

Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Homines dum docent, discunt.

Odamlar o'rgatib o'rganadilar.

Multum vinum bibere, non diu vivere.

Ichkilikni ko'p ichgan, ko'p yashamaydi.

Non progredi est regredi.

Olg'a intilmaslik, orqada qolmoq demakdir.

Nulla aetas ad discendum sera.

Ilmning kechi bo'lmaydi.

Qui quaerit — reperit.

Izlagan — topadi.

Summum bonum medicinae sanitas.

Tibbiyotning oliy maqsadi — sog'liq-salomatlik.

29-§. DORI NOMLARI YASALISHIDA QO'LLANILADIGAN MA'NOLI SO'Z YASOVCHI QISMLAR

Ko'pchilik dori nomlari sun'iy ravishda hosil qilinib, ular bir necha so'z bo'laklari orqali ifodalanishi mumkin. Bunday so'z qismlari dorining kimyoviy tarkibi, davolash ta'siri yoki farmakologik tavsifi haqida ma'lumot beradi. Masalan, Ampicillinum, Bicillinum, Oxacillinum dori nomlaridagi cillin+um so'z yasovchi qismi shu dorilarning antibiotik guruhiga tegishli ekanini yoki Phenaminum, Phenobarbitalum, Phenylbutazolium dori nomlaridagi — phen — umumiy so'z yasovchi qismi shu dorilar tarkibida fenil moddasi borligini ko'rsatadi.

30-§. QUYIDAGI MA'NOLI SO'Z YASOVCHI QISMLARNI, ULARNING YOZILISHI VA MAZMUNINI XOTIRANGIZDA SAQLANG!

Ma'noli qism	Mazmuni	Misollar
— cillin—	antibiotik	Penicillinum
—mycin—	antibiotik	Streptomycinum
—cyclin—	antibiotik	Tetracyclinum

Ma'noli qism	Mazmuni	Misollar
—sulfa—	mikroblarga qarshi sulfanilamidlar	Norsulfazolum Sulfadimezinum
—pyr—	isitma pasaytiruvchi	Amidopyrinum
—alg—	og'riq qoldiruvchi	Analginum, Promedolum
—dol—		
—chol—	o't (safro) haydovchi	Allocholum
—cor—(lat)	yurakka tegishli	Corvalolum
—card—(gr)	yurakka oid	Cardiotoxinum
—oestr—	estrogenlar	Oestradiolum
—aeth (yl)	etil	Aethaperazinum
—meth (yl)—	metil	Methylsulfazinum
—(a)zol—	azot guruhi	Aethazolum
—(a)zon—	azot guruhi	Phthivazidum
—zid—		
—(a) zin—	azot guruhi	Sulfadimezinum
—thi(o)—	oltinugurt	Thioacetazonum
—phen (yl)—	fenil	Phenalinum
—hydr—	suv, vodorod	Hydrocortisonum
—oxy—	taxir, kislorod	Oxytetracyclinum
—cain—	og'riqsizlantiradigan	Novocainum
—aesth—	sezdirmaydigan	Anaesthocainum
—andr—	androgenlar	Protandrenum, Methyl testosteronum
—test—		
—barb—	barbituratlar	Phenobarbitalum
—thyr—	qalqonsimon bez moddasi	Diiodthyrosinum
—Phyll—	barg	Theophyllinum
—anth—	gul	Strophanthinum
—naphth—	qora moy, neft	Benzonaphtholum
—glyc—	shirin	Glycirinum
—the—		
—thi (o)—	choy	Thioacetazinum
—stress—		
—tranq—	tinchlantiradigan	Anastress, Tranquil
—ur—	siydik haydovchi	Urothrophinum
—vit—	vitamin	Vitaminum, Undevit
—mal—, —al—	uyqu keltiruvchi	Luminalum
—somm—	uxlatuvchi	Somnalin
—hypn—	uxlatgich	Hypnobroom
—yl—, —hyle—	modda	Amylum

Dorilarning farmakologik ta'siri

Odam a'zolariga bir xil ta'sir ko'rsatadigan dorilar farmakologiyada guruhlariga bo'linadi va ular sifat ko'rinishida bo'lib, dorilarning farmakologik ta'sirini ta'riflaydi.

31-§. QUYIDAGI ATAMALARNI XOTIRANGIZDA SAQLANG!

<i>Analgetica</i>	— og'riq qoldiradigan
<i>analeptica</i>	— jonlantiruvchi
<i>anaesthetica</i>	— sezdirmaydigan (og'riqsizlantiradigan)
<i>antiseptica</i>	— yuqumsizlantiradigan
<i>cardiaca</i>	— yurakka tegishli
<i>haemostatica</i>	— qon to'xtatuvchi
<i>spasmolytica</i>	— spazmolitik
<i>hypotensiva</i>	— qon bosimini pasaytiruvchi
<i>hypnotica</i>	— uxlatuvchi
<i>heroica</i>	— ta'siri bo'yicha kuchli
<i>narcotica</i>	— narkotik
<i>sedativa</i>	— tinchlantiruvchi
<i>anthelminthica</i>	— gijjaga qarshi
<i>antiasthmatica</i>	— nafas qisishiga qarshi
<i>antibiotica</i>	— antibiotik
<i>antipyretica</i>	— isitma pasaytiruvchi
<i>sulfanilamidea</i>	— mikrobgga qarshi
<i>laxativa</i>	— surgi, ichni yumshatuvchi
<i>fungicida</i>	— zamburug'li teri kasalligiga qarshi
<i>diuretica</i>	— siydik haydovchi
<i>cholagoga</i>	— o't (safro) haydovchi
<i>bactericida</i>	— bakteritsid (bakteriyaga qarshi)

48-mashq. Quyidagi dori nomlarida ma'noli so'z yasovchi qo'shimchalarni ko'rsating. M—F.

Algolysinum, Aminazinum, Aethacridinum, Anaesthocainum, Phthalazolium, Anaesthesinum, Barbamylum, Sulfacylum, Erythromycinum, Methylsulfazinum, Ampicillinum, Milocordinum, Octoestrolum, Pircophenum, Oleandomycinum, Sulfapyridazinum, Dicainum, Urodanum, Sulfadimethoxinum

49-mashq. Farmatsevtik atamalarni ma'nosiga qarab joylashtiring. M—F.

<i>Analgetica</i>	— bakteritsid
<i>anaesthetica</i>	— o't haydovchi
<i>antiseptica</i>	— siydik haydovchi
<i>anthelminthica</i>	— surgi

<i>antibiotica</i>	— mikrobg qarshi
<i>bactericida</i>	— narkotik
<i>cardiaca</i>	— antibiotik
<i>cholagoga</i>	— gijaga qarshi
<i>diuretica</i>	— og'riq qoldiruvchi
<i>haemostatica</i>	— yuqumsizlantiruvchi
<i>hypnotica</i>	— spazmolitik
<i>laxativa</i>	— uxlatuvchi
<i>narcotica</i>	— qon to'xtatuvchi
<i>spasmolytica</i>	— yurakka oid
<i>sulfanilamidea</i>	— og'riqsizlantiruvchi

50-mashq. Dori nomlarini lotin tiliga tarjima qiling va ma'noli so'z yasovchi qismlar ostiga chizing. M—F.

Agopirin, bisilin, valokardin, amidopirin, tetrasiklin, xolagol, etazol, tiamin, metoksin, anestizin, sovkain, korglikon, nitrogliserin, testosteron, fenoksimetilpenisillin, antianemin, diazolin.

51-mashq. Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

Recipe: Dragee Diazolini 0,25

Da tales doses numero 20

Signa: 1 donachadan kuniga 3 mahal ovqatdan keyin.

Recipe: Phenoli 0,5

Glycerini 10 ml

Misce. Da.

Signa: Quloqqa tomizish uchun.

Recipe: Sulfadimezini 0,5

Da tales doses numero 20 in tabulettis.

Signa: 2 tabletkadan kuniga 4 mahal.

Recipe: Sulfacyli — natrii 2,0

Lanolini 0,8

Vaselini ad 10,0

Misce. fiat unguentum.

Da. Signa: Ko'zga surtish uchun.

52-mashq. Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling. M—F.

Ol: Kordiamindan 10 ml

Ber. Belgila: 20—25 tomchidan ichish uchun.

Ol: Dibazoldan 0,02

Shunday miqdorli 12 ta tabletk ber.

Belgila: 1 tabletkadan kuniga 3 marta.

Ol: «Betiol» shamchalaridan 10 dona
 Ber. Belgila: Kuniga 1 shamchadan.
 Ol: Naftalan emulsiyasidan
 Ber. Belgila: Kompresni yumshatish uchun.

32-§. KIMYOVIY MODDALAR, OKSIDLAR, KISLOTALAR VA TUZLARNING NOMI

Farmatsevtik atamalarning asosiy qismini kimyoviy moddalar va birikmalar tashkil qiladi.

1. Kimyoviy moddalar

Hamma kimyoviy moddalarning nomi ikkinchi guruhda turlanuvchi sredniy rodga oid bo'lib **-um** qo'shimchasiga ega bo'ladi.
 Masalan:

Lotincha nomi	Kimyoviy belgisi	O'zbekcha muqobili
Aluminum	Al	Aluminiy
Argentum	Ag	Kumush
Arsenicum	As	Margimush
Aurum	Au	Oltin
Barium	Ba	Bariy
Bismuthum	Bi	Bismut
Borum	B	Bor
Bromum	Br	Brom
Calcium	Ca	Kalsiy
Carboneum	C	Karbon
Chlorum	Cl	Xlor
Cuprum	Cu	Mis
Ferrum	Fe	Temir
Fluorum	F	Ftor
Iodum	I	Yod
Hydrogenium	H	Vodorod
Nitrogenium	N	Azot
Oxygenium	O	Kislorod
Hydrargyrum	Hg	Simob
Kalium	K	Kaliy
Lithium	L	Litiy
Magnium	Mg	Magniy
Manganum	Mn	Marganes
Natrium	Na	Natriy
Plumbum	Pb	Qo'rg'oshin
Silicium	Si	Kremniy
Stibium	Sb	Surma
Thallium	Tl	Talliy
Zincum	Zn	Rux

Qoidadan tashqari holat:

Sulfur, uris, n	— oltingugurt
Phosphorus, i, m	— fosfor

2. Oksidlar nomi

Hamma oksidlar ikki otdan tashkil topadi.

Birinchisi — modda nomi Gen. Sing., ikkinchisi oksidlarning guruh nomi Nom. Sing. da bo'ladi. Masalan:

<i>Calcii oxydum</i>	— kalsiy oksidi
<i>Hydrogenii peroxydum</i>	— vodorod peroksidi
<i>oxydum</i>	— oksid
<i>peroxydum</i>	— peroksid
<i>hydroxydum</i>	— gidroksid

Chala oksidlar ikkita otdan tarkib topib, birinchisi—modda nomi Nog. Sing. da, ikkinchisi — chala oksid guruhining nomi oxydulatus, **a, um**, sifati ham Nom. Sing. da bo'ladi:

Nitrogenium oxydulatum — azotning chala oksidi.

3. Kislotalar nomi

Kislotalar nomi acidum (kislota) ot va moslashgan sifattan hosil qilinadi:

<i>Acidum Lacticum</i>	— sut kislota
<i>Acidum Boricum</i>	— borat kislota

Ayrim hollarda moddalar ikkita kislota hosil qilishi mumkin. Bu vaqtda tarkibida kislorod miqdori ko'p bo'lgan kislotalar **-icum** qo'shimchali sifat yordamida hosil qilinadi:

<i>Acidum Sulfuricum</i>	— oltingugurt kislota
<i>Acidum Nitricum</i>	— azot kislota
<i>Acidum Phosphoricum</i>	— fosfor kislotasi

Tarkibida kislorod miqdori kam bo'lgan kislotalar **-ocum** qo'shimchali sifat yordamida hosil qilinadi:

<i>Acidum Sulfurosum</i>	— oltingugurt kislota
<i>Acidum Phosphorosum</i>	— fosfor kislotasi

Tarkibida kislorod moddasi bo'lmagan kislotalar **hydro** — old qo'shimchasini qo'shish bilan hosil qilinadi:

<i>Acidum Hydrochloricum</i>	— vodorod xlorid kislota
<i>Acidum Hydrobromicum</i>	— vodorod bromid kislota
<i>Acidum Hydroiodicum</i>	— vodorod yodid kislota

4. Tuzlar nomi

Kation nomi — ot Gen. Sing. shaklida birinchi o'ringa, anion nomi ham ot bilan ifodalaniib Nom. Sing. shaklida ikkinchi o'ringa qo'yiladi. Tarkibida kislorod bo'lgan kislotali tuzlarni ifodalovchi anionlar **-as**, **-is** va **-idum** qo'shimchalari yordamida hosil qilinadi:

Kalii sulfas — kaliy sulfat. *Kalii asetas* — kaliy atsetat.

Natrii sulfas — natriy sulfat. *Natrii nitris* — natriy nitrit.

Natrii sulfidum — natriy sulfid.

33-§. QUYIDAGI KISLOTALAR NOMINI XOTIRANGIZDA SAQLANG!

<i>Acidum aceticum</i>	— sirka kislota
<i>Acidum acetylsalicylicum</i>	— atsetilsalitsilat kislota
<i>Acidum benzoicum</i>	— benzoy kislota
<i>Acidum boricum</i>	— borat kislota
<i>Acidum citricum</i>	— limon kislota
<i>Acidum folicum</i>	— folat kislota
<i>Acidum carbolicum</i>	— karbolat kislota
<i>Acidum carbonicum</i>	— ko'mir kislota
<i>Acidum glutaminicum</i>	— glutamin kislota
<i>Acidum lacticum</i>	— sut kislota
<i>Acidum nicotinicum</i>	— nikotinat kislota
<i>Acidum salicylicum</i>	— salitsilat kislota
<i>Acidum tartaricum</i>	— uzum kislota
<i>Acidum ascorbinicum</i>	— askorbinat kislota
<i>Acidum dehydrocholium</i>	— degidroxolat kislota
<i>Acidum arsenicum</i>	— margimush kislota
<i>Acidum arsenicosum</i>	— margimushli kislota
<i>Acidum ferro-ascorbicum</i>	— temir askorbinat kislota
<i>Acidum nitricum</i>	— azot kislota
<i>Acidum nitrosum</i>	— azotli kislota
<i>Acidum sulfuricum</i>	— oltingugurt kislota
<i>Acidum sulfurosum</i>	— oltingugurt kislota
<i>Acidum hydrobromicum</i>	— vodorod bromid kislota
<i>Acidum hydrochloricum</i>	— vodorod xlorid kislota
<i>Acidum hydroiodicum</i>	— vodorod yodid kislota

53-mashq. Quyidagi kimyoviy moddalarni tarjimasiga qarab o'z o'rniga qo'ying. M—F.

<i>Argentum</i>	— kislorod
<i>Aurum</i>	— rux
<i>Barium</i>	— qo'rg'oshin
<i>Bromum</i>	— oltingugurt
<i>Carboneum</i>	— vodorod
<i>Chlorum</i>	— fosfor
<i>Cuprum</i>	— natriy
<i>Ferrum</i>	— magniy
<i>Fluorum</i>	— simob
<i>Hydrogenium</i>	— kaliy
<i>Oxygenium</i>	— kumush
<i>Hydrargyrum</i>	— oltin
<i>Kalium</i>	— bariy
<i>Magnium</i>	— brom
<i>Natrium</i>	— uglerod
<i>Plumbum</i>	— xlor
<i>Zincum</i>	— mis
<i>Sulfur</i>	— temir
<i>Phosphorus</i>	— fluor

54-mashq. Quyidagi oksidlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

Magnii oxydum, Hydrogenii peroxydum, Aluminiumi hydroxydum, Zinci oxydum, Hydrargyri oxydum, Magnii peroxydum, Aluminiumi hydroxydum.

55-mashq. Kislotalarni tarjimasiga qarab moslashtiring. M—F.

<i>Acidum aceticum</i>	— oltingugurt kislota
<i>Acidum acetylsalicylicum</i>	— temir askorbinat kislota
<i>Acidum boricum</i>	— margimush kislota
<i>Acidum carbolicum</i>	— azot kislota
<i>Acidum carbonicum</i>	— askorbinat kislota
<i>Acidum glutaminicum</i>	— nikotinat kislota
<i>Acidum lacticum</i>	— salitsilat kislota
<i>Acidum nicotinicum</i>	— sirka kislota
<i>Acidum salicylicum</i>	— atsetilasalitsilat kislota
<i>Acidum ascorbinicum</i>	— borat kislota
<i>Acidum arsenicum</i>	— karbolat kislota
<i>Acidum ferro-ascorbinicum</i>	— ko'mir kislota
<i>Acidum nitricum</i>	— glutamin kislota
<i>Acidum sulfuricum</i>	— sut kislota

 56-mashq. *Quyida keltirilgan tuzlar nomini o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

Calcii chloras, Kalii acetas, Natrii arsenis, Zinci sulfas, Natrii nitris, Magnii sulfas, Nitrii fluoridum, Hydrargyri cyanidum, Dihydrostreptomycini ascorbas.

 57-mashq. *Quyidagi tuzlar nomini lotin tiliga tarjima qiling. M—F.*

Bariy sulfat, mis sulfat, kodein fosfat, kaliy xlorid, natriy benzoat, kalsiy laktat, rux dixlorid, kaliy yodid.

 58-mashq. *Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.*

Recipe: Zinci oxydi

Amyli ana 5,0

Vaselini 10,0

Misce. Da.

Signa: Quyuq surtma.

Recipe: Magnii oxydi 20,0

Aquae destillatae 120 ml

Misce. Da.

Signa: 1 osh qoshiqdan har daqiqada.

Recipe: Natrii bromidi 4,0

Codeini phosphatis 0,2

Adonisidi 6,0

Aquae destillatae 200 ml

Misce. Da. Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 mahal.

Recipe: Mentholi 0,15

Acidi borici pulverati

Zinci oxydi ana 0,75

Vaselini 15,0

Misce fiat unguentum Da.

Signa: Burunga surtish uchun.

Recipe: Acidi salicylici 1,0

Zinci oxydi

Amyli Triticici ana 12,5

Vaselini flavi ad 50,0

Misce fiat pasta. Da.

Signa: Lassar quyuq surtmasi.

 59-mashq. *Retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling. M—F.*

Ol: Benzoy kislotasidan 0,6

Salitsilat kislotadan 0,3

Vazelindan 10,0

Aralashtir. Ber.

Belgila: Surtma.

- Ol: Natriy bromiddan 6,0
 Barbitol-natriydan 1,0
 Anti pirindan 2,0
 Valeriananing spirtli eritmasidan
 Do'lana ekstraktidan teng miqdorda 6,0
 Qalampirmunchoq suvidan 200 ml
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga uch mahal.
- Ol: Natriy bromiddan
 Kaliy bromiddan teng miqdorda 3,0
 Kofein-natriy benzoatdan 0,5
 Tozalangan suvdan 200 ml
 Valeriananing spirtli eritmasidan 2,0
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 2—3 mahal.
- Ol: Natriy bromiddan
 Natriy gidrokarbonatdan teng miqdorda 4,0
 Kodein fosfatdan 0,12
 Valeriananing spirtli eritmasidan 10 ml
 Tozalangan suvdan 180 ml
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 mahal.
- Ol: Ammoniy xloriddan 2,0
 Kodein fosfatdan 0,2
 Shirinmiya ekstraktidan 6,0
 Tozalangan suvdan 200 ml
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: 1 osh qoshiqdan har ikki soatda ichish uchun.

? Mavzularga oid savollar

1. Kimyoviy moddalar qaysi rodga tegishli?
2. Oksidlar qanday hosil qilinadi?
3. Chala oksidlar qanday yasaladi?
4. Kislotalar nomi qanday hosil bo'ladi?
5. Tuzlar nomi qanday usulda hosil bo'ladi?

! Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Consuetudo est altera natura.

Odat kishining ikkinchi tabiatidir.

Fortes fortuna adiuvat.

Jasur kishilarga taqdir yordam beradi.

Debes, argo potes.

Bajarish zarurmi, demak qo'lingdan keladi.

Homini cibus utilissimus est simplex.

Oddiy ovqat, odam uchun har narsadan ham foydali.

Ubi concordia, ibi victoria.

Hamjihatlik bor joyda, g'alaba bo'ladi.

34-§. SIFAT

Predmetning belgisini bildirib qanday? qanaqa? savollariga javob bo'lgan so'zlarga sifat deyiladi. Lotin tilida sifatlar otlar kabi rollarda, sonlarda va kelishiklarda turlanadi. Sifatlarning o'z kelishik qo'shimchalari bo'lmaganligi sababli ular I, II va III guruhdagi otlarning kelishik qo'shimchalari orqali turlanadi.

Sifatlar ikki guruhga bo'linadi:

- birinchisi — birinchi va ikkinchi guruhda turlanuvchi sifatlar;
- ikkinchisi — uchinchi guruhda turlanuvchi sifatlar.

Birinchi guruhda turlanuvchi sifatlar *Femininum rodiga* tegishli bo'lib, Nom. Sing. dagi qo'shimchasi **-a** va *Masculinum* hamda *Neutrum* rodlariga tegishli bo'lib, *Masculinum* Nom. Sing. da **-us, -er** qo'shimchalariga va *Neutrum* Nom. Sing. da **-um** qo'shimchasiga ega bo'ladi.

Birinchi guruhda turlanuvchi sifatlarning lug'at shakli

Lug'atlarda *Masculinum* rodiga tegishli sifatning to'liq shakli yozilib, keyin *Femininum* va *Neutrum* rodlarining Nom. Sing. qo'shimchasi yoziladi. Masalan:

<i>Purus, a, um</i>	— toza,
<i>ruber, bra, brum</i>	— qizil,
<i>niger, gra, grum</i>	— qora.

Sifatlarning lug'at shaklini esda saqlash kerak. **Birinchi guruh** sifatlarining kelishiklardagi turlanish namunasi.

1. *Purus, a, um*, — toza; 2. *Dexter, tra, trum*, — o'ng.

Casus	Masculinum	Femininum Singularis	Neutrum
Nominativus	pur+us	pur—a	pur—um
Genetivus	pur—i	pur—ae	pur—i
Accusativus	pur—um	pur—am	pur—um
Nominativus	pur—o	pur—a	pur—o
Ablativus	dexter	dextra	dextrum
Genetivus	dextr—i	dextr—ae	dextr—i
Accusativus	dextr—um	dextr—am	dextr—um
Ablativus	dextr—o	dextr—a	dextr—o
Pluralis			
Nominativus	pur—i	pur—ae	pur—a
Genetivus	pur—orum	pur—arum	pur—orum
Accusativus	pur—os	pur—as	pur—a
Ablativus	pur—is	pur—is	pur—is
Nominativus	dextr—i	dextr—ae	dextr—a
Genetivus	dextr—orum	dextr—arum	dextr—orum
Accusativus	dextr—os	dextr—as	dextr—a
Ablativus	dextr—is	dextr—s	dextr—is

35-§. BIRINCHI GURUH SIFATLARINING YASALISHIDA QO‘LLANILUVCHI SO‘Z YASOVCHI QO‘SHIMCHALAR

1. Sifatlarni yasashda **-eus** va **-aceus** so‘z yasovchi qo‘shimchalari predmet belgisini, rangini va uning qanday moddadan yasalganligini ko‘rsatadi. Masalan:

ferr+eus —temirga oid, *ferrum* — temir. *oss+eus* —suyakka tegishli, *os. ossis. n* —suyak, *chari + aceus* — qog‘ozga oid, *charta* — qog‘oz, so‘zlaridan olingan.

2. Sifatlarni hosil qilishda **-idus** so‘z yasovchi qo‘shimchasi qo‘llanilib, bunda predmetning tabiiy xususiyatlari (mazasi, og‘irligi va harorati) ko‘rsatiladi:

frig+idus — sovuq,
grav+idus — og‘ir,
faet+idus — sassiq.

3. **-osus** so‘z yasovchi qo‘shimchasi sifatlarda mo‘l-ko‘lchilik ma‘nosini anglatadi:

aqu+osus — suvga serob,
squam+osus — tangachasimon,
fibrin+osus — sertola.

-icus, -imus, -ideus, -asus, -enthus soʻz yasovchi qoʻshimchalar sifatlarini hosil qilishda qoʻllaniladi:

<i>Pancreat+ icus</i>	— meʼda osti beziga oid,
<i>palat+imus</i>	— tanglayga oid,
<i>lamdo+ ideus</i>	— lamdovidli,
<i>coll+asus</i>	— qadoqli, qavariqli,
<i>purul+entus</i>	— yiringli.

36-§. QUYIDAGI ATAMALARNI YOD OLING!

M:	<i>Acusticus, a, um</i>	— eshitishga oid
	<i>cavus, a, um</i>	— kovak, ichi boʻsh
	<i>coccygeus, a, um</i>	— dumgʻazaga oid
	<i>coronarius, a, um</i>	— tojsimon
	<i>dexter, tra, trum</i>	— oʻng
	<i>sinister, tra, trum</i>	— chap
	<i>externus, a, um</i>	— tashqi
	<i>internus, a, um</i>	— ichki
	<i>gastricus, a, um</i>	— meʼdaga oid
	<i>iliacus, a, um</i>	— yonboshga tegishli
	<i>intermedius, a, um</i>	— oraliq
	<i>latus, a, um</i>	— keng
	<i>lymphaticus, a, um</i>	— limfasimon
	<i>medianus, a, um</i>	— oraliq
	<i>medius, a, um</i>	— oʻrta
	<i>thoracicus, a, um</i>	— chuqur
	<i>profundus, a, um</i>	— koʻkrakka tegishli
	<i>transversus, a, um</i>	— koʻndalang
	<i>nervus trigeminus</i>	— uch shoxli nerv
	<i>zygomaticus, a, um</i>	— yuz suyagiga tegishli
	<i>callosus, a, um</i>	— serqadoq
	<i>compactus, a, um</i>	— zich, tigʻiz
S—M:	<i>cutaneus, a, um</i>	— teriga oid
	<i>subcutaneus, a, um</i>	— teri ostiga tegishli
	<i>musculus deltoideus</i>	— deltasimon mushak
	<i>durus, a, um</i>	— qattiq
	<i>pius, a, um</i>	— miya pardasining yumshoq toʻqimasiga oid
	<i>fibrosus, a, um</i>	— tolasimon
	<i>glandulosus, a, um</i>	— bezsimon
	<i>ischadius, a, um</i>	— quymichga tegishli
	<i>mastoideum, a, um</i>	— sut bezisimon
	<i>mucosus, a, um</i>	— shilliqsimon

<i>obliquus, a, um</i>	— qiyshiq
<i>oblongatus, a, um</i>	— uzunchoq
<i>palatinus, a, um</i>	— tanglayga oid
<i>pilosus, a, um</i>	— sersoçh
<i>saphenus, a, um</i>	— yashirin
<i>serratus, a, um</i>	— tishli
<i>spinosus, a, um</i>	— serqiltiq, sertuk
<i>spongiosus, a, um</i>	— g'ovaksimon
<i>squamosus, a, um</i>	— tangachasimon
<i>acutus, a, um</i>	— o'tkir
<i>chronicus, a, um</i>	— surunkali
<i>contagiosus, a, um</i>	— yuqumli
<i>epidemicus, a, um</i>	— keng tarqaluvchi
<i>malignus, a, um</i>	— xavfli
<i>toxicus, a, um</i>	— zaharli
<i>tuberosus, a, um</i>	— egri-bugrisimon
<i>vasculosus, a, um</i>	— sertomir
<i>verrucosus, a, um</i>	— serso'gal
M—F: <i>acetylsalicylicus, a, um</i>	— atsetilsalitsilat
<i>albus, a, um</i>	— oq
<i>amarus, a, um</i>	— achchiq
<i>calidus, a, um</i>	— issiq
<i>camphoratus, a, um</i>	— kamforali
<i>ceratus, a, um</i>	— mumli
<i>compositus, a, um</i>	— murakkab
<i>concentratatus, a, um</i>	— to'yingan, quyuuq
<i>crystallizatus, a, um</i>	— zarrachasimon
<i>destillatus, a, um</i>	— soflangan, tozalangan
<i>dilutus, a, um</i>	— suyultirilgan
<i>fluidus, a, um</i>	— suyuq, oquvchan
<i>fervidus, a, um</i>	— qaynovchan
<i>gelatinosus, a, um</i>	— yelimshaksimon
<i>gelidus, a, um</i>	— muzli
<i>niger, gra, grum</i>	— qora
<i>obductus, a, um</i>	— usti parda bilan qoplangan (qobiqli)
<i>opicus, a, um</i>	— ko'rishga oid
<i>purus, a, um</i>	— toza
<i>rectificatus, a, um</i>	— tozalangan (spirtli)
<i>siccus, a, um</i>	— quruq
<i>spirituosus, a, um</i>	— spirtli
<i>spissus, a, um</i>	— quyuuq

F: <i>tepidus, a, um</i>	— iliq
<i>activatus, a, um</i>	— aktivlashtirilgan
<i>aethereus, a, um</i>	— efirli
<i>aethylicus, a, um</i>	— etilli
<i>amylaceus, a, um</i>	— ohorli
<i>anhydricus, a, um</i>	— suvsiz
<i>hydricus, a, um</i>	— suvli
<i>anisatus, a, um</i>	— arpabodiyonsimon
<i>aquosus, a, um</i>	— suvli
<i>aromaticus, a, um</i>	— xushbo'y
<i>causticus, a, um</i>	— achishtiruvchi
<i>cinereus, a, um</i>	— kulrang
<i>coeruleus, a, um</i>	— havorang, zangori
<i>divisus, a, um</i>	— bo'linuvchan
<i>exsiccatu, a, um</i>	— quritilgan
<i>fructuosus</i>	— sermeva
<i>glutenosus, a, um</i>	— serelim
<i>grossus, a, um</i>	— yirik, katta
<i>liquidus, a, um</i>	— suyuq, eruvchan
<i>oleosus, a, um</i>	— moyli
<i>paraffinatus, a, um</i>	— mumsimon
<i>piperitus, a, um</i>	— qalampirli
<i>praecipitatus, a, um</i>	— cho'kindi
<i>porcinus, a, um</i>	— cho'chqa yog'iga tegishli
<i>pulveratus, a, um</i>	— kukunsimon
<i>ruber, bra, brum</i>	— qizil
<i>sanus, a, um</i>	— sog'
<i>solidus, a, um</i>	— qattiq
<i>sterilisatus, a, um</i>	— sterillangan
<i>suillus, a, um</i>	— cho'chqa yog'iga oid
<i>tritus, a, um</i>	— qirg'ichdan o'tkazilgan
<i>uliginosus, a, um</i>	— dog'langan
<i>ustus, a, um</i>	— kuydirilgan

37-§. LOTINCHA-YUNONCHA MA'NODOSH SIFATLAR

Lotincha	Yunoncha	O'zbekcha
albus	leuk	oq
durus	scler	qattiq
flavus	xanth	sariq
magnus	macros	katta
niger	melan	qora
multus	poly	ko'p
ruber	arythr	qizil
parvus	micros	kichik

60-mashq. Quyidagi sifatlarni tarjimasiga qarab moslashtiring. *M.*

<i>Acusticus</i>	— ko'krakka oid
<i>coccygeus</i>	— oraliq
<i>dexter</i>	— yuz suyagiga tegishli
<i>internus</i>	— limfasimon
<i>externus</i>	— eshitishga oid
<i>gastricus</i>	— dumg'azaga oid
<i>lymphaticus</i>	— o'ng
<i>medianus</i>	— tashqi
<i>thoracicus</i>	— me'daga oid
<i>zygomaticus</i>	— ichki

61-mashq. Sifatlarni ma'nosiga qarab joylashtiring.

S—M:

<i>Compactus</i>	— sertomir
<i>cutaneus</i>	— egri-bugri
<i>durus</i>	— serso'gal
<i>fibrosus</i>	— zaharli
<i>ischiadicus</i>	— xavfli
<i>mastoideus</i>	— keng tarqaluvchi
<i>mucosus</i>	— yuqumli
<i>oblongatus</i>	— surunkali
<i>palatinus</i>	— o'tkir
<i>acutus</i>	— uzunchoq
<i>chronicus</i>	— tanglayga oid
<i>contagiosus</i>	— shilimshiqsimon
<i>epidemicus</i>	— sut bezisimon
<i>malignus</i>	— quymichga tegishli
<i>toxicus</i>	— tolasimon
<i>tuberosus</i>	— qattiq
<i>vasculosus</i>	— teriga oid
<i>verrucosus</i>	— zich

62-mashq. Sifatlarning o'zbekcha nomini lotincha muqobiliga qarab o'z o'rniga qo'ying. *M—F.*

<i>acetylsalicylicus</i>	— toza
<i>albus</i>	— qobiqli
<i>amarus</i>	— quyuc
<i>camphoratus</i>	— spirtli
<i>ceratus</i>	— yelimshaksimon
<i>compositus</i>	— suyuq
<i>crystallisatus</i>	— atsetilsalitsilat
<i>destillatus</i>	— oq
<i>fluidus</i>	— achchiq

<i>gelatinosus</i>	— kamforali
<i>obductus</i>	— mumli
<i>purus</i>	— murakkab
<i>spirituosus</i>	— zarrachasimon
<i>spissus</i>	— tozalangan

63-mashq. *Farmatsevtik atamalarni o'z o'rniga qo'ying. F.*

<i>Activatus</i>	— kukunsimon
<i>aethereus</i>	— sterillangan
<i>amylaceus</i>	— kuydirilgan
<i>anisatus</i>	— mumsimon
<i>aromaticus</i>	— cho'chqa yog'iga oid
<i>causticus</i>	— qirg'ichdan o'tkazilgan
<i>divisus</i>	— moyli
<i>suillus</i>	— faollashtirilgan
<i>exsiccatu</i>	— efirli
<i>fructosus</i>	— ohorli
<i>oleosus</i>	— arpabodiyonli
<i>trit</i>	— xushbo'y
<i>paraffinatus</i>	— achishtiruvchi
<i>pulveratus</i>	— bo'linuvchi
<i>sterilisatus</i>	— quritilgan
<i>ustus</i>	— sermeva

64-mashq. *Quyidagi sifatlarni lotin tiliga tarjima qiling va lug'at shaklida yozing.*

- M: tojsimon, kovak, chap, yonboshga tegishli, oraliq, keng, chuqur, ko'ndalang, o'rta.
- S—M: serqadoq, teri ostiga tegishli, yumshoq, bezsimon, qiyshiq, sersocho, yashirin, sertuk, tishli, g'ovak-simon, tangachasimon, egri-bugrisimon, sertomir, zaharli, serso'gal.
- M—F: issiq, to'yingan, zarrachasimon, qaynovchan, muzli, tozalangan, quruq, quyuq, iliq, qobiqli.
- F: etilli, ohorli, suvsiz, suvli, kulrang, havorang, serelim, suyuq, qalampirli, cho'kindi, qizil, sog', cho'chqa yog'iga oid.

65-mashq. *Quyidagi retseptlarini o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

Recipe: *Magnesiae ustae* 2,5

Da in *scatula*.

Signa: Yarim choy qoshiqdan kuniga 2 mahal.

Recipe: Diuretini 4,0
Aquae Menthae piperitae
Aquae destillatae ana 60 ml
Misce. Da.
Signa: 20—30 tomchidan kuniga 3 mahal.

Recipe: Tincturae amarae
Tincturae Rhei ana 15 ml
Misce. Da.
Signa: 20—30 tomchidan kuniga 3 mahal.

Recipe: Extracti Eleutherococci fluidi 50 ml
Da. Signa: 20—30 tomchidan kuniga 3 marta.

Recipe: Extracti Urticae fluidi
Extracti Millefolii fluidi ana 25 ml
Misce. Da.
Signa: 25—30 tomchidan kuniga 3 marta.

Recipe: Infusi herbae Gnaphalii uliginosi 30,0—200 ml
Da. Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 4 marta.

 66-mashq. Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.
M—F.

Ol: Sanoning murakkab spirtli eritmasidan 30 ml.
Ber. Belgila: Kuniga 1 mahal (kattalar uchun).

Ol: Me'da shirasidan 100 ml.
Ber. Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta
ovqatlanish paytida.

Ol: Diprazindan 0,025.
qobiqli tabletkadan 20 ta ber.
Belgila: 1 tabletkadan kuniga 2—3 marta.

Ol: Kuydirilgan Magneziydan 20,0.
Tozalangan suvdan 120 ml.
Aralashtir. Ber.

Belgila: Kislotadan zaharlangan paytda 1 osh
qoshiqdan har 10 minutda ichish uchun.

Ol: Achchiq Rovochning spirtli eritmasidan 50 ml
Ber. Belgila: 12 tomchidan kuniga 2 mahal ovqat-
lanishdan oldin.

Ol: Suyuq Gematogendan 250,0
Ber. Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.

 Mavzularga oid savollar

1. Sifat deganda nimani tushunasiz?
2. Sifatlar necha guruhga bo'linadi?

3. Sifatning lug'at shakli deganda nimani tushunasiz?
4. *Femininum* rodiga tegishli sifatlar *Nom. Sing.* va *Gen. Sing.* qanday qo'shimchalarga ega?
5. *Masculinum* va *Neutrum* rodiga qarashli sifatlar *Nom. Sing.* va *Gen. Sing.* qanday qo'shimchalarga ega?
6. Predmet belgisi va rangini ko'rsatuvchi qanday so'z yasovchi qo'shimchalarni bilasiz?
7. Predmetning tabiiy xususiyatlarini ko'rsatuvchi qanday so'z yasovchi qo'shimchalarni bilasiz?
8. Predmetdan mo'l-ko'lchilik ma'nosini anglatuvchi qanday so'z yasovchi qo'shimchalarni bilasiz?
9. Lotincha-yunoncha ma'nodosh sifatlarni bayon eting.

Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Ad cogitandum et agentum homo natus est.

Inson fikrlash va harakat qilish uchun yaratilgan.

Disce, sed a doctis, indoctos ipse doceto.

Bilgandan o'rgan, bilmaganga o'rgat.

Radices doctrinae amarae, fructus dulces sunt.

Ilmning ildizi achchiq, mevasi esa, shirin.

Diagnosis bona, curatio bona.

Yaxshilab tekshirish, davolash garovidir.

Ex malis eligere minima opertet.

Yomonfikdan eng kichigini tanlash lozim.

M- 2

38-§. MOSLASHGAN ANIQLOVCHI

Lotin tilida sifatlar rod, son hamda kelishik bo'yicha o'zgaradi va ot sifatini aniqlab, u bilan rod, son va kelishikda moslashadi. Moslashgan aniqlovchi — sifat hamma vaqt otdan keyin turadi:

Cera pura — toza mum,

succus purus — toza shira,

Vaselinum purum — toza vazelin.

Birinchi guruh sifatlarining otlar bilan kelishiklarda turlanish namunasi:

Musculus rectus — to'g'rilovchi muskul,

oculus dextre — o'ng ko'z,

vena dextra — o'ng ko'k tomir,

extractum fluidum — suyuq ekstrakt.

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	musculus rectus	muscul-i rect-i
Genetivus	muscul-i rect-i	muscul-orum rect-orum
Accusativus	muscul-um rect-um	muscul-os rect-os
Ablativus	muscul-o rect-o	muscul-is rect-is
Nominativus	oculus dexter	ocui-i dextr-i
Genetivus	ocul-i dextr-i	ocul-orum dextr-orum
Accusativus	ocul-um dextr-um	ocul-os dextr-os
Ablativus	ocul-o dextr-o	ocul-is dextr-is
Nominativus	vena dextra	ven-ae dextr-ae
Genetivus	vena-ae dextr-ae	ven-arum dextr-arum
Accusativus	ven-am dextr-am	ven-as dextr-as
Ablativus	ven-a dextr-a	ven-is dextr-is
Nominativus	extractum fluidum	extract-a fluid-a
Genetivus	extract-i fluid-i	extract-orum fluid-orum
Accusativus	extract-um fluid-um	extract-a fluid-a
Ablativus	extract-o fluid-o	extract-is fluid-is

67-mashq. *Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.*

- M: Arteria coronaria dextra, aorta thoracica, glandula thyroidea, glandulae gastricae, humerus dexter et sinister intestinum crassum, morbus chronicus, morbus hypertonicus et hypotonicus, morbus ischaemicus, musculus trapezius, nervus ischiadicus, nervus vagus, pneumonia crouposa, vena cava, ventriculus dexter, vertebra thoracica, vesica fellea, vesica urinaria.
- S—M: Cancer ventriculi, ganglia thoracicae, glandula parathyroidea, incisura cardiaca, medulla oblongata, musculus organismi, nodus lymphaticus, nervus trigeminus, palatum osseum, sutura palatina mediana, tunica vasculosa, typhus exanthematicus, urethra femina, urethra masculina, variola vera, morbus, contagiosus est, diphteria morbus internus est.
- M—F: Aqua destillata, charta cerata, Mentha piperita, infusum Sennae compositum, extractum Belladonnae siccum, extractum Leonuri fluidum, da oleum Camphoratum in ampullis, tabulettae extracti Valerianae obductae, tincturae Amarae.
- F: Axungia porcina depurata, extractum Taraxaci spissum, extractum Sanguisorbae fluidum, extractum Hyoscyami siccum, oleum Terebinthinae rectificatum, mixtura medicamentum compositum est, praepara aquam Amygdalarum amararum.

68-mashq. Quyidagi so'zlarni lotin tiliga tarjima qiling.

M: chap me'da, o'ng ko'z, ko'krakka oid aorta, ko'rish asabi, ko'zga oid muskul, ko'ndalang muskul, asab kasalligi, ichki kasallik.

S—M: sariq bog'lam, keng bog'lam, limfa tuguni, tangachasimon chok, uzun muskul, tanglayga oid ko'ndalang chok, surunkali me'da kasalligi.

M—F: rovochning quruq ekstrakti, gulxayrining quyuuq ekstrakti, toza kodein, oq surtma, qora suyuq surtma, oq qandni soflangan suvda erit, to'g'ri ichak orqali, sariq vazelin, kanakunjut moyini elastik yelimshak kapsulalarda ber. Qalampir, yalpiz suvi, miksturani qora shishachada ber.

F: ohorli kapsula, vazelin moyi, quruq ekstrakt, g'o'zaning (paxta) suyuq ekstrakti, shirinmiyaning quyuuq ekstrakti, chilibuxaning quruq ekstrakti, surtmani mumli qog'ozda ber, murakkab qo'rg'oshin malhami, kuydirilgan magneziy.

69-mashq. Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

M—F.

Recipe: Tincturae Convallariae
Tincturae Valerianae ana 10 ml
Extracti Crataegi fluidi 5 ml
Mentholi 0,05
Misce. Da.
Signa: 20—25 tomchidan kuniga 3 mahal.

Recipe: Olei Terebinthinae
Olei camphorati
Chloroformi ana 100,0
Misce. Da.
Signa: Surtish uchun.

Recipe: Mentholi
Camphorae tritae 0,05
Olei Eucalypti guttam I
Olei Vaseline 10,0
Misce. Da.
Signa: Halqumga quyish uchun.

Recipe: Extracti Eucommiae fluidi 25 ml
Da. Signa: 15—30 tomchidan kuniga 2—3 mahal.

70-mashq. *Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.*
M—F.

- Ol: Sangvizorba suyuq ekstraktidan 30 ml
Ber. Belgila: 30 tomchidan kuniga 3—4 marta.
- Ol: Metil ko'kidan 0,1
Shunday miqdorda 10 ta yelimshak kapsulalarda ber.
Belgila: 1 kapsuladan kuniga 2 marta.
- Ol: Itshumurt suyuq ekstraktidan 30 ml
Ber. Belgila: 30—40 tomchidan ichish uchun.
- Ol: Quruq Gematogendan 1,0
60 ta shunday miqdorda mumlangan qog'ozda ber.
Belgila: Bittadan kuniga uch mahal.

MUSTAQIL BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR

Quyidagi so'zlarni tarjima qiling:

A). Yuqori jag', ampula, arteriya, oziqlanishning buzilishi, modda, tashqi, o'pka yallig'lanishi, ko'z, bakteriya, pastki jag', xotira yo'qolishi, o'tkir, kapsula, qorin bo'shlig'i, mumsimon, ovqat hazm qilishning buzilishi, suv, kuydirilgan, burun, yelka suyagi, ichki, til, yurak faoliyatining buzilishi, xushbo'y, hab dori, ko'k qon tomiri murakkab, pufak, ichburug', achchiq, tomchi, kekirdak, surankali, mushaklarning tirishishi, yelimshak-simon, ichak, umurtqa, xavfli, bez, zaharli, spirtli, tirik to'qimalarning o'lishi, tugmachasimon dori, qovuqdan siydik chiqishining qiyinlashuvi, suyultirilgan, o't (o'simlik), o'mrov bronx, o'n ikki barmoqli ichak, me'daga oid.

B). Tonsilla, anuria, oblongatus, finctura, vagina, epidemicus, scapula, costa, compactus, oesophagus, furunculus, fluidus, rectum, contagiosus, mixtura, urethra, sutura, mamma, ventriculus, uterus, caecum, infusum, urina, leukaemia, hypertonia, pasta, morbus, cranium, folium, decoctum, narcoticus, camp-hora, hypotonia, nervus, musculus, linimentum, suppositorium, medicamentum, serum, sedativus.

*Quyida berilgan sifatlarni otlar bilan moslashtiring
va tarjima qiling:*

A). lobus (dexter), substantia (compactus), bronchus (medius), medulla (oblongatus), medicamentum (internus), morbus

(contagiosus), glycosidum (cardiacus), clavicula (dexter), capsula (gelatinosus), vesica (urinarius), rheumatismus (acutus), scapula (sinister).

B). To'g'ri ichak, tashqi chok, surunkali kasallik, suyuq ekstrakt, kamforali moy, me'da shirasi, surunkali revmatizm, elastik kapsula, o't pufagi, o'ng ko'z, toza kodein, ichki kasallik.

Quyidagilardan retsept tuzing va tarjima qiling:

Ol: Marvaridgulning spirtli eritmasidan
Valeriananing spirtli eritmasidan teng 10,0
Belladonaning spirtli eritmasidan 5,0
Aralashtir. Ber.
Belgila: 20—25 tomchidan kuniga 2—3 marta.

Ol: Achchiq spirtli eritmadan
Rovochning spirtli eritmasidan teng 15,0
Aralashtir. Ber.
Belgila: 20—30 tomchidan kuniga 3 marta ovqatlanish oldidan.

Ol: Marvaridgulning spirtli eritmasidan
Valeriananing spirtli eritmasidan teng 10,0
Do'lana ekstraktidan 5,0
Aralashtir. Ber.
Belgila: 20—30 tomchidan kuniga 2 marta.

Ol: Evkalipt moyidan
Arpabodiyon moyidan teng 10,0
Aralashtir. Ber.
Belgila: Ingalatsiya uchun.

Rp: Infus...foli...Senn.... 10,0—150,0
Sirup... Rhe...30,0
M.D.

S: Bir osh qoshiqdan ertalab va kechqurun.
Rp: Aqu...Menth... 100,0
D.S: Bir osh qoshiqdan kuniga 5—10 marta.

Rp: Tinctur...Valerian.... aethere....30,0
D.S: 10—15 tomchidan qabul qilish uchun.

Rp: Emuls...ole...Ricin...100,0
Resorcin...0,12
Bismuth...nitrat....1,0
Tinctur... Opi....
M.D.

S: Bir choy qoshiqdan kuniga 3 marta.

39-§. UCHINCHI GURUHDA TURLANUVCHI OTLAR.

1. Uchinchi guruhga *Masculinum*, *Femininum* va *Neutrum* rodlariga tegishli otlar kirib, ular Nom. Sing. da har xil qo'shimchalarga ega bo'ladi. Uchinchi guruhdagi otlarning asosiy xususiyati, uchala roddagi otlar Gen. Sing.da **-is** qo'shimchasiga ega bo'lishidir.
2. *Masculinum* va *Femininum* rodlaridagi otlar kelishiklarda turlanganda bir xil qo'shimchalarga ega bo'ladi.
3. Uchinchi guruhda turlanuvchi otlar teng murakkab bo'ladi, bunda Gen. Sing.dagi bo'g'inlar soni Nom. Sing.dagi bo'g'inlar soniga teng bo'ladi. Noteng murakkabda esa Gen. Sing. dagi bo'g'inlar soni Nom. Sing.dagi bo'g'inlar sonidan ortiq bo'ladi.

Masalav:

Teng murakkab
Nom. Sing. Cut-is
Gen. Sing. cut-is

Noteng murakkab
cor-pus
cor-po-ris

4. Uchinchi guruhda turlanuvchi otlarning negizi Gen. Sing. dagi **-is** qo'shimchasini olib tashlash bilan hosil qilinadi:

Kelishik	Teng murakkab ot	Negiz	Noteng murakkab ot	Negiz
Nom. Sing. Gen. Sing.	Cutis Cut-is	cut.	Cortex Cortic-is	cortic.

Uchinchi guruhda turlanuvchi otlarning lug'at shakli birinchi o'rinda Nom. Sing. shaklining to'liq holi, keyin Gen. Sing. ning qo'shimchasi, so'ngra rodi ko'rsatilib, oxirida tarjimai beriladi:

Radix, icis, f ildiz Nom. Sing. radix, Gen. Sing. radicis.

Bir bo'g'inli otlar lug'atda Nom. Sing. shakli bilan birga Gen. Sing. shaklida ham to'liq yoziladi: Flos, floris, m.

Uchinchi guruhda turlanuvchi otlarning kelishik qo'shimchalari

Causus	Singularis		Pluralis	
	Masc. Femin	Neutrum	Masc. Femin	Neutrum
Nominativus			es	a
Genetivus	is	is	um	um
Dativus	i	i	ibus	ibus
Accusativus	em	Acc. -Nom.	es	a
Ablativus	e	e	ibus	ibus

Otlarning uchinchi guruhda turlanish namunasi
Cortex **icis**, **m-** Solutio, **onis**, **f-** Semen, **inis**, **n-**

Singularis			
Casus	Masculinum	Femininum	Neutrum
Nom.	cortex	solutio	semen
Gen.	cortic—is	solution—is	semin—is
Acc.	cortic—em	solution—em	semen
Abl.	cortic—e	solution—e	semin—e
Pluralis			
Nom.	cortic—es	solution—es	semin—a
Gen.	cortic—um	solution—um	semin—um
Acc.	cortic—es	solution—es	semin—a
Abl.	cortic—ibus	solution—ibus	semin—ibus

40-§. BIRINCHI GURUH SIFATLARINING UCHINCHI GURUHDA TURLANUVCHI OTLAR BILAN MOSLASHISHI

Birinchi guruh sifatlari uchinchi guruhda turlanuvchi otlar bilan rodde va sonda moslashib, faqat kelishiklar bo'yicha turlanganda qo'shimchalar har xil bo'ladi. Masalan: *Amarus*, **a**, **um** —achchiq sifati cortex, icis, m —po'stloq, radix, icis, **f**—ildiz, semen, **inis**, **n**—urug' otlar bilan moslashtirsak, unda quyidagilar hosil bo'ladi:

Cortex amarus — achchiq po'stloq,
radix amara — achchiq ildiz,
semen amarum — achchiq urug'.

Bunday hollarda cortex, radix, semen otlari uchinchi guruhda amarus, a, um sifati esa, birinchi va ikkinchi guruhda kelishiklar bo'yicha turlanadi.

Sifatlarning otlar bilan moslashuv namunasi

I. Liquor flavus — sariq suyuqlik,
liquor, oris, m — suyuqlik,
flavus, a, um — sariq.

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	liquor flavus	liquor-es flav-i
Gen.	liquor-is flav-i	liquor-um flav-orum
Acc.	liquor-em flav-um	liquor-es flav-os
Abl.	liquor-e flav-o	liquor-ibus flav-is

2. Radix amara — achchiq ildiz,
 radix, **icis, f** — ildiz,
 amarus, **a, um** — achchiq.

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	radix amara	radic-es amar-ae
Gen.	radic-is amar-ae	radic-um amar-arum
Acc.	radic-em amar-am	radic-es amar-as
Abl.	radic-e amar-a	radic-ibus amar-is

3. Semen amarum — achchiq urug',
 semen, **inis, n** — urug',
 amarus, **a, um** — achchiq.

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	semen amarum	semin-a amar-a
Gen.	semin-is amar-i	semin-us amar-orum
Acc.	semin-en amar-um	semin-a amar-a
Abl.	semin-e amar-o semen, inis, n	semin-ibus amar-is

41-§. UCHINCHI GURUHDA TURLANUVCHI MASCULINUM RODIGA TEGISHLI OTLAR

Nominativus	Genetivus	Misollar
— o	— onis	pulmo, pulmonis — o'pka
	— inis	homo, hominis — odam
— or	— oris	liquor, liquoris — suyuqlik
— os	— oris	flos, floris — gul
— er	— eris	aether, aetheris — efir
— ex	— ris	venter, ventris — qorin
	— icis	cortex, corticis — po'stloq
— es	— edis	pes, pedis — oyoq
	— etis	paries, parietis — to'siq
	— itis	stipes, stipitis — novda

Qoidadan tashqari holat

I. Quyidagi otlar Neutrus rodiga qarashli:

Os, oris, n — og'iz, tuber, eris, n bo'rtma, tugunak, piper.

eris, n —qalampir, cor, cordis, n —yurak, os, ossis, n —suyak, Papaver, eris, n — ko'knori, cadaver, eris, n — jonsiz (o'lik) tana.

2. Quyidagi otlar Femininum rodiga qarashli:
Gaster, gastris, f — oshqozon, me'da; mater, matris, f — miya pardasi.

42-§. UCHINCHI GURUHDA TURLANUVCHI MASCULINUM RODIGA OID OTLARNING YASALISHIDA QO'LLANILADIGAN SO'Z YASOVCHI QO'SHIMCHALAR

1. tor, -sor, -xor so'z yasovchi qo'shimchalari harakat ma'nosini anglatadi:

Flexor — bukuvchi: *flectere* — bukmoq,
extensor — to'g'rilovchi (yoziluvchi), *extendere* — to'g'rilamoq,
adductor — yaqinlashtiruvchi, *adducere* — yaqinlashtirmoq,
abductor — uzoqlashtiruvchi, *abducere* — uzoqlashtirmoq,
rotator — aylantiruvchi, *rotare* — aylantirmoq,
levator — ko'taruvchi, *lovare* — ko'tarmoq fe'llaridan hosil qilingan.

2. -or so'z yasovchi qo'shimchasi jismoniy yoki ruhiy holat ma'nosini anglatadi:

Dolor — og'riq, *dolere* — og'rirmoq,
tumor — shish, *o'sma tumere* — shishmoq,
rubor — qizarish, *rubere* — qizarmoq fe'llaridan hosil qilingan.

43-§. QUYIDAGI ATAMALARNI YOD OLING!

M:	Apex, icis, m	— uchki qism, boshi
	cor, cordis, n	— yurak
	cortex, icis, m	— po'stloq (teriga oid)
	gaster, tris, f	— oshqozon
	os, oris, n	— og'iz

os, ossis, n	— suyak
per os	— og'iz orqali
pes, pedis, m	— oyoq
pulmo, onis, m	— o'pka
musculus sphincter, eris, m	— qisuvchi muskul
ureter, eris, m	— siydik yo'li
S—M: musculus extensor, oris, m	— yozuvchi muskul
musculus flexor, oris, m	— bukuvchi muskul
musculus abductor, oris, m	— uzoqlashtiruvchi muskul
musculus adductor, oris, m	— yaqinlashtiruvchi muskul
musculus rotator, oris, m	— aylantiruvchi muskul
musculus levator, oris, m	— ko'taruvchi muskul
calor, oris, m	— issiqlik
dolor, oris, m	— og'riq
paries, etis, m	— to'siq
tuber, eris, m	— bo'rtma
tumor, oris, m	— shish, o'sma
vomer, eris, m	— dimog' suyagi
M—F: aether, eris, m	— efir
auctor, oris, m	— retsept yozgan kishi, muallif
pro auctore	— muallif uchun
cortex, icis, m	— po'stloq (o'sim.)
flos, oris, m	— gul
liquor, oris, m	— suyuqlik
liquor Ammonii	— suv maza
anisatus	— novshadil arpabodiyon tom- chisi
F: adeps, icis, m	— yog', charvi
aër, aëris, m	— havo
Bursa pastoris	— jag' -jag', ochambiti
carbo, onis, m	— ko'mir
odor, oris, m	— hid.
sapo, onis, m	— sovun
sapor, oris, m	— maza
stipes, itis, m	— novda (bot)
Papaver, eris, n	— ko'knori

Piper, eris, n	— qalampir, murch
Polygonum	— suvqalampir
hydropiper	
tuber, eris, n	— bo'rtma, tugunak

44-§. LOTINCHA-YUNONCHA MA'NODOSH ATAMALAR

Lotincha	Yunoncha	O'zbekcha
homo	anthropos	odam (erkak kishi)
pes	podos	oyoq
pulmo	pneumon	o'pka
os	stomat	og'iz
tumor	onco	shish (o'sma)

 71-mashq. Quyidagi otlarni tarjimasiga qarab moslashtiring. *M.*

<i>Apex</i>	— oyoq
<i>cor</i>	— o'pka
<i>cortex</i>	— qisuvchi muskul
<i>gaster</i>	— siydik yo'li
<i>os</i>	— uchki qism
<i>per os</i>	— yurak
<i>pes</i>	— po'stloq
<i>pulmo</i>	— oshqozon
<i>musculus sphincter</i>	— og'iz
<i>ureter</i>	— og'iz orqali

 72-mashq. Quyidagi atamalarni mazmuni asosida moslashtiring. *S—M.*

<i>Musculus extensor</i>	— bo'rtma
<i>musculus flexor</i>	— shish, o'sma
<i>musculus abductor</i>	— dimog' suyagi
<i>musculus adductor</i>	— to'siq
<i>musculus rotator</i>	— og'riq
<i>musculus levator</i>	— yozuvchi muskul
<i>calor</i>	— bukuvchi muskul
<i>dolor</i>	— yaqinlashtiruvchi muskul
<i>paries</i>	— aylantiruvchi muskul
<i>tuber</i>	— uzoqlashtiruvchi muskul
<i>tumor</i>	— ko'taruvchi muskul
<i>vomer</i>	— issiqlik

 73-mashq. Lotin tilidagi otlarning o'zbekcha muqobilini o'z o'rniga qo'ying. M—S.

<i>Aether</i>	— novshadil arpabodiyon tomchisi
<i>auctor</i>	— gul
<i>pro auctore</i>	— suyuqlik
<i>cortex</i>	— muallif
<i>flos</i>	— efir
<i>liquor</i>	— muallif uchun
<i>liquor Ammonii anisatus</i>	— po'stloq

 74-mashq. Quyidagi so'zlarning lotincha nomiga o'zbekcha nomini moslashtiring. F.

<i>Adeps</i>	— novda
<i>aër</i>	— ko'mir
<i>Bursa pastoris</i>	— hid
<i>carbo</i>	— qalampir
<i>odor</i>	— bo'rtma
<i>sapo</i>	— yog'
<i>sapor</i>	— havo
<i>stipes</i>	— jag'-jag'
<i>Papaver</i>	— sovun
<i>Piper</i>	— maza
<i>Polygonum</i>	— ko'knori
<i>hydropiper</i>	— suv maza
<i>tuber</i>	— suvqalampir

 75-mashq. Quyidagi otlarni lotin tiliga tarjima qiling va *Nom. Sing. et Gen. Sing.* da turlang:

M: yurak, po'stloq, og'iz, oshqozon, oyoq, o'pka, issiqlik, og'rig', to'siq, bo'rtma, shish, dimog' suyagi, efir, gul, suyuqlik, novshadil arpabodiyon tomchisi, yog', havo, jag'-jag', ko'mir, ko'knori, qalampir, suvqalampir, bo'rtma (bot).

Namuna:

Guruh	Rod	Nom.Sing.	Gen.Sing.	Nom.Plur.	Gen.Plur.
III	m	pulmo	pulmonis	pulmones	pulmonum

 76-mashq. Quyidagi atamalarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

M: Cortex cerebri, apex linguae, apex cordis, nasus hominis, musculus adductores, abductores, flexores extensores: gangraena pulmonis, tumor cerebri

- S—M: Cortex cerebelli, musculus sphincter, apex vesicae, digiti pedis, paries externus.
- M—F: flores Calendulae, infusum florum Chamomillae, decoctum corticis Frangulae, liquor Burovi, liquor Ammonii anisatus, da medicamentum.
- F: pro auctore, extractum Bursae pastoris fluidum, cortex Eucommiae, extractum florum Helichrysi, decoctum florum Tanaceti, extractum Viburni fluidum, flores Crataegi, extractum Polygoni hydropiperis fluidum.

77-mashq. Quyidagi atamalarni lotin tiliga tarjima qiling.

- M: odam gavdasi, oyoq sinishi, yurakning o'rta venasi, o'ng va chap o'pka, o'pkaning uchki qismi.
- S—M: quymichga oid bo'rtma, ichki to'siq, yozuvchi muskul, ko'tariluvchi muskul, uzoqlashtiruvchi muskul, yuqori jag' bo'rtmasi, xavfsiz o'sma, xavfli o'sma.
- M—F: moychechak guli, tirmoqgul guli damlamasi, faollashtirilgan ko'mir, novshadil arbabodiyon tomchisi, chirqanoq bargi, mevasi va po'stlog'i.
- F: Qora marjon daraxti guli, itshumurt po'stlog'i qaynatmasi, jag'-jag', etil efiri, dastarbosh guli, suvqalampir suyuq ekstrakti.

78-mashq. Quyidagi sifatlarni otlarga moslashtiring va o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

Apex (internus, a, um) sapor (amarus, a, um);
 pulmo (dexter, tra, trum) carbo (activatus, a, um);
 aether (purus, a, um) liquor (puris, a, um);
 tuber (ischiadicus, a, um) pulmo (sinister, tra, trum).

79-mashq. Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

- Recipe: Florum Calendulae 30,0
 Da. Signa: Chayqash uchun damlama.
- Recipe: Carbonis activati 100,0
 Da in scatula.
 Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.
- Recipe: Infusi herbae Bursae pastoris ex 10,0—200 ml
 Da. Signa: 1—2 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.
- Recipe: Extracti Bursae pastoris fluidi
 Extracti Viburni fluidi ana 10 ml
 Misce. Da.
 Signa: 20 tomchidan kuniga 3 marta.

Recipe: Decocti corticis Eucommiae ex 10,0—200 ml
Da. Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.

Recipe: Infusi florum Tiliae 50 ml
Da. Signa: Chayqash uchun.

80-mashq. Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling. *M—F.*

Ol: Moychechak gulidan 30,0

Ber. Belgila. Choy kabi damla.

Ol: Burov suyuqligidan 100 ml

Ber. Belgila: Malham uchun.

Ol: Novshadil arpabodiyon tomchisidan 15 ml

Ber. Belgila: 5—10 tomchidan kuniga 2—3 marta.

Ol: Suvqalampir suyuq ekstrakti

Bodrezak suyuq ekstraktidan teng miqdorda 20 ml

Aralashtir. Ber.

Belgila: 20—30 tomchidan kuniga 2—3 marta

Ol: Novshadil arpabodiyon tomchisidan 50 ml

Gulxayri sharbatidan 30,0

tozalangan suvdan 200 ml

Aralashtir. Ber.

Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 2 marta.

Ol: *Alnus potlog'i* damlamasidan 15,0—200 ml

Ber. Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 3—4 marta.

Mavzularga oid savollar

1. Uchinchi guruhda turlanuvchi otlarning asosiy xususiyati nimadan iborat?
2. Teng murakkab otlar deganda nimani tushunasiz?
3. Noteng murakkab otlar deganda nimani tushunasiz?
4. Uchinchi guruhda turlanuvchi otlarning negizini qanday aniqlash mumkin?
5. Uchinchi guruhda turlanuvchi otlarning lug'at shakli qanday yoziladi?
6. Birinchi guruh sifatleri uchinci guruhda turlanuvchi otlar bilan qanday moslashadi? Misollar keltiring.
7. *Masculinum* rodiga tegishli otlar *Nom. Sing.*da qanday qo'shimchalarga ega?
8. *Masculinum* rodiga oid otlarning yasalişida qanday so'z yasovchi qo'shimchalar qo'llaniladi?
9. Lotincha-yunoncha ma'nodosh atamalarni bayon eting.

Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Salus populi — suprema lex.

Xalq farovonligi — oliy qonun.

Dulce et decorum est pro patria mori.

Vatan uchun jon bermoq baxt va sharaf erur.

Vivere est cogitare.

Yashamoq — fikr yuritmoqdir.

Vox audita latet, littera scripta manet.

Aytilgan so'z uchib ketar, yozilgani qolar.

Bonum initium est dimidium facti.

Yaxshi boshlangan ish—yarim bitgan ish.

45-§. UCHINCHI GURUHDA TURLANUVCHI FEMININUM RODIGA TEGISHLI OTLAR

Femininum rodiga tegishli otlar *Nom. Sing.*da quyidagi qo'shimchalarga ega:

Nominativus	Genetivus	Misollar
—as	— atis	extremitas, extremitatis — uchi, oxiri
—es	— is	tabis, tabis — oriqlash
—is	— idis	colitis, colitidis — yo'g'on ichak shilliq
	— is	pardasining yallig'lanishi
—us	— utis	auris, auris — quloq
	— udis	senectus, senectutis — qarilik
		incus, incudis — sandon, ichki tog'ay (quloqda)
—ax	— acis	borax, boracis — tanakor
—ux	— ucis	nux, nucis — yong'oq
—ix	— icis	radix, radicis — ildiz
—s	— tis	mens, mentis — aql, idrok
—x	— gis	meninx, meningis — miya pardasi
—do	— inis	hirudo, hirudinis — zuluk
—go	— inis	mucilago, mucilaginis — shilliq modda
—io	— onis	solutio, solutionis — eritma

Qoidadan tashqari holat

Quyidagi otlar *Musculinum* rodiga tegishli:

Canalis, **is, m** — yo'l, kanal; lapis, **idis, m**—tosh; pulvis, **eris, m** — kukun; axis, **is, m** — bo'yin umurtqasi; penis, **is, m** — olat, erkaklarning jinsiy a'zosi; sanguis, **inis, m**—qon; unguis, **is, m**—tirnoq; vermis, **is, m**—chualchangsimon qurt, gijja; dentis, **m**—tish; hydrops, **opis, m**—istisqo; thorax, **acis, m**—ko'krak

qafasi; larynx, laryngis — hiqildoq; pharynx, **ngis, m** — halqum, yutqin; coccyx, **ygis, m** — dum suyagi; tendo, **inis, m** — pay, chandir; margo, **inis, m** — qirra, chekka.

Quyidagi otlar Neutrum rodiga qarashli:

Pancreas, pancreatis, **n** — me'da osti bezi; vas, vasis — tomir.

46-§. UCHINCHI GURUHDA TURLANUVCHI FEMININUM RODIGA TEGISHLI OTLARNING YASALISHIDA ISHLATILADIGAN SO'Z YASOVCHI QO'SHIMCHALAR

1. **-io** so'z yasovchi qo'shimchasi harakat yoki harakat natijasini ifodalaydi:

contusio — shikastlanish, lat yeyish, contundere — urmoq,
curatio — davolash, curare — davolamoq,
solutio — eritma, solvere — eritmoq fe'llaridan hosil qilingan.

2. **-itis** so'z yasovchi qo'shimchasi yallig'lanish jarayonini anglatadi:

bronchitis — bronx shilliq pardasining yallig'lanishi,
hepatitis — jigarning yallig'lanishi,
hephritis — buyrakning yallig'lanishi,
gingivitis — milk shilliq qavatining yallig'lanishi.

3. **-osis** so'z yasovchi qo'shimchasi moddaning ko'payishi yoki to'planishini ko'rsatadi:

monocytosis — monotsitlarning qonda ko'payishi,
lipomatosis — yog' to'qimalarining ayrim a'zo qismlarida to'planishi.

4. **-iasis** so'z yasovchi qo'shimchasi kasallikni anglatadi:

amaebias — amyobali ichburug',
leontiasis — moxov kasalligi.

47-§. TIBBIY AMALIYOTDA QO'LLANILADIGAN ANIONLAR NOMI

<i>Acetas, atis, m</i>	— atsetat
<i>arsenas, atis, m</i>	— arsenat
<i>arsenis, itis, m</i>	— arsenat
<i>benzoas, atis, m</i>	— benzoat
<i>bromidum, i, n</i>	— bromid

<i>carbonas, atis, m</i>	— karbonat
<i>citras, atis, m</i>	— sitrat
<i>chloridum, i, n</i>	— xlorid
<i>iodidum, i, n</i>	— yodid
<i>nitras, atis, m</i>	— nitrat
<i>nitris, itis, m</i>	— nitrit
<i>phosphas, atis, m</i>	— fosfat
<i>salicylas, atis, m</i>	— salitsilat
<i>sulfas, atis, m</i>	— sulfat
<i>tetraboras, atis, m</i>	— tetraborat
<i>gluconas, atis, m</i>	— glukonat
<i>glycerophosphas, m</i>	— glitserofosfat
<i>hydrocarbonas, atis, m</i>	— gidrokarbonat
<i>hydrochloridum, i, n</i>	— gidroxlorid

48-§. QUIYIDAGI ATAMALARNI YOD OLING!

M:	<i>Appendix, icis, f</i>	— o'simta
	<i>articulatio, onis, f</i>	— bo'g'im
	<i>auris, is, f</i>	— quloq
	<i>basis, is, f</i>	— asos
	<i>canalis, is, f</i>	— yo'l, kanal
	<i>cartilago, inis, f</i>	— tog'ay
	<i>cavitas, atis, f</i>	— bo'shliq
	<i>dens, dentis, f</i>	— tish
	<i>hypophysis, is, f</i>	— miya (pastki) ortig'i
	<i>larynx, yngis, m</i>	— hiqildoq, bo'g'iz
	<i>pancreas, atis, n</i>	— me'da osti bezi
	<i>pervis, is, f</i>	— chanoq (jom)
	<i>pharynx, yngis, m</i>	— halqum, yutqin
	<i>thorax, acis, m</i>	— ko'krak qafasi
	<i>vas, vasis, n</i>	— tomir
	<i>amputatio, onis, f</i>	— kesib tashlash
	<i>anamnesis, is, f</i>	— kasallikning kelib chiqishi haqida ma'lumot-noma
	<i>auscultatio, onis, f</i>	— eshitib aniqlash, eshitib ko'rish
	<i>cirrhosis, is, f</i>	— to'qima kassalligi
	<i>contusio, onis, f</i>	— shikastlanish, lat yeyish
	<i>crisis, is, f</i>	— kasallik jarayonining keskin o'zgarishi
	<i>curatio, onis, f</i>	— davolash

<i>diagnosis, is, f</i>	— kasallikni aniqlash
<i>genesis, is, f</i>	— kelib chiqish, rivojlanish
<i>lysis, is, f</i>	— buzilish
<i>metastasis, is, f</i>	— kasallikning bir a'zo- dan ikkinchisiga o'tishi
<i>mycosis, is, f</i>	— terining zamburug' ka- salligi
<i>necrosis, is, f</i>	— to'qimalarning o'lishi
<i>palpatio, onis, f</i>	— qo'l bilan paypaslab tekshirish
<i>paralysis, is, f</i>	— biron-bir a'zo faoliya- tining, buzilishi, ishla- masligi
<i>percussio, onis, f</i>	— barmoq yoki bolg'acha bilan urib ko'rish, to'- qillatish
<i>prognosis, is, f</i>	— kasallik rivojini oldin- dan bilish
<i>sclerosis, is, f</i>	— skleroz, tomirda qon- ning zichlanishi
<i>sepsis, is, f</i>	— sepsis, qon orqali za- harlanish
<i>stenosis, is, f</i>	— stenoz, torayish
<i>transfusio onis, f</i>	— transfuziya, quyish
<i>transfusio sanguinis</i>	— qon quyish
S—M:	— teri
<i>cutis, is, f</i>	— o't (safro)
<i>bilis, is, f</i>	— uchi, oxiri
<i>extremitas, atis, f</i>	— homilador
<i>graviditas, atis, f</i>	— homilaning bachadon- dan tashqarida rivojlanishi
<i>graviditas extrauterina</i>	— ko'z rangdor pardasi
<i>iris, iridis, f</i>	— miya pardasi
<i>meninx, ngis, f</i>	— qon
<i>sanguis, inis, m</i>	— birlashish, qo'shilish
<i>symphysis, is, f</i>	— pay, chandir
<i>tendo, inis, m</i>	— xotima, yakun
<i>terminatio, onis, f</i>	— tuxum (urug')
<i>testis, is, m</i>	— g'adur-budir
<i>tuberositas, atis, f</i>	

	<i>convulsio, onis, f</i>	— tutqanoq, mushaklar-ning beixtiyor qisqarishi
	<i>extractio, onis, f</i>	— 1) sug'orish, olib tashlash, so'rish, 2) ajratib olish (so'rim)
	<i>febris, is, f</i>	— isitma, bezgak
	<i>incisio, onis, f</i>	— kesik
	<i>inflammatio, onis, f</i>	— yallig'lanish
	<i>paresis, is, f</i>	— qisman shol, falaj bo'lish
	<i>perforatio, onis, f</i>	— teshilish
	<i>synthesis, is, f</i>	— qo'shilma, birikma
	<i>tussis, is, f</i>	— yo'tal
M—F:	<i>Adonis, idis, m</i>	— gulizardak
	<i>borax, acis, f</i>	— tanakor
	<i>Digitalis, is, f</i>	— angishvonagul
	<i>dosis, is, f</i>	— miqdor o'lchovi
	<i>emulsio, onis, f</i>	— emulsiya, bir-biriga mos kelmaydigan ikki xil suyuqlik aralashmasi
	<i>Filix, icis, f</i>	— qirqquloq
	<i>hirudo, onis, f</i>	— zuluk
	<i>injectio, onis, f</i>	— tomir yoki teri ostiga igna orqali dori yuborish
	<i>mucilago, inis, f</i>	— shilliq modda
	<i>narcosis, is, f</i>	— og'riq sezdirmaydigan yoki behush qilish
	<i>pars, partis, f</i>	— qism
	<i>pulvis, eris, m</i>	— kukun
	<i>radix, icis, f</i>	— ildiz
	<i>solutio, onis, f</i>	— eritma
	<i>Thermopsis, idis, f</i>	— afsonak
	<i>pix, picis, f</i>	— yelim
	<i>Pix liquida</i>	— qatron
F:	<i>apis, is, f</i>	— asalari
	<i>Arachis idis, f</i>	— yeryong'oq
	<i>aspersio, onis, f</i>	— sepma dori
	<i>basis, is, f</i>	— asos
	<i>Mays, ydis, f</i>	— makkajo'xori
	<i>nux, nucis, f</i>	— yong'oq

<i>Plantago, inis, f</i>	— zubtutum
<i>Ribes, is, n</i>	— qorag'at
<i>Sinapis, is, f</i>	— xantal
<i>Solutio Ammonii caustici</i>	— novshadil spirti
<i>suspensio, onis, f</i>	— suspenziya

49-§. LOTINCHA-YUNONCHA MA'NODOSH ATAMALAR

Lotincha	Yunoncha	O'zbekcha
cutis	derma	teri
s. articulatio	arthron	bo'g'im
dens	odontos	tish
sanguis	haema	qon
cartilago	chondros	tog'ay
vas	angion	tomir
auris	otos	quloq

81-mashq. Quyidagi otlarning lotin nomiga qarab o'zbekcha muqobilini o'z o'rniga qo'ying. *M.*

<i>Appendix</i>	— qo'l bilan paypaslab kasallikni aniqlash
<i>articulatio</i>	— qon orqali zaharlanish
<i>auris</i>	— kasallikning bir a'zodan ikkinchisiga o'tishi
<i>cartilago</i>	— kasallikni aniqlash
<i>dens</i>	— shikastlanish
<i>larynx</i>	— davolash
<i>pancreas</i>	— eshitib ko'rish
<i>pharynx</i>	— kasallikning kelib chiqishi haqida ma'lumotnoma
<i>thorax</i>	— o'siq
<i>amputatio</i>	— bo'g'im
<i>anamnesis</i>	— tog'ay
<i>auscultatio</i>	— quloq
<i>contusio</i>	— tish
<i>curatio</i>	— hiqildoq
<i>diagnosis</i>	— me'da osti bezi
<i>metastasis</i>	— halqum
<i>palpatio</i>	— ko'krak qafasi
<i>sepsis</i>	— kesib tashlash

82-mashq. Quyidagi atamalarni ma'nosiga qarab joylashtiring. S—M.

<i>cutis</i>	— qisman shol, falaj bo'lish
<i>bilis</i>	— teshilish
<i>extremitas</i>	— yo'tal
<i>graviditas</i>	— isitma, bezgak
<i>meninx</i>	— yallig'lanish
<i>sanguis</i>	— sug'urish
<i>tendo</i>	— teri
<i>terminatio</i>	— o't (safro)
<i>convulsio</i>	— uchi, oxiri
<i>extractio</i>	— homiladorlik
<i>febris</i>	— miya pardasi
<i>inflammatio</i>	— qon
<i>paresis</i>	— pay, chandiq
<i>perforatio</i>	— xotima
<i>tussis</i>	— tutqanoq

83-mashq. Lotincha so'zlarni o'zbekchasi bilan moslashtiring. M—F.

<i>Adonis</i>	— igna bilan dori yuborish
<i>borax</i>	— qirqquloq
<i>Digitalis</i>	— yelim
<i>dosis</i>	— afsonak
<i>emulsio</i>	— eritma
<i>mucilago</i>	— gulizardak
<i>pulvis</i>	— tanakor
<i>radix</i>	— angishvonagul
<i>solutio</i>	— o'lchovli miqdor
<i>Thermopsis</i>	— ikki xil suyuqlik qarishmasi
<i>pix</i>	— shilliq modda
<i>injectio</i>	— kukun
<i>Filix</i>	— ildiz

84-mashq. Quyidagi atamalarni ma'nosiga qarab o'rniga qo'ying. F.

<i>Apis</i>	— novshadil spirti
<i>Arachis</i>	— suspenziya
<i>aspersio</i>	— xantal
<i>Mays</i>	— qorag'at
<i>nux</i>	— asalari

<i>Plantago</i>	— yeryong‘oq
<i>Ribes</i>	— sepma
<i>Sinapis</i>	— makkajo‘xori
<i>suspensio</i>	— yong‘oq
<i>solutio Ammonii</i>	— zubtulum

85-mashq. Quyidagi otlarni lotin tiliga tarjima qiling va Nom. Sing. Gen. Sing. et Pluralis da turlang.

- M: asos, yo‘l, bo‘shliq, miya ortig‘i, chanoq, tomir, to‘qima kasalligi.
- S—M: ko‘z rangdor pardasi, birlashish, tuxum, kesik, qo‘shilma.
- M—F: qirqquloq, zuluk, behush qilish, qism, kukun, qatron.
- F: yeryong‘oq, sepma, makkajo‘xori, zubtulum, qorag‘at, xantal.

Namuna:

Guruh	Rod	Nom. Sing.	Gen. Sing.	Nom. Plur.	Gen. Plur.
III	f	solutio	solutionis	solutiones	solutionum

86-mashq. Quyidagi atamalarni o‘zbek tiliga tarjima qiling.

- M: articulatio composita, cavitas thoracis, cavitas pharyngis, cavitas oris, dens serotinus, auris interna, basis crani, cervix uteri, transfusio sanguinis, radix pulmonis.
- S—M: articulationes digitorum pedis, ligamentum apicidentis, arteria carotis interna, plicae iridis, compressio cerebri, raphe pharyngis, canalis radices dentis, symphysis mandibulae, erosio cervici uteri, graviditas extra uterina, tussis convulsiva, tumor laryngis.
- M—F: infusum radices Valerianae, solutio Iodi spirituosa, solutio Folliculino oleosa pro injectionibus, solutio Natrii chloridi isotonica, solutio Ammonii caustici, extractum Thermopsidis siccum, infusum radices Althaeae, pix liquida Betulae, extractum Aloes fluidum.

 87-mashq. *Quyidagi so'zlarni lotin tiliga tarjima qiling.*

- M: o'ng qism, burun tog'ayi, tog'ay uchi, dumg'aza suyagi bo'shlig'i, o'rta, ichki va tashqi quloq, ko'rish yo'li (kanali), limfa tomiri, o'pka asosi, murakkab bo'g'in, qoni quyish.
- S—M: ichki to'siq, miya pardasi, tanglay yo'li, keng pay, sut tishlari, me'daning kengayishi. qizilo'ngachning torayishi.
- M—F: natriy brom, kaliy brom, eritma, igna orqali dori yuborish uchun suv, achchiq ildiz, murakkab kukun, rovoch ildizi kukuni, angishvonagul bargi kukuni, gulizardak o'ti, afsonak o'ti damlamasi, amidopirin kukuni, yeryong'oq moyi, paxta ildizi po'stlog'i, shirinmiya ildizining murakkab kukuni, novshadil spiriti.

 88-mashq. *Quyidagi sifatlarni otlarga moslashtiring va o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

Pulvis (compositus, a, um) solutio (spirituosus, a, um)
bronchitis (acutus, a, um) auris (medius, a, um) pleuritis
(siccus, a, um) meningitis (epidemicus, a, um) articulatio
(compositus, colitis (chronicus, a, um) a, um).

 89-mashq. *Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

Recipe: Infusi herbae Thermopsidis 0,1—100 ml
Liquoris Ammonij anisati 1 ml
Natrii benzoatis 0,6
Sirupi Althaeae 20 ml
Misce. Da.

Signa: Bir choy qoshiqdan kuniga 3—4 mahal.

Recipe: Tabulettas Oleandomycini phosphatis obductas numero 25

Da. Signa: 1 tabletkadan kuniga 4—6 mahal.

Recipe: Boracis

Natrii hydrocarbonatis ana 20,0

Natrii chloridi 10,0

Olei Menthae guttas III

Misce, fiat pulvis

Da. Signa: Chayqash uchun.

- Recipe: Calcii carbonatis praecipitatis
 Natrii hydrocarbonatis
 Bismuthi subnitratris ana 0,3
 Extracti Belladonnae 0,015
 Misce, fiat pulvis.
 Dentur tales doses numero 20
 Signetur: 1 donadan kuniga 3 marta.
- Recipe: Strychnini nitratris 0,05.
 Phenobarbitali 5,0
 Pulveris et radices Valerianae quantum satis
 Misce, fiat pilulae numero 100
 Da. Signa: Har kuni 2—3 hab doridan.
- Recipe: Chlorali hydratis 1,0
 Mucilaginis Amyli
 Aquae destillatae ana 25 ml
 Misce. Da.
 Signa: 1 donadan huqna uchun.
- Recipe: Pulveris foliorum Digitalis 0,05
 Sacchari 0,3
 Misce, fiat pulvis. Da tales doses numero 12
 Signa: 1 donadan kuniga 3—4 mahal.

90-mashq. *Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.*
M—F.

- Ol: 5 % li Glukoza eritmasidan 5 ml
 Shunday miqdorda 6 ta ampula ber.
 Belgila: Ko'k tomirga yuborish uchun.
- Ol: 0,1 Tetratsiklin gidrokslorid tabletkasidan 30 dona ber.
 Belgila: 2 tabletkadan kuniga 3—4 mahal.
- Ol: Natriy xloriddan 0,45
 Natriy gidrokarbonat
 Kalsiy xlorid
 Kalsiy xloriddan teng miqdorda 0,01
 Glukozadan 0,5
 Igna orqali quyish uchun suvdan 500 ml
 Aralashtirilsin! Tozalansin! Berilsin!
 Belgilansin: Ko'k tomirga yuborish uchun (tomchilab).
- Ol: Pilokarpin gidroksloriddan 0,1
 Tozalangan suvdan 10 ml
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: Ko'zga tomizish uchun.

- Ol: Bariy sulfiddan 20,0
Rux oksidi
Bug'doy ohoridan teng miqdorda 10,0
Aralashtir. Bankada ber.
Belgila: Sochni to'kish uchun.
- Ol: Zubtutum shirasidan 50 ml
Ber. Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.
- Ol: Qayin qatronidan 5,0
Kseroformdan 3,0
Kanakunjut moyidan 100 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: Bog'lash (malham) uchun (Vishnevskiy surtmasi).

❓ Mavzularga oid savollar

1. *Femininum* rodiga tegishli otlar *Nom. Sing.*da qanday qo'shimchalarga ega?
2. *Femininum* rodiga oid otlarning yasashida qanday so'z yasovchi qo'shimchalar qo'llaniladi?
3. Tibbiy amaliyotda qo'llaniluvchi anionlarni izohlang.
4. Lotincha-yunoncha ma'nodosh atamalarni bayon eting.
5. Birinchi guruhdagi sifatlar uchinchi guruhda turlanuvchi otlar bilan rodga qanday moslashadi?

Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Amicus cognoscitur amore, more, ore, re.

Do'st mehr-muhabbatda, axloqda, gapda va ishda bilinar.

Amor tussisque non celatur.

Sevgi va yo'talni yashirib bo'lmaydi.

Tempora mutantur et nos mutamur in illis.

Zamon o'zgaryapti, shu bilan birga biz ham o'zgaryapmiz.

Si vera narretis, non opus sit testibus.

Agar haqiqatni gapirsangiz, guvohga hojat yo'q.

Mendaci homini verum quidem dicenti credere non solemus.

Yolg'onchining rost gapi ham yolg'on bo'lur.

**50-§. UCHINCHI GURUHDA TURLANUVCHI
NEUTRUM RODIGA TEGISHLI OTLAR**

Neutrum rodiga oid otlar *Nom. Sing.* da quyidagi qo'shimchalariga ega:

Nominativus	Genetivus	Misollar
—en	—inis	adbomen, adbominis, n — oshqozon me'da
—us	or —eris	corpus, corporis, n — gavda, tana ulcus, ulceris, n — yara
—ur	—uris	pus, puris, n — yiring, madda
—ut	—oris	femur, femoris, n — son
—ut	—uris	sulfur, sulfuris, n — oltingugurt
—ma	—itis	occiput, occipitis — ensa
—i	—atis	trauma, traumatis, n — shikastlanish
—i	—llis	mel, mellis, n — asal
—c	—	fel, fellis, n — o't (safro)
—e	—tis	lac, lactis, n — sut
—al	—is	secale, secalis, n — javdarli bug'doy
—ar	—alis	animal, animalis, n — hayvon
—ar	—aris	calcar, calcaris, n — pix

Qoidadan tashqari holat

Quyidagi otlar *Masculinum* rodiga qaraydi:

Ren, renis, m — buyrak; Lien, lienis, m — taloq; lichen, inis, m — temiratki; sal, is, m — tuz; aden, is, m — bez.

**51-§. UCHINCHI GURUHDA TURLANUVCHI
NEUTRUM RODIGA TEGISHLI OTLARNING
YASALISHIDA QO'LLANILADIGAN SO'Z
YASOVCHI QO'SHIMCHALAR**

1. **-itis** so'z yasovchi qo'shimchasi yallig'lanish jarayonini ifodalaydi:

hepatitis — jigar yallig'lanishi, hepar — jigar,
arthritis — bo'g'im yallig'lanishi, arthron — bo'g'im so'zidan
hosil qilingan.

2. **-ema** va **-oma** so'z yasovchi qo'shimchalari sepkil, shish va yiringli yara ma'nosini anglatadi:

blepharodema — ko'z qovoqlarining shishi,
adenoma — bez shishi,
odontoma — tish shishi,

emphysema — terining havo borligi
natijasida kengayishi,
exanthema — terida toshma paydo bo'lishi.

1. **-osis** so'z yasovchi qo'shimchasi yallig'lanishiga oid bo'lmagan kasalliklarni ifodalaydi:

nephrosclerosis — buyrak sklerozi
acidosis — kislotaning me'yoridan ortiq
bo'lishi.
neurosis — asab sistemasi faoliyatining
buzilishi.

2. **-asis, -esis** so'z yasovchi qo'shimchalari yallig'lanishga oid bo'lmagan kasalliklarning sharoitini, harakatini yoki holatini aniqlaydi:

choletihiasis — o't pufagida tosh paydo bo'lish
kasalligi.
diuresis — ma'lum vaqt ichida hosil
bo'lgan siydik miqdori.

52-§. QUYIDAGI ATAMALARNI YOD OLING!

M:	<i>Abdomen, inis, n</i>	— oshqozon, me'da
	<i>caput, itis, n</i>	— bosh, boshcha
	<i>corpus, oris, n</i>	— gavda, tana
	<i>diaphragma, atis, n</i>	— ko'krak-qorin to'sig'i (muskulli devor)
	<i>femur, oris, n</i>	— son
	<i>foramen, inis, n</i>	— teshik
	<i>hepar, atis, n</i>	— jigar
	<i>lien, lienis, m</i>	— taloq
	<i>pectus, oris, n</i>	— ko'krak
	<i>ren, renis, m</i>	— buyrak
	<i>asthma, atis, n</i>	— nafas qisishi
	<i>carcinoma, atis, n</i>	— xavfli o'sma, rak
	<i>glaucoma, atis, n</i>	— ko'z ichi qon bosimi- ning oshishi
	<i>sarcoma, atis, n</i>	— biriktiruvchi to'qima- dan o'sadigan xavfli o'sma
	<i>symptoma, atis, n</i>	— belgi, alomat
M:	<i>aden, enis, m</i>	— bez
	<i>crus, cruris, n</i>	— boldir
	<i>occiput, itis, n</i>	— ensa
	<i>rete, is, n</i>	— to'rsimon parda (ko'zga oid)

	<i>zygoma, atis, n</i>	— yong'oq
	<i>viscus, eris, n</i>	— ichki
	<i>eczema, atis, n</i>	— chilla yara
	<i>emphysema, atis, n</i>	— terining havo borligi natijasida kengayishi
	<i>erythema, atis, n</i>	— qizillik (dog')
	<i>neoplasma, atis, n</i>	— o'sma
	<i>oedema, atis, n</i>	— shish
	<i>trachoma, atis, n</i>	— shilpiqlik (traxoma)
	<i>ulcus, eris, n</i>	— yara
	<i>vulnus, eris, n</i>	— jarohat
M—F:	<i>Secale, is, n</i>	— javdari bug'doy
	<i>Secale cornutum</i>	— shoxkuya (bot.)
	<i>sulfur, uris, n</i>	— oltingugurt
	<i>jecur, oris, n</i>	— jigar
	<i>oleum jecoris Aselli</i>	— baliq yog'i
	<i>semen, inis, n</i>	— urug'
	<i>rhizoma, atis, n</i>	— ildizpoya
	<i>viride, is, n</i>	— maysa, ko'kat
F:	<i>albumen, inis, n</i>	— oqsil
	<i>alumen, inis, n</i>	— achitqi. achchiqtosh
	<i>elexir, iris, n</i>	— eleksir
	<i>gargarisma, atis, n</i>	— chayqash
	<i>genus, eris, n</i>	— rod, jins
	<i>lac, lactis, n</i>	— sut
	<i>mel, mellis, n</i>	— asal
	<i>Nuphar, aris, n</i>	— nilufar (sariq gulli dori- vor suv o'simligi)
	<i>sal, salis, m</i>	— tuz
	<i>stigma, atis, n</i>	— tumshuqcha. og'izcha (bot.)
	<i>tempus, oris, n</i>	— vaqt
	<i>ex tempore</i>	— kerakli vaqtda, keragicha

53-§. LOTINCHA-YUNONCHA MA'NODOSH ATAMALAR

Lotincha	Yunoncha	O'zbekcha
lien	splen	taloq
caput	kephale	bosh
ren	nephros	buyrak
corpus	somat	tana. gavda
jecur	hepar	jigar

Lotincha	Yunoncha	O'zbekcha
fel pus lac	chole pyon galactos	o't (safro) yiring sut

 91-mashq. Quyidagi atamalarni tarjimasiga qarab moslashtiring. M.

<i>abdomen</i>	— belgi, alomat
<i>caput</i>	— xavfli o'sma
<i>corpus</i>	— taloq
<i>diaphragma</i>	— biriktiruvchi to'qimadan o'sadigan xavfli o'sma
<i>femur</i>	— buyrak
<i>hepar</i>	— oshqozon
<i>lien</i>	— bosh
<i>pectus</i>	— gavda
<i>ren</i>	— ko'krak-qorin to'sig'i
<i>carcinoma</i>	— son
<i>syntoma</i>	— jigar
<i>sarcoma</i>	— ko'krak

 92-mashq. Quyidagi otlarni ma'nosiga qarab joylashtiring. S—M.

<i>aden</i>	— shilpiqlik
<i>crus</i>	— yara
<i>occiput</i>	— shish
<i>zygoma</i>	— jarohat
<i>eczema</i>	— bez
<i>erythema</i>	— boldir
<i>neoplasma</i>	— yong'oq
<i>oedema</i>	— ensa
<i>trachoma</i>	— qizillik (dog')
<i>ulcus</i>	— o'sma
<i>vulnus</i>	— chilla yara

 93-mashq. Lotincha atamalarni o'zbekcha muqobili bilan moslashtiring. M—F.

<i>Secale</i>	— ildizpoya
<i>sulfur</i>	— urug'
<i>jecur</i>	— ko'kat
<i>Secale cornutum</i>	— oltingugurt
<i>oleum jecoris Aselli</i>	— javdari bug'doy

semen	— jigar
rhizoma	— qorakuya
viride	— baliq yog'i

94-mashq. Quyidagi atamalarni ma'nosiga qarab o'z o'rniga qo'ying. F.

Albumen	— tuz
elixir	— kerakli vaqtda
alumen	— sariq nufar
gargarisma	— oqsil
lac	— achitqi, achchiqtosh
mel	— eleksir
Nuphar	— chayqash
sal	— sut
ex tempore	— asal

95-mashq. Quyidagi atamalarni lotin tiliga tarjima qiling va Nom. et Singularis et Plur da turlang.

M: oshqozon, nafas qisishi, ko'z ichi qon bosimining oshishi, belgi.

S—M: to'rsimon parda, yonoq, ensa, ichki, chilla yara.

M—F: oltingugurt, jigar, urug', baliq yog'i, ildizpoya.

F: tumshuqcha, vaqt, chayqash, eleksir, oqsil, achitqi.

Namuna:

Guruh	Rod	Nom.Sing.	Gen.Sing.	Nom.Plur.	Gen.Plur.
III	n	rhizoma	rhizomatis	rhizomata	rhizomatum

96-mashq. Quyidagi so'z birikmalaridan tibbiy atama yasang va ma'nosini aniqlang.

branch	—	arthr	—	myocard	—
col	—	cervis	—	nephr	—
encephal	—	dermat	—	odont	—
gingiv	—	myos	—	parat	—
mast	—	neur	—	rach	—

} — itis } — itis } — itis

vagin	—	stomat	—
rhin	—	prostat	—
polimiyel	—	radicul	—
periton	—	metr	—
tonsill	—	gastr	—

} — itis } — itis

97-mashq. Quyidagi soʻzlarni oʻzbek tiliga tarjima qiling.

- M: foramen mandibulae, cavitas abdominis, foramen venae cavae, foramen apicis dentis, corpus humeri, caput femoris, ten dexter, angina pectoris, fractura femoris, emphysema pulmonum, carcinoma vesicae felleae.
- S—M: foramina incisiva, foramina palatina, foramen spinosum, rete testis, crus dextrum et sinistrum, lobuli hepatis, diaphragma pelvis, symptomata certa morbi, ulcus duodeni, vulnus capitis, erythema cutis
- M—F: Sulfur praecipitatum, oleum jecoris Aselli, semen Lini, mucilago seminis Lini, rhizoma Filicis maris, pulvis Secalis cornuti.
- F: rhizoma Eleutherococci, semen Schizandrae, acidum Lacticum, rhizoma Nupharis lutei, stigma Maydis, radix Veratri.

98-mashq. Quyidagi soʻzlarni lotin tiliga tarjima qiling.

- M: aylana teshik, son tanasi, chap buyrak, meʼda osti bezi tanasi, uzunchoq bosh, nafas qisishi belgisi, jigarning xavfli oʻsmasi.
- S—M: chap boldir, jigarning chap boʻlagi, toʻgʻri ichak yarasi, qizil ekzema, hiqildoq shishi, toʻsh tanasi.
- M—F: achchiq urugʻ, valeriana ildizpoyasi, zigʻir urugʻi, oshqovoq urugʻi, tozalangan oltinugurt, afsonak urugʻi.
- F: kuydirilgan achchiqtosh, makkajoʻxori popugi, achchiq bodom urugʻi, qora xantal urugʻi, oshqovoq urugʻi emulsiyasi.

99-mashq. Quyidagi sifatlarni otlar bilan moslashtiring va oʻzbek tiliga tarjima qiling. M—F.

Lien (sanus, a, um) crus (dexter, tra, trum) ren (sinister, tra, trum) corpus (luteus, a um) hepar (adiposus, a, um) alumen (ustus, a, um) oedema (malignus, a, um) gargarisma (tepidus, a, um).

100-mashq. Quyidagi retseptlarni oʻzbek tiliga tarjima qiling. M—F.

Recipe: Emulsi olei jecoris Aselli 200,0
Da in vitro fuscó.
Signa: 1 choy qoshiqdan kuniga 2 mahal.

Recipe: Corporis Vitrei 2 ml
Da in ampulla.
Signa: Teri ostiga yuborish uchun.

Recipe: Sulfuris depurati
Magnesii oxydi
Sacchari ana 10,0
Misce. Da.
Signa: Yarim choy qoshiqdan ichish uchun.

Recipe: Picis liquidae Betulae
Sulfuris praecipitati ana 3,0
Vasellini ad 30,0
Misce, fiat unguentum. Da.
Signa: Surtma.

Recipe: Emulsi seminum Cucurbitae 100 ml
Da Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.

Recipe: Extracti stigmatum Maydis fluidi 20 ml
Da. Signa: 30—40 tomchidan kuniga 2—3 mahal.

 101-mashq. Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.
M—F.

Ol: Achchiqtoshdan 4,0
Borat kislotasidan 6,0
Tozalangan suvdan 200 ml
Aralashtir. Ber.

Belgila: Malham uchun.
Ol: Tozalangan oltingugurtdan 0,3
Shaftoli moyidan 30,0
Aralashtirilsin! Tozalansin! Berilsin!
Belgilansin: Igna orqali yuborish uchun.

Ol: Makkajo'xori popugidan 20,0
Ber. Belgila: 1 stakan qaynoq suvga bir osh qoshiqda
damlansin va 1 osh qoshiqdan kuniga uch mahaldan
ichish uchun.

Ol: Yeryong'oq urug'i emulsiyasidan 180 ml
Ber. Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga uch marta.

Ol: Qorakuyaning suyuq ekstraktidan
Suvqalampirning suyuq ekstraktidan teng miqdorda
10 ml
Jag'-jag'ning suyuq ekstraktidan 10 ml
Aralashtirilsin. Berilsin.
Belgilansin: 30 tomchidan kuniga uch marta.

Ol: Salitsilat kislotadan 2,0
Kuydirilgan achchiqtosh
Talkdan teng miqdorda 50,0
Aralashtir. Ber.
Belgila: Sepma.

? Mavzularga oid savollar

1. *Neutrum* rodiga tegishli otlar Nom. Sing. da qanday qo'shimchalarga ega?
2. *Neutrum* rodiga oid otlarning yasashida qanday so'z yasovchi qo'shimchalar qo'llaniladi?
3. Birinchi guruh sifatlari uchinchi guruhda turlanuvchi *Neutrum* rodidagi otlar bilan qanday moslashadi?
4. Lotincha-yunoncha ma'nodosh otlarni bayon eting.

! Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Non quaerit aeger medicum eloquentem, sed sanantem.
Bemor shirinsuxan shifokorni emas, sog'aytiruvchi shifokorni istaydi.

Est modus in rebus.

Hamma narsaning chegarasi (me'yor) bor.

Non omne, Quod nitet, aurum est.

Yaltiroq narsalar oltin bo'lavermaydi.

Notae inflammationis sunt quattuor: rubor et tumor cum calore et dolore.

Yallig'lanishning belgilari to'rtta: qizarish va shish hamda isitma og'riq bilan.

Optimum medicamentum quies est.

Orom eng yaxshi doridir.

54-§. YUNON TILIDAN KIRIB KELGAN TIBBIY ATAMALAR

Lotin tiliga va tibbiy atamalarga yunon tilidan kirib kelgan ko'pgina so'zlarni uchratish mumkin. Bularning ayrimlari o'zining sof yunoncha shaklini saqlab qolgan, boshqalari esa, lotin tili qo'shimchalarini qabul qilgan. Shuning uchun ham ularning kelishiklarda turlanish xususiyatlarini esda saqlash lozim.

Birinchidan, Masculinum roddagi otlar Nom. Sing. da **-es**. Gen. Sing. esa, **-ae** qo'shimchasi bilan tugaydi va birinchi guruhda turlanuvchi otlarning kelishik qo'shimchalarini oladi. Masalan:

- Diabetes, diabetae, m* — qand kasalligi.
ascites, ascitae, m — istisqo, qoringa suv yig'ilishi

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	diabetes	diabetae
Genetivus	diabetae	diabetarum
Accusativus	diabetam	diabetas
Ablativus	diabeta	diabetis

Ikkinchidan, Femininum roddagi otlar Nom. Sing.da **-e**, Gen. Sing. da **-es** kelishik qo'shimchalari bilan tugaydi. Birlik sonida turlanganda yunon tili qo'shimchalari saqlanib, ko'plik sonida esa birinchi guruhda turlanuvchi otlarning kelishik qo'shimchalarini qabul qiladi:

- Phlegmone, phlegmones, f* — yallig'lanish
rhaphe, rhapses, f — chok, chok chizig'i
systole, systoles, f — qisilish, siqilish

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	rhaphe	rhaepae
Genetivus	rhapses	rhaptharum
Accusativus	rhapthem	rhapsas
Ablativus	rhaphe	rhapsis

Uchinchidan, **-on** qo'shimchali otlar ikkinchi guruhda turlanuvchi Neutrum roddagi otlar kabi kelishiklarda turlanadi:

- Skeleton, sceleti, n* — skelet
organon, organi, n — a'zo

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	organon	organa
Genetivus	organi	organorum
Accusativus	organon	organa
Ablativus	organo	organi

To'rtinchidan, Neutrum roddagi otlar Nom. Sing.da **-ma**, Gen. Sing.da **-atis** qo'shimchasi bilan tugaydi va uchinchi guruhda turlanuvchi Neutrum roddagi otlar kabi turlanadi, lekin Dativus et Ablativus Plur.da **-ibis** o'rniga **-is** qo'shimchasi qo'yiladi:

Eczema, eczematis, n — chilla yara,
gramma, grammatis — gramm,
systema, systematis, n — sistema.

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	gramma	grammata
Genetivus	grammatis	grammatum
Dativus	grammati	grammatis
Accusativus	gramma	grammata
Ablativus	grammate	grammatis

Beshinchidan, **-is** qo'shimchali yunon tilidan kirib kelgan teng murakkab so'zlar uchinechi guruhda turlanuvchi Masculinum yoki Femininum rodlariga tegishli otlarning kelishik qo'shimchalarini oladi. lekin quyidagi turlanish xususiyatlariga ega:

Accusativus Singularis da **-em** (o'rniga — **im**)
Dativus Singularis da **-e** (o'rniga **-i**)
Genetivus Pluralis da **-um** (o'rniga — **ium**)
 qo'yiladi
Basis, basis, f — asos
crisis, crisis, f — kasallik jarayonining keskin o'zgarishi.

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	basis	bases
Genetivus	basis	basium
Dativus	basi	basibus
Accusativus	basim	bases
Ablativus	basi	basibus

55-§. QUYIDAGI YUNONCHA ATAMALARNI YOD OLING!

M: *ancon, onis, m* — tirsak
angeion, ii, n — tomir
arthron, i, n — bo'g'im
carcinoma, atis, n — xavfli o'sma, rak
cele, es, f — dabba, churra tushishi
colon, i, n — yo'g'on ichakning ko'richakdan to'g'ri ichak-kacha bo'lgan qismi

<i>cystis, is, f</i>	— pufak
<i>derma, atis, n</i>	— teri
<i>desma, atis, n</i>	— bog'lam
<i>encephalon, i, n</i>	— bosh miya
<i>enteron, i, n</i>	— ichak
<i>ganglion, ii, n</i>	— tugun
<i>genion, i, n</i>	— iyak, engak
<i>haema, atis, n</i>	— qon (tomir ichagidagi)
<i>kephale, es, f</i>	— bosh
<i>keratoma, atis, n</i>	— epidermis, shox qavat-ning o'sma kabi qalinlashuvi
<i>lipoma, atis, n</i>	— yog'li o'sma
<i>myxoma, atis, n</i>	— shilliq parda sarkomasi
<i>neuron, i, n</i>	— asab
<i>osteon, i, n</i>	— suyak
<i>pyon, i, n</i>	— yiring
<i>rhapfe, es, f</i>	— chok
<i>soma, atis, n</i>	— gavda, tana
<i>stoma, atis, n</i>	— og'iz
<i>zygoma, atis, n</i>	— yonoq
S—M: <i>anamnesis, is, f</i>	— xotirlash, eslash
<i>angiostenosis, is, f</i>	— tomirning torayishi
<i>apostema, atis, n</i>	— chi pqon. sizlog'ich
<i>ascites, ae, f</i>	— assit, qoringa suv yig'ilishi
<i>brachypnoë, ës, f</i>	— nafas olishning qisqaligi
<i>cardiorrhexis, is, f</i>	— yurak faoliyatining to'xtashi (yorilishi)
<i>cataplasma, atis, n</i>	— issiq suvga ho'llangan doka bog'lam yo'li bilan davolash
<i>cholelithiasis, is, f</i>	— o't xaltachasiga tosh yig'ilishi
<i>cholestasis, is, f</i>	— o'tning to'planib qolishi
<i>diabetes, ae, f</i>	— qand kasalligi
<i>diastole es, f</i>	— yurakning kengayishi
<i>dyspnoë ës, f</i>	— nafas qisishi. harsillash
<i>enteroptosis, is, f</i>	— ichaklarning pastga qarab siljishi

<i>epidermis, is, f</i>	— teri ustki qavati
<i>gastroptosis, is, f</i>	— me'daning pastga qarab siljishi
<i>haemoptoë, ës, f</i>	— nafas yo'li orqali qon tupurish
<i>hydrohepatosis, is, f</i>	— jigarda suyuqlik to'p-lanishi
<i>iridorrhexis, is, f</i>	— ko'z rangdor pardasi-ning yorilishi
<i>kyesis, is, f</i>	— homiladorlik
<i>neurosis, is, f</i>	— asab kasalligi
<i>odontopoësis, is, f</i>	— tish chiqishi
<i>psychosis, is, f</i>	— ruhiy kasallik
<i>systole, es, f</i>	— yurakning bir me'yorda qisqarishi
<i>uropoësis, is, f</i>	— siydik hosil bo'lishi
<i>xeroderma, atis, n</i>	— terining quruqlashishi
M—F: <i>Aloë, ës, f</i>	— aloy, sabur
<i>astma, atis, n</i>	— nafas bo'g'ilishi
<i>basis, is, f</i>	— asos, negiz
<i>chole, es, f</i>	— o't (safro)
<i>clysma, atis, n</i>	— huqna, to'g'ri ichakni yuvish
<i>crisis, is, f</i>	— kasallik jarayonining keskin o'zgarishi
<i>dosis, is, f</i>	— miqdor o'lchovi
<i>diagnosis, is, f</i>	— kasallikni aniqlash
<i>gargarisma, atis, n</i>	— chayqash
<i>hypnosis, is, f</i>	— uxlatuvchi
<i>mensis, is, f</i>	— oy
<i>narcosis, is, f</i>	— sun'iy uyqu holati
<i>pharmacon, i, n</i>	— dori-darmon
<i>phyton, i, n</i>	— o'simlik
<i>pneumon, i, n</i>	— o'pka
<i>praxis, is, f</i>	— amaliyot
<i>psyche, es, f</i>	— ruh
<i>pyrosis, is, f</i>	— jig'ildon qaynashi, zarda
<i>rhizoma, atis, n</i>	— ildizpoya
<i>symptoma, atis, n</i>	— belgi, alomat
<i>systema, atis, n</i>	— sistema, tarmoq

102-mashq. Yunoncha atamalarini o'zbekcha muqobili bilan moslashtiring. *M.*

<i>Angeion</i>	— suyak
<i>arthron</i>	— yiring
<i>carcinoma</i>	— og'iz
<i>cele</i>	— bosli
<i>colon</i>	— asab
<i>cystis</i>	— tomir
<i>derma</i>	— bo'g'im
<i>encephalon</i>	— xavfli o'sma
<i>enteron</i>	— dabba
<i>ganglion</i>	— yo'g'on ichakning ko'richakdan to'g'ri ichak- kacha bo'lgan qismi
<i>genion</i>	— pufak
<i>haema</i>	— leri
<i>kephale</i>	— ichak
<i>neuron</i>	— bosh miya
<i>osteon</i>	— tugun
<i>pyon</i>	— iyak, engak
<i>stoma</i>	— qon

103-mashq. Quyidagi atamalarni mazmuniga qarab o'z o'rniga qo'ying. *S—M.*

<i>Anamnesis</i>	— asab kasalligi
<i>angiostenosis</i>	— terining quruqlashishi
<i>apostema</i>	— siydik hosil bo'lishi
<i>ascites</i>	— yurakning bir me'yorda qis- qarishi
<i>cardiorrhexis</i>	— ruhiy kasallik
<i>cataplasma</i>	— xotirlash
<i>diabetes</i>	— o'tning to'planib qolishi
<i>diastole</i>	— tomirning torayishi
<i>dyspnoe</i>	— yurak faoliyatining to'xtashi
<i>neurosis</i>	— issiq suvga ho'llangan doka
<i>psychosis</i>	— bog'lash yo'li bilan davolash
<i>cholestasis</i>	— qand kasalligi
<i>systole</i>	— yurakning bir me'yorda ken- gayishi
<i>uropoësis</i>	— nafas qisishi
<i>xeroderma</i>	— chipqon
	— istisqo, qoringa suv yig'ilishi

104-mashq. Quyidagi atamalarni tarjimasiga qarab moslashtiring. M—F.

<i>Aloë</i>	— ildizpoya
<i>asthma</i>	— belgi
<i>basis</i>	— chayqash
<i>chole</i>	— uxlatuvchi
<i>chysma</i>	— dori-darmon
<i>dosis</i>	— o'pka
<i>diagnosis</i>	— ruh
<i>gargarisma</i>	— aloy
<i>hypnosis</i>	— nafas bo'g'ilishi
<i>pharmakon</i>	— asos, negiz
<i>narcosis</i>	— o't (safro)
<i>phyton</i>	— to'g'ri ichakni yuvish
<i>psyche</i>	— miqdor o'lchovi
<i>rhizoma</i>	— kasallikni aniqlash
<i>symptoma</i>	— sun'iy uyqu holati
<i>pneumon</i>	— o'simlik

105-mashq. Quyidagi atamalarni lotin tiliga tarjima qiling va *Nom. et Gen. Singularus* hamda *Plur. da* turlang.

- M: tirsak, xavfli o'sma, bog'lam, qon, yog'li o'sma, gavda, yonoq.
- S—M: nafas olishning qisqaligi, o't pufagiga tosh yig'ilishi. Ichakning pastga qarab siljishi, terining ustki qavati, me'daning pastga qarab siljishi, jigarda suyuqlik to'planishi, ko'z rangdor pardasining yorilishi.
- M—F: aloy, o't (safro), kasallik jarayonining keskin o'zgarishi (miqdor o'lchovi), kasallikni aniqlash, chayqash, dori-darmon, o'pka, ruh.

Namuna:

Guruh	Kod	Nom.Sing.	Gen.Sing.	Nom.Plur.	Gen.Plur.
III	f	dosis	dosis	doses	dosium

106-mashq. Quyidagi sifatlarni otlar bilan moslashtiring va o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

- rete (venosus, a, um) — rhizoma (amarus, a, um)
- os (latus, a, um) — rete (arteriosus, a, um)
- diagnosis (certus, a, um) — auris (medius, a, um)
- systema (nervosus, a, um) — oedema (malignus, a, um)

 107-mashq. Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.
M—F.

<i>basis cranii</i>	— canalis dentis
<i>crisis morbi</i>	— rhizoma cum radicis
<i>radix dentis</i>	— symptomata gastricis
<i>anamnesis morbi</i>	— rhizoma Tormentillae

 108-mashq. Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

- Recipe: Emulsi seminum Juglandis 180 ml
Da. Signa: 1 choy qoshiqdan kuniga 3 mahal.
- Recipe: Decocti rhizomatis Tormentillae ex 6.0—150 ml
Sirupi Sacchari 10 ml
Misc. Da.
Signa: 1 choy qoshiqdan kuniga 3 marta.
- Recipe: Pulveris Glycyrrhizae compositi 20.0
Da.
Signa: 1 choy qoshiqdan kuniga 2 marta.

Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Quilibet fortunae suae faber.

Har kim o'z baxtini o'zi yaratadi.

Potius mori quam foedari.

Sharmanda bo'lguncha, o'lgan yaxshidir.

Nihil est tam populare, quam bonitas.

Xalq yaxshilikni yuksak qadrlaydi.

Qui non laborat, non manducet.

Ishlamagan — tishlamaydi.

Aliis inserviando consumor.

O'zgalarga nur berib, o'zim ado bo'laman.

56-§. IKKINCHI GURUH SIFATLARI

Ikkinchi guruh sifatlari uchinchi guruhda turlanuvchi otlarning kelishik qo'shimchalarida turlanadi. Ikkinchi guruh sifatlari uchta kichik guruhga bo'linadi:

1. (Teng murakkab) uch qo'shimchali sifatlarda har bir rod o'zining qo'shimchasiga ega bo'ladi:

Masculinum	rodi	-er, aser (m)	— o'tkir
Femininum	rodi	-is, acris (f)	— o'tkir
Neutrum	rodi	-e, acre (n)	— o'tkir

Bu guruhning lug'at shakli quyidagicha bo'ladi:

Silvester, tris, tre — o'rmonga oid

2. (Teng murakkab) ikki qo'shimchali sifatlarda Masculinum va Femininum rodi **-is**, medicinalis — tibbiy. Neutrum rodi **-e**, medicinale — tibbiy.

letalis, e — o'ldiruvchan

3. (Noteng murakkab) bir qo'shimchali sifatlarda uchala rod bir qo'shimchaga, ya'ni **-s**, **-x**, yoki **-g** qo'shimchalariga ega bo'lishi mumkin. Bunda lug'at shakli quyidagicha bo'ladi. Birinchi Nom. Sing. shakli to'liq yoziladi, keyin Gen. Sing. ning kelishik qo'shimchasi ko'rsatiladi:

Simplex, icis — oddiy

recens, ntis — yangi chiqqan, uzilgan, buzilmagan

par, paris — bir xil, baravar, teng

teres, etis — dumaloq, soqqasimon

57-§. IKKINCHI GURUH SIFATLARINING YASALISHIDA QO'LLANILADIGAN SO'Z YASOVCHI QO'SHIMCHALAR

1. **-ilis, -bilis** so'z yasovchi qo'shimchalari sifatning majhullik xususiyatini anglatadi:

facilis — yengil, *facere* — qilmoq, bajarmoq,

mobilis — yengil, harakatchan, *movere* — harakatlanmoq,

sanabilis — davolanishi mumkin, *sanare* — davolamoq,

flagilis — mo'rt, sinuvchan, *frangere* — sinmoq,

volatilis — uchuvchan, *volere* — uchmoq

fe'llaridan hosil qilingan.

2. **-alis, -aris** so'z yasovchi qo'shimchalari sifatning biror narsaga qarashlilikini, biror narsaga bog'liqligini yoki biror narsadan kelib chiqqanligini ko'rsatishi mumkin:

dorsalis — orqa tomonga oid, *dorsum* — orqa tomon

lateralis — yonboshga tegishli, *latus, lateris* — yonbosh

palmaris — kaftga oid, *palma* — kaft

plantaris — oyoq kaftiga oid, *planta* — oyoq kafti

so'zlaridan hosil qilingan.

Tibbiyotda qo'llaniluvchi sifatlarning asosiy qismini ikkinchi guruh sifatlari tashkil qiladi.

58-§. QUIYIDAGI ATAMALARNI YOD OLING!

M:	<i>Biceps, bicipitis</i>	— ikki boshli
	<i>cerebralis, e</i>	— miyaga oid
	<i>cervicalis, e</i>	— bo'yinga tegishli
	<i>costalis, e</i>	— qovurg'aga qarashli
	<i>intercostalis, e</i>	— qovurg'alar orasiga oid
	<i>cranialis, e</i>	— kalla suyagiga tegishli
	<i>dorsalis, e</i>	— orqa tomonga qarashli
	<i>ethmoidalis, e</i>	— panjarasimon
	<i>facialis, e</i>	— yuzga (betga) tegishli
	<i>lateralis, e</i>	— yonboshga oid
	<i>nasalis, e</i>	— burunga oid
	<i>occipitalis, e</i>	— ensaga tegishli
	<i>renalis, e</i>	— buyrakka qarashli
	<i>sacralis, e</i>	— dumg'azaga oid
	<i>sphenoidalis, e</i>	— ponasimon
	<i>spinalis, e</i>	— orqa o'simtaga oid
	<i>temporalis, e</i>	— chakkaga oid
	<i>vertebralis, e</i>	— umurtqaga tegishli
S—M:	<i>articularis, e</i>	— bo'yinga oid
	<i>ascendens, entis</i>	— ko'tariluvchi
	<i>descendens, entis</i>	— tushuvchi
	<i>brachialis, e</i>	— yelkasimon
	<i>brevis, e</i>	— qisqa
	<i>caudalis, e</i>	— quyruqqa oid
	<i>centralis, e</i>	— markaziy
	<i>distalis, e</i>	— markazdan (gavdadan) uzoq
	<i>femoralis, s</i>	— songa tegishli
	<i>frontalis, e</i>	— manglayga oid
	<i>intervertebralis, e</i>	— umurtqa oralig'iga tegishli
	<i>intramuscularis, e</i>	— mushak ichiga qarashli
	<i>lacrimalis, e</i>	— ko'z yoshiga oid
	<i>lingualis, e</i>	— tilsimon
	<i>sublingualis, e</i>	— til ostiga tegishli
	<i>longitudinalis, e</i>	— uzunasiga
	<i>lumbalis, e</i>	— belga oid
	<i>muscularis, e</i>	— mushakka tegishli

	<i>ovalis, e</i>	— tuxumsimon shakli
	<i>parietalis, e</i>	— bosh (suyak)ning tepa qismiga oid
	<i>proximalis, e</i>	— yuqori kamarga yaqin qism
	<i>pulmonalis, e</i>	— o'pkaga qarashli
	<i>radialis, e</i>	— bilakka oid
	<i>reconvalescens, tis</i>	— sog'aytiruvchi, sog'a-yuvchi
	<i>sternoclavicularis</i>	— to'sh-o'mrovga tegishli
	<i>superfacialis, e</i>	— yuzaki
	<i>teres, etis</i>	— dumaloq, aylanasimon
	<i>triceps, itis</i>	— uch boshli
	<i>ventricularis, e</i>	— me'da
M—F:	<i>aequalis, e</i>	— teng baravar
	<i>communis, t</i>	— umumiy
	<i>dulcis, e</i>	— shirin
	<i>letalis, e</i>	— o'ldiruvchan
	<i>majalis, e</i>	— may oyiga tegishli
	<i>medicinalis, e</i>	— tibbiy
	<i>naturalis, e</i>	— tabiiy
	<i>nitens, ntis</i>	— yaltiroq
	<i>Viride (is) nitens</i> (ntis)	— brilliant yashili
	<i>officinalis, e</i>	— dorixonaga oid
	<i>pectoralis, e</i>	— ko'krakka tegishli
	<i>simplex, icis</i>	— oddiy
	<i>solubilis, e</i>	— eruvchan
	<i>enterosolubilis, e</i>	— ichakda eruvchi
	<i>subtilis, e</i>	— mayda
	<i>talis, e</i>	— shunaqa, o'xshash
	<i>vaginalis, e</i>	— qinga oid
	<i>vernalis, e</i>	— bahorgi
F:	<i>adivans, ntis</i>	— yordamchi, ikkinchi darajali
	<i>arvensis, e</i>	— dalaga oid
	<i>chinensis, e</i>	— xitoycha
	<i>consiliuens, ntis</i>	— dori shaklini hosil qiluvchi
	<i>corrigens, ntis</i>	— tuzatuvchi
	<i>expectorans, ntis</i>	— balg'am ko'chiruvchi
	<i>glacialis, e</i>	— muzsimon

<i>laxans, ntis</i>	— surgi, ichni yumshatuvchi
<i>mollis, e</i>	— yumshoq
<i>originalis, e</i>	— asl nusxa
<i>paluster, tris, tre</i>	— botqoqqa oid
<i>pinguis, e</i>	— yog'li, moyli
<i>purgans, ntis</i>	— surgi
<i>rectalis, e</i>	— to'g'ri ichakka tegishli
<i>recens, ntis</i>	— yangi chiqqan, buzilmagan, aynimagan
<i>silvester, tris, tre</i>	— o'rmonga oid
<i>tricolor, oris</i>	— uch xil rangli
<i>utilis, e</i>	— foydali
<i>vegetabilis, e</i>	— o'simlikka oid
<i>viridis, e</i>	— yashil, ko'katsimon
<i>volatilis, e</i>	— uchuvchan
<i>vulgaris, e</i>	— oddiy

59-§. LOTINCHA-YUNONCHA MA'NODOSH ATAMALAR

Lotincha	Yunoncha	O'zbekcha
dulcis	glyc	shirin
lacrimalis	dacri	ko'z yoshiga oid
vegetabilis	phyton	o'simlikka oid
naturalis	physis	tabiiy
lingualis	glossa	tilsimon
mollis	malac	yumshoq
ocularis	ophthalmos	ko'zga oid
pulmonalis	pneumon	o'pkaga tegishli
vertebralis	spondylos	umurtqaga oid

60-§. IKKINCHI GURUH SIFATLARINING BIRINCHI, IKKINCHI HAMDA UCHINCHI GURUHLARDA TURLANUVCHI OTLAR BILAN RODDA, SONDA VA KELISHIKLARDA MOSLASHUVI

Ikkinchi guruh sifatлари birinchi, ikkinchi va uchinchi guruhlarda turlanuvchi otlar bilan rodda, sonda va kelishiklarda moslashadi, lekin kelishiklar bo'yicha turlanganda qo'shimchalari har xil bo'ladi. Masalan:

1. *Tinctura simplex* — oddiy spirtli eritma,
tinctura, ae, f — spirtli eritma,
simplex, icis — oddiy

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	tinctura simplex	tincturae simplice
Genetivus	tincturae simplicis	tincturarum simplicium
Accusativus	tincturam simplicem	tincturas simplices
Ablativus	tinctura simplici	tincturis simplicibus

2. *Morbus gravis* — og'ir kasallik,
morbus, i, m — kasallik,
gravis, e — og'ir.

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	morbu gravis	morbi grave
Genetivus	morbi gravis	morbo im gravium
Accusativus	morbum gravem	morbos graves
Ablativus	morbo gravi	morbis gravibus

3. *Pars aequalis* — teng qism,
pars, partis, f — qism,
aequalis, e — teng.

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	pars aequalis	partes aequales
Genetivus	partis aequalis	partium aequalium
Accusativus	partem aequalem	partes aequales
Ablativus	parte aequali	partibus aequalibus

4. *Semen dulce* — shirin urug'
semen, inis, n — urug'
dulcis, e — shirin

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	semen dulce	semina dulcia
Genetivus	seminis dulcis	seminum dulcium
Accusativus	semen dulce	semina dulcia
Ablativus	semine dulci	seminibus dulcibus

109-mashq. Sifatlarni tarjimasiga qarab moslashtiring. M.

- Cerebralis* — orqa o'simtaga oid
cervicalis — chakkaga tegishli
costalis — umurtqaga oid
cranialis — buyrakka oid
intercostalis — miyaga oid
dorsalis — bo'yinga oid
facialis — qovurg'aga qarashli
nasalis — qovurg'alar orasiga oid
occipitalis — kalla suyagiga tegishli

<i>renalis</i>	— orqaga qarashli
<i>sacralis</i>	— yuzga tegishli
<i>spinalis</i>	— burunga oid
<i>temporalis</i>	— ensaga tegishli
<i>vertebralis</i>	— dumg'azaga oid

110-mashq. Quyidagi sifatlarni mazmuniga qarab o'z o'rniga qo'ying. M—F.

<i>Articularis</i>	— me'dasimon
<i>ascendens</i>	— bilakka oid
<i>descendens</i>	— o'pkaga qarashli
<i>brachialis</i>	— bosh (suyak)ning tepa qismiga oid
<i>candalis</i>	— bo'g'inga oid
<i>centralis</i>	— ko'tariluvchi
<i>femoralis</i>	— tushuvchi
<i>frontalis</i>	— yelkasimon
<i>intervertebralis</i>	— quyruqqa oid
<i>intramuscularis</i>	— markaziy
<i>lacrimalis</i>	— songa tegishli
<i>lingualis</i>	— manglayga oid
<i>lumbalis</i>	— mushak ichiga qarashli
<i>muscularis</i>	— umurtqa oraliq'iga tegishli
<i>parietalis</i>	— ko'z yoshiga oid
<i>pulmonalis</i>	— tilsimon
<i>radialis</i>	— belga oid
<i>ventricularis</i>	— mushakka tegishli

111-mashq. Lotincha atamalarning o'zbekcha muqobilini toping. M—F.

<i>aequalis</i>	— qinga oid
<i>communis</i>	— shunaqa
<i>dulcis</i>	— bahori
<i>letalis</i>	— mayda
<i>medicinalis</i>	— teng
<i>naturalis</i>	— shirin
<i>officinalis</i>	— o'ldiruvchan
<i>pectoralis</i>	— tibbiy
<i>simplex</i>	— tabiiy
<i>solubilis</i>	— dorixonaga oid
<i>subtilis</i>	— oddiy
<i>talis</i>	— eruvchan
<i>vaginalis</i>	— ko'krakka tegishli
<i>vernalis</i>	— umumiy

112-mashq. Quyidagi atamalarni lotincha muqobiliga qarab joylashtiring. F.

<i>Adiuans</i>	— o'simlikka oid
<i>constituens</i>	— yashil
<i>corrigens</i>	— uchuvchan
<i>expectorans</i>	— foydali
<i>glacialis</i>	— to'g'ri ichakka tegishli
<i>laxans</i>	— yordamchi
<i>mollis</i>	— dori shakli hosil qiluvchi
<i>originalis</i>	— uzatuvchi
<i>pinguis</i>	— balg'am ko'chiruvchi
<i>rectalis</i>	— muzsimon
<i>utilis</i>	— surgi
<i>vegetabilis</i>	— yumshoq
<i>viridis</i>	— asl nusxa
<i>volatilis</i>	— yog'li

113-mashq. Quyidagi sifatlarni lotin tiliga tarjima qiling va lug'at shaklida yozing.

- M: ikki boshli, qovurg'alar orasiga oid, panjarasimon, dung'azaga oid, ponasimon chakkaga tegishli, orqaga (o'simtaga) oid, umurtqaga oid.
- S—M: yelkasimon, qisqa, markazdan uzoq, til ostiga tegishli, uzunasiga, shakli tuxumsimon, yuqori kamarga yaqin qism.
- M—F: may oviga tegishli, yaltiroq, brilliant yashili, oddiy, ichakda eruvchi, qinga oid, mayda.
- F: dalaga oid, xitoycha, botqoqqa oid, surgi, buzilmagan, o'rmonga oid, uch xil rangli, o'simliksimon, oddiy.

114-mashq. Quyidagi sifatlarni otlar bilan moslashtiring va o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

Foramen (vertebralis, e)	vena (temporalis, e)
intestinum (tenuis, e)	foramen (ovalis, e)
musculus (brevis, e)	pars (aequalis, e)
papilla (lacrimalis, e)	aether (medicinalis, e)
glandula (lacrimalis, e)	pulvis (simplex)
pars (abdominalis, e)	palatum (mollis, e)
vena (centralis, e)	

 115-mashq. *Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.*
M—F.

Divide in partes aequales, da tales doses numero 10, pulveres simplicis, emplastrum simplex, aetner medicinaliis, viride nitens, infusum herbae, Adonidis vernalis, Sulfacylum solubile, elixir pectorale, extractum Pini silvestris naturale, herba Violae tricoloris recens, acidum Aceticum glaciale, Ricinus communis, olea vegetabilia, succus baccarum recens, rhizoma cum radicibus Valerianae recens.

 116-mashq. *Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.*
M—F.

Recipe: Succu gastrici naturalis 200 ml

Da in lagena originali.

Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 mahal.

Recipe: Solutionis Viridis nitentis aquosae 1 % 20 ml

Da. Signa: Og'izga surtish uchun.

Recipe: Tincturae Convallariae majalis

Tincturae Valerianae simplicis ana 7,5 ml

Adonisidi 15 ml

Misce. Da

Signa: 20 tomchidan bir marta ichish uchun.

Recipe: Olei Terebinthinae

Linimenti volatilis ana 20,0

Misce. Da.

Signa: Surtish uchun.

Recipe: Coffeini-natrii benzoatis 1,0

Natrii bromidi 3,0

Tincturae Schizandrae chinensis 6 ml

Aquae destillatae 200 ml

Misce. Da.

Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.

Recipe: Acidi salicylici

Acidi lactici ana 6,0

Acidi acetici glacialis 3,0

Collodii ad 20,0

Misce. Da.

Signa: Qavargan joyga surtish uchun.

 117-mashq. *Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.* M—F.

Ol: Bahorgi adonis o'ti damlamasidan 180 ml

Natriy bromiddan 6,0

- Kodein fosfatdan 0,2
Aralashtir. Ber.
Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.
- Ol: 20 % li sulfatsilning eruvchan surtmasidan 20 ml
Ber. Belgila: Burunga surtish uchun.
- Ol: Xitoy limonnigi kukunidan 0,5
Shunday kukundan 12 dona ber.
Belgila: 1 donadan kuniga 2 mahal.
- Ol: Gulxayri ildizi qaynatmasidan 180 ml
Ko'krak eleksiri
Novshadil spirti
Natriy gidrokarbonatdan teng miqdorda 3,5
Dionindan 0,15
Aralashtir. Ber.
Belgila: 1 osh qoshiqdan har 3 soatda ichish uchun.

❓ Mavzularga oid savollar

1. Ikkinchi guruh sifatlari necha guruhga bo'linadi?
2. Ikkinchi guruh sifatlarining lug'at shakli qanday ifodalanadi?
3. Uch qo'shimchali, ikki qo'shimchali va bir qo'shimchali sifatlarni tushuntirib bering.
4. Sifatning majhullik xususiyatini anglatuvchi qanday so'z yasovchi qo'shimchalarni bilasiz?
5. Sifatning biror narsaga bog'liqligini, qarashliligini yoki kelib chiqishini ko'rsatuvchi qanday so'z yasovchi qo'shimchalarni bilasiz?
6. Lotincha-yunoncha ma'nodosh sifatlarni bayon eting.

! Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Alit lectio ingenium.

O'qish aqlni rivojlantiradi.

Contraria contrariis curantur.

Zaharning davosi — ziddi-zahar.

Medice, cura te ipsum.

Shifokor, muolajani o'zingdan boshla.

Nil desperandum.

Hech qachon umidsiz bo'lma.

Non bis in idem.

Bir gunoh uchun ikki marta jazolama.

61-§. HOZIRGI ZAMON ANIQ SIFATDOSHI

Ham fe'llik, ham sifatlik xususiyatlariga ega bo'lgan ayrim fe'll shakllari sifatdosh deb ataladi. Hozirgi zamon aniq sifatdoshini hosil qilish uchun I va II tuslanishidagi fe'llarning negiziga **-ns**, III va IV tuslanishdagi fe'llarning negiziga **-ens** qo'shimchasini qo'shish kifoya. Masalan:

- I sanare — davolamoq, sanans — davolovchi,
- II miscere — aralashtirmoq, miscens — aralashtiruvchi,
- III dividere — bo'lmoq, dividens — bo'luvchi,
- IV audire — eshitmoq, audiens — eshituvchi.

62-§. QUYIDAGI SIFATDOSHLARNI XOTIRADA SAQLANG!

M:	<i>Abducens</i>	— uzoglashtiruvchi
	<i>afferens</i>	— keltiruvchi
	<i>deferens</i>	— chiqaruvchi
	<i>efferens</i>	— olib chiquvchi
	<i>ascendens</i>	— ko'tariluvchi
	<i>descendens</i>	— tushuvchi
	<i>comitans</i>	— yo'ldoshlik etuvchi, kuzatuvchi
	<i>communicans</i>	— birlashtiruvchi
	<i>fructuans</i>	— tebranib (liqillab) turuvchi
	<i>opponens</i>	— qarama-qarshi qo'yuvchi
	<i>perforans</i>	— teshuvchi (yo'qoluvchi)
	<i>recurrens</i>	— qaytuvchi
	<i>accelerans</i>	— tezlatuvchi
	<i>permanens</i>	— doimiy
	<i>prominens</i>	— chiqib turuvchi
	<i>reuniens</i>	— qo'shuvchi
	<i>limitans</i>	— chegaralovchi
S—M:	<i>migrans</i>	— adashgan
	<i>dissecans</i>	— yorib chiquvchi
	<i>alternans</i>	— o'zgaruvchi
	<i>deficiens</i>	— yetishmovchi, yo'qoluvchi
	<i>differens</i>	— har xil
	<i>deformans</i>	— shakli o'zgaruvchi
	<i>abscondens</i>	— yiringlovchi
	<i>reccurens</i>	— qaytuvchi
	<i>intermittens</i>	— takrorlanuvchi

<i>remittens</i>	— soʻnuvchi
<i>intercurrents</i>	— oraliq, oradagi
<i>latens</i>	— yashirin
<i>penetrans</i>	— tarqaluvchi, yoyiluvchi
<i>perforans</i>	— teshuvchi
<i>serpens</i>	— sudraluvchi (yoyiluvchi)
<i>tremens</i>	— titratuvchi, qaltiratuvchi
<i>imminens</i>	— xavfli, tahlikali, dahshatli
<i>agitans</i>	— harakatlanuvchi
<i>delurans</i>	— bosinqirash
<i>convalescens</i>	— sogʻayuvchi
<i>reconvalescens</i>	— sogʻayuvchi
<i>recipiens</i>	— oluvchi
<i>iuvens</i>	— yordam beruvchi, koʻmaklashuvchi
<i>patiens</i>	— azob chekuvchi, kasallik tufayli azoblanuvchi
F: <i>laxans</i>	— yumshatuvchi
<i>purgans</i>	— tozalovchi
<i>excitans</i>	— uygʻotuvchi
<i>relaxans</i>	— susaytiruvchi
<i>adiuvans</i>	— yordamchi
<i>corrigens</i>	— tuzatuvchi
<i>constituens</i>	— shakllantiruvchi

118-mashq. Lotincha sifatdoshlarni oʻzbekchasi bilan moslashtiring. M.

<i>abducens</i>	— qoʻshuvchi
<i>afferens</i>	— chiqib turuvchi
<i>prominens</i>	— qaytuvchi
<i>comitans</i>	— teshuvchi
<i>communicans</i>	— uzoqlashtiruvchi
<i>perforans</i>	— keltiruvchi
<i>recurrens</i>	— kuzatuvchi
<i>reuniens</i>	— birlashtiruvchi

119-mashq. Quyidagi sifatdoshlarni oʻzbekcha muqobiliga qarab oʻz oʻrniga qoʻying. S—M.

<i>Migrans</i>	— bosinqirash
<i>dissecans</i>	— xavfli
<i>alternans</i>	— yoyiluvchi
<i>deformans</i>	— teshuvchi
<i>abscendens</i>	— tarqaluvchi

<i>intermittens</i>	— adashgan (adashuvchi)
<i>remittens</i>	— shakli o'zgaruvchi
<i>penetrans</i>	— yorib chiquvchi
<i>perforans</i>	— o'zgaruvchi
<i>serpens</i>	— yiringlovchi
<i>delurans</i>	— takrorlanuvchi
<i>imminens</i>	— so'navchi

120-mashq. Quyidagi atamalarning o'zbekchasini lotincha muqobiliga qarab joylashtiring. F.

<i>laxans</i>	— yordamchi
<i>purgans</i>	— shakllantiruvchi
<i>excitans</i>	— susaytiruvchi
<i>relaxans</i>	— yumshatuvchi
<i>adiuvans</i>	— tozalovchi
<i>corrigens</i>	— uyg'otuvchi
<i>constituens</i>	— tuzatuvchi

121-mashq. Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

S—M:

ren migrans, absessus dissecans, pulsus alternans, pulsus deficiens, pulsus defferens, arthritis deformans, pneumonia absconens, typhus recurrens, febris intermittens, febris remittens, mobus intercurrents, ulcus penetrans, ulcus perforans, ulcus serpens, delirium tremens, glaucoma imminens, paralysis M: agitans, diagnosis ex iuventibus nervus abducens, vasa afferentia, vasa efferentia, ductus deferens, aorta ascendens, aorta descendens, arteria comitans, communicantes, costa fluctuans, musculus opponens, arteriae perforantes, nervus recurrens, nervi accelerantes, dentes permanentes, vertebro seytima prominens, ductus reuniens, laminae limitantes.

F:

remedium laxans, remedium purgans, remedium excitans, remedia myorelaxantia, remedium adiuvens, remedium corrigens, remedium constituens.

63-§. TO'RTINCHI GURUHDA TURLANUVCHI OTLAR

Otlarning to'rtinchi guruhiga *Masculinum* va *Neutrum* roddagi otlar kiradi. *Masculinum* roddagi otlar *Nom. Sing.* da **-us** qo'shimchasiga, *Neutrum* roddagi otlar esa *Nom. Sing.* da **-u** qo'shimchasiga

ega. Ikkala roddagi otlar Gen. Sing. da **-us** kelishik qo'shimchasi bilan turlanadi va lug'at shakli quyidagicha bo'ladi. Masalan:

Spiritus, us, m — spirt,
genu, us, n — tizza.

Masculinum va *Neutrum* rodlaridagi otlar kelishiklarda quyidagicha turlanadi:

Casus	Singularis		Pluralis	
	Masculinum	Neutrum	Masculinum	Neutrum
Nominativus	—us	—u	—us	—ua
Genetivus	—us	—us	—uum	—uum
Dativus	—ui	—u	—ibus	—ibus
Accusativus	—um	—u	—us	—ua
Ablativus	—u	—u	—ibus	—ibus
Nominativus	fructus	cornu	fruct—us	corn—ua
Genetivus	fruct—us	corn—us	fruct—uum	corn—uum
Accusativus	fruct—um	corn—u	fruct—us	corn—ua
Ablativus	fruct—u	corn—u	fruct—ibus	corn—ibus

Qoidadan tashqari holat

Quyidagi otlar Femininum rodiga tegishli:

manus, us, f — qo'l, kaft
Quercus, us, f — eman

64-§. TO'RTINCHI GURUH TURLANUVCHI OTLARNING YASALISHIDA QO'LLANUVCHI SO'Z YASOVCHI QO'SHIMCHALAR

-tus yoki **-sus** so'z yasovchi qo'shimchalari fe'lining supin shaklidagi **-tum**, **-xum** qo'shimchasi o'rniga qo'yiladi va sezishni, holatni yoki harakatni ifodalaydi. Masalan:

auditus — eshitish, *auditum* (fe'ning supin shakli),

audire — eshitmoq,

affluxus — oqish, *affluxum* fe'lining supin shakli,

affluere — oqmoq,

effectus — harakat, *effectus* fe'lining supin shakli,

efficere — qilmoq,

gustus — maza, ta'm, *gustum* (fe'ning supin shakli),

gustare — ta'mini tatimoq.

olfactus — hidlash, *olfactum* fe'lining supin shakli,

olfacere — hidlamoq.

- pulsus* — tomir urishi, pulsum fe'lining supin shakli,
pellere — itarmoq,
partus — tug'ish, partum fe'lining supin shakli,
parere — tug'moq,
plexus — chigal, plexum fe'lining supin shakli,
plectere — to'qimoq,
status — holat, ahvol, statum fe'lining supin shakli,
stare — turmoq,
tactus — paypaslab his etish, tactum fe'lining supin shakli,
tangere — tegmoq,
visus — ko'rish, visum fe'lining supin shakli,
videre — ko'rmoq.
sensus — sezish, sensum fe'lining supin shakli,
sentere — sezmoq,
habitus — tashqi ko'rinish, habitum fe'lining supin shakli,
habere — ega bo'lmoq.

65-§. QUYIDAGI ATAMALARNI YOD OLING!

M:	<i>Arcus, us, m</i>
<i>auditus, us, m</i>
<i>ductus, us, m</i>
<i>manus, us, f</i>
<i>plexus, us, m</i>
<i>processus, us, m</i>
<i>abcessus, us, m</i>
<i>collapsus, us, m</i>

<i>defectus, us, m</i>
<i>exitus, um, m</i>
<i>habitus, us, m</i>
<i>infarctus, us, m</i> | — yod, ravoq
— eshitish
— oqim
— qo'l, kaft
— chigal
— o'simta
— yiringlash
— yurak faoliyatining
keskin susayib ketishi
— nuqson, kamchilik
— natija
— tashqi ko'rinish
— infarkt, qon bilan
ta'minlanishning
to'xtashi natijasida
to'qimalarning o'lishi |
| S—M: | <i>status, us, m</i>
<i>afflexus, us, m</i>
<i>genu, us, n</i>
<i>effectus, us, m</i>
<i>meatus, us, m</i>
<i>sinus, us, m</i>
<i>textus, us, m</i>
<i>abortus, us, m</i> | — holat, ahvol
— oqish
— tizza
— harakat
— o'tish joyi, teshik
— bo'shliq, chuqurlik
— to'qima
— bola tashlash, mudda-
tidan ilgari tug'ish |

	<i>decubitus, us, m</i>	— yotaverishdan uvishib qolgan joy
	<i>partus, us, m</i>	— tug'ish
	<i>pulsus, us, m</i>	— tomir urishi
	<i>prolapsus, us, m</i>	— tushish
	<i>pruritus, us, m</i>	— qichish, qichima
	<i>tactus, us, m</i>	— paypaslab his etish
	<i>vomitus, us, m</i>	— qayt qilish
	<i>visus, us, m</i>	— ko'rish
M—F:	<i>cornu, us, n</i>	— muguz (shox)
	<i>fructus, us, m</i>	— meva
	<i>olfactus, us, m</i>	— hidlash
	<i>Quercus, us, f</i>	— eman
	<i>spiritus, us, m</i>	— spirt
	<i>sensus, us, m</i>	— sezish
	<i>usus, us, m</i>	— qo'llash, ishlatish

 122-mashq. Quyidagi atamalarni lotincha muqobiliga qarab joylashtiring. M.

<i>Arcus</i>	— tashqi ko'rinish
<i>auditus</i>	— natija
<i>ductus</i>	— infarkt, qon bilan ta'minlanishning to'xtashi natijasida to'qimalarning o'lishi
<i>manus</i>	— holat
<i>plexus</i>	— yoy, ravoq
<i>processus</i>	— eshitish
<i>abscessus</i>	— oqim
<i>collapsus</i>	— qo'l, kaft
<i>defectus</i>	— chigal
<i>exitus</i>	— o'simta
<i>habitus</i>	— yiringlash
<i>infarctus</i>	— nuqson
<i>status</i>	— yurak faoliyatining keskin susayib ketishi

 123-mashq. Lotincha otlarni o'zbek muqobili bilan moslashtiring. S—M.

<i>genu</i>	— paypaslab his etish, sezish
<i>effectus</i>	— qayt qilish
<i>meatus</i>	— tug'ish
<i>sinus</i>	— tomir urishi

<i>textus</i>	— qichish, qichima
<i>abortus</i>	— ko'rish
<i>decubitus</i>	— tushish
<i>partus</i>	— tizza
<i>pulsus</i>	— harakat
<i>prolapsus</i>	— o'tish joyi, teshik
<i>pruritus</i>	— bo'shliq
<i>tactus</i>	— to'qima
<i>vomicus</i>	— bola tashlash, mudda- tidan ilgari tug'ish
<i>visus</i>	— yotaverishdan uvishib qolgan joy

 124-mashq. Quyidagi atamalarning o'zbekchasini lotincha muqobiliga qarab o'z o'rniga qo'ying. M—F.

<i>Cornu</i>	— sezish
<i>fructus</i>	— qo'llash
<i>olfactus</i>	— spirt
<i>Quercus</i>	— muguz (shox)
<i>spiritus</i>	— meva
<i>sensus</i>	— hidlash
<i>usus</i>	— eman

 125-mashq. Quyidagi atamalarni lotin tiliga tarjima qilgan holda Nom. et Gen. Sing. hamda Plur.da turlang.

M:	qo'l, o'simta, yiringlash, nuqson.
S—M:	harakat, bola tashlash, tug'ish, tomir urishi, tushish.
M—F:	meva, hidlash, eman, spirt, qo'llash.

Namuna:

Guruh	Rod	Nom.Sing.	Gen.Sing.	Nom.Plur.	Gen.Plur.
IV	m	fructus	fructus	fructus	fructuum

 126-mashq. Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

status naturalis, exitus letalis, arcus vertebrae, plexus cervicalis, ductus choledochus, abscessus pulmonis, infarctus myocardi, articulatio genus, arcus zygomaticus, processus spinosus, textus epithelialis, partus praematurus, spiritus aethylicus, decoctum corticis Quercus, sirupus fructuum Rosae, fructus Anisi, fructus Myrtilli, fructus Sorbi, spiritus dilutus.

127-mashq. Quyidagi sifatlarni otlar bilan moslashtiring va o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

abscessus (gangraenosus, a, um)	plexus (venosus, a, um)
arcus (venosus, a, um)	processus (osseus, a, um)
exitus (letalis, e)	spiritus (aethylicus, a, um)
fructus (amarus, a, um)	usus (internus, a, um)
manus (sinister, tra, trum)	ductus (choledochus, a, um)

128-mashq. Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

- Recipe: Spiritus aethylici 95 % 20 ml
Aquae pro inectionibus 100 ml
Misc. Da.
Signa: 10 ml. dan ko'k tomirga yuborish uchun.
- Recipe: Solutionis Iodi pro usu interno 15 ml
Da. Signa: 1—5 tomchidan sutga tomizib kuniga 3 marta ichilsin.
- Recipe: Sulfuris depurati 2,0
Glycerini
Spiritus camphorati ana 5,0
Aquae destillatae 60 ml
Misc. Da. Signa: Yuz terisiga surtish uchun.
- Recipe: Decocti fructuum Rhamni catharticae 200 ml
Sirupi Rhei 20 ml
Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta.
- Recipe: Resorcini
Acidi carbolici ana 10,0
Thymoli 1,0
Boracis 2,0
Glycerini 15 ml
Spiritus Vini rectificati 50 ml
Aquae destillatae ad 500 ml
Misc. Da. Signa: Teri qichishishida surtish uchun.
- Recipe: Acidi salicylici 1,0
Spiritus aethylici 95 % 1,0
Collodii 8,0
Viridis nitentis 0,01
Misc. Da.
Signa. Sirtga qo'llash uchun.

129-mashq. Quyidagi reseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.
M—F.

Ol: 20 % li tozalangan uzum spirtidan 30 ml
30 % li glukoz eritmasidan 70 ml
Aralashtirilsin! Tozalansin! Berilsin!
Belgilansin: 20 ml. dan kuniga bir martadan bir
necha kun ko'k tomirga yuborish uchun.

Ol: Metil ko'kidan 0,5
70 % li etil spirtidan 50 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: Teri kuygan paytda surtish uchun.

Ol: 33 % li suyultirilgan etil spirtidan 50 ml
Tozalansin! Berilsin!
Belgila: 20 ml. dan ko'k tomirga yuborish uchun.

Ol: Qatron
Yashil sovundan teng miqdorda 15,0
95 % li etil spirtidan 15 ml
Suyuq surtma hosil bo'lguncha aralashtir.
Ber. Belgila: Sovunli qatron spirti.

Mavzularga oid savollar

1. To'rtinchi guruhda turlanuvchi otlarning lug'at shakli qanday yoziladi?
2. Sifatlar to'rtinchi guruhda turlanuvchi otlar bilan qanday moslashadi?
3. To'rtinchi guruhda turlanuvchi otlarning yasashida qanday so'z yasovchi qo'shimchalar ishlatiladi?

Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Ut quisque est doctissimus, ita est modestissimus.

Kim aqli bo'lsa, u kamtarin hamdir.

Nota bene.

E'tibor ber.

Fer patienter onus, fac sapienter opus.

Qiyinchiliklarga chidagan holda, oqilona ish qil.

Festina lente.

Sekinlik bilan shoshil.

Suum cuique.

Har kimniki o'ziga.

66-§. BESHINCHI GURUHDA TURLANUVCHI OTLAR

Otlarning beshinchi guruhiga Femininum rodiga tegishli otlar kirib. Nom. Sing. da **-es**, Gen. Sing. da **esa**, **-ei** qo'shimchalariga ega bo'ladi. Lug'at shakli quyidagi ko'rinishda bo'ladi:

Facies, ei, f — yuza, bet, yuz
res, rei, f — narsa, ish

Femininum roddagi otlar kelishiklarda quyidagicha turlanadi:

Casus	Singularis	Pluralis
Nominativus	—es	—es
Genetivus	—ei	—erum
Dativus	—ei	—ebus
Accusativus	—em	—es
Ablativus	—e	—ebus
Nominativus	facies	facies
Genetivus	faciei	facierum
Accusativus	faciem	facies
Ablativus	facie	faciebus

Quyidagi so'zlarni esda saqlang

1. Dosis letalis — o'ldiruvchi miqdor.
 pro dosi — bir marta qabul qilinishi kerak bo'lgan dori miqdori.
 (dosis) pro die — bir kunda qabul qilinishi kerak bo'lgan dori miqdori.
2. Species, **ei, f** — yig'ma so'zi hamma vaqt ko'plik sonida qo'llaniladi, chunki yig'ma bir necha dorivor o'simliklardan tashkil topgan bo'lishi mumkin:

yumshatuvchi yig'ma — species laxantes
 siydik haydovchi yig'ma — species diuretical

Recipe: Specierum diureticarum 50,0
 Misce, ut fiant species.

Ol: Siydik haydovchi yig'madan 50.0
 Yig'ma bo'lguncha aralashtir.

67-§. QUYIDAGI ATAMALARNI YODLANG!

M: *Facies, ei, f* — yuz, bet, yuz
 S—M: *caries, ei, f* — chirish
rabies, ei, f — quturish
scabies, ei, f — qichima

M—F:	<i>dies, ei, f</i>	— kun
	<i>dosis pro die</i>	— bir kunda qabul qilinishi kerak bo'lgan dori miqdori
	<i>species, ei, f</i>	— yig'ma (dori turi)
F:	<i>res, ei, f</i>	— narsa, ish
	<i>res rudes</i>	— xomashyo

 130-mashq. *Quyidagi atamalarni tarjimasiga qarab moslashtiring. M—F.*

<i>facies</i>	— kun
<i>caries</i>	— narsa
<i>rabies</i>	— yig'ma
<i>scabies</i>	— chirish
<i>dies</i>	— quturish
<i>species</i>	— bet
<i>res</i>	— qichima

 131-mashq. *Quyidagi atamalarni lotin tiliga tarjima qiling va Nom. et Gen; Singularis hamda Plur.da turlang.*

M—F: yuz, chirish, quturish, qichima, kun, yig'ma, narsa.

Namuna:

Guruh	Rod	Nom.Sing.	Gen.Sing	Nom.Plur.	Gen.Plur.
Y	f	species	speciei	species	specierum

132-mashq. *Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.*

M:	<i>ossa faciei, nervus facialis, facies costalis, facies interna, facies lateralis.</i>
S—M:	<i>facies nasalis, facies cutis, facies renalis, caries dentis, rebies morbi, scabies morbi.</i>
M—F:	<i>species polyvitaminosae, species aromaticae, species sedativae, species antiasthmaticae, species laxantes, dosis letalis.</i>
F:	<i>species stomachicae, species diaphoreticae.</i>

 133-mashq. *Quyidagi sifatlarni otlar bilan moslashtiring va o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

<i>caries (acutus, a, um)</i>	<i>fabies (paralyticus, a, um)</i>
<i>facies (externus, a, um)</i>	<i>facies (costalis, e)</i>

facies (albus, a, um) facies (internus, a, um)
caries (siccus, a, um) facies (muscularis, e)

134-mashq. *Quyidagi retseptlarni o'zbek tilida yozing.*
M—F.

Recipe: Specierum antiasthmaticarum 50,0

Da in scatula.

Signa: Bronxial nafas qisishida qo'llash uchun.

Recipe: Herbae Adonidis vernalis 2,0

Rhizomatis cum radicibus Valerianae 1,5

Misce, fiant species. Da in sacculo.

Da. Signa: Damlab ichish uchun.

Recipe: Florum Chamomillae

Herbae Millefolii

Herbae Absinthii

Foliorum Menthae piperitae

Foliorum Salviae ana 10,0

Misce, fiant species

Signa: Damlab ichish uchun.

Recipe: Foliorum Menthae piperitae

Florum Sambuci

Florum Tiliae ana 30,0

Misce, fiant species, Da.

Signa: Choydek damlansin.

Recipe: Corticis Frangulae

Foliorum Sennae ana 15,0

Florum Sambuci

Florum Chamomillae ana 7,0

Florum Malvae 2,0

Misce, fiant species. Da.

Signa: Choydek damlash lozim.

Recipe: Radicis Althaeae

Radicis Glycyrrhizae ana 10,0

Herbae Thymi vulgaris 40,0

Misce, fiant species. Da in sacculo.

Signa: Qaynoq suvda damlash uchun.

135-mashq. *Quyidagi retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.* *M—F.*

Ol: Siydik haydovchi yig'madan 50,0

Xaltachada ber.

Belgila: Choyga o'xshatib damlash uchun.

Ol: Bahorgi gulizardak o'tidan 8,0

Qalampirmunchoq bargidan 1,0

Yig'ma bo'lguncha aralashtir.

Shunday miqdorda 6 ta xaltachaga solib ber.

Belgila: 1 stakan qaynagan suvga solib 15 daqiqa qaynagandan keyin suzish kerak.

Bir osh qoshiqdan kuniga 3—4 marta ichish lozim.

Ol: Yumshatuvchi yig'madan 5,0

Mumli xaltachada ber.

Belgila: Chöy kabi damlash kerak.

Ol: Belladonna bargi

Bangidevona bargidan teng miqdorda 15,0

Kaliy nitratdan 4,0

Yig'ma bo'lguncha aralashtir. Ber.

Belgila: Nafas qisganda ichish uchun.

❓ Mavzularga oid savollar

1. Beshinchi guruhda turlanuvchi otlarning lug'at shakli qanday yoziladi?
2. Sifatlar beshinchi guruhda turlanuvchi otlar bilan qanday moslashadi?

! Mustaqil o'rganish uchun

Lotin maqollari va hikmatli so'zlar

Bona fide.

Vijdonan, sofdillik bilan.

Est modus in rebus.

Hamma narsa me'yori bilan.

In spe.

Umid, ishonch bilan.

Omnium medicorum antiquitatis Hippocrates clarissimus est.

Buqrot qadim zamon tabiblarining eng mashhuridir.

Omnium doctrinarum medicina difficillima est.

Tibbiyot — fanlar ichida eng qiyinidir.

68-§. LOTIN TILIDAGI OTLARNING BESH GURUHDA TURLANISHI

Otlar	I	II	III	IV	V
<i>Class</i>	Fem.	Masc. Neutr.	Masc. Fem. Neutr.	Masc. Neutr.	Fem.
<i>Singularis</i>					
<i>Nominativus</i>	-a	-us, -er -um		-us -u	-es
<i>Genetivus</i>	-ae	-i	-is -is	-us -us	-ei
<i>Dativus</i>	-ae	-o	-i -i	-ui -u	-ei
<i>Accusativus</i>	-am	-um	-em -em Nom.	-um -u	-em
<i>Ablativus</i>	-a	-o	-e(i) -e(i) -e(i)	-u -u	-e
<i>Pluralis</i>					
<i>Nominativus</i>	-ae	-i -a	-es -es -a (-ia)	-us -ua	-es
<i>Genetivus</i>	-arum	-orum	-um (ium) -um(ium)	-uum -uum	-erum
<i>Dativus</i>	-is	-is	-ibus -ibus -ibus	-ibus -ibus	-ibus
<i>Accusativus</i>	-as	-os -a	-es es -a(-ia)	-us -ua	-es
<i>Ablativus</i>	-is	-is -is	-ibus -ibus -ibus	-ibus -ibus	-ibus

69-§. SIFAT DARAJALARI

Lotin tilida sifat darajalari xuddi o'zbek tilidagidek oddiy, qiyosiy va orttirma darajalarga bo'linadi:

gradus positivus — oddiy daraja
gradus comparativus — qiyosiy daraja
gradus superlativus — orttirma daraja

Qiyosiy daraja

Masculinum va Femininum ro'dga tegishli sifatlarning qiyosiy darajasini hosil qilish uchun sifat negiziga **-ior**, Neutrum ro'dga esa, **-ius** qo'shimchasini qo'shish lozim. Masalan:

Gradus	Positivus	Gradus comparativus
Nominativus Singularis	Gen. Sing.	Nominativus Singularis
purus —	pur--i	purior— purius—
subtilis —	subtilis	subtilior— subtilius—
simplex —	simplic—is	simplicior— simplicius

Qiyosiy darajadagi sifatlarning uchinchi guruhda turlanuvchi otlar kabi turlanib uchala ro'ddagi sifatlarning Gen. Sing. da **ior+is** qo'shimchasiga ega bo'ladi.

Qiyosiy darajali sifatlarning kelishiklarda turlanish namunasi:

Latior, ius — kengroq

Gusus	Singularis		Pluralis	
	Masc.	Fem. Neutr.	Masc.	Fem. Neutr.
Nominativus	latior	latius	latiores	latiora
Genetivus	latioris		latiorum	
Accusativus	latiorem	latius	latiores	latiora
Ablativus	latiore		latioribus	

Qiyosiy darajali sifatlarning lug'at shakli quyidagicha bo'ladi:

longior, ius — uzunroq
purior, ius — tozaroq

subtilior, ius — maydaroq
simplicior, ius — oddiyroq

Orttirma daraja

1. Sifatlarning orttirma darajasini hosil qilish uchun sifat negiziga **issim** va **-us, -a, -um** rod qo'shimchalari qo'shiladi:

pur-issimus, a, um — juda ham (eng) toza
subtil-issimus, a, um — juda ham (eng) mayda
simplic-issimus, a, um — juda ham (eng) oddiy

2. Masculinum rodga tegishli **-er** qo'shimchali sifatlarning orttirma darajasini hosil qilish uchun Nom. Sing. ga **-rimus, -rima, -rimum** qo'shimchalari qo'shiladi:

Niger-rimus, a, um — juda ham (eng) qora
acer-rimus, a, um — juda ham (eng) o'tkir

Orttirma darajali sifatlar I va II guruhda turlanuvchi otlar kabi kelishiklarda turlanadi. Orttirma darajali sifatlarning lug'at shakli quyidagicha bo'ladi:

Purissimus, a, um — juda ham (eng) toza
subtilissimus, a, um — juda ham (eng) mayda
simplicissimus, a, um — juda ham (eng) oddiy

70-§. HAR XIL NEGIZLARDAN YASALGAN SIFAT DARAJALARI

Quyidagi beshta sifatning qiyosiy va orttirma darajasi noto'g'ri hosil qilinadi, ya'ni har xil negizlarga ega bo'ladi:

Oddiy daraja	Qiyosiy daraja	Orttirma daraja
parvus, a, um — kichik	minor, minus — kichikroq	minimus, a, um — juda kichik
magnus, a, um — katta	major, majus — kattaroq	maximus, a, um — juda katta
multus, a, um — ko'p	plures plura — ko'proq	plurimus, a, um — juda ko'p
bonus, a, um — yaxshi	melior, melius — yaxshiroq	optimus, a, um — juda yaxshi
malus, a, um — yomon	peior, peius — yomonroq	pessimus, a, um — juda yomon

71-§. QUYIDAGI SIFATLARNI YODLANG!

M:	<i>anterior, ius</i>	— oldingi
	<i>posterior, ius</i>	— orqangi
	<i>superior, ius</i>	— yuqorigi
	<i>inferior, ius</i>	— pastki
M—F:	<i>major, jus</i>	— kattaroq
	<i>minor, minus</i>	— kichikroq
	<i>maximus, a, um</i>	— juda ham (eng) katta
	<i>minus, a, um</i>	— juda ham (eng) kichik
	<i>optimus, a, um</i>	— juda ham (eng) yaxshi

136-mashq. Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

M:	musculus latissimus dorsi, musculus pectoralis major, vena cordis magna, vena cava superior, foramen occipitale magnum, membrum inferius, prognosis optima.
S—M:	musculus longissimus thoracis, paries anterior, canales palatini minores, foramen palatinum majus, foramen ischiadicum majus, venae frontales superiores.
M—F:	Vaselinum purissimum, Vaselinum optimum, oleum Vaselini purissimum, pulvis subtilissimus, remedia amarissima, pilula minima, pilula maxima, fructus majoris Cucurbita maxima, aether purissimus.

137-mashq. Quyidagi retseptlarni o'zbek tilida yozing. M—F.

Recipe:	Benzylpenicillini-natrii 125000 Aethazoli 5,0 Misc. fiat pulvis subtilissimus. Da. Signa: Burunga pufdash uchun.
Recipe:	Acidi borici pulverati 4,0 Zinci oxydi pulverati 6,0 Talci purissimi 40,0 Misc. Da. Signa: Sirtga qo'llash uchun.
Recipe:	Hydrargyri oxydi flavi 0,1 Vaselini optimi pro oculis 10,0 Misc, fiat unguentum. Da. Signa: Ko'z uchun surtma.
Recipe:	Viridis nitentis 0,025 Cupri citratis Streptocidi albi ana 0,2

Vaselini optimi pro oculis 10,0

Misce, fiat unguentum. Da.

Signa: Ko'z surtmasi.

Recipe: Zinci oxydi subtilissimi

Talci ana 20,0

Acidi salicylici subtilissimi 2,0

Misce, fiat pulvis. Da in scatula.

Signa: Terining yallig'langan joyiga sepish uchun.

Recipe: Streptocidi albi 5,0

Penicillini 200000

Misce, fiat pulvis subtilissimus. Da.

Signa: Quloqqa puflash uchun.

138-mashq. Quyidagi retseptlarni lotin tilida yozing. *M—F*

Ol: Juda mayda Streptotsiddan 20,0

Ber. Belgila: Jarohatga sepish uchun.

Ol: Norsulfazol

Streptotsiddan teng miqdorda 5,0

Mentoldan 0,05

Juda mayda kukun bo'lguncha aralashtir.

Ber. Belgila: Burunga puflash uchun.

Ol: Toza vazelin moyidan 200,0

Yalpiz moyidan 2 tomchi

Aralashtir. Ber.

Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 2 mahal.

Ol: Salitsilat kislotadan 0,5

Rux oksid

Bug'doy ohoridan teng miqdorda 5,0

Ko'z uchun toza vazelindan 10,0

Xamirsimon modda bo'lguncha aralashtir.

Ber. Belgila: (Ko'z) Qovoq terisiga surtish uchun.

Mavzularga oid savollar

1. Sifatlarning qiyosiy darajasi qanday hosil qilinadi?
2. Qiyosiy darajali sifatlarning lug'at shakli qanday yoziladi?
3. Sifatlarning orttirma darajasi qanday yasaladi?
4. Orttirma darajali sifatlarning lug'at shakli qanday yoziladi?
5. Har xil negizli sifatlarni bayon eting.

72-§. OLMOSH

Ot, sifat va son o'rnida qo'llaniladigan so'z turkumlariga olmosh deyiladi.

Tibbiyotda quyidagi olmoshlar qo'llaniladi:

1. Pro me — o'zim uchun
2. Per se — toza holda
3. Da tales doses — shunday miqdorda ber

 139-mashq. Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

Da pro me, da pro auctore, pro usu proprio, recipe lodum per se ad usum internum, medicum me curat.

 140-mashq. Quyidagi so'zlarni lotin tiliga tarjima qiling. M—F.

Men uchun dori ber, muallif uchun dori ber, shunday miqdorda 10 dona ber, toza holdagi yod, toza holdagi oltingugurt, archagul bargi qaynatmasini men uchun tayyorla, oltingugurtni toza holda ber.

 141-mashq. Quyidagi retseptlarni o'zbek tilida yozing. M—F.

Recipe: Euphyllini 0,1
Ephedrini hydrochloridi 0,025
Sacchari 0,2
Misc. fiat pulvis. Da tales doses numero 12 in capsulis gelatinosis.
Signa: Muallif uchun.

Recipe: Iodi 0,1
Vaseline 1,0
Benzini 100 ml
M. D. S: Pro me.

73-§. RAVISH

Lotin tilida ravishlar sifat va boshqa so'z turkumlaridan hosil bo'lishi mumkin.

1. Birinchi guruh sifatlarining negizi -e yoki -o qo'shimchalarini qo'shish bilan ravish yasaladi. Masalan:

Latus, e, um — keng, lat-e,
rectus, a, um — to'g'ri, rect-e,

<i>citius, a, um</i>	— tez, cit-o.
<i>rarus, a, um</i>	— siyrak, rar-o.

2. Ikkinchi guruh sifatlarining negiziga **-iter** qo'shimchasini qo'shish natijasida ravish hosil qilinadi:

<i>gravis, e</i>	— og'ir, <i>grav-iter</i> ,
<i>simplex, icis</i>	— oddiy, <i>simpliciter</i> .

Noto'g'ri yasaluvchi ravishlar:

<i>bonus</i>	— yaxshi, bene,
<i>alius</i>	— boshqa, aliter.

74-§. TIBBIY ATAMALARDA QO'LLANILUVCHI QUYIDAGI RAVISHLARNI YODLANG!

M—F:	<i>ana</i>	— teng, baravar
	<i>cito</i>	— tez, tezlik bilan
	<i>citissime</i>	— juda ham tezlik bilan, shoshi- linch ravishda
	<i>statim</i>	— darhol
	<i>quantum satis</i>	— keragicha
	<i>bis</i>	— ikki marta
	<i>bene</i>	— yaxshi
	<i>optime</i>	— juda yaxshi
	<i>maxime</i>	— juda katta
	<i>minime</i>	— juda kichik
	<i>caute</i>	— ehtiyotlik bilan
	<i>aseptice</i>	— zararsizlantirilgan holda
	<i>exacte</i>	— aniq
	<i>exactissime</i>	— juda aniq
F:	<i>grosse</i>	— yo'g'on, katta
	<i>modice</i>	— o'rta, me'yorida
	<i>longe</i>	— favqulodda holat, yuqori darajada
	<i>calide</i>	— issiq, issiqlik holatida
	<i>frigide</i>	— sovuq, sovuq usul bilan
	<i>lente</i>	— sekin (harakat asosida)
	<i>tenuiter</i>	— yupqa, mayda
	<i>tenuissime</i>	— juda yupqa, mayda
	<i>semilente</i>	— yanada sekinroq
	<i>simpliciter</i>	— oddiy
	<i>ultralente</i>	— juda ham sekin

142-mashq. Quyidagi ravishlarni o'z o'rniga qo'ying.

<i>ana</i>	— zararsizlantirilgan holda
<i>cito</i>	— juda katta
<i>citissime</i>	— juda kichik
<i>statim</i>	— ehtiyotlik bilan
<i>quantum satis</i>	— teng
<i>bis</i>	— tez
<i>bene</i>	— juda ham tez
<i>optime</i>	— darhol
<i>maxime</i>	— keragicha
<i>minime</i>	— ikki marta
<i>caute</i>	— yaxshi
<i>aseptice</i>	— juda yaxshi

143-mashq. Quyidagi ravishlarni lotincha muqobiliga qarab moslashtiring. F.

<i>Grosse</i>	— juda ham sekin
<i>modice</i>	— sovuq
<i>longe</i>	— yanada sekinroq
<i>calide</i>	— yo'g'on
<i>frigide</i>	— me'yorida
<i>lente</i>	— favqulodda holat
<i>semilente</i>	— issiq
<i>ultralente</i>	— sekin

144-mashq. Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

Da citissime, para infusum calide, extende tenuissime. spiritus Vini optime rectificatus, sirupus simpliciter, misce liquorem exactissime, statim da medicamentum, pulvis modice grossus, pulvis longe subtilissimus.

145-mashq. Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.

Statim!

Recipe: Solutionis Glucosi 25 % 50 ml
Methyleni coerulei 0,5

Da tales doses numero 3 in ampullis.

Signa: Sinil kislotasidan zaharlanganda qo'llash uchun.

Cito!

Recipe: Linimenti Synthomycini 1 % cum Novocaino
0,5 % 25,0

Da. Signa: Kuygan joyga surtish uchun.

Citissime!

Recipe: Aquae bidestillatae recenter paratae 20 ml
Sterilisetur Detur.

Signetur: Poliklinikada muolaja qilish uchun.

? Mavzularga oid savollar

1. Ravishlar qanday hosil qilinadi? (Birinchi guruh sifatleri misolida ko'rsating).
2. Ravishlar qanday yasaladi? (Ikkinchi guruh sifatleri misolida ko'rsating).

75-§. SON

Lotin tilida sonlar o'zbek tilidagidek quyidagilarga bo'linadi:

Sanoq son — *numeralia cardinalia*

Tartib son — *numeralia ordinalia*

76-§. QUYIDAGI SONLARNI XOTIRADA SAQLANG!

I. *Sanoq son*

I,	1. unus, a, um	— bir
II,	2. duo, duae, duo	— ikki
III,	3. tres, tria	— uch
IV,	4. quattuor	— to'rt
V,	5. quinque	— besh
VI,	6. sex	— olti
VII,	7. septem	— yetti
VIII,	8. octo	— sakkiz
IX,	9. novem	— to'qqiz
X,	10. decem	— o'n
XI,	11. undecim	— o'n bir
XII,	12. duodecim	— o'n ikki
XIII,	13. tredecim	— o'n uch
XIV,	14. quattuordecim	— o'n to'rt
XV,	15. quindecim	— o'n besh
C,	100. centum	— yuz
D,	500. quingenti	— besh yuz
M,	1000. mille	— ming

2. Tartib son

primus, a, um	— birinchi	sextus, a, um	— oltinchi
secundus, a, um	— ikkinchi	septimus, a, um	— yettinchi
tertius, a, um	— uchinchi	octavus, a, um	— sakkizinchi
quartus, a, um	— to'rtinchi	nonus, a, um	— to'qqizinchi
quintus, a, um	— beshinchi	decimus, a, um	— o'ninchi

Old qo'shimchali sonlar

bi — ikki	biceps, bicipitis	— ikki boshli
	bicolor, bicoloris	— ikki rangli
tri — uch	triceps tricipitis	— uch boshli
	triplex, triplicis	— uch hissa ko'p
	trigeminus, a, um	— uch shoxli
	tricolor, oris	— uch rangli
quadri — to'rt	quadriceps, itis	— to'rt boshli
	quadripetalus, a, um	— to'rt bargli
semi — yarim	semilunaris, e	— yarim oy shaklli
	semicircularis, e	— yarim aylana, doira

Yunoncha old qo'shimchali sonlar

Yunoncha old qo'shimchali sonlar kimyoviy nomlarda qo'llaniladi.

1. mon (o)	— bir	8. oct (a)	— sakkiz
2. di	— ikki	9. ennea	— to'qqiz
3. tri	— uch	10. dec (a)	— o'n
4. tetra	— to'rt	11. undec	— o'n bir
5. penta	— besh	12. dodec	— o'n ikki
6. hexa	— olti	13. tridec	— o'n uch
7. hept (a)	— yetti	14. tetradec	— o'n to'rt
		15. pentadec	— o'n besh

 146-mashq. Quyidagi so'zlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

M: musculus biceps femoris, musculus quadratus femoris, musculus biceps brachii, musculus triceps brachii, nervus trigeminus.

S—M: duodenum musculus quadratus plantae, musculus triceps surae, ligamentum quadratum, lamina quadrigemina, lobus quadratus hepatis.

M—F: tabulettae «Pentalginum», unguentum «Undecinum», Trichloroethylenum pro narcosi, tabulettae «Decamevium» obductae, dragee «Undevitum» et «Hexavitum».

F: tabulettae «Panhexavitum» obductae, Viola tricolor,

Polygonum bistorta, Trifolium fibrinum, Oxycoccus quadripetalus, Leonurus quadripetalus, extractum Millefolii fluidum.

147-mashq. *Quyidagi retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling. M—F.*

Recipe: Unguenti Tetracyclini hydrochloridi 1 % 10,0

Da. Signa: Ko'z uchun surtma.

Recipe: Hydrargyri monochloridi

Lanolini

Vaselini ana 20,0

Misce, fiat unguentum. Da.

Signa: Surtma.

Recipe: Natrii tetraboratis 2,5

Glycerini 5 ml

Spiritus aethylici 95 % ad 10 ml

Misce. Da.

Signa: Sirtga qo'llash uchun.

Recipe: Hydrargyri dichloridi 0,5

Solutionis Acidi acetici 3 % 150 ml

Misce. Da.

Signa: Sirtga qo'llash uchun.

Recipe: Hexamethylenetetramini

Phenylii salicylatis ana 0,25

Dentur tales doses numero 10 in tabulettis.

Signetur: 1 tabletkadan kuniga 3 mahal.

Recipe: Foliorum Menyanthidis trifoliatae

Foliorum Menthae

Radici Taraxaci

Gemmarum Betulae ana 25,0

Misce, fiat species. Da.

Signa: Choyga o'xshatib damlash uchun.

Mavzularga oid savollar

1. Lotin tilida sonlar nechtaga bo'linadi?
2. Sanoq sonlarda o'ngacha sanay olasizmi?
3. Tartib sonlarda o'ngacha sanay olasizmi?
4. Lotinchada qanday old qo'shimcha sonlar bor?
5. Yunonchada qanday old qo'shimcha sonlar bor?

77-§. RETSEPTDAGI QISQARTMA OTLAR

Oliy va o'rta maxsus ma'lumotli shifokorlar hamda hamshiralar retsept yozganda turli xil qisqartma otlardan foydalanadilar.

1. Ko'pincha dori nomlarini shakli, dorivor o'simlik qismlari, dorixona xodimiga har xil ko'rsatmalar va retsepturaga tegishli aniq ifodalar qisqartiriladi.
2. Tarkibi jihatdan bir-biriga yaqin dori moddalarning nomi qisqartirilmasdan to'liq shaklda yoziladi.
3. Agar so'zning bosh qismida bir necha undosh harflar kelsa va shu so'z qisqarsa, ular saqlanib qoladi.

Extractum	qisqartirilganda	extr.
compositum	— // —	comp.
emplastrum	— // —	empl.
infusum	— // —	inf.

4. Retseptlarda takrorlanib turuvchi so'zlar va ifodalarni bitta harfgacha qisqartirish mumkin:
Miscce — M, Da — D, Signa — S.

78-§. RETSEPTURADA QISQARTIRILISHI MUMKIN BO'LGAN QISQARTMA OTLAR

BU QISQARTMA OTLARNI YODLANG! Retsepturada qo'llaniluvchi qisqartma shakllar

Qisqartma shakli	To'liq shakli	Tarjimasi
Rp.	Recipe	O'l
D.	Da. Detur	Ber. Berilsin
D.S.	Da. Signa	Ber. Belgila
	Detur. Signetur	Berilsin. Belgilansin
M.D.S.	Misce. Da. Signa	Aralashtir. Ber. Belgila
	Misceatur. Detur.	Aralashtirilsin. Berilsin.
	Signetur	Belgilansin
rep.	repete	Takrorla
D.t.d.n.	Da (dentur) tales doses numero	Shunday miqdorda ber (berilsin)
M.f.	Misce fiat	Hosil bo'lguncha aralashtir
M.f. pil.	Misce, fiat pilulae	Hab dori hosil bo'lguncha aralashtir
M.f. pulv.	Misce, fiat pulvis	Kukun hosil bo'lguncha aralashtir
O.D.	oculo dextro	O'ng ko'zga
O.S.	oculo sinistro	Chap ko'zga
Steril	Sterilisa sive Sterilisetur	Qaynatib tozala
Pro inject.	Pro injectionibus	Dorini igna orqali quyish uchun
ED.		Ta'sir birligi
gtt.	guttam	Tomchi
in. amp.	in ampullis	Ampulalarda
in caps. amyl.	in capsulis amyloaceis	Ohorli kapsulalarda
in caps. gel.	in capsulis gelatinosis	Yelimli kapsulalarda
in ch. cer.	in charta cerata	Mumli qog'ozda

Qisqartma shakl	To'liq shakl	Tarjiması
<i>in ch. paraff.</i>	<i>in charta paraffinata</i>	Parafinli qog'ozda
<i>in lag. origin.</i>	<i>in lagena originali</i>	Asl shisha idishda
<i>in vitr. nigr.</i>	<i>in vitro nigro</i>	Qora shishachada
<i>in vitr. fusc.</i>	<i>in vitro fusco</i>	Qoramtir shishachada
<i>in obl.</i>	<i>in oblata</i>	G'ilof, qobiq
V.	Verte	Orqasiga qaralsin
<i>in tabl.</i>	<i>in tabulettis</i>	tabletkada
<i>vit.</i>	<i>vitrum</i>	shishacha
<i>m. pil.</i>	<i>massa pilularum</i>	xamirsimon modda
aa	ana	teng. baravar
ac. acid	acidum	kislota
aq. dest.	aqua destillata	tozalangan suv
but. Cac.	butyrum Cacao	kakao moyi
comp.	compositus	murakkab
cort.	cortex	po'stloq
dec.	decoctum	qaynatma
dep.	depuratus	tozalangan
emuls.	emulsum	emulsiya
extr.	extractum	ekstrakt
fl.	flos	gul
fluid.	fluidum	suyuq
fol.	folium	bag
fr.	fructus	meva
hb.	herba	o't
inf.	infusum	damlama
linim.	linimentum	suyuq surtma
liq.	liquor	suyuqlik
mucil.	mucilago	shilliq modda
obd.	obductus	qoplama, g'ilof
ol.	oleum	moy (suyultirilgan)
past.	pasta	pasta
pulv.	pulvis	kukun
q. s.	quantum satis	keragicha
rad.	radix	ildiz
rhiz.	rhizoma	ildizpoya
sem.	semen	urug'
sicc.	siccus	quruq
simpl.	simplex	oddiy
sir.	sirupus	sharbat
sol.	solutio	eritma
sp.	species	yig'ma
spir.	spiritus	spirit
stigm.	stigma	tumshuqcha, og'izcha (bot.)
supp.	suppositorium	shamcha
susp.	suspensio	suspenziya
tabl.	tabletta	tugmachasimon dori shakli
tinc.	tinctura	nastoyka
tr.	tritrus	qirg'ichdan o'tkazilgan (maydalangan)
ung.	unguentum	surtma dori

148-mashq. *Quyidagi retseptlarni to'ldirilgan holda yozib, tarjima qiling. M—F.*

- Recipe: Natrii tetraboratis
Natrii hybrcarbonatis — 20,0
Natrii chloridi 10,0
- Ol. Menthae gtt. III.
M. f. pulv
D.S: Chayish uchun
- Recipe: Cocarboxylasi 0,05
D.t.d. N. 10 in amp.
S: Dorini qo'llash qoidasi asosida.
- Recipe: Oleandomycini phosphatis 0,25
D. t. d. N. 30 in tab.
S: 1 tablekadan kuniga 4 — 6 mahal.
- Rp: Pulv. for. Digitalis 0,03
Chinini hydrochloridi 0,05
Bromcamphorae 0,25
M.f. pulv.
D.t.d.N. 12 in caps. gel.
S: 1 kapsuladan kuniga 3 marta.
- Rp: Ol jecor. Aselli 20,0
Celatosae 10,0
Aq. dest. ad 200 ml
M.f. emuls.
D.S: Ikki marta ichish uchun.
- Rp: Sol. Viridis nitentis spirituosae 1% 50 ml.
D.S: Kasallangan joyga surtish uchun.
- Rp: Phenobarbitali 0,05
Bromisovalali 0,2
Coffeini-natrii benzoatis 0,015
Papaverini hydrochloridi 0,03
Calcii gluconatis 0,5
M.f. pulv. D.t. d. N. 24
S: Bir miqdordan kuniga 3 mahal.
- Rp: Sol. Desoxycorticosteroni acetatis oleosae
0,5 % 1 ml
D. t. d. N. 10 in amp.
S: 1 ml. dan 1—2 kun oralatib muskul orasiga.
- Rp: Chinosoli
Ac. borici aa 0,2
But. Cac. q. s.
M. ut f. glob. vag.
D.t.d. N. 6
S: Qinga qo'yish uchun.

- Rp: Spir. eathyl. 95 % 20 ml
Aq. pro inject. 100 ml
M. D. S: 10 ml.dan venaga yuborish uchun.
- Rp: Inf. fr. Anisi 15.0 — 200 ml
D. S: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta ovqatdan oldin.
- Rp: Bicillini-fortis 600000
D. t. d. N. 6 in lag.
S: 600000 TBdan haftasiga bir marta.
- Rp: Extr. Aloës
Pulv. r. Rhei aa 0,1
Extr. Belladonnae 0,015
M. f. pulv.
D. t. d. N 20
S: Bir miqdorda kuniga 2 marta.
- Rp: Amidopyrini 1,0
Coffeini-natrii benzoatis 0,8
Novocaini 0,5
Aq. pro inject. 20 ml
M. Steril.
S: Igna orqali quyish uchun.
- Rp: Theobromini-natrii cum Natrii Salicylate 0,5
Phenobarbitali 0,02
M. f. pulv.
D. t. d. N. 6 in ch. paraff.
S: Bir miqdorda kuniga 3 mahal ichish uchun.

MUSTAQIL BAJARISH UCHUN TOPSHIRIQLAR

Quyidagi soʻzlarni tarjima qiling:

A). Uchki qism, qalampir, dumgʻazaga oid, oʻsimta, umurtqaga oid, xantal, meʻda, koʻtariluvchi, vaqt, tomir, mushakka tegishli, tarmoq, oʻldiruvchan, miyaga oid, uchuvchan, tibbiy,boʻgʻim, zubtutum, tabiiy, gavda, asal, eruvchan, chambar ichak, belgi, qinga oid, qovurgʻaga oid, foydali, yoy (ravoq), yigʻma, yurak, suvqalampir tuzatuvchi, poʻstloq, koʻknori, togʻay, yeryongʻoq, pufak, oʻsimlik, ensaga oid, asl nusxa, oqim, quturish, oddiy.

B). Gaster, sapor, amputatio, narcosis, asthma, gargarisma, sacralis, laxans, manus, caries, os (oris), sapo, anamnesis, injectio, carcinoma, elixir, derma, pharmacon, temporalis, plexus, os (ossis), odor, auscultatio, filix, glaucoma, alumen, encephalon, narcosis, vaginalis, facies, pes, carbo, contusio, dosis, symptoma, albumen, enteron, mensis, vertebralis, processus.

Quyida berilgan sifatlarni otlar bilan moslashtiring va tarjima qiling:

A). Dumg'azaga oid teshik, yuz suyagiga doir mushak, bo'g'imga oid o'simta, bronxial nafas qisishi, qoringa oid, ichterlama, tibbiy vosita, tozalangan suyuqlik, eruvchan kukun, mushak ichiga igna orqali dori yuborish, markaziy, ko'k tomir, tibbiy efir, oddiy kukun.

B). Vertebra (cervicalis), facies (muscularis), nervus (sacralis), os (fibularis), processus (maxillaris), os (nasalis), suppositorium (vaginalis), dosis liquor (volatilis), os (sphenoidalis), arteria (pulmonalis), cartilago (nasalis).

Quyidagilardan retsept tuzing va tarjima qiling:

- Rp: Extract... Burs... pastor... fluid...
Extract... Viburn... fluid... ana 10 ml
M. D.
S: 20 tomchidan kuniga uch mahal.
- Rp: Infus... herb... Thermops... 0,1—100 ml
Liqu... Ammon... anisat... 1 ml
Natri... benzo... 0,6
Sirup... Althae... 20 ml
M.D.
S: Bir choy qoshiqdan kuniga 3—4 mahal.
- Rp: Pic... liquid... Betul...
Sulf... praeci pitat... ana 3,0
Vaselin... ad 30,0
M. f. ung.
D. S: Surtma.
- Rp: Natri... tetrabor...
Natri... hydrocarbon... ana 20,0
Natri... chlorid... 10,0
Ole... Menth... gtts. III
M.f. pulv.
D.S: Chayish uchun.
Pr: Tinctur... Convallari... maja...
Tinctur... Valerian... officin... ana 7,5 ml
Adonisid... 15 ml
M.D.
S: 20 tomchidan bir marta ichish uchun.
- Rp: Pic...
Sapon.. virid... ana 15,0

- Spir... aethylic... 95 % 15 ml
M. f. linim.
- D.S. Sovunli —qatron spirt.
- Ol: Suvqalampirning suyuq so'rimidan
Bodrezakning suyuq so'rimidan teng 20 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: 20—30 tomchidan kuniga 2—3 marta.
- Ol: Kalsiy karbonat cho'kindisidan
Natriy gidrokarbonatdan
Bismut subnitratdan teng 0,3
Belladonna so'rimidan 0,015
Kukun hosil bo'lguncha aralashtir.
Ber. Belgila: Bir donadan kuniga 3 marta.
- Ol: Shoxkuyaning suyuq emulsiyasidan
Suvqalampirning suyuq so'rimidan teng 10 ml
Jag'-jag'ning suyuq so'rimidan 10 ml
Aralashtir. Ber.
Belgilansin: 30 tomchidan kuniga 3 marta.
- Ol: Aloy so'rimidan
Rovoch ildizpoyasining kukunidan teng 0,1
Belladonna so'rimidan 0,015
Kukun hosil bo'lguncha aralashtir.
Shunday miqdorda 20 dona ber.
Belgila: Bir miqdorda kuniga 2 marta.
- Ol: Kodein fosfatdan 0,18
Fenobarbitaldan 0,3
Amidopirindan 1,8
Kukun hosil bo'lguncha aralashtir.
6 ta teng qismlarga bo'l.
Ber. Belgila: Kuniga uch mahal.
- Ol: Gulxayri po'stlog'i qaynatmasidan 150,0
Natriy benzoatdan 3,0
Ko'krak eleksiridan 2,0
Oddiy sharbatdan 20,0
Aralashtir. Ber.
Belgila: Kuniga bir mahal.

DORI SHAKLLARI TO'G'RISIDA UMUMIY MA'LUMOT VA RETSEPTLARDAN NAMUNALAR

Infusa (damlamalar) — dorivor o'simlikning yumshoq qismidan tayyorlanadi.

- Rp: Infusi herbae Thermopsidis 0,5 — 200 ml
D. S: Bir osh qoshiqdan kuniga 4 marta.
- Rp: Decocti foliorum Uvae ursi 10,0 — 180 ml
D.S: Bir osh qoshiqdan kuniga 5 — 6 marta.

Decocta (qaynatma) — dorivor o'simlikning dag'al qismidan tayyorlanadi.

- Rp: Decocti foliorum Uvae ursi 10,0 — 180 ml
D.S: Bir osh qoshiqdan kuniga 5 — 6 marta.

Solutiones (eritmalar) — bir yoki bir nechta dori moddasini eritib hosil qilingan bir xil tiniq suyuqlik.

Eritmalar suvli (*solutiones aquosae*) yoki oddiy eritma (*solutiones*), spirtli (*solutiones spirinuosae*) yoki moyli (*solutiones oleosae*) bo'lishi mumkin.

- Rp: Solutionis Furacilini 1:5000 — 500 ml
D. S: Tomoqni chayish uchun.
- Rp: Solutionis Viridis nitiens spirituosae
1 % — 500 ml
D.S: Terining jarohatlangan qismiga surtish uchun.
- Rp: Solutionis Camphorae oleosae 10 % — 100 ml
D. S: Bo'g'imga surtish uchun.
- Rp: Solutionis Hydrogenii peroxydi dilutae 100 ml
D.S: Yiringli yarani yuvib tozalash uchun.
- Rp: Solutionis Euphyllini 24 % 1 ml
D. t. d. N. 6 in amp.
S: Kuniga 1 ml. dan mushakka 1 — 2 marta

Emulsa (bir-biriga mos kelmaydigan ikki xil suyuqlik aralashmasi). Suvda erimaydigan moddalar aralashmasi: moylar bilan, dorivor o'simlik moylari bilan, efirli moylar bilan.

- Rp: Olei jecoris Aselli 30 ml
Gelatosae 15,0
Aq. destill. ad 200 ml
M. f. emuls.
D. S: Sirtga qo'llash uchun.
- Rp: Emulsi olei Amygdalarum 200 ml
Codeini phosphatis 0,2
S: Bir osh qoshiqdan kuniga 3 marta.
- Rp: Olei Amygdalarum 20 ml
Gummi Armeniacae 10,0
Aq. destill. ad 200 ml
Codeini phosphatis 0,2
M. f. emuls.
D.S: Bir osh qoshiqdan kuniga 3 marta.

Rp: Emulsi Synthomycini 1 % 25,0
D. S: Sirtga qo'llash uchun.

Extracta dorivor o'simliklardan tayyorlanadigan, ichishga yoki sirtga ishlatishga mo'ljallangan quyuuq dori turi.

Rp: Extr. Frangulae fluid. 20 ml.

D.S: 20 tomchidan kuniga 3 marta.

Rp: Extr. Filicis maris spissi 0,5

D. t. d. N. 10 in caps. gel. elastic.

S: Har 1 soatda bir kapsuladan ichish kerak

Rp: T-rae Convallariae

T-rae Valerianae aa 10 ml

Mentholi 0,05

Extr. Crataegi fluid. 5 ml

M. D. S: 15 — 20 tomchidan kuniga 2 — 3 marta.

Tincturae — dorivor o'simlikning spirtida, suvli spirtida, efirli spirtida tayyorlangan eritmasi.

Rp: T-rae Valeriana 25 ml

D. S: 25 tomchidan kuniga 3 — 4 marta

Rp: T-rae Strophanthi 5 ml

T-rae Valerianae 15 ml

M. D. S: 20 tomchidan kuniga 3 marta.

Mucilagines (quyuq yelimshak suyuqlik).

Rp: Chlorali hydratis 1,5

Mucilaginis — Amyli

Aq. destill. aa 25 ml

M. D. S: (katta yoshdagi kishiga) 1 marta huqna qilish uchun.

Mixturae — Aralashtirilgan suyuq dori. Bir necha dorini aralashtirish natijasida hosil qilingan suyuqlik.

Rp: Codeini phosphatis 0,18

Sol. Kalii bromidi 6,0 — 180 ml

M. D. S: Bir osh qoshiqdan kuniga 3 marta.

Rp: Codeini phosphatis 0,18

Kalii bromidi 6,0

Aq. destill. ad 180 ml

M. D. S: Bir osh qoshiqdan kuniga 3 marta.

Rp: Inf. hb. Adonidis vernalis 6, 0 : 180 ml

Natrii bromidi 6,0

Codeini phosphatis 0,2

M. D. S: Bir osh qoshiqdan kuniga 3 marta.

Rp: Pepsini 2,0
Acid. hydrochlorici diluti 5 ml
Ad. destill. 200 ml
M. D. S: Ovqatlanayotgan paytda 1 — 2 osh qoshiq-
dan kuniga 2 — 3 marta.

Unguenta (quyuq surtma) — yumshoq, xamirsimon dori shakli.

Rp: Ung. Neomycini sulfatis 0,5 — 50,0
D. S: Terining jarohatlangan qismiga surtish uchun.

Rp: Neomycini sulfatis 0,5
Vaselini ad 50,0
M. f. ung.

Rp: D. S: Terining jarohatlangan joyiga surtish uchun.
Sulfacyli-natrii 1,0
Lanolini 0,4
Vaselini ad 5,0
M. f. ung.
D. S: Ko'z uchun quyuq surtma.

Linimenta (suyuq surtma) — tana haroratida eruvchi quyuq suyuqlik.

Rp: Linim. Streptocidi 5 % 30,0
D. S: Jarohatga surtish uchun.

Rp: Kalli iodidi
Adipis suilli $\bar{a}a$ 2,0
Lanolini 15,0
Aq. destill. 1 ml
M. f. linim.
D. S: Surtish uchun.

Pasta (xamirsimon modda) — xamirsimon suyuq surtma.

Rp: Zinci oxydi
Amyli Triticici $\bar{a}a$ 10,0
Vaselini 20,0
M. f. past.
D. S: Terining jarohatlangan qismiga surtish uchun.

Rp: Past. Zinci 50,0
D. S: Terining jarohatlangan qismiga surtish uchun.

Emplastra (malham) — tana haroratida yumshab teriga yopishuvchi massa.

Rp: Empl. adhaesivum bactericidum 10×6 cm
D. S: Jarohatlangan joyga surtish uchun.

Rp: Empl. Plumbi simpl. 50,0
D. S: Isitib eritgandan so'ng matoga surtib terining jarohatlangan qismiga qo'yish kerak.

Suppositoria (shamcha) — xona haroratida erimaydigan, tana haroratida eriydigan dori shakli. To'g'ri ichakka yuborishga mo'ljallangan shamchalar (suppositoria rectalia) va qin shamchalari (suppositoria vaginalia).

Rp: Ichthyoli 0,1
Extr. Belladonnae 0,01
But. Cacao 5,0
M. f. globulus vaginalis.
D. t. d. №. 10

S: Bir suppositoriydan og'riq paytida.

Rp: Promedoli 0,02
But. Cacao q. s.
M. f. supp. rectale.
D. t. d. №. 6

S: Bir shamchadan og'riq vaqtida.

Rp: Ichthyoli 1,0
Extr. Belladonnae 0,1
But. Cacao 50,0
M. f. globuli vaginalis. №. 10

D. S: Bir suppositoriydan og'riq paytida.

Rp: Atropini sulfatis 0,0005
But. Cacao q. s.
ut fiat bacillus longitudine 5 cm
et crassitudine 0,5 cm
D. t. d. №. 6

S: Siydik chiqarish yo'liga bir donadan kuniga bir marta.

Pulveres (kukun) — sochiluvchi dori moddasi. Kukunlar yirik (pulveres grossi), mayda (pulveres subtiles) va juda mayda (pulveres subtilissimi) bo'linadi. Kukunlar oddiy va murakkab bo'lishi mumkin. Bir dori moddasidan tashkil topgan kukun oddiy (pulvis simplex), ikki va undan ortiq dori moddasidan tashkil topgan kukun murakkab (pulvis compositus) dori deyiladi. Ular ichish, inyeksiya qilish va sirdan ishlatishga mo'ljallanadi.

Rp: Xeroformii subtilissimi 20,0
D. S: Jarohat uchun sepma
Rp: Benzylpenicilini-natrii 125000
Aethazoli 5,0

- M. f. pulv. subtilissimus.
 D.S: Burunga puflash uchun.
- Rp: Pancreatini 0,6
 D. t. d. №. 24
 S: Ovqatlanishdan oldin bir donadan kuniga 3 marta.
- Rp: Pulv. rad. Rhei 1,0
 D. t. d. №. 12
 S: Yotishdan oldin bir dona ichish kerak.
- Rp: Magnesii oxydi 30,0
 D. S: $\frac{1}{4}$ choy qoshiqdan kuniga 2 marta.
- Rp: Euphyllini 0,1
 Ephedrini hydrochloridi 0,025
 Sacchari 0,2
 M. f. pulv. D. t. d. №. 12 in caps. gel.
- Rp: S: 1 kapsuladan kuniga 2— 3 marta.
 Phenacetini 0,3
 Coffeini-natrii benzoatis 0,1
 M. f. pulv. D. t. d. №. 6
 S: Bosh og'riganda bir donadan ichish kerak.

Tablettae (tugmachasimon dori shakli) — kukunni taxtakachlash natijasida hosil qilingan qattiq dori shakli. Tabletkaning shakli tugmachasimon yoki tuxumsimon bo'lishi mumkin.

- Rp: Reserpini 0,00025
 D. t. d. №. 50 in tabl.
 S: Bir tabletkadan kuniga 2 marta.
- Rp: Tabl. «Nicovertinum» № 20
 D.S: Bir tabletkadan kuniga 2 marta
- Rp: Amidopyrini 0,25
 Coffeini 0,03
 Phenobarbitali 0,02
 D. t. d. №. 6 in tabl.
 S: Bosh og'riganda bir tabletkadan ichish kerak.

Pilulae (hab dori) — 0,1, 0,5 grammlı, kichik dumaloq shakli, qattiq miqdorli dori shakli.

- Rp: Acid. arsenicosi anhydrici 0,06
 Ferri lactatis 6,0
 Extr. et pulv. Liquiritiae q. s. ut fiat pil. №. 60
 D.S: Bir hab doridan kuniga 2 marta ovqatlangandan keyin.

Rp: Strychnini nitratis 0,05
M. pil. q. s. ut fiat pil. №. 50
D. S: Bir hab doridan kuniga 2 marta.

Boli (katta hab dori) — miqdori 0,5 grammdan og'ir bo'lgan qattiq dori shakli.

Dragee (mayda dumaloq shaklli dori) — usti qavat-qavat qoplamali dumaloq shaklli qattiq dori shakli.

Rp: Dragee Diazolini 0,05
D. t. d. №. 20
S: Bir donadan kuniga 2 marta.

Capsula (qoplamali dori) — ichiga dori moddasi solingan qoplamali dori: ohorli (capsulae amylaceae) yelimshak (capsulae gelatinosae).

Species (yig'ma) — dorivor o'simliklarning har xil qismini quritib maydalangan yig'masi — bargi (folium), guli (flos, floris), mevasi (fructus), ildizi (radix), ildizpoyasi (rhizoma), urug'i (semen).

Rp: Specierum diureticarum 100,0
D.S: Bir osh qoshiqdan kuniga 3 — 4 marta.

Rp: Specierum pectoralium 100,0
D.S: Yarim piyoladan kuniga 2 — 3 marta ovqatdan so'ng.

Rp: Specierum antiasthmaticarum 100,0
D. S: $\frac{1}{2}$ choy qoshiqda olib tutatib so'ng nafas olish kerak.

Rp: Fl. Chamomillae
Hb. Millifolii
Hb. Absinthii
Fol. Menthae piperitae
Fol. Salviae aa 10,0
M. f. Sp.
D.S: Bir osh qoshig'i bir piyola qaynoq suvda damlab ichilsin.

O'QISH UCHUN QO'SHIMCHA MAVZULAR

«Gaudeamus igitur» — «Shod-u xurram bo'laylik» she'ri talabalar madhiyasi bo'lib, taxminan o'rta asrda G'arbiy Yevropada yaratilgan.

Gaudeamus igitur,

— Yoshlik zavqin suraylik,

Juvenes dum sumus!

— Quv naylik, yor-u do'stlar!

Post jucundam juventutem,

— Bu kunlar ham g'animat,

<i>Post molestam senectutem,</i>	— Yer o'z qa'riga chorlar.
<i>Nos nabebit humus.</i>	
<i>Ubi sunt, qui ante nos,</i>	— Qani bizdan oldingi
<i>In munbo fuere?</i>	— Yer yuzida yurganlar?
<i>Vadite ad superos,</i>	— Samoga chiqib ko'ring,
<i>Transeas ad inferos,</i>	— Do'zaxga tushib ko'ring.
<i>Ubi jam fuere (bis)</i>	— Yashaganlar—qanilar?
<i>Vita nostra brevis est,</i>	— Umr degani qisqa,
<i>Brevi finietur;</i>	— Bir zumda o'tar, ketar.
<i>Venit mors velociter,</i>	— Ajal degani tezda,
<i>Rapit nos atrociter,</i>	— Shafqatsiz kirib kelar.
<i>Nemini parceretur,</i>	
<i>Vivat academia,</i>	— Yashasin dorilfunun!
<i>Vivat professores!</i>	— Yashasin domlalar!
<i>Vivat membrum</i>	
<i>quodlibet!</i>	— Yashang, aziz do'stlarim!
<i>Vivant membra quaelibet</i>	— Doim yashnab yuringlar.
<i>Semper sint in flore!</i>	— Yashasin barcha qizlar,
<i>Vivant omnes virgines,</i>	— Nazokatli go'zallar!
<i>Faciles, formosae!</i>	— Yashasin latofatli,
<i>Vivant et mulieres,</i>	— Mehribon-u mehnatkash,
<i>Tenerae, amabiles,</i>	— Sevgiga loyiq mangu
<i>Bonae, laboriosae</i>	— Qadri abad ayollar.
<i>Vivat et Respublica,</i>	— Yashasin Davlatimiz.
<i>Et qui illam regit!</i>	— Va uni boshqarganlar,
<i>Vivat nostra civitas,</i>	— Yasha barchaga homiy,
<i>Maecenatum caritas,</i>	— Yoshlarga zo'r murabbiy
<i>Quae nos hic protegit!</i>	— Bizning odil jamiyat.
<i>Pereat tristitia,</i>	— Yo'qolsin g'am-u g'urbat!
<i>Pereant osores</i>	— Daf bo'lsin qora niyat.
<i>Pereat diabolus,</i>	— Daf bo'lsin mal'un shayton,
<i>Quivis antiburschius,</i>	— Va talabalarga dushman,
<i>Atque irrisores</i>	— Ham undan kuluvchilar.

Yallig'lanish kasalliklarining nomi

Lotincha

O'zbekcha

<i>Adenitis</i>	— limfa bezining yallig'lanishi
<i>Adnexitis</i>	— bachadon (tuxumdon va naylarning yallig'lanishi)

<i>Aortitis</i>	— aorta devorining yallig'lanishi
<i>Appendicitis</i>	— chugalchangsimon o'simtaning o'tkir yallig'lanishi
<i>Arthritis</i>	— o'q tomirning yallig'lanishi
<i>Arteritis</i>	— bo'g'imlarning yallig'lanishi
<i>Blepharitis</i>	— qovoq chetining yallig'lanishi
<i>Bronchitis</i>	— bronx shilliq qavatining yallig'lanishi
<i>Bronchoadenitis</i>	— bronx limfa bezining yallig'lanishi
<i>Conjunctivitis</i>	— ko'z biriktiruvchi to'qimasining yallig'lanishi
<i>Cavernitis</i>	— olat g'ovak tanasining yallig'lanishi
<i>Coxitis</i>	— chanoq-son bo'g'imining yallig'lanishi
<i>Colitis</i>	— yo'g'on ichak shilliq pardasining yallig'lanishi
<i>Coronaritis</i>	— yurak arteriyasining yallig'lanishi
<i>Cholecystidis</i>	— o't pufagining yallig'lanishi
<i>Chondritis</i>	— tog'ayning yallig'lanishi
<i>Chorioiditis</i>	— ko'z tomir pardasining yallig'lanishi
<i>Cellulitis</i>	— g'ovak hujayraning yallig'lanishi
<i>Cervicitis</i>	— bachadon bo'ynining yallig'lanishi
<i>Dacryocystitis</i>	— ko'z yoshi xaltasining yallig'lanishi
<i>Dermatitis</i>	— terining yallig'lanishi
<i>Deferentitis</i>	— urug' yo'lining yallig'lanishi
<i>Endaortitis</i>	— ko'z yoshi xaltasining yallig'lanishi
<i>Endarteriitis</i>	— aorta ichki pardasining yallig'lanishi
<i>Endocarditis</i>	— yurak ichki pardasining yallig'lanishi
<i>Endometritis</i>	— bachadon shilliq pardasining yallig'lanishi
<i>Endophlebitis</i>	— vena ichki pardasining yallig'lanishi
<i>Enteritis</i>	— ingichka ichakning yallig'lanishi
<i>Enterocolitis</i>	— ingichka va yo'g'on ichak shilliq pardasining yallig'lanishi
<i>Encephalitis</i>	— bosh miyaning yallig'lanishi
<i>Epididymitis</i>	— moyak ortig'ining yallig'lanishi
<i>Epiplotitis</i>	— katta charvining yallig'lanishi
<i>Frontitis</i>	— peshana suyagi bo'shlig'ining yallig'lanishi
<i>Funiculitis</i>	— urug' yo'lining yallig'lanishi
<i>Folliculitis</i>	— soch xaltasining yiringli yallig'lanishi

<i>Gastritis</i>	— me'da shilliq pardasining yallig'lanishi
<i>Gastraenteritis</i>	— me'da va ingichka ichakning yallig'lanishi
<i>Gingivitis</i>	— milk shilliq qavatining yallig'lanishi
<i>Glossitis</i>	— tilning yallig'lanishi
<i>Gonarthritis</i>	— tizza bo'g'imining yallig'lanishi
<i>Highmoritis</i>	— yuqori jag' suyagi shilliq qavatining yallig'lanishi
<i>Hepatitis</i>	— jigarning yallig'lanishi
<i>Iridochorioiditis</i>	— ko'z rangdor va tomir pardasining yallig'lanishi
<i>Iridocyclitis</i>	— ko'z rangdor pardasi va kiprikning yallig'lanishi
<i>Keratitis</i>	— ko'z shox pardasining yallig'lanishi
<i>Laryngitis</i>	— hiquildoqning yallig'lanishi
<i>Labyrinthitis</i>	— ichki quloqning yallig'lanishi
<i>Laryngotracheitis</i>	— hiquildoq va kekirdakning bir vaqtda yallig'lanishi
<i>Lienitis, splenitis</i>	— taloqning yallig'lanishi
<i>Lymphadenitis</i>	— limfa tugunining surunkali yallig'lanishi
<i>Lymphangitis</i>	— limfa tomirining yallig'lanishi
<i>Mastitis</i>	— sut bezining yallig'lanishi
<i>Mesencephalitis</i>	— o'rta miyaning yallig'lanishi
<i>Meningitis</i>	— bosh va orqa miya pardasining yallig'lanishi
<i>Meningocephalitis</i>	— bosh miyaga o'tadigan pardaning yallig'lanishi
<i>Metritis</i>	— bachadon mushak qavatining yallig'lanishi
<i>Metrothrombophlebitis</i>	— bachadon venasining yallig'lanishi
<i>Metroendometritis</i>	— bachadon tanasining yallig'lanishi
<i>Myelomeningitis</i>	— orqa miya pardasining yallig'lanishi
<i>Myxadenitis</i>	— bezlarning yallig'lanishi
<i>Myositis</i>	— skelet muskul qavatining yallig'lanishi
<i>Myocarditis</i>	— yurak muskul qavatining yallig'lanishi

<i>Miringitis</i>	— nog'ora pardaning yallig'lanishi
<i>Monoarthritis</i>	— bitta bo'g'imning yallig'lanishi
<i>Nasopharyngitis</i>	— burun-halqum shilliq pardasining yallig'lanishi
<i>Neuritis</i>	— asab tomirlarining yallig'lanishi
<i>Nephritis</i>	— buyraklarning yallig'lanishi
<i>Odontitis</i>	— tishning yallig'lanishi
<i>Omarthritis</i>	— yelka bo'g'imining yallig'lanishi
<i>Omentitis</i>	— charvining yallig'lanishi
<i>Omphalitis</i>	— kindik teri osti biriktiruvchi to'qimasining yallig'lanishi
<i>Onychitis</i>	— tirnoq atrofi terisining yallig'lanishi
<i>Oophoritis</i>	— tuxumdonning yallig'lanishi
<i>Orchitis</i>	— moyakning yallig'lanishi
<i>Osteomyelitis</i>	— ilik (ko'mik)ning yallig'lanishi
<i>Osteoperiostitis</i>	— suyak ustki pardasi va ilik to'qimasining yallig'lanishi
<i>Ostitis</i>	— suyakning yallig'lanishi
<i>Oesophagitis</i>	— qizilo'ngachning yallig'lanishi
<i>Otitis</i>	— quloqning yallig'lanishi
<i>Panarthritits</i>	— bo'g'imlarning yallig'lanishi
<i>Pancreatitis</i>	— me'da osti bezining yallig'lanishi
<i>Panophthalmitis</i>	— ko'z to'qimalari va pardalarining yallig'lanishi
<i>Paranephritis</i>	— buyrak oldi yog' to'qimalarining yallig'lanishi
<i>Paracystitis</i>	— qovuq atrofida biriktiruvchi to'qimalarning yallig'lanishi
<i>Paratitits</i>	— quloq oldi so'lak bezining yallig'lanishi
<i>Pachymeningitis</i>	— miya qattiq pardasining yallig'lanishi
<i>Perihepatitis</i>	— jigar pardasining yallig'lanishi
<i>Periduodenitis</i>	— o'n ikki barmoqli ichak qorin pardasining yallig'lanishi
<i>Pericarditis</i>	— yurak seroz pardasining yallig'lanishi
<i>Pericranitis</i>	— kalla suyagi pardasining yallig'lanishi
<i>Perimetritis</i>	— bachadon seroz pardasining yallig'lanishi
<i>Perinephritis</i>	— buyrak qobig'ining yallig'lanishi

<i>Peridontitis</i>	— tish atrofidagi to'qimalarning yallig'lanishi
<i>Periostitis</i>	— suyak ustki pardasining yallig'lanishi
<i>Perisplenitis</i>	— taloq qobig'ining yallig'lanishi
<i>Peritonitis</i>	— qorin pardasining yallig'lanishi
<i>Polyarthritis</i>	— bo'g'imlarning ketma-ket yallig'lanishi
<i>Polyneuritis</i>	— asab tolalarining yallig'lanishi
<i>Polimyelitis</i>	— markaziy asab sistemasining yallig'lanishi
<i>Polioencephalitis</i>	— bosh miya kulrang moddasining yallig'lanishi
<i>Plexitis</i>	— yuqumli kasallik tufayli shikastlangan asab chigallarining yallig'lanishi
<i>Phalangitis</i>	— barmoq suyaklaridan birining yallig'lanishi
<i>Phallitis</i>	— olatning yallig'lanishi
<i>Pharyngitis</i>	— ha'lqum shilliq pardasining yallig'lanishi
<i>Phlebitis</i>	— vena tomirining yallig'lanishi
<i>Proctitis</i>	— to'g'ri ichak shilliq pardasining yallig'lanishi
<i>Prostatitis</i>	— prostata bezining yallig'lanishi
<i>Pyelitis</i>	— buyrak jomchasining yallig'lanishi
<i>Pyelonephritis</i>	— buyrak va buyrak jomchasining yallig'lanishi
<i>Pyonephritis</i>	— buyraklarning yiringli yallig'lanishi
<i>Rachitis</i>	— organizmda D vitamini yetishmasligi natijasida kelib chiqadigan bolalar kasalligi
<i>Radiculitis</i>	— orqa miya asab ildizlarining yallig'lanishi
<i>Rheumacarditis</i>	— bod kasalligi ta'sirida yurakning xastalanishi
<i>Rhinitis</i>	— burun shilliq pardasining yallig'lanishi
<i>Saplingitis</i>	— bachadon naylarining yallig'lanishi
<i>Scleritis</i>	— ko'z oqining yallig'lanishi

<i>Spondylitis</i>	— umurtqa pog'onasining surunkali yallig'lanishi
<i>Spondylarthritits</i>	— umurtqa pog'onasi bo'g'imlarining surunkali yallig'lanishi
<i>Stomatitis</i>	— og'iz bo'shlig'i shilliq qavatining yallig'lanishi
<i>Synovitis</i>	— bo'g'im pardasining seroz yallig'lanishi
<i>Tendovaginitis</i>	— pay qinining yallig'lanishi
<i>Tonsillitis</i>	— bodomcha bezining yallig'lanishi
<i>Thyreoiditis</i>	— qalqonsimon bezning yallig'lanishi
<i>Typhlitis</i>	— ko'richakning yallig'lanishi
<i>Urocystitis</i>	— qovuqning yallig'lanishi
<i>Vaginitis</i>	— qin (diloq)ning yallig'lanishi
<i>Volvulitis</i>	— yurak klapanlarining yallig'lanishi
<i>Vulvitis</i>	— ayollar tashqi jinsiy a'zolarining yallig'lanishi

Odam a'zolarida uchraydigan xavfsiz va xavfli o'smalarining nomi

Lotincha	O'zbekcha
<i>Adenoma</i>	— odam a'zolarini sirdan qoplab turuvchi to'qima bezidan rivojlanadigan xavfsiz o'sma
<i>Adenosarcoma</i>	— buyrakning aralash xavfli o'smasi
<i>Angioma</i>	— qon yoki limfa tomirlarida paydo bo'ladigan xavfsiz o'sma
<i>Angiosarcoma</i>	— qon yoki limfa tomirlari hujayralaridan paydo bo'ladigan xavfli o'sma
<i>Angiofibroma</i>	— qon tomirlarda rivojlanadigan, biriktiruvchi to'qimadan hosil bo'lgan xavfsiz o'sma
<i>Atheroma</i>	— yog' bezlarida hosil bo'ladigan o'sma
<i>Leucoma</i>	— ko'zga oq tushishi
<i>Blastoma</i>	— mustaqil rivojlanish xususiyatiga ega bo'lgan o'sma
<i>Haemangioma</i>	— qon tomirlarida rivojlanadigan xavfsiz o'sma

- Hepatoma* — jigar hujayralarida rivojlana-
digan jigarning birlamchi raki
- Hydradenoma* — ter bezlari elementlaridan
kelib chiqadigan xavfsiz o'sma
- Hydrocystoma* — ter bezi kistasi (shishi)
- Hypernephroma* — buyrak naychalarining epiteliy
hujayralarida rivojlanuvchi
xavfli o'sma
- Glaucoma* — ko'z ichki bosimining ortib
ketishi
- Glioma* — gliyadan kelib chiqadigan
o'sma
- Glisarcoma* — sarkomalarga biroz o'xshashligi
bor gliyadan kelib chiqadigan
xavfli o'sma
- Insuloma* — me'da osti bezi hujayralarida
rivojlanadigan o'sma
- Kephalhaematoma* — yangi tug'ilgan bola (chaqaloq)-
ning qonli o'smasi
- * *Xanthoma* — ksantom hujayralardan tashkil
topgan sariq rangli o'sma
- Leimyoma* — silliq mushak to'alaridan hosil
bo'ladigan xavfsiz o'sma
- Leproma* — moxov kasalligida rivojlanadi-
gan hujayra va to'qimalardan
iborat leproz tugun
- Lymphadenoma* — yo'g'on ichak va boshqa a'zolar
shilliq qavatida paydo
bo'ladigan xavfsiz o'sma
- Lymphasarcoma* — limforetikular to'qimadan
rivojlanadigan xavfli o'sma
- Lipoma* — yog' to'qimasidan rivojlanadi-
gan xavfli o'sma
- Liposarcoma* — yog' to'qimasidan rivojlanadi-
gan xavfli o'sma
- Mesothelioma* — mezoteliydan kelib chiqadigan
xavfli o'sma
- Melanoma* — melanin pigmenti hosil qila-
digan hujayralardan tashkil
topgan xavfli o'sma

<i>Myxoma</i>	— biriktiruvchi shilliq to'qimadan kelib chiqadigan o'sma
<i>Myoma</i>	— mushak to'qimasidan tashkil topgan xavfsiz o'sma
<i>Myosarcoma</i>	— mushak to'qimasidan tashkil topgan xavfli o'sma
<i>Neurinoma</i>	— asab tolalarining Shvann hujayralaridan kelib chiqadigan o'sma
<i>Neuroepithelioma</i>	— asab epiteliysidan tashkil topgan o'sma
<i>Neuroglioma</i>	— asab gliyasidan paydo bo'ladigan xavfsiz o'sma
<i>Neurofibroma</i>	— periferik nerv sistemasidan o'sib chiqadigan o'sma
<i>Nephroma</i>	— buyrakning xavfli o'smasi
<i>Osteosarcoma</i>	— suyak to'qimasidan kelib chiqadigan xavfli o'sma
<i>Rhabdomyoma</i>	— ko'ndalang-targ'il mushaklardan o'sib chiqadigan o'sma
<i>Sarcoma</i>	— biriktiruvchi to'qimadan o'sadigan xavfli o'sma
<i>Seminoma</i>	— moyakning xavfli o'smasi
<i>Syringoma</i>	— teri ortiqlaridan o'sadigan xavfsiz o'sma
<i>Fibroma</i>	— biriktiruvchi to'qimadan tashkil topgan xavfsiz o'sma
<i>Fibromyoma</i>	— mushak va biriktiruvchi to'qimalardan tuzilgan o'sma
<i>Fibrosarcoma</i>	— biriktiruvchi to'qimadan kelib chiqadigan xavfli o'sma
<i>Chondroma</i>	— tolali tog'ay to'qimasidan kelib chiqadigan xavfsiz o'sma
<i>Chondrosarcoma</i>	— tog'ay to'g'imasidan kelib chiqadigan xavfli o'sma
<i>Embryoma</i>	— tuxumdorning terisimon kistasi (o'sma)
<i>Endothelioma</i>	— qon va limfa tomirlari ichki hujayra qoplamidan vujudga keladigan o'sma
<i>Epithelioma</i>	— terining turli xil epiteliy o'smalari nomi

Muhim so'z yasovchi qo'shimchalar

So'z yasovchi qo'shimcha		Ma'nosi	Misollar	
Yunoncha	Lotincha	O'zbekcha	Lotincha	O'zbekcha
a—, an—	in—, im	inkor etish	atonia	— a'zolar faoliyatining kuchsizlanishi
			Analginum	— og'riq qoldiradigan dori
			invalidus	— kuchsiz, majruh, nogiron
			immobilis	— harakatsiz, qimiramaydigan
—alg—	—dol—	og'riq	neuralgia	— asab kasalligi
			Promedolum	— og'riqni pasaytiruvchi dori
—aesthes—		his-tuyg'u	anaesthesia	— og'riqsizlantirish usulining umumiy nomi
contra—	—anti—	qarshi	antisepticus	— qon orqali a'zolarining zaharlanishiga qarshi
			contraceptinum	— homiladorlikka qarshi dori
cardi (a)	cor (d)—	yurak	cordialgia	— yurak atrofida og'riq sezish
	bili—	jigar o'ti	Corazolum	— yurak dorisi
cho			cholecystitis	— o't pufagini yallig'lanishi
			Bilitrassum	— o't pufagini rentgenda tekshirish uchun qo'llaniladigan dori
cyst—		pufak	cystitis	— siydik pufagining yallig'lanishi
		teri fan	dermatitis	— terining qizarishi
derma—logia			dermatologia	— teri kasalliklarini o'rganuvchi fan
—ectomia		kesib tashlash	nephrectomia	— buyrakni kesib tashlash
			tonsillectomia	— bodomsimon bezni kesib tashlash
endo—	in—	ichki, bo'shliq ichiga tegishli	endonasalis	—burun bo'shlig'i
		ingichka	intravenosus	—vena ichiga oid
enter—		ingichka ichak ustida,	enteritis	—ingichka ichakning yallig'lanishi
epi—		keyin	epidermis	—terining ustki qismi
			epicrisis	—kasallik haqida so'nggi xulosa

So'z yasovchi qo'shimcha		Ma'nosi	Misollar	
Yunoncha	Lotincha	O'zbekcha	Lotincha	O'zbekcha
gastr—		me'da, oshqozon qon	gastritis	—me'da shilliq pardasining yallig'lanishi
ha-em (o)—	inter—	qon	haemostaticus	—qon to'xtatuvchi
itis		oralig, aro yallig'lanishni ifodalovchi qo'shimcha	interarticularis	—kamqonlik
meta—		ko'chirish joyini o'zgartirish	bronchitis	—bo'g'im oralig'iga oid
trans—		harakatning biror narsa orqali o'tishi	metastasis	—bronxlarning yallig'lanishi
nephr—		buyrak	transfusio	—kasallikning bir a'zodan ikkinchisiga o'tishi
neuro—		asab	transplantatio	—bir joydan ikkinchi joyga qo'yish
onco—		o'sma	nephritis	—kesib olib keyin ulash
—oma		o'sma	neuralgia	—buyrakning yallig'lanishi
ot—		quloq	oncologia	—asab kasalligi
para—		yonida	nephroma	—o'smalarni o'rganuvchi fan
par—		o'xshash	otitis	—buyrakning xavfli o'smasi
—pathia			paracentralis	—quloqning yallig'lanishi
path(o)—		kasallik	parastenalis	—markaz yonida
—philia		mayl	parathyphus	—ko'krak yonida
peri—			apathia	—ichterlamaga o'xshash kasallik
proct—		atrofida to'g'ri ichak	pathologia	—befarqlik holati
			haemophilia	—kasalliklar haqidagi fan
			spasmophilia	—qonash, qonab turish
			pericardium	—bezovtalanish, titrab-qaqshash
			periostium	—yurak oldi xaltasi
			proctitis	—suyak usti pardasi
			proctologia	—to'g'ri ichak shilliq pardasining yallig'lanishi
				—yo'g'on (to'g'ri) ichak kasalliklarini o'rganadigan fan

So'z yasovchi qo'shimcha		Ma'nosi	Misollar	
Yunoncha	Lotincha	O'zbekcha	Lotincha	O'zbekcha
rect(o)—		to'g'ri ichak	rectoscopia	—to'g'ri ichakni tekshirib ko'rish
re—		qayta jonlantirish, tiriltirish	reanimatio	—tiriltirish
—scopia		tekshirish	gastroscopia	—me'da bo'shlig'ni tekshirish
—stomia		jarohlik yo'li bilan sun'iy teshik ochish	nephrostomia	—kasallangan buyrakka sun'iy teshik ochish
—therapia		davolash	hydrotherapia	—suv bilan davolash
—tonia		bosim	hypertonia	—qon bosimining ko'tarilishi
			hypotonia	—qon bosimining pasayishi
trophia		oziqlanish	hypertrophia	—biror a'zoning haddan tashqari kattalashuvi
—ur—		siydik	anuria	—siydik chiqmasligi
			diuretica	—siydik haydovchi

Tibbiyotga oid fan, soha va bo'limlarning lotincha nomi

<i>Angiologia</i>	—qon va limfa tomirlarini o'rganuvchi fan
<i>Anaesthesiologia</i>	—og'riqsizlantirishni o'rganadigan fan
<i>Antropologia</i>	—odamning kelib chiqishi va evolyutsion rivojlanishini o'rganadigan fan
<i>Aesthesiologia</i>	—sezgi a'zolarini o'rganadigan fan
<i>Audiologia</i>	—eshituv a'zolarini o'rganadigan fan
<i>Aestiologia</i>	—kasalliklarning sabab va kelib chiqish sharoitlarini o'rganadigan fan
<i>Balneologia</i>	—mineral suvlarning turli kasalliklarda a'zolarga ta'sirini o'rganadigan fan
<i>Biologia</i>	—jonli tabiatni o'rganadigan fan

- Cardiologia* — yurak xastaligini o'rganadigan fan
- Caryologia* — hujayra yadrosini o'rganadigan fan
- Curortologia* — tabiiy davo omillari va uning kasal a'zolariga ta'sirini o'rganadigan fan
- Chirurgia* — jarrohlik uslubi bilan davolash haqidagi fan
- Cytologia* — odam va o'simlik hujayralarining tuzilishi, rivojlanishi va faoliyatini o'rganadigan fan
- Deontologia* — tibbiy xodimlarning axloq qoidalarini o'rganadigan fan
- Dermatologia* — teri kasalliklari va ularni davolash usullarini o'rganadigan fan
- Electrophysiologia* — a'zoldagi elektr hodisalarini va a'zoga elektr toki ta'sirini o'rganadigan fan
- Embryologia* — a'zolaning individual rivojlanishini o'rganadigan fan
- Endocrinologia* — ichki sekretsia bezlarining tuzilishi va faoliyatini o'rganadigan fan
- Epidemiologia* — yuqumli kasalliklarning paydo bo'lishi, rivojlanishi va oldini olishni o'rganadigan fan
- Gerontologia* — tirik a'zolaning tuzilish qonuniyatlarini o'rganadigan fan
- Helminthologia* — odam organizmida tekinox'rtlik qilib yashaydigan qurtlar va ular keltirib chiqaradigan kasalliklarni o'rganadigan fan
- Haematologia* — qon kasalliklarini o'rganadigan fan
- Heriatria* — keksalarda uchraydigan kasalliklar, ular keltirib chiqaradigan omillar va uzoq umr ko'rish sabablarini o'rganadigan fan
- Hygienu* — tashqi muhit va ishlab-chiqarish faoliyatidagi xilma-xil omillarning odam sog'lig'i va umriga ta'sirini o'rganadigan fan

<i>Histologia</i>	— jonli a'zo to'qimalari rivojlanishini o'rganadigan fan
<i>Immunologia</i>	— odam a'zolarining biron-bir kasallikka qarshi turishini o'rganadigan fan
<i>Iridologia</i>	— ko'z rangdor pardasini o'rganadigan fan
<i>Laryngologia</i>	— hiqildoq kasalliklarini o'rganadigan fan
<i>Logopaedia</i>	— bolalar nutqidagi nuqsonlar va ularning oldini olishni o'rganadigan fan
<i>Microbiologia</i>	— ko'z bilan ko'rib bo'lmaydigan juda mayda tirik mavjudotlarni o'rganadigan fan
<i>Morphologia</i>	— a'zolarining shakli va tuzilishini o'rganadigan fan
<i>Neurologia</i>	— asab sistemasini rivojlanishi, tuzilishi, faoliyati, kasalliklari va ularni davolashni o'rganadigan fan
<i>Neuropathologia</i>	— asab kasalliklarining kelib chiqish sabablari, davolash va oldini olish usullarini o'rganadigan fan
<i>Neuropsychologia</i>	— miyaga bog'liq ruhiy jarayonlar va ularning bosh miya sistemasi bilan aloqasini o'rganadigan fan
<i>Neurochimia</i>	— asab hujayrasining kimyoviy tarkibi va unda ro'y beradigan moddalar almashinuvi xususiyatlarini o'rganadigan fan
<i>Neurochirurgia</i>	— asab kasalliklarini jarrohlik usuli bilan davolashni o'rganadigan fan
<i>Nephrologia</i>	— buyrak kasalliklarini o'rganadigan fan
<i>Odontologia</i>	— tish kasalliklari va ularni davolash usullarini o'rganadigan fan
<i>Oecologia</i>	— odam a'zolarining tashqi muhit bilan o'zaro munosabatini o'rganadigan fan
<i>Oncologia</i>	— o'smalar va ularni davolash usullarini o'rganadigan fan

<i>Orthopaedia</i>	— odamdagi tug'ma va orttirilgan majruhliliklarning vujudga kelish sabablari, oldini olish va davolash usullarini o'rganadigan fan
<i>Osteologia</i>	— suyak skeletini o'rganadigan fan
<i>Otologia, otiatría</i>	— quloq kasalliklari va ularni davolash usullarini o'rganadigan fan
<i>Otorhinolaryngologia</i>	— quloq, burun va tomoq kasalliklari, ularni davolash usullarini o'rganadigan fan
<i>Ophthalmologia</i>	— ko'z kasalliklari, ularni davolash va oldini olishni o'rganadigan fan
<i>Parasitologia</i>	— tekinox'or qurtlarni har taraflama o'rganadigan fan
<i>Pathophysiologia</i>	— kasallik jarayonlarining kelib chiqishi, rivojlanishi va oqibatini o'rganadigan fan
<i>Pathologia</i>	— odam tirik a'zolarining kasallik holatini o'rganadigan fan
<i>Psychologia</i>	— ruhiy kasalliklar, ularni davolash, oldini olish usullarini o'rganadigan fan
<i>Psychiatria</i>	— ruhiy faoliyat qonunlari, evolutsiyasi va shakllari haqidagi fan
<i>Psichologia</i>	— ruhiy faoliyat qonunlari, evolutsiyasi va shakllari haqidagi fan
<i>Pharmacologia</i>	— dori moddalarining odam a'zolariga ta'sirini o'rganadigan fan
<i>Pharmacognosia</i>	— o'simlik va hayvonot a'zolaridan tayyorlanadigan dori mahsulotlarini o'rganadigan fan
<i>Physiologia</i>	— a'zolar, to'qimalar, hujayralar va ularning tuzilishida ro'y beradigan jarayonlarni o'rganadigan fan
<i>Phthisiatria</i>	— o'pka sili, uni davolash va oldini olishni o'rganadigan fan
<i>Radiobiologia</i>	— odam a'zolariga ionlashtiruvchi nurlarning barcha turlari ta'sirini o'rganadigan fan
<i>Radiologia</i>	— ionlashtiruvchi nurlarning tabiiyotda qo'llanilishini o'rganadigan fan

<i>Reanimatologia</i>	— odam a'zolari funksiyasining so'ni-shi va qayta tiklanishini o'rganadigan fan
<i>Rheumatologia</i>	— biriktiruvchi to'qimaning sistemali kasalliklari va bo'g'in atrofidagi to'qimalar shikastlanishlarini o'rganadigan fan
<i>Roentgenologia</i>	— rentgen nurlari va ularning tibbiyotda qo'llanilishini o'rganadigan fan
<i>Sexologia</i>	— jinsiy hayotni o'rganadigan fan
<i>Sexopathologia</i>	— jinsiy buzilishlarni ilmiy asosda aniqlash, davolash va oldini olishni o'rganadigan fan
<i>Symptomatologia</i>	— kasalliklarning belgi-alomatlarini o'rganadigan fan
<i>Serologia</i>	— immun zardoblar bilan davolashga bog'liq fan
<i>Syndesmologia</i>	— suyaklar o'rtasidagi birikma (bo'g'imlar, boylamlar, paylar)ni o'rganadigan fan
<i>Splanchnologia</i>	— ichki a'zolar tuzilishini o'rganadigan fan
<i>Stomatologia</i>	— og'iz bo'shlig'i a'zolari kasalliklarini o'rganadigan fan
<i>Surdologia</i>	— kar bo'lib qolish va uning oqibatini o'rganadigan fan
<i>Thanatologia</i>	— o'lim sabablarini o'rganadigan fan
<i>Teratologia</i>	— mayib-majruhlikni o'rganadigan fan
<i>Toxicologia</i>	— zaharlanish, zaharlanishga qarshi kurashish va ularni davolash to'g'risidagi fan
<i>Urologia</i>	— siydik sistemasi a'zolarining kasalliklari, ularni davolash va oldini olish tadbirlarini o'rganadigan fan

Tibbiyotda qo'llaniladigan davolash usullarining nomi

<i>Aërosoltherapia</i>	— bug'simon biologik aktiv moddalarni bemorning nafas yo'llariga yuborib davolash
------------------------	---

<i>Aëroionoterapia</i>	— unipolyar zaryadlangan aëroionlar ta'sirida davolash
<i>Aërotherapia</i>	— ochiq havoda davolash
<i>Autohaemoterapia</i>	— odamni o'z qoni bilan davolash
<i>Acupunctura</i>	— igna bilan davolash
<i>Apitherapia</i>	— asalari va uning mahsuloti bilan davolash
<i>Chimiotherapia</i>	— kasallik qo'zg'atuvchilarga ta'sir qiladigan kimyoviy moddalar bilan davolash
<i>Chromotherapie</i>	— rangli yorug'lik ta'siri bilan davolash
<i>Cryotherapie</i>	— sovuq bilan davolash
<i>Curitherapia</i>	— tabiiy va sun'iy radioaktiv moddalar ta'sirida davolash
<i>Dietotherapie</i>	— bemorlarni parhez ovqatlar bilan davolash
<i>Electrotherapia</i>	— elektr toki bilan davolash
<i>Galvanotherapie</i>	— bo'g'im, mushak va asabni elektr toki bilan davolash
<i>Haemotherapie</i>	— qon va undan tayyorlangan preparatlar bilan davolash
<i>Heliotherapia</i>	— quyosh nurlari bilan davolash
<i>Hormonotherapie</i>	— gormonlar bilan davolash
<i>Histotherapie</i>	— to'qima bilan davolash
<i>Hydrotherapia</i>	— suv bilan davolash
<i>Immunotherapie</i>	— yuqumli kasalliklarni biologik preparatlar bilan davolash
<i>Kinesitherapia</i>	— aktiv va passiv harakatlar bilan davolash
<i>Mechanotherapie</i>	— maxsus asboblarda yordamida jismoniy mashqlar qildirib davolash
<i>Oxygenotherapie</i>	— kislorod bilan davolash
<i>Pelotherapie</i>	— balchiq bilan davolash
<i>Pneumotherapie</i>	— zaryadsizlantirilgan yoki elektr zaryadi bilan boyitilgan havodan nafas olish yordamida o'pka kasalligini davolash
<i>Phagotherapia</i>	— ayrim yuqumli kasalliklarni bakteriofaglar bilan davolash

<i>Pharmacotherapia</i>	— kasalliklarni dori moddalari bilan davolash
<i>Phototherapia</i>	— sun'iy nur bilan davolash
<i>Phthiotherapia</i>	— sil kasalliklarini davolash
<i>Physiotherapia</i>	— odam a'zolarini tashqi muhitning fizikaviy omillari bilan davolash
<i>Phytotherapia</i>	— dorivor o'simliklari bilan davolash
<i>Psychotherapia</i>	— ruhiy kasalliklarni ishontirish, ruhiy ta'sir etish bilan davolash
<i>Serotherapia</i>	— kasalliklarni immun zardoblari yordamida davolash
<i>Roentgenotherapia</i>	— rentgen nurlari bilan davolash
<i>Thalassotherapia</i>	— dengiz iqlimi va dengizda cho'milish orqali umumiy davolash
<i>Vitaminotherapia</i>	— vitaminlar bilan davolash

Tibbiyot amaliyotida eng ko'p qo'llaniladigan dorivor o'simliklar

Shifobaxsh o'simliklar xalq tabobatida davolash xususiyatlariga qarab quyidagi guruhlarga bo'linadi:

Yurak-tomir sistemasiga ta'sir etuvchi dorivor o'simliklar

<i>Adonis</i>	— gulizardak, safsargul (adoniz)
<i>Convallaria</i>	— marvaridgul
<i>Digitalis</i>	— angishvonagul
<i>Hypericum</i>	— qizilpoycha
<i>Leonurus</i>	— arslonquyruq
<i>Schizandra</i>	— limon
<i>Valeriana</i>	— valeriana
<i>Vitis</i>	— uzum

Ovqat hazmini yaxshilovchi dorivor o'simliklar

<i>Achillea</i>	— bo'yomodaron
<i>Althaea</i>	— gulxayri
<i>Arctostaphylos</i>	— archagul
<i>Artemisia</i>	— shuvoq, yovshan
<i>Chamomilla</i>	— moychechak
<i>Glycyrrhiza</i>	— shirinmiya
<i>Helianthus</i>	— kungaboqar

<i>Origanum</i>	— tog'rayhon, jambil, kiyiko't
<i>Plantago</i>	— zubtutum
<i>Rumex</i>	— shovul, otquloq
<i>Taraxacum</i>	— qoqi, momaqaymoq

Baqishtiruvchi dorivor o'simliklar

<i>Alnus</i>	— qandag'och
<i>Chamomilla</i>	— moychechak
<i>Fistacia</i>	— pista
<i>Fragaria</i>	— qulupnay, yertut
<i>Hypericum</i>	— qizilpoycha
<i>Hippophaë</i>	— chirqanoq
<i>Juglans</i>	— yong'och
<i>Mays</i>	— makkajo'xori
<i>Padus</i>	— shumurt
<i>Punica</i>	— anor
<i>Quercus</i>	— eman
<i>Rheum</i>	— rovoch
<i>Salvia</i>	— mavrak
<i>Thea</i>	— choy
<i>Viburnum</i>	— bodrezak

Surgi, ichni yurishtirish xususiyatiga ega bo'lgan dorivor o'simliklar

<i>Achillea</i>	— bo'yomodaron
<i>Aloë</i>	— aloy, sabur
<i>Frangula</i>	— itshumurt
<i>Glycyrrhiza</i>	— qizilmiya
<i>Helianthus</i>	— kungaboqar
<i>Melo sativus</i>	— qovun
<i>Rheum</i>	— rovoch
<i>Senna</i>	— sano

Gijjani tushirish xususiyatiga ega bo'lgan dorivor o'simliklar

<i>Allium sativum</i>	— sarimsoqpiyoz
<i>A Artemisia</i>	— shuvoq, yovshan
<i>Cucurbita</i>	— oshqovoq
<i>Ficus</i>	— anjir
<i>Frangula</i>	— itshumurt
<i>Inula</i>	— qora andiz

<i>Juglans</i>	— yong'oq
<i>Nigella</i>	— sedana
<i>Punica</i>	— anor
<i>Tanacetum</i>	— dastarbosh

Hazm qilish jarayonini tezlatuvchi dorivor o'simliklar

<i>Allium cepa</i>	— piyoz
<i>Allium sativum</i>	— sarimsoqpiyoz
<i>Bidens</i>	— ittikanak
<i>Calamus</i>	— igir
<i>Coriandrum</i>	— kashnich
<i>Cnicus</i>	— qushqo'nmas
<i>Gentiana</i>	— gazako't
<i>Daucus sativa</i>	— sabzi
<i>Melissa</i>	— limono't
<i>Oryza sativa</i>	— sholi
<i>Persica</i>	— shaftoli

Tarkibida antispazmatik moddalari bor dorivor o'simliklar

* <i>Belladonna</i>	— zaharli o't, o'simlik, belladonna
<i>Datura</i>	— bangidevona
<i>Hyoscyamus</i>	— mingdevona
<i>Senecio</i>	— sariqbosh

Tarkibida vitamini bor dorivor o'simliklar

<i>Anabasis Aphylla</i>	— maymunjon
<i>Apium</i>	— seldr
<i>Betula</i>	— qayin
<i>Brassica</i>	— sholg'om
<i>Citrullus</i>	— tarvuz
<i>Crataegus</i>	— do'lana
<i>Diospyros</i>	— xurmo
<i>Fragaria</i>	— qulupnay
<i>Hordeum</i>	— arpa
<i>Lycopersiconum</i>	— pomidor
<i>Oxycoccus</i>	— qizil nordon mevali o'simlik
<i>Podus</i>	— shumurt
<i>Petroselinum</i>	— kashnichsimon o'simlik
<i>Persica</i>	— shaftoli
<i>Pisum sativum</i>	— ko'k no'xat

<i>Ribes</i>	— qorag'at
<i>Raphanus</i>	— rediska
<i>Rosa</i>	— na'matak (atirgul)
<i>Rubus ideus</i>	— xo'jag'at (maymunjon)

Balg'am ko'chirish xususiyatiga ega bo'lgan dorivor o'simliklar

<i>Allium cepa</i>	— piyoz
<i>Althaea officinalis</i>	— dorivor gulxayri
<i>Anisum</i>	— arpabodiyon
<i>Anethum</i>	— shivit
<i>Calamus</i>	— igir (qiyoqsimon o'simlik)
<i>Carum</i>	— qorazira
<i>Cerasus</i>	— olcha
<i>Cydonia</i>	— behi
<i>Farfara</i>	— tuyatovon
<i>Ficus</i>	— anjir
<i>Foeniculum</i>	— shivit, fenxel
<i>Glycyrrhiza</i>	— qizilmiya
<i>Melilotus</i>	— sariq beda
<i>Origanum</i>	— tog'rayhon, kiyiko't
<i>Pinus</i>	— qarag'ay
<i>Plantago</i>	— zubturum
<i>Primula</i>	— navro'zgul
<i>Raphanus</i>	— turp
<i>Rubus ideus</i>	— xo'jag'at (maymunjon)
<i>Saponaria</i>	— sovunak
<i>Spinacia</i>	— ismaloq
<i>Thermopsis</i>	— afsonak
<i>Thymus</i>	— toshcho'p (tog'jambil)
<i>Trifolium</i>	— beda
<i>Viola</i>	— binafsha
<i>Brassica</i>	— xantal

Qon to'xtatish xususiyatiga ega bo'lgan dorivor o'simliklar.

<i>Arctium</i>	— qariqiz
<i>Berberis</i>	— zirk
<i>Bursa pastoris</i>	— jag'-jag'
<i>Equisetum</i>	— qirqbo'g'im
<i>Malus</i>	— olma
<i>Morus nigra</i>	— shotut

<i>Polygonum hydropiper</i>	— suvqalampir
<i>Patentilla</i>	— beshbarg, yerchoy
<i>Plantago</i>	— zubtutum
<i>Rumex</i>	— otquloq
<i>Sorbus</i>	— chetan
<i>Urtica</i>	— chayono't
<i>Viburnum</i>	— bodrezak

Quvvat berish xususiyatiga ega bo'lgan dorivor o'simliklar

<i>Armeniaca</i>	— o'rik
<i>Cerasus</i>	— gilos
<i>Ginseng</i>	— odamgiyoh
<i>Morus</i>	— tut
<i>Pyrus</i>	— nok
<i>Schizandra</i>	— limon
<i>Thea</i>	— choy
<i>Zizyphus</i>	— chilonjiyda

Siydik haydash xususiyatiga ega bo'lgan dorivor o'simliklar

<i>Adonis</i>	— gulizardak (adoniz)
<i>Allium cepa</i>	— piyoz
<i>Bidens</i>	— ittikanak
<i>Citrullus</i>	— tarvuz
<i>Mays</i>	— makkajo'xori
<i>Melo sativus</i>	— qovun
<i>Petroselinum</i>	— kashnichsimon o'simlik
<i>Urtica</i>	— chayono't

Tinchlantiruvchi dorivor o'simliklar

<i>Amygdala</i>	— bodom
<i>Belladonna</i>	— zaharli o't, o'simlik, belladonna
<i>Hyoscyamus</i>	— mingdevona
<i>Leonurus</i>	— arslonquyruq
<i>Valeriana</i>	— valeriana

Haroratni pasaytirish xususiyatiga ega bo'lgan dorivor o'simliklar

<i>Bidens</i>	— ittikanak
<i>Chamomilla</i>	— moychechak
<i>Oxycoccus</i>	— qizil, nordon mevali o'simlik

<i>Rubus idaeus</i>	— xo'jag'at (maymunjon)
<i>Tilia</i>	— jo'ka
<i>Morus</i>	— tut
<i>Partulaca</i>	— semizo't

Allergiyaga qarshi qo'llaniluvchi dorivor o'simliklar

<i>Bidens</i>	— ittikanak
<i>Chamomilla</i>	— moychechak
<i>radix Rubi idaei</i>	— xo'jag'at (maymunjon) ildizi
<i>Viola</i>	— binafsha

O't (safro) haydash xususiyatiga ega bo'lgan dorivor o'simliklar

<i>Allium sativa</i>	— sarimsoqpiyoz
<i>Chelidonium</i>	— qoncho'p
<i>Citrullus</i>	— tarvuz
<i>Crataegus</i>	— do'lana
<i>Cunium</i>	— sariqzira
<i>Foeniculum</i>	— shivit
<i>Helichrysum</i>	— bo'znoch
<i>Mentha</i>	— yalpiz
<i>Narcissus</i>	— nargis
<i>Origanum</i>	— tog'rayhon
<i>Rosa</i>	— na'matak
<i>Spinacia</i>	— ismaloq
<i>Urtica</i>	— chayono't
<i>Valeriana</i>	— valeriana

Og'riq qoldirish xususiyatiga ega bo'lgan dorivor o'simliklar

<i>Artemisia absinthium</i>	— achchiq shuvoq
<i>Chelidonium</i>	— qoncho'p
<i>Foeniculum</i>	— shivit, fenxel
<i>Marticaria Chamomilla</i>	— dorivor moychechak
<i>Origanum</i>	— tog'rayhon
<i>Valeriana</i>	— valeriana

Ishtaha ochuvchi dorivor o'simliklar

<i>Artemisia</i>	— shuvoq, yovshan
<i>Calamus</i>	— igir (qiyoqsimon o'simlik)
<i>Foeniculum</i>	— shivit
<i>Mentha</i>	— yalpiz

<i>Peganum</i>	— isiriq
<i>Salvia</i>	— mavrak
<i>Taraxacum</i>	— qoqio't
<i>Wrassica</i>	— xantal

Bakteriya (mikrob)larga qarshi qo'llaniluvchi dorivor o'simliklar

<i>Calamus</i>	— igir (qiyuqsimon o'simlik)
<i>Calendula</i>	— tirnoqgul
<i>Chamomilla</i>	— moychechak
<i>Chelidonium</i>	— qoncho'p
<i>Hypericum</i>	— qizilpoycha
<i>Peganum</i>	— isiriq
<i>Phaseolus</i>	— loviya
<i>Plantago</i>	— zubtutum

Yallig'lanishga qarshi qo'llaniluvchi dorivor o'simliklar

<i>Achillea</i>	— bo'yodaron
<i>Armeniaca</i>	— o'rik
<i>Apium</i>	— qarafs
<i>Avena sativa</i>	— suli
<i>Bidens</i>	— ittikanak
<i>Brassica</i>	— sholg'om
<i>Calendula</i>	— tirnoqgul
<i>Carum</i>	— zira
<i>Chamomilla</i>	— moychechak
<i>Chelidonium</i>	— qoncho'p
<i>Daucus sativus</i>	— sabzi
<i>Diospyros</i>	— xurmo
<i>Farfara</i>	— tuyatovon
<i>Glycyrrhiza</i>	— qizilmiya
<i>Hordeum</i>	— arpa
<i>Hypericum</i>	— qizilpoycha
<i>Linum</i>	— zig'ir
<i>Mentha piperita</i>	— qalampir yalviz
<i>Morus nigra</i>	— shotut
<i>olea Europaea</i>	— zaytun
<i>Oryza sativus</i>	— sholi
<i>Persica</i>	— shaftoli
<i>Phaseolus aurens</i>	— mosh
<i>Prunus</i>	— olxo'ri

<i>Plantago</i>	— zubtutum
<i>Tilia</i>	— jo'ka

Milk va og'iz bo'shlig'i yallig'lanishida qo'llaniladigan dorivor o'simliklar

<i>Allium cepa</i>	— piyoz
<i>Allium sativa</i>	— sarimsoqpiyoz
<i>Aloë</i>	— aloy, sabur
<i>Althaea</i>	— gulxayri
<i>Artemisia</i>	— shuvoq, yovshan
<i>Betula</i>	— qayin
<i>Brassica</i>	— karam
<i>Calamus</i>	— igir
<i>Chelidonium</i>	— qoncho'p
<i>Cydonia</i>	— behi
<i>Hypericum</i>	— qizilpoycha
<i>Hypophayo</i>	— chirqanoq
<i>Juni perus</i>	— archa
<i>Kalanchoë</i>	— kafanxoy
<i>Mays</i>	— makkajo'xori
<i>Mentha piperita</i>	— qalampir yalpiz
<i>Potentilla</i>	— beshbarg, yerchoy
<i>Ribes</i>	— qorag'at
<i>Rosa</i>	— na'matak
<i>Salvia</i>	— mavrak
<i>Schizandra</i>	— limon
<i>Sesamum</i>	— kurjut
<i>Urtica</i>	— chayono't
<i>Viburnum</i>	— bodrezak
<i>Farfara</i>	— tuyatovon

Asab sistemasiga ijobiy ta'sir etuvchi dorivor o'simliklar

<i>Echinopanax</i>	— exinopanaks
<i>Eleutherococcus</i>	— eleuterokokk
<i>Ephedra</i>	— qizilcha, zag'oz
<i>Genista</i>	— sariq gulli cho'p o'simligi
<i>Ginseng</i>	— odamgiyoh
<i>Rhadiola</i>	— radiola
<i>Schizandra</i>	— limon
<i>Thea sinensis</i>	— xitoy choyi
<i>Thermopsis</i>	— afsonak

Lotin tilida qo'shimcha matnlar

HIPPOCRATIS JUS JURANDUM (GIPPOKRAT QASAMYODI)

Per Apollinem medicum et Aesculapium, Hygiamque et Panaceam juro, deos deasque omnes testes citans, mepte viribus et iudicio meo hos jusjurandum et hanc stipulationem plene praestaturum.

Illum nempe parentum meorum loco habiturum spondeo, qui me artem istam docuit, eique alimenta impertiturum, et quibuscunque opus habuerit, suppeditaturum.

Victus etiam rationem pro virili et ingenio meo aegris salutarem praescripturum a perniciosa vero et improba eosdem prohibitorum. Nullius praeterea precibus adductus, mortiferum, medicamentum cuique propinabo, neque huius rei consilium dabo. Caste et sancte colam et artem meam.

Quaecumque vero in vita hominum sive medicinam facitans, sive nom, vel videro, vel audivero, quae in vulgus efferre non decet, ea reticito non secus atque arcana fidei meae commissa.

Quod si igitur hocce jusjurandum fideliter servem, neque violem, contingat et prospero successu tam in vita, quam in arte mea fruar et gloriam immortalem gentium consequar. Sine autem id transgrediar et pejerem contraria hisce mihi eveniant.

HEPAR

Hepar glandula maxima corporis humani est. Substantia hepatis mollis rubro-fusca est. Hepar in cavo abdominis sub diaphragmate locatur et secretioni bilis inservit. Illud in lo-bos duos impares dividitur: lobum dextrum majorem et lobum sinistrum minorem. Lobus sinister dextro tenuior est. In hepate facies tres distinguimus — faciem superiorem, in-feriorem, posteriorem. Facies superior convexa, facies inferior concava sunt. In hepate margines duo sunt: margo an-terior acutus, qui impressiones duas seu incisuras habet — incisuram vesicalem et umbilicalem, et margo posterior obtusus. Fel, cui succus pancreaticus admiscetur, per ductum choledochum in intestinum duodenum intrat. Usus hepatis est, ut fel secernat.

DE ABDOMINE (PLENC «PRIMAE LINEAE ANATOMIAE»)

Abdomen est cavitas, quae inter thoracem et pelvim locatur. Divisio interna est in tres cavitates: in cavitatem periton(a)ei, in cavitatem lumbalem, in cavitatem pelvis. In cavitate periton(a)ei: omentum, ventriculus, intestina tenuia et crassa, hepar cum vesica fellea, mesenterium, lien, pancreas, vasa lactea, quae intra duplicaturam mesenterii locantur. In cavitate lumborum extra periton(a)eum continentur: renes, glandulae suprarenales, ureteres, aorta descendens, vena cava ascendens, receptaculum chyli sive cisterna chyli. In cavitate pelvis sub periton(a)eo sunt: vesica urinaria, (intestinum) rectum et cetera organa.

THORAX

Thorax et abdomen in trunco hominis sunt. Thorax in parte superiore trunci est, abdomen in parte inferiore est. Thorax a claviculis usque ad diaphragma porrigitur. Ea pars trunci partim ossea, partim carnea est et interne membrana vestitur. Membrana pleura appellatur. Pleura membrana le-vis, robusta et tensa est. Ea costis et musculis intercostalibus adhaerens et totum cavum thoracis cingit. In thorace pars tracheae, pulmones, cor, pericardium cum vasis locantur. In thorace atque pars maxima (o)esophagi locata est. Trachea a radice linguae ad pulmones descendit, ubi in multos ramos dividitur. Pars superior tracheae larynx dicitur. Pars inferior juxta vertebram quartam colli in duos ramos dividitur, qui bronchi vocantur. Trachea ex an(n)ulis cartilagineis componitur.

DENTES

Dentes in cavitate (cavo) oris locati sunt. In aetate puerili dentes decidui increscunt.

Postea dentes decidui decidunt et dentes permanentes increscunt. In omni dente corona dentis, collum dentis et radix dentis distinguitur. Alii dentes unam radicem, alii plures radices habent.

Materia dentium ex dentino, enamelo et substantia ossea constat. Radix dentis periodontio cingitur. Praeterea gingivae dentes cingunt item et periosteum. Intra coronam dentis locatur cavitas (cavum) et canalis dentis.

In apice radice dentis est foramen apicis dentis. Per foramen apicis dentis in cavitatem (cavum) dentis, ubi pulpa dentis est,

vasa sanguinea et nervi intrant. *Dentes forma coroneae sunt: dentes incisivi, dentes canini, dentes pr(a)emolares, dentes molares et dentes (sapientiae) serotini.*

GASTRITIS

Gastritis est inflammatio ventriculi. Genera gastritidum: gastritis acuta et gastritis chronica. Gastritis acuta dividitur in gastritidem acutam simplicem, gastritidem corrosivam et gastritidem suppurativam, seu phlegmonosam. Gastritis chronica dividitur in gastritidem atrophicantem et gastritidem hypertrophicantem. Gastritis acuta simplex oritur a errore nutritionis.

DE MODISINTRODUCTIONIS MEDICAMENTORUM

Medicamenta saepissime «per os» sumuntur, rarius aliis modis introducuntur. Solutiones speciales adhibentur pro injectionibus subcutaneis, vel intra venas, intra arterias introducuntur etc. Suppositoria in rectum, globuli in vaginam inducuntur. Unguenta saepe «pro frictione» signantur. Sunt medicamenta «pro inhalatione». Sunt etiam medicamenta, quae sub linguam ponuntur.

DE DOSIBUS

Doses remediōrum sunt: dosis minima, dosis media — dosis medicinalis seu dosis therapeutica, dosis maxima, dosis toxica, dosis letalis. Pharmacopoea doses maximas remediōrum venenorum et remediōrum heroicorum probe notat «pro dosi» et «pro die». Doses toxicae morbos molestos et interdum mortem provocant. Jam decigrammata duo (0,2) Morphini dosis letalis est. Medicus et pharmaceuta doses medicamentorum bene scire debent.

LITTERA YPSILON (Y, y)

Littera ypsilon in verbis graecis adhibetur. Exempli causa in verbis: amyllum, Oryza, Glycyrrhiza, cyanidum, Hyoscyamus, Amygdala, Ichthyolum etc. Littera ypsilon scribitur in praepositionibus hyperet hypo — Kalii hypermanganas, Natrii hyposulfis, injectiohypodermica, hypervitaminosis et hypovitaminosis etc. Saepe ypsilon occurritur in verbis compositis cum radicibus graecis: oxy-, hydr-, pyr — Oxygenium, Zinci oxydum, Hydrogenium, Hydrogenii peroxydum, Calcii hydroxydum, Hydrargyrum etc.

DEPULVERIBUS

Pulvis est forma medicamentorum dura. Nomina pul-verum varia sunt. Sunt pulveres grossi, grossissimi, subtiles, subtilissimi; sunt pulveres simplices et compositi; sunt pulveres divisi et indivisi; sunt pulveres ad usum internum et pulveres ad usum externum. Pulveres indivisi plerumque sunt pulveres ad usum externum, qui aspersiones nominantur. Pulveres divisi pro usu interno adhibentur.

DE UNGUENTIS

Unguentum est forma medicata ad usum externum, quae consistentiam adipis suilli habet. Pro basi unguentorum Lan-olinum, Vaselinum, adipis animalium, olea vegetabilia, cera, Paraffinum, Ichthyolum, Naphthalanum etc. adhibentur.

Remedia ingredientia sunt liquores et pulveres varii.

Ad praeparatkmem unguentorum tales liquores sunt: Terebinthina, pix liquida, solutio Plumbi subacetatis, liquor Aluminium subacetatis etc. Ex pulveribus tales pulveres adhi-bentur: Camphora pulverata, amyllum Solani, Sulfur depu-ratum, Hydrargyrum praecipitatum album. Talcum, Bis-muthi subnitras etc.

Unguenta in ollis bene clausis in loco frigido et obscuro servantur. Unguentum ophthalmicum semper ex tempore paratur. Unguenta ex officinis praecipue in ollis cum signatu-ra flava dantur.

DEACIDIS

Acida sunt cum oxygenio et sine oxygenio. Acida cum oxygenio: acidum carbonicum, acidum sulfuricum, acidum sulfurosum, acidum nitricum, acidum nitrosum etc.

Acida sine oxygenio: acidum hydrochloricum, acidum hydroiodicum, acidum hydrobromicum etc.

Acidum nitricum fumans et acidum hydrochloricum concentratum acida fortissima sunt. Mixtura acidi nitrici cum acido hydrochlorico (1:3) «aqua regis» nominatur, quia etiam aurum, «regem metallorum» solvit.

Medici acidum hydrochloricum purum dilutum contra dyspepsiam adhibent.

Formate nomina latina acidorum cum suffixo «icum» a verbis: citrus, arsenicum, formica, borum, nicotinum, ace-tum.

SUPRASTINUM

Suprastinum praeparatum antihistaminicum est. Medicus Suprastinum ad dermatoses allergicas (urticariam, eczema, pruritus, dermatitidem), rhinitidem allergicam et conjunctivitidem, allergias medicamentosas saepe praescribit. Praeparatum effectum celerem dat atque effectum sedativum habet.

Suprastinum forma tabulettarum et solutionis praescribitur.

Rp.: Tab. Suprastini 0,025 №. 20

D. S.

Rp.: Sol. Suprastini 2 % 1 ml D.t.d. №. 6 in amp. S.

DISPOSITIO REMEDIORUM IN RECEPTO COMPOSITO

In receptis compositis post verbum contractum «Rp.» locum primum remedium basis occupat. Post basim saepe remedium adjuvans scribitur. Deinde, si necesse est remedium corrigens additur, quod saporem, odorem et colorem medicamenti corrigit. Remedia corrigentia sunt: saccharum, sirupi, oleum Menthae et alia.

Loco postremo remedium constituens stat, quod formam medicamenti constituit. Ex numero remediorum constituentium saepe in receptis videmus: aquam destillatam, spiritum Vini, adipem suillum (seu axungiam porcinam), Vaselineum, Lanolinum et butyrum Cacao.

OLEAPINGUIA

Olea pingua e seminibus et fructibus pressura conficiuntur. Olea pingua in aqua non solvuntur, male in spiritu solvuntur, in chloroformio et aethere bene solubilia sunt. Oleum Ricini in spiritu bene solubile est.

In Pharmacopoea Rossica olea pingua sunt: oleum Amygdalarum, oleum Cacao (seu butyrum Cacao), oleum jecoris, oleum Persicorum, oleum Ricini. Plerumque olea pingua ut constituentia ad praeparationem unguentorum, pastarum, linimentorum, suppositoriorum, globulorum vaginalium et solutionum praescribuntur.

Oleum Amygdalarum et oleum Persicorum ad praeparationem solutionum injectabilium adhibentur. Nonnulla olea pingua exempli causa oleum Ricini, oleum Jecoris per se adhibentur.

LOTINCHA-O'ZBEKCHA LUG'AT

A

A. ab (predlog Abi kel.)

abdomen, inis, n
abdominalis, e
(m) abductor, oris, m
abortus, us, m

abrasio, onis, f
abscessus, us, m
Absinthium, i, n
Acacia, ae.
acer, acris, acre
acetabulum, i, n
acetas, atis, m
acetosus, a, um
acetum, i, n
acetylsalicylicus, a, um
acidum, i, n
acidum arsenicosum

Acrichinum, i, n
actio, oxis.

activatus, a, um
acusticus, a, um
acustus, a, um

ad (predlog ass. kel.)

adamantinus, a, um
addo, ere

(m) adductor, oris, m

adeps, ipis, m
adhaerens, entis

adhibeo, ere

adjuvans, antis

admisceo, ere

adnumero, are

Adonilenum, i, n

Adonis, idis, m

aegrota, ae, f

aegrotus, i, m

aër, aëris, m

aestimo, are

aetas, atis, f

aether, eris, m

aethereus, a, um

— dan
— qorin
— qoriga oid
— uzoqlashtiruvchi mushak
— bola tashlash, muddatidan ilgari tug'ish
— qirib tozalash (tishga oid)
— yiringli yara, chipqon
— shuvoq, yovshan, ermon
— akatsiya
— o'tkir
— quymuch kosasi
— atsetat
— sirkaga oid
— sirka
— atsetilsalitsilatga oid
— kislota
— margimush kislota
— akrixin
— harakat, ta'sir
— faollashtirilgan
— eshitishga oid
— o'tkir
— gacha, uchun, -ga
— po'lat yoki olmosdek qattiq
— qo'shmoq
— yaqinlashtiruvchi mushak
— yog', moy
— qo'shib o'sgan, yopishgan
— qo'llamoq, ishlatmoq
— yordamchi
— qo'shmoq, birlashtirmoq
— sanamoq
— adonilen
— gulizardak, adonis
— bemor, xasta (erkak kishiga nisbatan)
— bemor, xasta (erkak kishiga nisbatan)
— have
— teng
— baholamoq
— yosh
— efir (rangsiz uchuvchan suyuqlik), efirga oid

aethylicus, a, um	— e'firi
agito, are,	— chayqatmoq
age, ere	— ishlamoq, qilmoq
albus, a, um	— oq
aliter	— boshqacha
alius, a, um	— boshqa
allergia, ae, f	— allergiya (a'zoning yoi moddaga qarshiligi)
Allium (i) sativum (i)	— sarimsoq pivoz
Aloë, ës, f	— aloy, sabur
Althaea, ae, f	— gulxayri
Alnus, i, f	— qandag'och
altus, a, um	— baland, katta
alumen, inis, n	— achitqi
Aluminium, i, n	— aluminiy
alveolus, i, m	— pufakcha
alvus, i, m	— qorin
amabilis, e	— sevishga munosib
amarities, ei, f	— achchiq ta'm, taxir maza
amarus, a, um	— achchiq
ambulatio, onis, f	— sayr qilish, ochiq havoda yurish
Amidopyrinum, i, n	— antidopirin
Ammonium, i, n	— ammoniy
amnion, i, n	— homilani o'rab turuvchi ichki parda
amo, are	— sevmoq
amor, oris, m	— sevgi
ampulla, ac, f	— ampula, ichiga dori quyib og'zi payvandlangan naycha
amputatio, onis, f	— kesib tashalsh
Amygdala, ae, f	— bodom
Amygdalus, i, f	— bodom (daraxti)
amyllum, i, n	— ohor (kraxmal)
ana	— teng, baravar
anaemia, ae, f	— kamqonlik
Anaesthesinim, i, n	— anestezin
anatomicus, a, um	— anatomiyaga oid
angina, ae, f	— bodomsimon bezning yallig'lanishi
angina pectoris	— yurak siqilish kasalligi
angulus, i, m	— burchak
angustus, a, um	— tor, ensiz
anhydricus, a, um	— suvsiz
animal, alis, n	— hayvon
animalis, e	— hayvonga oid, hayvonsimon
animus, i, m	— ruh, qalb
anisatus, a, um	— arpabodiyonga oid
Anisum, i, n	— arpabodiyon
annulus, i, n	— gardish, halqa
annuus, i, m	— yil
anomalia, ae, f	— g'ayritabiiy holat
anonymus, a, um	— nomsiz, noma'lum
ansa, ae, f	— ilmoq, tugun
ante (predlog ass. kel)	— oldida
ante (ravish)	— avval, dastlab
anterior, ius	— oldingi
antidotum, i, n	— ziddi-zahar
anti pyreticus, a, um	— issiqni pasaytiruvchi

antiquus, a, um
 anuria, ae, f
 anus, i, m
 aorta, ae, f
 apex, icis, m
 aphtha, ea, f
 apthosus, a, um
 apis, is, f
 apnoë, ës, f
 apoepurosis, is, f
 apparatus, us, m
 appendix, icis, f
 aqua, ae, f
 aquaeductus, us, m
 aquosus, a, um
 Arachis, idis, f
 Aralia, ae, f
 arbor, oris, f
 arcus, us, m
 Argenti nitras
 argilla, ae, f
 Arnica, ae, f
 ars, artis, f
 arsenas, atis, m
 arsenis, itis, m
 arsenicicus, a, um
 arsenicosus, a, um
 arsenicum, i, n
 arteria, ae, f
 arthritis, itidis, f
 articulatio, onis, f
 articularis, e
 artificialis, e
 arvensis, e
 ascendens, entis
 ascites, ae, m
 Asellus, i, m
 aspersio, onis, f
 asperum, i, n
 asthma, atis, n

 atlas, ntis, m
 atomus, i, f
 atque
 atrium, i, n
 atrophica, ae, f
 atrophicans, ntis
 attente
 auctor, oris, m
 audio, ire
 auditivus, a, um
 auricula, ae, f
 auris, is, f
 Aurum, i, n
 auscultacio, onis, f
 axis, is, m
 axungia, ae, f

— qadimiy
 — siydik chiqmasligi
 — orqa chiqaruv teshigi
 — aorta
 — yuqori qism, uchi, oxiri
 — yaracha
 — yaraga oid
 — asalari
 — nafas faoliyatini to'xtashi
 — payning cho'zifishi
 — asbob
 — o'simta, o'siq
 — suv
 — suv oqadigan nay
 — suvli
 — yeryong'oq
 — araliya
 — daraxt
 — yoy, ravog
 — kumush nitrat yoki lyapis qalami
 — gil tuproq
 — arnika
 — san'at
 — arsenat
 — arsenit
 — margimushga oid
 — margimushli
 — margimush
 — arteria
 — bo'g'imlar yalig'lanishi
 — bo'g'im
 — bo'g'imga oid
 — sun'iy
 — dalaga oid
 — ko'tariluvchi
 — qorin istisqosi
 — treska bafig'i
 — sepma
 — dag'al, g'adir-budir
 — bo'g'ilish, nafas olishning qiyin-
 lashuvi
 — birinchi bo'yin umurtqasi
 — atom
 — shuningdek
 — yurak oldi
 — oriqlash
 — oriqlovchi
 — diqqat bilan, ehtiyotlik bilan
 — muallif
 — eshitmoq
 — eshitishga oid
 — quloq suprasi
 — quloq
 — oltin, tilla
 — eshitib ko'rib kasallikni aniqlash
 — ikkinchi bo'yin umurtqasi
 — yog', moy

bacca, ae, f
 bacillus, i, m
 bactericidus, a, um
 balneum, i, n
 basicus, a, um
 basilaris, e
 basis, is, f
 Belladonna, ae, f
 bene (ravish)
 benzoas, atis, m
 benzoicus, a, um
 benzoë, ës, f
 Betula, ae, f
 bibo, ere
 biceps, bicipitis
 bicipitalis, e
 bidens, ntis
 Bidens, ntis, f
 bidestillatus, a, um
 bilifer, fera, ferum
 bilis, is, f
 bis
 Bismuthum, i, n
 Bistoria, ae, f
 bolus, i, f
 bolus alba
 bonum, i, n
 bonus, a, um
 borax, acis, f
 boras, atis, m
 boricus, a, um
 brachium, i, n
 brevis, e
 briketum, i, n
 bromidum, i, n
 bronchialis, e
 bronchitis, itidis, f
 bronchus, i, m
 bucca, ae, f
 buccinator, oris, m
 bulbus, i, m
 bullosus, a, um
 bursa, ae, f
 Bursa, pastoris
 butyrum, i, n
 butyrum Cacao

B

— meva
 — tayoqcha
 — bakteriyaga qarshi
 — hammom, vanna
 — asosiy
 — asosiy
 — asos
 — belladonna
 — yaxshi
 — benzoat
 — benzoyga oid
 — buxo'r, xushbo'y yelim
 — qayin
 — ichmoq
 — ikki boshli
 — ikki boshli muskulga oid
 — ikki tishli
 — ittikanak
 — ikki marta tozalangan
 — o'tga (safroga) oid
 — o't (safro)
 — ikki marta
 — vismut
 — ilonsimon toron
 — gil tuproq, katta hab dori
 — oq gul
 — yaxshilik, ezigulik
 — mehribon, rahmdil
 — tanakor, rangsiz mineral
 — borat
 — boratga oid
 — yelka, kift
 — qisqa
 — taxtakachlab tayyorlangan dor shakli
 — bromid
 — bronxga oid
 — bronxlarning yallig'lanishi
 — bronx
 — lunj, chakka
 — lunj muskuli
 — ko'z soqqasi
 — pufakchali
 — xalta
 — jag'-jag'
 — moy (quyuqlashtirilgan)
 — kakao moyi

C

Cacao
 cadaver, eris, n
 caecum, i, n
 calcaneus, a, um

— kakao
 — jonsiz tana
 — ko'richak
 — tovon suyagiga tegishli

calcaneus, i, m	— tovon suyagi
calcaria, ae, f	— ohak
Calendula, ae, f	— tirnoqgul
calide	— astoydil
calidus, a, um	— issiq
calor, oris, m	— issiqlik
calvaria, ae, f	— kalla qopqog'i
camera, ae, f	— maxsus jihozlangan xona
campester, tris, tra	— dalaga oid
Camphora, ae, f	— kofur, kamfora
camphoratus, a, um	— kamforaga oid
canalis, is, m	— yo'l, naychasimon yo'l
cancer, cri, m	— xavfli o'sma
Cannabis, is, f	— nasha o'simligi
capillaris, e	— bosh tuki (sochga oid)
capillus, i, m	— soch
capitulum, i, n	— boshcha
capsula, ae, f	— kapsula, qobiq (anat.)
caput, itis, n	— bosh
carbo, onis, m	— ko'mir
Carbolenum, i, n	— karbolen
carbonas, atis, m	— karbonat
carbonicus, a, um	— ko'mirga oid
carcinoma, atis, n	— xavfli o'sma, rak
cardiacus, a, um	— yurakka tegishli
cardinalis, e	— bosh, asosiy
caries, ei, f	— chirish
cariosus, a, um	— chirituvchi
caritas, atis, f	— hurmatlash, sevish
carneus, a, um	— muskulli, go'shtli
carotis, idis, f	— (o'q) uyqu arteriyasi
carpus, i, m	— kaft oldi
cartilagineus, a, um	— tog'ayga oid
cartilago, inis, f	— tog'ay
carus, a, um	— aziz, hurmatli
casus, us, m	— voqea, hodisa
catarrhus, i, m	— shilliq pardalarning yallig'lanishi
catheter, eris, m	— qovuqni bo'shatish yoki unga dori yuborish uchun ishlatiladigan naycha
causa, ae, f	— sabab
causticus, a, um	— achishtiradigan, o'yuvchi
caute (ravish)	— ehtiyotlik bilan
cavernosus, a, um	— g'ovaksimon
cavitas, atis, f	— bo'shliq
cavum, i, n	— bo'sh
celeber, bris, bre	— mashhur
celer, eris, ere	— tez
cella, ae, f	— hujayra
colo, ere	— yashirmoq
cellula, ae, f	— hujayracha
centralis, e	— markaziy
cere, ae, f	— mum
ceratus, a, um	— mumlangan
cerebellum, i, n	— miyacha
cerebrospinalis, e	— orqa miyaga oid

cerebrum, i, n
certus, a, um
cervicalis, e
cervix, icis, f
cetaceum, i, n

ceterus, a, um
et cetera

Chamomilla, ac, f
charta, ac, f
Chelidonium, i, n
China, aa, f
chinensis, e
Chininum, i, n
chirurgicus, a, um
chirurgus, i, m
Chloroformium, i, n
cholagogus, a, um
chole, es, f
choledochus, a, um
cholera, ac, f
chorda, ac, f
choronicus, a, um
chylus, i, m
cibus, i, m
cilium, i, m
Cina, ae, f
cinareus, a, um
circulatio, onis, f
circulatio sanguinis
circulus, i, m
cirrhosis, is, f
cisterna, ac, f
citissime (ravish)
cito
clarus, a, um
claudio, ere
clausus, a, um
clavicula, ac, f
clavus, i, m
clinica, ac, f

Clostridium tetani
clyisma, atis, n
coccygeus, a, um
coccyx, ygis, m
cochlea, ae, f
Codeinum, i, n
coelum, i, n
coeruleus, a, um
Coffeinum, i, n
cognatus, i, m
colatura, ae, f
colitis, itidis, f

collapsus, us, m

— bosh miya
— aniq, ma'lum
— bo'yinga oid
— bo'yin, bo'yincha
— kashalotlarning miya kosasidan olinadigan yog'simon modda
— boshqa
— va boshqalar
— moychechak
— qog'oz
— qoncho'p
— xina
— xitoycha
— xinin
— jarrohlikka oid
— jarroh
— xloroform
— o't (safro) haydovchi
— o't (safro)
— o't (safro)ga oid
— vabo
— tor (qilsimon tola)
— surunkali
— sutsimon shira
— oziq-ovqat
— kiprik (mujgon)
— darmana
— kulrang
— aylanasimon harakat
— qonning aylanasimon harakati
— aylana, halqa
— to'qima kasali
— suv saqlanadigan qurilma
— juda tezlik bilan
— tezlik bilan, shoshilinch ravishda
— mashhur atoqli
— yopmoq, mahkamlamoq
— yopilgan, mahkamlangan
— o'mrov suyagi
— qavariq, qadoq
— bemorlarni davolash bilan birga o'quv va ilmiy-tekshirish ishlari olib boriladigan kasalxona
— qoqshol tayoqchasi
— huqna
— dum (quyruq)ga oid
— dum, quyruq
— chig'anoq
— kodein
— ob-havo
— ko'k, havorang
— kofein
— o'xshashlik
— suzilgan (tozalangan) suyuqlik
— yo'g'on ichak shilliq pardasining yallig'lanishi
— yurak faoliyatining keskin susayishi

collega, ae, m, f	— hamkasb, hamkasaba
colligo, ere	— yig'ib-termoq
colloidum, i, n	— kollodiy, quyuq yelimshak modda
collum, i, n	— bo'yin, bo'yincha
colo, are	— sizmoq, suzmoq
colon, i, n	— chamber ichak
color, oris, m	— rang
columna, ae, f	— ustun
coma, ae, f	— soch
combustio, onis, f	— quyish
commisura, ae, f	— bitishma
communis, e	— umumiy, oddiy
compactus, a, um	— zich, mustahkam
complexus, a, um	— birlashtirish
compositio, onis, f	— tuzish, qo'shish
compositus, a, um	— murakkab
compressio, onis, f	— bosim ostida qisish
compressor, oris, m	— siquvchi mushak
concavus, a, um	— botiq, botiqroq
concha, ae, f	— chig'anoq
concido, ere	— maydalab kesmoq
concisus, a, um	— maydalangan
congelatio, onis, f	— sovuq urish
conjunctiva, ae, f	— ko'z shilliq pardasi
conjungo, ere	— birlashtirmoq
connexio, onis, f	— bog'lanish, qo'shilish
conservatus, a, um	— konserva qilingan
consilium, i, n	— kengash
consistentia, ae, f	— zichligi, a'zolarning baquvvat yoki zaiflik darajasi
conspergo, ere	— sepmoq
constituens, entis	— hosil qiluvchi
constituo, ere	— ko'rmoq, shakllantirmoq
contagiosus, a, um	— yuqumli
continens, entis	— tarkibida bor
contineo, ere	— tarkibida bor bo'lmoq
contra	— qarshi
contractus, a, um	— qisqartirilgan
contraho, ere	— qisqartirmoq
confundo, ere	— kukun (tolqon) qilmoq, tuymoq
Convallaria, ae, f	— marvaridgul
convexus, a, um	— gumbazsimon
convulsivus, a, um	— changak, g'ayriixtiyoriy holat
coquo, ere	— qaynatmoq
cor, cordis, n	— yurak
Coriandrum, i, n	— muguz (shox)
cornu, us, n	— kashnich
cornutus, a, um	— shoxsimon
corona, ae, f	— toj
coronarius, a, um	— tojsimon
corpus, oris, n	— tana
corrigen, ntis	— tuzatuvchi
corrigo, ere	— tuzatmoq
corrasivus, a, um	— achituvchi, o'yuvchi
corruptus, a, um	— shikastlangan
cortex, icis, m	— po'stloq

costa, ae, f
costalis, f
coxa, ae, f
cranium, i, n
crassus, a, um
Crataegus, i, f
creosotum, i, n

creseo, ere
creta, ae, f
crisis, is, f
crista, ae, f
criticus, a, um
crouposus, a, um
crusi, cruris, n
crystallus, i, f
Cucurbita, ae, f
cum
Cuprum, i, n
cura, ae, f
curatio, onis, f
cura, are
cursus, us, m
curvatura, ae, f
cutaneus, a, um
cutis, is, f
cyanatus, a, um
cyanidum, i, n
cyclus, i, m
cylindrus, i, m
cystis, is, f
cystitis, idis, f
cytus, i, m

de
decen
decido, ere
deciduus, a, um
dens deciduus
decigramma, atis, n
decoctum, i, n
decorticatus, a, um
decrementum, i, n
decubitus, us, m
decursus, us, m
defectus, us, m
defendo, ere
deindo
delibero, are
musculus dalitoides, a, um
demonstro, are
dendritum, i, n

— qovurg'a
— qovurg'aga oid
— chanoq suyagi
— kalla suyagi
— yo'g'on
— do'lana
— o'tkir hidli rangsiz sariq moysimon
suyuqlik
— o'stirmoq
— bo'r
— kasallik holatining keskin o'zgarishi
— qirra
— favqulodda holat
— krupoz
— boldir, oyoqcha
— kristall
— oshqovoq, oshkadi
— bilan
— mis
— g'amxo'rlik
— davolash
— davolamoq
— yakunlangan davolash muolajasi
— egrilik, qiyshilik
— teriga tegishli
— teri
— sianli
— sianid
— aylana, davr
— silindr
— pufak
— siydik pufagining yallig'lanishi
— hujayra

D

— dan
— o'n
— tushmoq
— tushuvchi
— (tushadigan) sut tishlari
— detsigramm
— qaynatma
— po'stloqdan tozalangan
— kichraytirilgan
— yotaverishdan uvishib qolgan joy
(a'zo)
— oqish, kechish
— nuqson, kamchilik
— himoya qilmoq
— so'ng, keyin
— o'ylamoq, ko'rmoq, fikrlamoq
— deltasimon muskul
— ko'rsatmoq
— asab hujayrasining daraxtsimon
o'simtasi

dens, dentis, m	— tish
densitas, atis, f	— qalinlik, zichlik
dentalis, e	— tishga oid
Dentinum, i, n	— dentin
musculus depressor, oris, m	— pastga tortuvchi muskul
depressus, a, um	— 1) past, bosilgan; 2) g'amgin ko'rinish
depuratus, a, um	— tozalangan
descendens, entis	— tushuvchi
destillatus, a, um	— distillangan suv
dexter, tra, trum	— o'ng
diabetes, ae, m	— qand kasalligi
diaeta, ae, f	— parhez
diagnosis, iis, f	— kasallikni aniqlash
diameter, tri, f	— diametr
diaphoreticus, a, um	— terlatuvchi
diaphragma, atis, n	— ko'krak va qorin bo'shlig'i o'rtasidagi to'siq, diafragma
diastola, es, f	— yurakning kengayishi
dico, ere	— gapirmoq, so'zlamoq
dichloridum, i, n	— dixlorid
dies, ei, f	— kun
differentia, ae, f	— tafovut, farq
difficilis, e	— qiyin
diffusus, a, um	— yoyilgan, tarqalgan
digero, ere	— hazm qilolmaslik
digestorius, a, um	— hazm qilishga oid
Digitalis, is, f	— angishvonagul
digitus, i, m	— barmoq
diagnostico, ere	— kasallikni aniqlamoq
dilatatio, onis, f	— kengayish
dilutus, a, um	— suyultirilgan
diphtheria, ae, f	— o'tkir yuqumli kasallik, difteriya
discedo, ere	— ketmoq
disciplina, ae, f	— tartib-intizom, fan
discipulus, i, m	— o'quvchi
disco, ere	— o'qimoq
discordia, ae, f	— tartibsizlik, adovat
dispositio, onis, f	— moyillik
dissimilatio, onis,	— odam a'zolarida moddalarning sodda ko'rinishga o'tib o'zlashuvi
dissolutio, onis, f	— erish
distinguo, ere	— farqlamoq, ajrata bilmoq
diurnus, a, um	— davomli
diversus, a, um	— har xil
divido, ere	— bo'lmoq
divisus, a, um	— bo'lingan
do, dare	— bermoq
doceo, ere	— o'qimoq, yodlamoq
doctus, a, um	— o'qimishli
dolor, oris, m	— og'riq
domus, us, f	— uy
dormio, ire	— uxlamoq
dorsalis, e	— orqaga oid
dorsum	— orqa
dosis, is, n	— miqdor o'lchovi

dibito, arc
 dubius, a, um
 ductus, us, m
 ductus, choledochus
 dulcis, e
 dum
 duodenum, i, n
 duplex, icis
 duplicatura, ae, f
 dura mater
 durus, a, um
 dysenteria, ae, f
 dyspepsia, ae, f

— shubhalanmoq
 — shubhali
 — oqim
 — o't (safro) oqimi
 — shirin
 — hozircha
 — o'n ikki barmoqli ichak
 — qo'shaloq
 — ikki hissa oshish
 — miyaning qalin pardachasi
 — qattiq, qalin
 — ichburug'
 — ovqat hazmining buzilishi

E

ectropion

— ag'darilib qolish (bachadon bo'yinchasi)

eczema, atis, n
 elasticus, a, um
 electuarium, i, n
 elixir, iris, n

— chilla yara
 — bukiluvchan, egiluvchan
 — bo'tqa
 — tarkibida xushbo'y moddalar va ba'zan faol dorivorlar bo'ladigan tiniq, mazali suyuqlik

emphysema, atis, n
 emplastrum, i, n

— o'pkaning havo yordamida kengayishi
 — yaraga yopishtirib qo'yiladigan malhamli mato

emulsio onis, i
 emulsum, i, n
 enamelum, i, n
 encephalitis, idis, f
 encephalon, i, n
 endocardium, i, n
 endocrinus, a, um
 endometrium, i, n
 enterosolubilis, e
 epidemia, ae, f
 epidemicus, a, um

— bir-biriga mos kelmaydigan ikki xil suyuqlik aralashmasi
 — sirlangan, sirli
 — miyaning yallig'lanishi
 — bosh miya
 — yurakning ichki pardasi
 — ichki bezlarning shira chiqarishiga oid
 — bachadon shilliq pardasi
 — ichakda eruvchi
 — keng tarqalgan yuqumli kasallik
 — yoppasiga tarqaluvchi yuqumli kasallikka oid
 — terining ustki qavati

epidermis, idis, f
 epistola, ae, f
 epithelialis, e

— xat
 — a'zolari sirdan qoplab turuvchi to'qimaga oid
 — qirqbo'g'im
 — shilingan, tilingan
 — kulrang sariq o't, jeltushnik
 — qizillik

Equisetum, i, n
 erosio, onis, f
 Erysimum, i, n
 erythema, atis, n
 Escherichia coli sue
 Bacterium
 (o) esophagus, i, n
 esse
 essentia, ae, f

— ichak tayoqchasi
 — qizilo'ngach
 — bor bo'lmoq
 — o'simlikdan olinadigan uchuvchi efirli moy
 — va
 — panjarasimon
 — evkalipt

et
 ethmoidalis, e
 Eucalyptus, if

Eucommia, ae, f	— xitoy daraxti, evkommiya
Euphyllinum, i, n	— eufillin
evaco, are	— chaqirmoq
ex	— da
ex tempore	— talab qilingan vaqtda, keragida
exacte	— aniq
exanthematicus, a, um	— toshмали
exemplum, i, n	— misol
exempli causa	— masalan
excitator, oris, m	— qo'zg'atuvchi
excito, are	— qo'zg'atmoq
exitus, us, m	— natija
existimo, are	— hisoblamoq
exprimo, ere	— siqmoq, ezmoq
exsiccat, a, um	— quritilgan
exsicco, are	— quritmoq
extendo, ere	— surtmoq
musculus extensor, oris, m	— to'g'rilovchi (yoziluvchi) mushak
externus, a, um	— tashqi, sirtqi
extra	— tashqari
extractum, i, n	— so'rim, ekstrakt
extraordinarius, a, um	— g'ayritabiiy
extrauterinus, a, um	— bachadondan tashqarida
extremitas, atis, f	— tamom, oxiri, uchi
extrinsecus (ravish)	— tashqaridan

F

facialis, e	— yuz (bet)ga tegishli
facies, ei, f	— yuz, bet
facilis, e	— yengil
facio, ere	— qilmoq, ishlamoq
factitius, a, um	— sun'iy
faex, faecis, f	— achitqi
Farfara, ae, f	— tuyatovon
Farina, ae, f	— un
fascia, ae, f	— mushakni o'rab olgan qo'shilma to'qima pardasi
febris, is, f	— isitma
fel, fellis, n	— o't (safro)
felleus, a, um	— o't (safro)ga tegishli
femina, ae, f	— ayol
femininus, a, um	— ayolga oid
femoralis, e	— songa oid
femur, oris, n	— son
ferreus, a, um	— temirga oid
Ferrum, i, n	— temir
fiat, fiant	— hosil bo'lsin, hosil qilinsin
fibra, ae, f	— tola
fibrinosus, a, um	— tolasimon
fibrosus, a, um	— toлага oid
fibula, ae, f	— kichik boldir suyagi
fides, ei, f	— ishonch, e'tiqod
filamentum, i, n	— ipsimon tolali bog'lam
filius, i, m	— o'g'il bola

Filix, icis, f
Filix mas, Filicis maris
filtro, are

filium, i, n
finio, ire
finis, is, m
fio, fieri
firmo, are
firmus, a, um
fissura, ae, f
fistula, ae, f
flavus, a, um
musculus flexor, oris, m
flexura, ae, f
floreo, ere
flos, floris, m
flavus, a, um
Foeniculum, i, n
folium, i, n
Folliculinum, i, n
fomentatio, onis, f
fons, fontis, m
foramen, inis, n
forma, ae, f
formica, ae, f
formicicus, a, um
formo, are
formosus, a, um
formula, ae, f
fornix, icis, m
fortis, e
fossa, ae, f
fovea, ae, f
fractura, ae, f
Frangula, ae, f
frictio, onis, f
frigidus, a, um
frons, ntis, f
frontalis, e
fructus, us, m
fumalis, e
fumans, ntis
functio, onis, f
fundus, i, m
furunculus, i, m
fuscus, a, um

— qirqquloq
— erkak qirqquloq
— filtrlamoq, doka orqali suzib toza-
lamoq
— ip
— tugatmoq, tanzomlamoq
— tamom
— hosil qilmoq
— mustahkamlamoq
— mustahkam
— yoriq, darz
— teshik (oqma)
— sariq
— bukuvchi muskul
— bukilgan, qayrilgan
— gullamoq
— gul
— suyuq
— shivit
— barg
— follikulin
— malham
— manba, asos
— teshik
— shakl, ko'rinish
— chumoli, qumursqa
— chumoliga tegishli
— hosil qilmoq, shakllantirmoq
— chiroyli, ko'rkam
— shakl
— gumbaz
— mustahkam, kuchli
— chuqur
— chuqurcha
— sinish
— itshumurt
— uqalab surtish
— sovuq
— manglay, peshana
— manglayga oid
— meva
— chekiladigan
— tutovchi
— vazifa
— tub, o'zan
— chipqon, yiringli yara
— qoramtir

G

ganglion, i, n
gangraene, ae, f
gargarisma, atis, n
gaster, gastris, f
gastricus, a, um

— asab tuguni
— to'qimalarning o'lishi, chirishi
— chayqash
— me'da
— me'daga tegishli

gaudeo, ere	— xursand bo'lmoq, quvnamoq
gelatina, ae, f	— yelimshak, jelatin
gelatinosus, a, um	— yelimshaksimon
gemma, ae, f	— kurtak (bot.)
Gentiana, ae, f	— gazako't
genu, us, n	— tizza
genus, eris, n	— tur, xil
gingiva, ae, f	— milk
gingivitis, idis, f	— milkning yallig'lanishi
Genseng	— odamgiyoh
glacialis, e	— muzsimon
globulus, i, m	— sharcha
globus, i, m	— soqqa
gluconas, atis, m	— glukonat
Glucosum, i, n	— glukoza
gluteus, a, um	— dumbaga oid
Glycerinum, i, n	— glitserin
Glycyrrhizam, ae, f	— shirinmiya, chuchukmiya
Gnaphalium, i, n	— gnafaliy
Gossypium, i, n	— g'o'za, paxta
gracilis, e	— xushqomat, go'zal, chiroyli
gramma, atis, n	— gramm
Granatum, i, n	— anor (mevasi)
granulum, i, n	— granula
gratuito	— in'om, bepul, sadaqa
gratus, a, um	— yoqimli, nazokatli
gravida, ae, f	— homilador
graviditas, atis, f	— homiladorlik
gravis, e	— qiyin, og'ir
grosse	— yirik, katta
cum grosso modo	— yirik shaklda
grossus, a, um	— katta, yo'g'on
gummi	— daraxt yoki o'simlik shirasi
gummi arabicum	— Arabistonda o'sadigan daraxt yoki o'simlik shirasi
gummi Armeniacae	— o'rik shirasi
gustus, us, m	— maza, ta'm
gusto, are	— mazasini tatib ko'rmoq
gutta, ae, f	— tomchi
guttur, uris, n	— halqum, tomoq

H

habeo, ere	— ega bo'lmoq
habitus, us, m	— tashqi ko'rinish, tana tuzilishi
haema, atis, n	— qon
haemorrhagia, ae, f	— qon oqishi
haemostaticus, a, um	— qon to'xtatuvchi
halux, ucis, m	— oyoqning bosh barmog'i
Helianthus, i, m	— kungaboqar
Helichrysum, i, n	— bo'znoq
helmins, nthis, f	— odam va hayvon organizmida parazitlik qilib yashovchi chugalchangsimon jonivor
hemisphaerium, i, n	— yarim palla

hepar, atis, n	— jigar (odamniki)
hepaticus, a, um	— jigarga oid
hepatitis, idis, f	— jigarning yallig'lanishi
herba, ae, f	— o't (o'simlik)
hernia, ae, f	— dabba, churra tushishi
heroicus, a, um	— kuchli ta'sir etuvchi
herpes, etis, m	— temiratki
herpes zoster	— tez tarqaluvchi (kengayuvchi) temiratki
hic	— hozir, bundan keyin
Hierochloyo, es, f	— tilqiyor
Hippophayo, yos, f	— chirqanoq
hirudo, inis, f	— zuluk
hodie	— bugun
homo	— odam
homo sapiens	— aqlli odam
homunculus, i, m	— odamcha
honor, oris, m	— hurmat, or-nomus, obro'
hora, ae, f	— soat
hormonum, i, n	— hayvonlar organizmining ichki sekretiya bezlari ishlab chiqaradigan va to'g'ridan to'g'ri qonga quyiladigan suyuqlik
humanus, a, um	— odamiylik, insoniy, bashariy
humerus, i, m	— yelka suyagi
humidus, a, um	— namlangan, ho'l
humilis, e	— past
humus, i, m	— yer
Hydrargyri dichloridum	— simob xlorid
Hydrargyrum, i, n	— simob
hydricus, a, um	— suvli
Hydrocarbonas, atis	— gidrokarbonat
Hydrochloridum, i, n	— gidroxlorid
hydrochloricus, a, um	— vodorod xloridga oid
Hydrogenii peroxydum	— vodorod peroksid
Hydrogenium, i, n	— vodorod
hydrophobia, ae, f	— quturish (suvdan qo'rqish) kasalligi
hydrops, opis, m	— istisqo
hydroxydum, i, n	— gidroksid
hygiene, ae, f	— sog'liqni saqlashga doir chora-tadbirlar va shu haqdagi fan
hyoideus, a, um	— til ostiga oid (suyak nomi)
Hyoseyamus, i, m	— mingdevona
hyperanemia, ae, f	— tananing ma'lum qismida qon me'yoridan oshishi
Hypericum, i, n	— qizilpoycha
hypermanganas, atis, m	— gipermanganat
hypertonia, ae, f	— qon bosimining me'yoridan yuqori bo'lish holati
hypertonicus, a, um	— qon bosimining me'yoridan yuqori bo'lish holatiga oid
hypertrophia, ae, f	— biron to'qima yoki a'zoning haddan tashqari kattalashishi
hypodermicus, a, um	— teri ostiga tegishli
hypoglossus, a, um	— til ostiga oid
hypotonia, ae, f	— qon bosimining me'yoridan past bo'lishi

hypotonicus, a, um — qon bosimning me'yorida past bo'lish holatiga oid
 hypophysis, is, f — miya ortig'i (pastki)

I

ibi — o'sha yerda, u yoqda
 Ichthyolum, i, n — ixtiol
 ictus, us, m — zarba, chaqib (tishlab) olish
 idoneus, a, um — qulay, soz, yaxshi
 igitur — shunday qilib, keyin
 ileum, i, n — yonbosh suyak
 immaturus, a, um — pishmagan, yetilmagan
 immobilis, e — qo'zg'almas, harakatsiz
 impar, imparis — toq, tengmas
 impero, are — buyruq bermoq
 impressio, onis, f — siqish
 in — -ga
 incisio, onis, f — kesik, tilingan joy
 incisivus, a, um — kesikka oid
 incisura, ae, r — kesma, kesib olingan joy (et)
 incola, ae, f — istiqomat qiluvchi, yashovchi
 incrementum, i, n — o'sish, bitish
 increSCO, ere — o'smoq
 incubatio, onis, f — kasallikning yashirin davri
 index, icis, m — ko'rsatma, ikkinchi ko'rsatkich, barmoq
 indivisus, a, um — bo'linmaydigan
 induco, ere — kirgizmoq
 inertia, ae, f — harakatsiz
 infarctus, us, m — biron a'zoning ma'lum qismiga qon yetarli kelmasligi natijasida shu joydagi to'qimalarning o'lishi
 inferior, ius — pastroq
 inflammatio, onis, f — yallig'lanish
 infra — ostida, biror narsadan past bo'lish
 infundo, ere — quymoq
 infusum, i, n — damlama
 ingeniosus, a, um — iqtidorli, iste'dodli
 ingrediens, ntis — asosiy qism
 inhalatio, onis, f — dorili bug'da nafas oldirish yo'li bilan davolash
 inhalator, oris, m — dorili bug' chiqaruvchi asbob
 injectio, onis, f — igna orqali teri ostiga dori quyish
 insectum, i, n — hasharot
 inservio, ire — xizmat qilmoq
 instrumentum, i, n — asbob
 insufficient, a, ae, f — yetishmovchilik
 integer, gra, grum — shikastlanmagan
 intelligo, ere — tushunmoq
 inter — -aro, orasida
 intercostalis, e — qovurg'alararo
 interdium — har zamonda
 intermittens, eptis — almashmadigan, o'zgaruvchi
 internationalis, e — xalqaro
 internus, a, um — ichki

interosseus, a, um	— suyak orasiga
interrogo, are	— so'ramoq
intestinalis, e	— ichakka
intestinum, i, n	— ichak
intra	— ichi, ichiga
intramuscularis, e	— mushak ichiga
intro, are	— kirmoq
introduco, ere	— kirgizmoq
intraductio	— kirgizish
intus	— ichida
inutilis, e	— keraksiz
invaginatio, onis, f	— burab kirgizish
invalidus, a, um	— kasal, nimjon, mayib-majruh
invenio, ire	— topmoq, kashf qilmoq
invenitur	— turmoq, uchramoq
inversus, a, um	— buzuq, noto'g'ri
invidia, ae, f	— hasad, rashk, ko'ra olmaslik
Iodum, i, n	— yod
Ipecacuanha, ae, f	— qustiruvchi ildiz
iris, iridis, f	— ko'zning rangdor pardasi
ischiadicus, a, um	— biror a'zo yoki to'qimadagi kamqonlik
ischiadicus, a, um	— quymuchga oid
ischium, i, n	— quymuch suyagi
isogenus, a, um	— izogenli
isotonicus, a, um	— izotonik
item	— shunday qilib

J

jecur, oris, n	— jigar (dengiz jonivori, baliqlarga oid)
jejunum, i, n	— ingichka ichak
jecunde (ravish)	— yoqimli
jecundus, a, um	— yoqimtoy
jugularis, e	— bo'yinturuqqa oid
jungo, ere	— birlashtirmoq, biriktirmoq
Juniperus, i, f	— archa
jus, juris, n	— huquq
juvans, ntis	— yordamchi
juvenalis, e	— o'smirlikka oid
juvenis, is, m	— o'smir (o'g'il bola)
juventus, utis, f	— yoshlik
juvo, are	— yordam bermoq

K

Kalanchoë, ës, f	— kalanxoy
Kalium, i, n	— kaliy
keratoma, atis, n	— shoxsimon o'sma
keratinum, i, n	— shoxsimon modda

L

labium, i, n	— lab /
labor, oris, m	— mehnat, ish
laboriosus, a, um	— mehnatkash, mehnatsevar

laboro, are	— mehnat qilmoq, ishlamoq
lac, lactis, n	— sut
laceratus, a, um	— yirtiq
lacrima, ae, f	— ko'z yoshi
lacrimalis, e	— ko'z yoshiga oid
lactas, atis, m	— laktat
lacteus, a, um	— sutsimon
lacticus, a, um	— sutga oid
laesus, a, um	— shikastlangan, asabiylashgan
lagna, ae, f	— shisha idish
Lagochilus, i, m	— bozulbang, bangidevona
lamella, ae, f	— pilakcha, (ko'z pardasi)
lamina, ae, f	— pilakcha, lavha
lana, ae, f	— jun, yung
lanceolatus, a, um	— nishtarsimon
Lanolinum, i, n	— lanolin
lapsus, us, m	— xato, yiqilish
laryngitis, idis, f	— hiqildoq (tomoq)ning yallig'lanishi
larynx, laryngis, m	— hiqildoq, tomoq
lateralis, e	— yonboshga oid
latus, eris, n	— yonbosh
laudo, ara	— maqtamoq
lavo, are	— yuvmoq
laxans, ntis	— surgi, yumshatuvchi
Ledum, i, n	— ledum
lego, ere	— o'qimoq
lege artis	— qoidaga asosan
lente	— sekin (ta'siri bo'yicha)
Leonurus, i, m	— arslonquyruq
letalis, e	— o'ldiruvchi
leucocytus, i, m	— oq qon hujayrasi
Leuzea, ae, f	— levzey
musculus levator, oris, m	— ko'taruvchi muskul
levis, e	— yengil
levo, ere	— yengillashtirmoq
lax, legis, f	— qonun
lex medicinalis	— tib qonuni
liber, eri, erum	— ozod, erkin
liber, bri, m	— kitob
liberatus, a, um	— ozod qilingan
liberi, orum, m	— bolalar
libero, are	— ozod qilmoq
libertas, atis, f	— ozodlik
lichen, cnis, m	— temiratki
lien, cnis, m	— taloq
ligamentum, i, n	— bog'lam
lignum, i, n	— daraxt (yog'och)
limpidus, a, um	— rangsiz
linea, ae, f	— chiziq
lingua, ae, f	— til
linimentum, i, n	— suyuq surtma
linteum, i, n	— mato
Linum, i, n	— zig'ir
liquidus, a, um	— suyuq
Liguiritia, ae, f	— qizilmiya
liquor, oris, m	— suyuqlik

liquor Ammonii anisatus
 liquor (solutio) Ammonii
 caustici
 liguor Burovi
 littera, ae, f
 Lobelia, ae, f
 lobulus, i, m
 lobus, i, m
 locatus, a, um
 loco, are
 locus, i, m
 longitudinalis
 longitudo, inis
 longus, a, um
 lucidus, a, um
 ludus, i, m
 lumbalis, e
 lumbus, i, m
 luna, ae, f
 lunula, ae, f
 luteus, a, um
 lux, lucisi, f
 luzatio, onis, f
 lymphaticus, a, um
 lysis, is, f

— novshadil-arpabodiyon tomchisi
 — novshadil spirti
 — Burov suyuqligi
 — harf
 — lobeliya
 — bo'lakcha
 — bo'lak
 — moyil, o'ziga tez yuqtiruvchi
 — joylashtirmoq
 — joy, o'rin
 — uzunasiga
 — uzunlik
 — uzun
 — oqroq rangsiz
 — o'yin
 — belga oid
 — bel
 — oy
 — oycha
 — sariq
 — yorug'lik
 — chiqiq (suyakka oid)
 — limfasimon
 — chirish, buzilish, erish: kasallikning
 sekin paydo bo'lishi

M

macero, are
 magis (ravish)
 magister, tri, m
 magistralis, e
 magnasia, ae, f
 Magnesium, i, n
 magnitudo, inis, f
 magnus, a, um
 majalis, e
 major, jus
 male
 malignus, a, um
 maleus, i, m
 malus, a, um
 Malva, ae, f
 mamma, ae, f
 mandibula, ae, f
 mane
 manubrium
 manus, us, f
 mare, is, n
 margo, inis, m
 marinus, a, um
 mas, maris, m
 masculinus, a, um
 massa, ae, f

— ivitmoq
 — ko'proq
 — ustoz, muallim, o'qituvchi
 — asosiy, bosh
 — magneziya
 — magniy
 — kattalik
 — katta
 — may oyiga tegishli
 — kattaroq
 — yomon
 — xavfli
 — manqa, pishillash
 — yomon, sifati past
 — gulxayri
 — ko'krak (ayollarga oid), sut bezi
 — pastki jag'
 — erta bilan
 — sop, dasta
 — qo'l
 — dengiz
 — o'lka
 — dengizga oid
 — erkak
 — erkakka oid
 — miqdor

mastoideus, a, um	-- sut bezisimon
mater, ae, f	-- ona, miya pardasi
materia, ae, f	-- materiya, modda
Mays, Maydis, f	-- makkajo'xori
maxilla, ae, f	-- yuqori jag'
maximus, a, um	-- juda katta
meatus, a, um	-- tashqi eshituv yo'li
medianus, a, um	-- o'rtalikdagi, oraliqdagi
mediastrium, i, n	-- umurtqa bilan ko'krak qafasi oralig'i
mediatus, a, um	-- o'rtacha, qiya
medicamentum, i, n	-- dori-darmon
mediculus, a, um	-- tibbiy
medicina	-- tibbiyot
medicinalis, e	-- tibbiyotga oid
medicus, i, m	-- shifokor
medietas, atis, f	-- o'rtalik, oraliq
medius, a, um	-- o'rt
medulla, ae, f	-- miya, miya moddasi
mel, mellis, n	-- asal
membrana, ae, f	-- parda
membranula, ae, f	-- ko'zga qo'yiladigan plyonka (dori)
membrum, i, n	-- a'zo, qo'l-oyoq
meningitis, idis, f	-- miya pardasining yallig'lanishi
meninx, ngis, f	-- miya pardasi
mens, mentis, f	-- aql
mensis, is, f	-- oy
mensura, ae, f	-- dorixonaga oid o'lchovli idish
menstruum, i, n	-- hayz (balog'at yoshiga yetgan qizlardagi holat)
mentalis, e	-- iyakka oid
Mentha, ae, f	-- yalpiz
Mentha piperita	-- qalampir yalpiz
Mentholum, i, n	-- mentol
Menyanthes, idis trifoliata, ae	-- uchbarg
metallum, i, n	-- temir
mentum, i, n	-- iyak
mesenterium, i, n	-- qatqorin
metastasis, is, f	-- og'riqning bir a'zodan ikkinchisiga o'tishi
methodus, i, f	-- usul, uslub
Methylenum coeruleum	-- metil ko'ki
Millefolium, i, n	-- dastarbosh
miles, itis, m	-- askar
mineralis, e	-- mineralga oid
minuta, ae, f	-- daqiq
mirabilis, e	-- ajoyib, mo'jizavor
misceo, are	-- aralashtirmoq
mitralis, e	-- mitralga oid
mixtio, onis, f	-- aralashtirish
mixtura, ae, f	-- aralashma
nobilis, e (ravish)	-- harakatchan
modice	-- o'rtacha, o'rtamiyona
modus, i, m	-- o'lchov, usul
molaris, e	-- katta jag' tishi
molestio, ae, f	-- bezovtalanish
molestus, a, um	-- qiyinchilik, mashaqqatli

mollis, e	— yumshoq
monstro, are	— ko'rsatmoq
morbili, orum, m	— qizamiq
morbus, i, m	— kasallik
Morphinum, i, n	— morfin
mors, mortis, f	— o'lim
morsus, us, m	— chaqib (tishlab) olish
mortifer, fera, ferum	— o'ldiruvchi
mortuus, a, um	— o'lgan, jonsiz
motorius, a, um	— harakatlantiruvchi
moveo, ere	— harakatlantirmoq
mucilago, inis, f	— shilliq modda
mucosus, a, um	— shilliqsimon
mulier, eris, f	— erli ayol
multo	— anchagina, ko'proq
multum (ravish)	— ko'p
multus, a, um	— juda ko'p
mundus, i, m	— dunyo, koinot
musculus, i, m	— mushak
muto, are	— almashtirmoq
myocarditis, idis, f	— yurak mushaklarining yallig'lanishi
Myrtillus, i, m	— mirtil

N

narcosis, is, f	— og'riqsizlantirish, behush qilish
narcoticus, a, um	— narkotik
naris, is, f	— burun teshigi (kovagi)
narro, are	— aytib bermoq
nasalis, e	— burunga oid
nasus, i, m	— burun
Natrium, i, n	— natriy
natura, ae, f	— tabiat
naturalis, e	— tabiiy
necessarius, a, um	— kerakli, zarur
neceste	— kerakli, darkor
necrosis, is, f	— jonsizlanish, sezmaslik
negotium, i, n	— ish
nemo	— hech kim
neogalenicus, a, um	— yangi galenga oid
neonatus, i, m	— yangi tug'ilgan bo'la (chaqaloq)
Nerium, i, oleander, dri	— sambitgul
neurosus, a, um	— asab sistemasining funksional kasalligi
nervus, i, m	— asab
neuron, i, n	— asab hujayrasi
nexus, us, m	— ulanish, bitishish
niger, gra, grum	— qora
nihil	— hech nima
nitens, ntis	— yaltirovchi
nitras, atis, m	— nitrat
nitricus, a, um	— azotga oid
nitris, itis, m	— nitrit
nitrosus, a, um	— azotli
nobilis, e	— ma'lum, mashhur

noceo, ere	— zarar (ziyon) yetkazmoq
nodus, i, m	— tugun
nomen, inis, n	— ot, ism
nomino, are	— ism qo'yimoq, atamoq, nomlamoq
non	— yo'q
nonnulus, a, um	— ayrim
norma, ae, f	— miqdor, qoida
noto, are	— belgilamoq
nox, noctis, f	— tun, kecha
noxicus, a, um	— zararli, ziyonli
nucha, ae, f	— ensa
nucleus, i, m	— o'zak, negiz
numerus, i, m	— son
nutritio, onis, f	— boqish, ovqatlantirish
nutricium, a, um	— to'yimli, oziqlantiruvchi
Nux, Nucis, f	— yong'oq
Nux vomica	— qustiruvchi yong'oq (mo'tadil iqlimda o'suvchi daraxtning zaharli urug'i va ildizi)

O

obduco, ere	— parda bilan qoplamoq
obductus, a, um	— qobiqli (pardali)
obliquus, a, um	— qiyshiq, egri
oblongatus, a, um	— cho'zinchoq
obscurus, are	— qoraytirmoq
obstetricius, a, um	— doyalik
obtineo, ere	— egallamoq, band qilmoq
obturatus, a, um	— yopiq
obtusus, a, um	— o'tmas, anqov
occipitalis, e	— ensaga tegishli
occiput, itis, n	— ensa
occupo, are	— ishg'ol qilmoq, bosib olmoq
occurro, ere	— kutib olmoq
octo	— sakkiz
octoculatus, a, um	— sakkiz ko'z
octoti	— sakkiztadan
oculus, i, m	— ko'z
odontalgia, ae, f	— tish og'rig'i
odontogenia, ae, f	— tish chiqishi
odor, oris, m	— hid
oedema, atis, n	— shish
oesophagus, i, m	— qizilo'ngach
officina, ae, f	— dorixona
officinalis, e	— dorivor
Oleander, dri, m	— oleandr
oleo, ere	— hid chiqarmoq
oleosus, a, um	— moyga oid
oleum, i, n	— moy
oleum Jecoris	— baliq moyi
oleum Olivarum	— zaytun moyi
oleum Ricini	— kanakunjut moyi
oleum Terebinthinae	— terebintin moyi
olla, ae, f	— shisha idish
omentum, i, n	— charvi, qoplama

omnis, e
 onus, eris, n
 ope
 operatio, onis, f
 Opium, i, n
 opletio, onis, f
 opponens, entis
 ops, opis, f
 opticus, a, um
 optime
 optimus, a, um
 opus, eris, n
 orator, oris, m
 orbita, ae, f
 ordinarius, a, um
 organismus, i, m
 organon, i, n
 organum, i, n
 originalis, e
 orior, oriri
 orno, are
 Oriza, ae, f
 os, oris, n
 os, ossis, n
 osseus, a, um
 ostium, i, n
 otium, i, n
 ovalis, e
 ovarium, i, n
 ovis, is, f
 oyum, i, n
 Oxycoccus, i, m
 oxydum, i, n
 oxydulatus, a, um
 Oxygenium, i, n

— hammasi, butunlay
 — qiyinchilik, mashaqqat
 — yordami bilan
 — jarrohlik usuli bilan davolash
 — ko'knori shirasidan tayyorlangan dori
 — mushkul, og'ir
 — muxolif, opponent
 — kuch, yordam
 — ko'rishga oid
 — eng yaxshi
 — juda yaxshi, a'lo
 — mehnat, ish
 — notiq
 — ko'z kosasi
 — tabiiy, hamisha
 — a'zo
 — tananing bir qismi
 — tananing bir bo'lagi
 — asl nusxa
 — paydo bo'lmoq
 — bezamoq
 — sholi, guruch
 — og'iz
 — suyak
 — suyakka oid
 — teshik
 — dam olish, hordiq chiqarish
 — tuxumsimon (yassi) shakl
 — tuxumdon
 — qo'y
 — tuxum, moyak
 — qizil nordon mevali o'simlik
 — oksid
 — chala oksid
 — kislorod

P

Padus, i, f
 palatinus, a, um
 palatum, i, n
 palpebra, ae, f
 palpo, are
 pancreas, atis, n
 pancreaticus, a, um
 Papaver, eris, n
 papilla, ae, f
 par, paris
 paracentralis, e
 paraffinatus, a, um
 paralis, is, f
 paranasalis, e
 parasiti, orum, m
 parathyreoideus, a, um
 paresis, is, f
 paries, etis, m

— shumurt
 — tanglayga oid
 — tanglay
 — qovoq (ko'zga oid)
 — paypaslamoq
 — me'da osti bezi
 — me'da osti beziga taalluqli
 — ko'knori
 — ko'krak so'rg'ichi
 — teng, barobar
 — markaz oldi
 — parafinli
 — a'zoning harakatsizlanishi
 — burun oldi
 — tekinox'rlar (gijjaga oid)
 — qalqonsimon bez oldi
 — a'zoning qisman harakatsizlanishi
 — to'siq

parietalis, e	— tepaga oid (to'siq oldi)
paro, are	— tayyorlamoq
parotis, idis, f (gland)	— quloq oldi bezi
pars, partis, f	— qism
divide in partes aequales	— teng qismlarga bo'l
partium (ravish)	— qisman
partus, us, m	— tug'ish
parum	— kam, yetarsiz
parvus, a, um	— kichik
pasta, ae, f	— xamirsimon modda
patella, ae, f	— tizza qopqog'i
pater, tris, m	— ota
patria, ae, f	— vatan
paulatium	— oz-ozdan
pax, pacis, f	— tinchlik
pectoralis, e	— ko'krakka oid
pectus, oris, n	— ko'krak
pediculus, i, m	— bit
pelvinus, a, um	— chanoqqa (jomga) tegishli
pelvis, is, f	— chanoq
pelvis renalis	— buyrak jomi
penetro, are	— kirmoq, suqilib kirmoq
penis, is, m	— olat (erkaklarning jinsiy a'zosi)
per	— orqali
per diem	— kun mobaynida
per rectum	— to'g'ri ichak orqali
per se	— toza holda
percussio, onis, f	— to'qillatib eshitib ko'rib tekshirish
pereo, ire	— o'lmoq, yo'qolmoq
pericarditis, idis, f	— yurak oldi xaltasining yallig'lanishi
periculosus, a, um	— xavfli
perineum, i, n	— oraliq
periodontitis, idis, f	— tish suyak pardasining yallig'lanishi
periodontium, i, n	— tishning suyak pardasi
periodus, i, f	— davr, vaqt
periosteum, i, n	— suyak pardasi
peripharia, ae, f	— a'zoning tashqi (sirtqi) qismi
Periploca, ae, f	— periploka
peritoneum, i, n	— qorin pardasi
peritennis, idis, f	— qorin pardasining yallig'lanishi
peritus, a, um	— tajribali, usta
permanens, ntis	— doimiy, muttasil
peroxydum, i, n	— peroksid
Persicum, i, n	— shaftoli
pertussis, is, f	— ko'kyo'tal
pes, pedis, m	— oyoq kafti
pessimus, a, um	— juda yomon, salbiy
pestis, is, f	— o'lat, vabo
peto, ere	— so'ramoq
petracus, a, um	— qoyasimon
petrosus, a, um	— toshsimon
phalanx, ngis, f	— barmoq suyaklari
pharmaceuta, ae, f	— dorishunos
pharmacopoea, ae, f	— dori tayyorlash, saqlash va bemorga yozib berish qoidalari to'plami
pharmacopola, ae, f	— dorixonaxodimi

- pharynx, yagis, m.
 Phenolum, i, n
 phlegmone, es, f
 phlegmonostus, a, um
 phosphas, atis, m
 phosphoricus, a, um
 Phosphorus, i, m
 phrenicus, a, um

 phthisicus, a, um
 physiotherapia, ae, f

 pia mater
 pilula, ae, f
 pinguis, e
 Pinus, i, f
 Piper, eris, n
 pituitarius, a, um
 Pix, Picis, f
 Pix liquida
 plane (ravish)
 planta, ae, f
 Planiago, inis, f
 planus, a, um
 plasma, atis, n
 platysma, atis, n
 pleurumque (ravish)
 pleura, ae, f
 pleuritis, idis, f

 plexus, us, m
 plica, ae, f
 Plumbum, i, n
 pneumonia, ae, f
 poyota, ae, f
 pollex, icis, m
 Polygala, ae, f
 Polygonum bistorta
 Polygonum hydropiper
 (cris)
 pomatus, a, um
 pono, ere
 populus, i, m
 porcinus, a, um
 porrigo, ere
 positivus, a, um
 post
 postea
 posterior, ius
 postero die
 posterus, a, um
 postremo
 postremus, a, um
 postulo, are
 prae
 praecipitatus, a, um

 — halqum
 — fenol
 — yiringli yallig'lanish
 — yiringli yallig'lanishga oid
 — fosfat
 — fosforli
 — fosfor
 — ko'krak va qorin o'rtasidagi pardaga oid
 — silga oid
 — odam a'zolarini tashqi muhitning fizikaviy omillari bilan davolash
 — miyaning yumshoq pardasi
 — hab dori
 — yog', moy
 — qarag'ay
 — qalampir, murch
 — shilliqsimon
 — yelim
 — qatron
 — mutlaqo, butunlay
 — o'simlik, oyoq tagi
 — bargizub, zubturm
 — silliq, tekis
 — qonning suyuq qismi
 — bo'yinning teri osti muskuli
 — katta qismidan
 — ko'krak va o'pkani o'rgan parda
 — ko'krak va o'pkani o'rgan pardaning yallig'lanishi
 — chigal
 — qatlam
 — qo'rg'oshin
 — o'pkaning yallig'lanishi
 — shoir
 — qo'lning katta barmog'i
 — poligala
 — anjabor, yerqo'noq

 — suvqalampir
 — olmaga oid
 — quymoq
 — xalq
 — cho'chqaga oid
 — so'rmoq, tortib olmoq
 — ijobiy
 — keyin
 — natijada
 — orqadagi, ortki
 — ertangi kunda
 — navbatdagi
 — nihoyat
 — oxiri
 — talab qilmoq
 — oldida, sabab
 — cho'kkan, cho'kindi

praecipue	— asosan, muhim
praematurus, a, um	— avval, vaqtdan oldin
praemolaris, c	— kichik jag' tishi
praeparatio, onis, f	— tayyorlash
praeparatum, i, n	— preparat, maxsus tayyorlangan dori
praeparo, are	— tayyorlamoq
praepositio, onis, f	— predlog, old ko'makchi
praescribo, ere	— yozib bermoq, buyurmoq
praescriptio, onis, f	— buyruq
praestans, ntis	— atoqli, mashhur, dong'i ketgan
practerea (ravish)	— shu bilan birga, bundan tashqari
pressura, ae, f	— taxtakachlash
primum (ravish)	— birinchidan, boshidan
primus, a, um	— birinchi
primus, inter pares	— tengdoshlar orasida birinchi
pro	— uchun
pro auctore	— avtor, dorixat yozuvchi uchun (shifokor reiseptni o'zi uchun yozganda qo'llashi mumkin)
pro die	— kuni bilan bir kunlik
pro dosi	— dorini bir marta qabul qilish miqdori
pro me	— men uchun
pro usu proprio	— o'zim qo'llashim uchun
probe	— yaxshi, to'g'ri
probo, are	— ma'qullamoq
processus, us, m	— o'siq, o'simta
prodormalis, e	— oldindan aytib berish, bashorat qilish
profligatus, a, um	— halok bo'lgan
progressivus, a, um	— rivojlanuvchi, o'suvchi
progressus, us, m	— taraqqiyot
prognosis, is, f	— kasallikni oldindan aytib berish
profundus, a, um	— chuqur
prolapsus, us, m	— tushish
prominens, ntis	— tartib (do'ppayib) chiqish
proprius, a, um	— xususiy, shaxsiy
prostata, ae, f	— erkaklar jinsiy a'zosining toq bezi
protego, ere	— himoya qilmoq, yashirmoq
provooco, are	— chaqirmoq
proximus, a, um	— eng yaqin
pruritus, us, m	— qichima, qichish
pterygoideus, a, um	— qanotsimon
pubes, is, f	— qov (qovuq)
pudentalis, e	— jinsiy a'zo
pudentum femininum	— ayollar jinsiy a'zosi
puer, eris, m	— o'g'il bola
puerilis, e	— bolalarga oid
pueritia, ae, f	— bolalik
pulmo, onis, m	— o'pka
pulmonalis, e	— o'pkaga oid
pulpa, ae, f	— yumshoq to'qima
pulsus, us, m	— tomir urishi
pulveratus, a, um	— kukunsimon
pulvis, eris, m	— kukun
punctio, onis, f	— sanchib teshish
purgans, ntis	— surgi, yumshatuvchi
purgativus, a, um	— surgi, yumshatuvchi

puritas, atis, f
purus, a, um
pus, puris, n
pyclitis, idis, f
pyloricus, a, um
pylorus, i, m
Pyramidonum, i, n

— tozalik, ozodalik
— toza
— yiring
— buyrak jomining yallig'lanishi
— qorin bo'yniga oid
— qorin bo'yni
— piramidon

Q

quadratus, a, um
quadriceps, ipitis
quadrigeminus, a, um
qualitas, atis, f
quam
quantitas, atis, f
quantum, satis

— to'rtburchakli
— to'rtboshli
— to'rt tomonli
— sifatli
— nima uchun, qanday
— son, miqdor
— qancha miqdorda kerak bo'lsa, keragicha

quartus, a, um
que (bog'lovchi)
Quercus, us, f
qui, quae, quod
quid
quies, etis, f
quingquaginta
quinque
quinquelobatus, a, um
quintus, a, um
quis, quid
quivis, quaevis
quotidianus, a, um
quotidia

— to'rtinchi
— va
— eman
— qaysi
— nima
— tinchlik, orom
— ellik
— besh
— besh parrakli, besh kurakli
— beshinchi
— kim? nima?
— qaysini lozim bo'lsa, har qanday
— har kungi, odatdagi
— har kuni

R

rabies, ei, f
rachitis, idis, f

— quturish kasalligi
— D vitamini yetishmasligi natijasida kelib chiqadigan bolalar kasalligi

radius, i, m
radix, icis, f
ramus, i, m
raphe, es, f
rapio, ere
raro (ravish)
rarus, a, um
reactio, onis, f

— bilak suyagi
— ildiz
— shox
— chok
— yulib olmoq
— siyrak
— siyraklik
— ruhiy va jismoniy holatdagi keskin o'zgarish

recens, ntis
recenter (ravish)
receptum, i, n
receptaculum, i, n
recipio, ere
reconvalescens, ntis
rectalis, e

— yaqindagina uzilgan meva, hozir tayyorlangan dori
— yaqindagina, yangitdan
— retsept
— biror narsa saqlanadigan idish
— olmoq
— sog'ayuvchi
— to'g'ri ichakka oid

rectificatus, a, um
 rectum, i, n
 rectus, a, um
 recurrens, ntis
 reductus, a, um
 refrigero, are
 regio, onis, f
 regnum, i, n
 rego, ere
 regressus, us, m
 reliquus, a, um
 remedium, i, n
 ren, renis, m
 renalis, e
 repetatur
 repeto, ere
 res, rei, f
 resistentia, ae, f
 respiratorius, a, um
 respondeo, re
 rastitutio, onis, f
 restitutio cum defect
 rete, is, n
 reticularis, e
 retina, ae, f
 revento, ere
 rex, regis, m
 Rhamnus(i) cathartica(ae)
 Rheum, i, n
 rheumatismus, i, m
 rhizoma, atis, n
 Ricinus, i, m
 rima, ae, f
 robus, oris, n
 robustus, a, um
 Romanus, a, um
 Rosa, ae, f
 rotundus, a, um
 rubeola, ae, f
 ruber, bra, brum
 rubor, oris, m
 Rubus, idaeus
 ruptura, ae, f
 rutilus, a, um

— tozalangan (spirtda)
 — to'g'ri ichak
 — to'g'ri
 — qaytuvchi
 — sog'lig'i qayta tiklangan
 — sovitmoq
 — atrof
 — podshofik
 — boshqarmoq
 — inqiroz, ahvolning yomonlashishi
 — qolganlar, boshqalar
 — dori-darmon
 — buyrak
 — buyrakka oid
 — takrorlansin!
 — takrorlamoq
 — narsa
 — qarshilik, monelik
 — nafas olishga oid
 — javob bermoq
 — qayta tiklanish
 — qisman sog'ayish
 — to'r
 — to'rsimon
 — to'rsimon parda
 — qaytmoq
 — podshoh
 — itjumrut
 — rovoch
 — bod kasalligi
 — ildizpoya
 — kanakunjut
 — teshik, tirqish
 — kuch
 — kuchli, baquvvat
 — rimlik
 — na'matak
 — aylanasimon, soqqa, dumaloq
 — qizilcha (bolalar kasalligi)
 — qizil
 — qizillik, qizarganlik
 — xo'jag'at, mafina
 — yorilish, uzilish
 — qizilroq

S

saccharum, i, n
 sacculus, i, m
 sacer, cra, crum
 sacrum, i, n
 sacralis, e
 sacrococcygeus, a, um
 sacrolumbalis, e
 sacropelvinus, a, um
 sacrospinosus, a, um

— shakar, qand
 — qog'oz xalta
 — dumg'azasimon
 — dumg'aza
 — dumg'azaga tegishli
 — dumg'aza — dumga oid
 — dumg'aza — belga doir
 — dumg'aza — chanoqqa qarashli
 — dumg'aza — qirraga oid

sacrotuberalis, e	— dum'g'aza — nayga oid
saepe (ravish)	— ko'pincha, zich, qalin
sal, salis, m	— tuz, namak
salicylas, atis, m	— salitsilat
salicylicus, a, um	— salitsilati
Salmonella, ac, f	— salmonella
saluber, bris, bre	— sog', sog'aytiruvchi
salus, utis, f	— sog'liq
saluto, are	— salomlashmoq, ko'rishmoq
Salvia, ac, f	— mavrak
Sambucus, i, f	— marjongul
sanguis, inis, m	— qon
Sanguisorba, ae, f	— sangvizorba, dorivor o'simlik
sanguineus, a, um	— qonli
sanitas, atis, f	— sog'lik-salomatlik
sano, are	— davolamoq, sog'aytirmoq
Santoninum, i, n	— santonin
sanus, a, um	— sog'
saphenus, a, um	— yashirin, yashirin vena
sapiens, ntis	— aqli, donishmand
sapientia, ae, f	— donolik
sapo, onis, m	— sovun
sapor, oris, m	— maza, ta'm
scapula, ae, f	— kurak
scatula, ae, f	— quticha
sceleton, i, n	— skelet
sceletum, i, n	— skelet
Schizandra, ae, f	— limon
schola, ae, f	— maktab
sciro, ire	— bilmoq
scribo, ere	— yozmoq
Secale, is, n	— javdar, qora bo'g'doy
Secale, cornutum	— qorakuya (bot.)
secerno, ere	— ajratmoq
secretio, onis, f	— organizmdagi turli bezlar ishlab chiqaradigan shira
sectio, onis, f	— kesilgan joy (qism)
secundus, a, um	— ikkinchi
sed	— ammo, lekin
sedativus, a, um	— tinchlantiruvchi
sejungo, ere	— bo'lmoq
selectio, onis, f	— saralash
sella, ae, f	— egar, o'rindiq
semel	— bir marta
semen, inis, n	— urug'
semilunaris, e	— o'roqsimon shakl
semper	— hamisha
senectus, utis, f	— qarilik, keksalik
Senega, ae, f	— senega (bot.)
senex, senis	— qari kishi (qariya)
Senna, ae, f	— sano
sensorius, a, um	— sezgi a'zosiga oid
sensus, us, m	— sezgi, his-tuyg'u
sentio, ire	— sezmoq
sepono, ere	— ajratib qo'ymoq
sepsis, is, f	— chirish, buzilish, aynish

septem	— yetti
septum, i, n	— devorsimon to'siq
series, ei, f	— qator
serotinus, a, um	— kechki
serotinus, i, m	— aql tish
serratus, a, um	— tishsimon
servo, are	— saqlamoq
seu (bog'lovchi)	— yoki
severus, a, um	— talabchan, qattiqqo'l
sex	— olti
sexaginta	— oltmish
si (bog'lovchi)	— agar
siccus, a, um	— quruq
sigmoideus, a, um	— sigmasimon, S-simon
signo, are	— belgilamoq
signum, i, n	— belgi
silvester, tris, tre	— o'rmonga oid
similis, e	— o'xshash
simplex, icis	— oddiy
simpliciter (ravish)	— odatdagi, odmi
Sinapis, is, f	— xantal
sine	— siz
sinister, tra, trum	— chap
sinus, us, m	— zovur, chuqurlik
sirupus, i, m	— sharbat (dorivor o'simlik damlamasi)
situs, a, um	— joylanish
sive (bog'lovchi)	— yoki
sol. solis, m	— quyosh
Solanum, i, n	— ituzum
Solanum(i) tuberosum(i), n	— kartoshka
soleo, ere	— odat qilmoq
solubilis, e	— eruvechan
solutio, onis, f	— suyuqlik
solvo, ere	— eritmoq
somnifer, fera, ferum	— uxlatuvchi
somnus, i, m	— uyqu
Sorbus, i, f	— chetan
species, ei, f	— yig'ma (dorivor o'tlar yig'masi)
spero, are	— umidvor bo'lmoq
sphenoidalis, e	— ponasimon
musculus, sphincter, eris	— qisuvchi muskul
spica, ae, f	— boshqoq
spicum, i, n	— boshqoq
spina, ae, f	— qirra
spinals, e	— orqa o'simtaga oid
spinus, a, um	— qiltiq, serqiltiq
spiralis, e	— buramasimon
spirituosus, a, um	— spirtli
spiritus, us, m	— spirt
spiro, are	— nafas olmoq
spissus, a, um	— quloq
splen, enis, m	— taloq
splendidus, a, um	— chiroyli, ajoyib

- spongia, ae, f
- spongiosus, a, um
- spurius, a, um
- squama, ae, f
- stadium, i, n
- statim
- status, us, m
- status, quo ante
- stenosis, is, f
- steriliso, are
- stenoclavicularis, e
- sternum, i, n
- stigma, atis, n
- stipes, itis, m
- transversus, a, um
- stomatitis, idis, f
- Stramonium, i, n
- Strophanthus, i, m
- structura, ae, f
- Strychninum, i, n
- Strychnos, i, m
- studens, ntis
- studeo, ere
- studiosus, a, um
- sub
- subclavicularis, a, um
- subcutaneus, a, um
- sublimatus, a, um
- sublingualis, e
- subnitras, atis, m
- substantia, ae, f
- subtilis, e
- succus, i, m
- sudor, oris, m
- suillus, a, um
- sulcus, i, m
- sulfas, atis, m
- sulfidum, i, n
- sulfis, itis, m
- Sulfur, uris, n
- sulfuricus, a, um
- sulfurosus, a, um
- sum, esse
- summus, a, um
- sumo, ere
- superficies, ei, f
- superior, ius
- superlativus, a, um
- musculus, supinator, oris, m
- suppositorium, i, n
- suppurativus, a, um
- o'ziga suvni singdiradigan narsa (mochalka)
- g'orsimon (bulutsimon)
- yolg'on
- tangachasimon teri
- davr
- darhol
- holat, ahvol
- o'zgarishsiz holat (bemorga oid)
- torayish
- qaynatib tozalamoq, sterillamoq
- ko'krak-o'mrovsimon
- ko'krak
- tumshuqcha, og'izcha (bot.)
- shoxcha, novda (bat.)
- me'daga oid
- og'iz shilliq pardasining yallig'lanishi
- bangidevona
- strofant
- tuzilish
- strixnin
- mo'tadil iqlimda o'suvchi daraxtning zaharli urug'i va ildizining nomi
- o'quvchi, talaba, ilmi tolib
- o'qimoq
- o'z ishiga berilgan, tirishhqoq
- ostida, ostiga
- o'mrov suyagi ostida
- teri ostida
- haydalgan, vozgonka qilingan
- til osti
- nitrat asosi
- modda, asos
- yupqa, mayda
- sharbat, shira
- ter, terlash
- cho'chqaga oid
- ariqcha, ajin (manglayga oid)
- sulfat
- sulfid
- sulfit
- oltingugurt
- oltingugurtli
- tarkibida oltingugurt bo'lgan
- bor, mavjud
- eng yuqori
- olmoq, qabul qilmoq
- ustki qismi, yuzasi
- yuqorigi
- a'lo darajada, ajoyib
- qo'l kaftini buruvchi muskul
- shamcha
- yiringli

supra	— ustida, yuqorisida
supremus, a, um	— eng yuqori
sura, ae, f	— boldir
surculus, i, m	— zirapeha
sutura, ae, f	— chok
symphysis, is, f	— qo'shilma, bitishma
symphysis, ossium pubis	— qov suyagining bitishishi
symptoma, atis, n	— belgi, alomat
synarthrosis, is, f	— harakatlanmaydigan bo'g'im
systema, atis, n	— sistema, tuzilma
systole, es, f	— yurak mushaklarining torayishi

T

tabies, is, f	— ozish, oriqlash
tabuletta, ae, f	— tugmachasimon dori, tabletk
taceo, ere	— jim turmoq
talis, e	— shunaqa, shunday
Tanacetum, i, n	— dastarbosh
Taraxacum, i, n	— qoqi, momaqaymoq
tarsus, i, m	— oyoq panjasining kaft ustki qismi
tartarus, dentium	— fishga tosh yig'ilishi
testus, a, um	— qoplama, g'ilof
lego, ere	— qoplamoq
tela, ae, f	— mato, doka
temporalis, e	— chakkaga oid
tendo, inis, m	— chandir, pay
tener, era, erum	— nafis, yupqa
tensus, a, um	— tortilgan, taranglastigan
tenuis, e	— yupqa
tenuissime	— juda ham yupqa
tenuiter	— ingichka, yupqa
tepidus, a, um	— iliq
ter	— uch marta
Terebinthina, ae, f	— igna bargli daraxt. terpentin
teres, teretis	— yumaloq, dumaloq
terminatio, onis, f	— qo'shimcha
tero, ere	— surtmoq
terra, ae, f	— yer
tetanus, i, m	— qoqshol kasalligi
tetraboras, atis, m	— tetraborat
textus, us, m	— mato
therapeuticus, a, um	— davolashga oid
therma, ae, f	— cho'milish uchun iliq suv solingan idish (vanna)
thermometrum, i, n	— harorat o'lchagich
Thermopsis, idis, f	— afsonak (bot.), termopsis
thoracicus, a, um	— ko'krakka oid
thorax, acis, m	— ko'krak qafasi
Thymolum, i, n	— timol
Thymus, i, m	— tog'jambul
thymus, i, m	— ayrisimon bez
thyreoides, a, um	— qalqonsimon

tibia, ae, f	— katta boldir suyagi
Tilia, ae, f	— jo'ka
tinctura, ae, f	— nastoyka (spirtli eritma)
tingo, ere	— ivitmoq
Tormentilla, ae, f	— beshbarg, yerchoy
totus, a, um	— hammasi, butunlay
toxicus, a, um	— zaharli
transfusio, onis, f	— suyuqliklarni qon tomirga yoki suyak ichiga quyish
transversus, a, um	— ko'ndalang
trapezius, a, um	— trapetsiyasimon
tres, tria	— uch
triceps, tricipitis	— uch boshli
tricolor, oris, m	— uch rangli
tricuspidalis, e	— uch qopqoqli
triennis, e	— uch yoshli
Trifolium(i) fibrinum(i), n	— suv uchbargi
trigeminus, a, um	— uch shoxli asab
triginta	— o'ttiz
tripartitus, a, um	— uch bo'lakli
triplex, icis, m	— uch marta katta
tristitia, ae, f	— qayg'u, tashvish
Triticum, i, n	— bug'doy
tritus, a, um	— maydalangan
truncus, i, m	— gavda, tana
tu	— sen
tuba, ae, f	— nay, naycha
tuber, eris, n	— bo'rtma, do'mboq
tum (ravish)	— o'shanda, keyin
tumor, oris, m	— shish, g'urra
tunica, ae, f	— parda
turbidus, a, um	— loyqasimon
tussis, is, f	— yo'tal
tuto	— xavfsiz
tympanum, i, n	— nog'ora
typhus, i, m	— terlama kasalligi

U

ubi	— qayerda
ulcus, eris, n	— yara
uliginosus, a, um	— qizitib eritilgan
ulna, ae, f	— tirsak suyagi
umbilicalis, e	— kindikka oid
umbilicus, i, m	— kindik
umbra, ae, f	— soya
undecim	— o'n bir
unguentum, i, n	— surtma (quyuq)
unguis, is, m	— tirnoq
urnis, a, um	— bir
urethra, ae, f	— siydik chiqarish nayi
urina, ae, f	— siydik
urinarius, a, um	— siydikka oid
ursus, i, m	— ayiq
Urtica, ae, f	— chayono't

usque	— bir-biriga yaqin, yonma-yon
ustio, onis, f	— kuydirish
ustus, us, m	— kuydirilgan
usus, us, m	— qo'flash, ishlatish
ut	— g'uncha
uterinus, a, um	— bachadonga oid
utilis, e	— foydali
Uva, ae, f	— uzum, tok
Uva ursi	— archagul
uxor, oris, f	— rafiq, qalliq

V

vacca, ae, f	— sigir
vaccinum, i, n	— vakcina
vaccinus, a, nm	— sigirga oid
vaginalis, e	— qinga oid
vagus, a, um	— adashgan (nerv)
vale	— sog'-salomat bo'l
valeo, ere	— sog'-salomat bo'lmoq
Valeriana, ae, f	— valeriana
validus, a, um	— kuchli, baquvvat
valva, ae, f	— yurak-qon yo'lini to'suvchi qism
valvula, ae, f	— qopqoq
vapor, oris, m	— bug'
varietas, atis, f	— xilma-xil, rang-barang
variola, ae, f	— chechak kasalligi
varius, a, um	— har xillik
vasa, vasorum, n, plor	— tomirlar; idishlar
vasa capillaria	— qil tomir
vasa sanguinea	— qon tomiri
vasa lymphatica	— limfa tomiri
vasculosus, a, um	— tomirsimon
Vaselinum, i, n	— vazelin
vegetabilis, e	— o'simlikka oid
velve	— yoki
velociter	— tez, tez orada
vena, ae, f	— vena
venenum, i, n	— zahar
venio ire	— kelmoq
venosus, a, um	— vena tomiriga oid
venter, tris, m	— me'da (qorin) muskuli
Ventriculus, i, m	— qorin, me'da
Veratrum, i, n	— maralquloq (bot.)
verbum, i, n	— so'z, gap
vermiformis, e	— gijasimon
vermis, is, m	— gijja (chuvalchangsimon qurt)
vernatis, e	— bahorgi
vero	— ammo, biroq
vertebra, ae, f	— umurtqa
vertebralis, e	— umurtqaga oid
vertex, icis, m	— bosh suyagining tepa qismi, cho'qqi
verto, ere	— aylantirmoq

verus, a, um	— haqiqiy, chin
vesica, ae, f	— pufak
vesicalis, e	— pufakka oid
vesicatorius, a, um	— chipqonga qo'yiladigan
vestibulum, i, n	— biror teshik yo'lining boshlanishi, kirish qismi
vestio, ire	— kiyinmoq
vestis, is, f	— kiyim-kechak
via, ae, f	— yo'l
Viburnum, i, n	— bodrezak
vir, viri, m	— er, erkak
virgo, inis, f	— qiz bola
Viride(is) nitens(antis), n	— yashil (ko'k) spirtli dori
virilitas, atis, f	— voya (balog'at)ga yetganlik
virus, i, n	— zahar, virus
viscera, um, n, plur	— ichki qism (a'zoga oid)
vita, ae, f	— hayot
vitium, i, n	— nuqson, kamchilik
vitium, cordis	— yurak nuqsoni
Vitis(is) idaea(ae), f	— brusnika
vitreus, a, um	— shishasimon
vitrum, i, n	— shisha idish
vivo, ere	— yashamoq
vocalis, e	— unli
voco, are	— chaqirmoq
vola, ae, f	— kaft (qo'l kafti)
volatilis, e	— uchuvchan
voluntas, atis, f	— istak, iroda
vomer, eris, m	— dimog' suyagi
vomicus, a, um	— qayt qildiruvchi (qustiruvchi)
vomitus, us, m	— qusish
vulgaris, e	— oddiy
vulnus, eris, n	— jarohat
vultus, us, m	— yuz, bet

X

Xeroformium, i, n	— kseroform
xiphoideus, a, um	— xanjarsimon

Y

Ypsiloideus, a, um	— ipsilonsimon
--------------------	----------------

Z

Zincum, i, n	— rux
zona, ae, f	— kamar, bel, soha
zonula, ae, f	— kamarcha
zonularis, e	— kamarsimon
(herpes) zoster	— tez tarqaluvchi temiratki
zugoma, atis, n	— bet (yuz) suyagi, yonoq
zygomaticus, a, um	— yonoqqa oid

O'ZBEKCHA-LOTINCHA LUG'AT

A

avval	— ante
adashgan	— vagus, a, um
adonilen	— Adonilenum, i, n
ayol	— femina, ae, f
ayolga oid	— femininus, a, um
ajratmoq	— secerno, ere
ajratib qo'yimoq	— sepeno, ere
aziz	— carus, a, um
azot	— Nitrogenium, i, n
azotga oid	— nitricus, a, um
azotli	— nitrosus, a, um
aylana	— circulus, i, m
aylantirmoq	— verito, ere
ayrisimon bez	— thymus, i, m
ayrim	— nonnullus, a, um
aytib bermoq	— narro, are
akatsiya	— Acacia, ae, f
akrixin	— Acrichinum, i, n
aktivlashtirilgan	— activatus, a, um
allergiya	— allergia, ae, f
almashtirmoq	— muto, are
aloy	— Aloë, ës, f
aluminium	— Aluminium, i, n
amidopirin	— Amidopyrinum, i, n
ammoniy	— Ammonium, i, n
ammo	— vero
anatomiyaga oid	— anatomicus, a, um
anesteziya	— Anaesthesinum, i, n
aniqlash	— diagnosis, is, f
aniq	— exacte
anor	— Granatum, i, n
aorta	— aorta, ae, f
aralashma, mikstura	— mixtura, ae, f
aralashtirish	— mixtio, onis, f
aralashtirmoq	— misceo, ere
araliya	— Aralia, ae, f
arnika	— Arnica, ae, f

arpabodiyon
 arpabodiyonga oid
 arsenat
 arsenit
 archa
 archagul, toloknyanka
 asab
 asabga oid
 asab hujayrasi
 asalari
 asbob
 asi nusxa
 astoydil
 atom
 atoqli
 afsonak
 atsetat
 atsetilsalitsilatga oid
 achituvchi
 achchiqtosh
 achchiq
 a'zo
 a'zoning harakatsizlanishi, falajlik
 a'zoning qisman harakatsizlanishi
 a'zoning ustki qismi
 a'lo darajada
 aql
 aqli odam
 aql tishi

bakteriyaga qarshi
 baland
 baliq moyi
 bangidevona
 barg
 bargizub
 barmoq
 barmoq suyaklari
 bachadon
 bachadonga oid
 bachadondan tashqari
 bachadon shilliq pardasi
 baquvvat
 baholamoq
 bahorgi
 bez

— Anisum, i, n
 — anisatus, a, um
 — arsenas, atis, m
 — arsenitis, itis, m
 — Juniperus, i, f
 — Uva (ae) ursi
 — nervus, i, m
 — nervosus, a, um
 — neuron, i, n
 — apis, is, f
 — apparatus, us, m
 — originalis, e
 — culide
 — atomus, i, f
 — praestans, ntis
 — Thermopsis, idis, f
 — acetas, atis, m
 — acetylsalicylicus, a, um
 — carrosivus, a, um
 — afumen, inis, n
 — amarus, a, um
 — organismus, i, m
 — paralysis, is, f
 — paresis, is, f
 — peripheria, ae, f
 — superlativus, a, um
 — mens, mentis, f
 — homo sapiens
 — serotinus, i, m

B

— bactericidus, a, um
 — altus, a, um
 — oleum Jecoris
 — Stromonium, i, n
 — folium, i, n
 — Plantago, inis, f
 — digitus, i, m
 — phalanx, ngis, f
 — uterus, i, m
 — uterinus, a, um
 — extrauterinus, a, um
 — endometrium, i, n
 — validus, a, um
 — aestimo, are
 — vernalis, e
 — glandula, ae, f

bezamoq
 bezovtalanish
 bel
 belgi
 belgilamoq
 belladonna
 bemor ayol
 bemor erkak
 benzoat
 benzoyga oid
 bepul
 besh
 bermoq
 bet
 bet suyagi
 bet suyagiga oid
 birinchi
 bit
 bilak suyagi
 bir marta
 bir
 binafsha
 birinchi bo'yin umurtqasi
 bitishma
 birlashtirish
 birlashtirmoq
 bilan
 bolalar
 bolalik
 bolalarga oid
 bod kasalligi
 boshqarmoq
 boshqoq
 bo'dir
 bosh suyagining tepa qismi cho'qqisi
 bodrezak
 bola tashlash, homiladorlikning
 muddatidan ilgari to'xtashi
 boshqacha
 boshqa
 bodom
 bodom (daraxti)
 bodom bezing yallig'lanishi
 borat
 boratga oid
 bosh tuki

— orno, are
 — molestio, ae, f
 — lumbus, i, m
 — signum, i, n
 — noto, are; signo, are
 — noto, are; signo are
 — aegrota, ae, f
 — aegrotus, i, m
 — benzoas, atis, m
 — benzoikus, a, um
 — gratuito
 — quinque
 — do, dare
 — facies, ei, f
 — zygomata, atis, n
 — zygomaticus, a, um
 — primus, a, um
 — pediculus, i, m
 — radius, i, m
 — semel
 — unus, a, um
 — Viola, ae, f
 — atlas, ntis, m
 — commisura, ae, f
 — complexus, a, um
 — conjungo, ere
 — cum
 — liberi, orum, m
 — pueritia, ae, f
 — puerilis, e
 — rheumatismus, i, n
 — rego, ere
 — spica, ae, f
 — crus, cruris, n
 — vertex, icis, m
 — Viburnum, i, n
 — abortus, us, m
 — aliter
 — alius, a, um
 — Amygdala, ae, f
 — Amygdalus, i, f
 — angina, ae, f
 — boras, atis, m
 — boricus, a, um
 — capillaris, e

bosh	— caput, itis, n
bosh miya	— cerebrum, i, n
bosim ostida qisish	— compressio, onis, f
botiq	— concavus, a, um
bog'lanish	— connexio, onis, f
bozulbang	— Lagochilus, i, m
bog'lam	— ligamentum, i, n
boqish	— nitritio, onis, f
bor bo'lmoq	— sum, esse
buzuq	— inversus, a, um
buyruq	— praescriptio, onis, f
burun	— nasus, i, m
burunga oid	— nasalis, e
burun teshigi	— naris, is, f
burun oldi	— paranasalis, e
buyrak	— ren, renis, m
buyrakka oid	— renalis, e
buyrak jomi	— pelvis, renalis
buramasimon	— spiralis, e
bug'doy	— Triticum, i, n
bug'	— vapor, oris, m
buxo'r	— benzoyo, yos, f
buzilmaydigan holat	— conservatus, a, um
bukiluvchi	— elasticus, a, um
bukilgan	— flexura, ae, f
bug'doysimon donacha	— granulum, i, n
bugun	— hodie
burab kirgizish	— invaginatio, onis, f
burchak	— angulus, i, m
bo'g'im	— articulatio, onis, f
bo'g'imga oid	— articularis, e
bo'g'implarning yallig'lanishi	— arthritis, idis, f
bo'shliq	— cavum, i, n
bo'yin	— cervix, icis, f
bo'yinga oid	— cervicalis, e
bo'r	— creta, ae, f
bo'lmoq	— divido, ere
bo'lingan	— divisus, a, um
bo'tqa	— electuarium, i, n
bo'znoch	— Helichrysum, i, n
bo'yinturuqqa oid	— jugularis, e
bo'lak	— lobus, i, m
bo'lakcha	— lobulus, i, m
bo'yinning teri osti muskuli	— platysma, atis, n
bo'rtiq	— tuber, eris, n
bo'rigul	— Vinca, ac, f

D

davolash
 davolamoq
 davolashga oid
 davomli
 davr
 dalaga oid
 dam olish
 dastarbosh
 daraxt
 darmana
 darhol
 daqiqa
 devorsimon
 dengiz
 dengizga oid
 deltasimon
 detsigramm
 diametr
 diqqat
 dixlorid
 donolik
 donishmand
 dorivor o'tlar yig'masi
 dori-darmon
 dorivor
 dorixona
 dorixona xodimi
 dori ichishga mo'ljallangan
 o'ichovli idish
 dorishunos
 doyalik
 dum
 dumga oid
 dimog' suyagi
 dumg'aza
 dumg'azasimon
 dumg'azaga tegishli
 dumg'aza — dumga oid
 dumg'aza — belga doir
 dumg'aza — chanoqqa oid
 dumg'aza — qirraga oid
 dumg'aza — payga oid
 dunyo
 do'lana

— curatio, onis, f
 — curo, are
 — therapeuticus, a, um
 — diuturnus, a, um
 — stadium, i, n; periodus, i, f
 — arvensis, e
 — otium, i, n
 — Tanacetum, i, n
 — arbor, oris, f
 — Cina, ae, f
 — statim
 — minuta, ae, f
 — septum, i, n
 — mare, is, f
 — marinus, a, um
 — daltoideus, a, um
 — decigramma, alis, n
 — diameter, tri, f
 — attente
 — dichloridum, i, n
 — sapientia, ae, f
 — sapiens, ntis
 — species ei, f
 — medicamentum, i, n
 — officinalis, e
 — officina, ae, f
 — pharmacopola, ae, f

 — mensura, ae, f
 — pharmaceuta, ae, f
 — obstetricius, a, um
 — coccyx, ygis, m
 — coccygeus, a, um
 — vomer, eris, m
 — sacrum, i, n
 — sacer, era, crum
 — sacralis, e
 — sacrococcygeus, a, um
 — sacrolumbalis, e
 — sacropelvinus, a, um
 — sacrospinosus, a, um
 — sacrotuberalis, e
 — mundus, i, m
 — Crataegus, i, f

evkalipt
 egrilik
 ensa
 epsaga oid
 erkaklar jinsiy a'zosining
 ton bezi, prostata
 erkaklar jinsiy olati
 erish
 eruvchan
 efir
 efirga oid
 efirli
 eshitib ko'rib kasallikni
 aniqlash
 eshitishga oid
 ehtiyotlik bilan

fenol
 follikulin
 fosfat
 fosforli
 fosfor

gazako't
 gardish
 gijja
 giltuproq
 gidroksid
 gipermanganat
 glitserin
 glukonat
 glukoza
 gnafiliy
 gramm
 gul
 gulliamoq
 gulizardak, adoniz
 gulxayri
 gumbaz
 gumbazsimon
 go'zal

E

— Eucalyptus, i, f
 — curvatura, ae, f
 — occiput, itis, n, nucha, ae, f
 — occipitalis, e
 — prostata, ae, f
 — penis, is, m
 — dissolutio, onis, f
 — solubilis, e
 — aether, eris, m
 — aethereus, a, um
 — aethylicus, a, um
 — auscultatio, onis, f
 — auditivus, a, um
 — caute

F

— Phenolum, i, n
 — Folliculinum, i, n
 — phosphas, atis, m
 — phosphoricus, a, um
 — Phosphorus, i, m

G

— Gentiana, ae, f
 — annulus, i, m
 — helmins, ntis, f
 — argylla, ae, f
 — hydroxydum, i, n
 — hypermanganas, atis, m
 — Glycerinum, i, n
 — gluconas, atis, m
 — Glucosum, i, n
 — Gnaphilium, i, n
 — gamma, atis, n
 — flos, floris, m
 — floreo, ere
 — Adonis, idis, m
 — Althaea, ae, f
 — fornix, icis, m
 — convexus, erum
 — gracilis, e

H

hab dori
havo
hazm qilishga doir
hayvon
hayvonsimon
halqum

hammom
harakat
harakatlantiruvchi
harakatlanmaydigan bo'g'im
harakatsiz
hasharot
haqiqiy
hid
hiqildoq
hiqildoq yallig'lanishi
hodisa
homiladorlik
hosil bo'lsin
hosil qilinsin
hosil qiluvchi
hujayra
hujayracha
hurmatli
hurmatlash
hugna
huquq

ivitmoq
ijobiy
izogenli
izotonli
ikki boshli
ikki boshli muskulga oid
ikkinchi
ikki marta
ikki marta tozalangan
ikki hissa oshish
ikki tishli
ilik
ilmoq
ingichka
ingichka ichak
in

— pilula, ae, f
— aër, aëris, m
— digestorius; a, um
— animal, alis, n
— animalis e
— guttur, uris, n: pharynx,
yngis, m
— balneum, i, n
— mobilis, e
— motorius, a, um
— synarthrosis, is,
— inertia, ae, f
— inseculum, i, n
— verus, a, um
— odor, oris, m
— larynx, yngis, m
— laryngitis, idis, f
— casus, us, m
— graviditas, atis, f
— fiat
— fian
— constilucus, entis
— cella, ae, f; cyma, i, m
— cellula, ae, f
— carus, us, m
— caritas, atis, f
— clyisma, atis, n
— jus, juris, n

I

— macero, are
— positivus, a, um
— isogenus, a, um
— isotonicus, a, um
— biceps, bicipitis
— bicipitalis, e
— secundus, a, um
— bis
— bidestillatus, a, um
— duplicatura, ae, f
— bidens, ntis
— tepidus, a, um
— ansa, ae, f
— tenuiter
— jejunum, i, n
— filum, i, n

ipsimon tolali bog'laim
isitma
issiq
issiqlik
istisqo
itlikanak
itshumurt
itjumrut
ituzum
ixtiol
ichak
ichakka tégishli
ichakda eruvchi
ichburug'
ichki a'zolar
ichki
ichi
ichida
ichmoq
ish
ishlamoq
iyak
iyakka oid
iqtidorli

javdar
jarohat
jarroh
jag'-jag'
jigar (odamniki)
jigar (hayvonniki)
jigarga oid
jigar yallig'lanishi
jim turmoq
joylanish
jonsiz tana
jonsizlanish
juda katta
juda ham yupqa
juda yomon
jun

kaliy
kalla qopqog'i

— filamentum, i, n
— febris, is, f
— calidus, a, um
— calor, oris, m
— hydrops, opis, m
— Bidens, ntis, f
— Frangula, ae, f
— Rhamnus cathartica
— Solanum, i, n
— Ichthyolum, i, n
— intestinum, i, n
— intestinalis, e
— enterosolubilis, e
— dysenteria, ae, f
— viscera, urn, n, plur.
— internus, a, um
— intra
— intus
— bibo, ere
— nigotium, i, n
— ageo, ere
— mentum, i, n
— mentalis, e
— ingeniosus, a, um

J

— Secale, is, n
— vulnus, eris, n
— chirurgus, i, m
— Bursa pastoris
— hepar, atis, n
— hepar, oris, n
— hepaticus, a, um
— hepatitis, idis, f
— taceo, ere
— situs, a, um
— cadaver, eris, n
— necrosis, is, f
— maximus, a, um
— tenuissime
— pessimus, a, um
— lana, ae, f

K

— Kalium, i, n
— calvaria, ae, f

kalanxoy	— Kalanchoë, es, f
kamar, belbogʻ	— zona, ae, f
kamfora, kofur	— camphora, ae, f
kamqonlik	— anaemia, ae, f
kamqonlik, biron toʻqimaning qonsizlanishi	— Ischaemicus, a, um
kanakunjut	— Ricinus, i, m
karbolen	— Carbolenum, i, n
karbolli	— carbolicus, a, um
karbonat	— carbonas, atis, m
kasallikning yashirin davri	— incubatio, onis, f
kasallikni oldindan aytib berish	— prognosis, is, t
katta	— magnus, a, um
kattalik	— magnitudo, inis, f
kasallikni aniqlash	— diagnosis, is, f
kattaroq	— major, jus
katta boldir suyagi	— tibia, ae, f
kaft oldi	— carpus, i, m
kashnich	— Coriandrum, i, n
kengayish	— dilatio, onis, f
kesib tashlash	— amputatio, onis, f
kesik	— incisio, onis, f
kesikka oid	— incisivus, a, um
kesma	— incisura, ae, f
kindikka oid	— umbilicalis, e
kiprik	— cilium, i, n
kislorod	— Oxygenium, i, n
kichik	— parvus, a, um
kichik boldir suyagi	— fibula, ae, f
kodein	— Codeinum, i, n
kollodiy	— Collodium, i, n
kristall	— crystallus, i, f
krupoz	— crouposus, a, um
kseroform	— Xeroformium, i, n
kuydirish	— ustio, onis, f
kuydirilgan	— ustus, us, m
kuyish	— combustio, onis, f
kukun	— pulvis, eris, m
kukunsimon	— pulveratus, a, um
kulrang	— cinereus, a, um
kurak	— scapula, ae, f
kurtak (bot.)	— gemma, ae, f
kuch	— robus, oris, n
kuchli	— robustus, a, um
koʻz kosasi	— orbita, ae, f
koʻk	— coeruleus, a, um
koʻknori	— Papaver, eris, n

ko'krak
ko'krakka oid
ko'k tomir, vena
ko'k tomirga oid
ko'krak qafasi
ko'krak qafasiga oid
ko'mir
ko'mirga oid
ko'richak
ko'rishga oid
ko'rsatkich barmoq
ko'tariluvchi
ko'tariluvchi mushak

lab
laktat
lanolin
levzey
limon
limfa tomiri
limfasimon
lobeliya
loyqa
loyqasimon
lunj

mavrak
magneziy
magneziya
maza

maydalangan
mak kajo'xori
malham
manglay
manglayga oid
manqa
maralquloq
marjongul
margimush
margimushli
margimushga oid
margimush kislotasi
mato

— pectus, oris, n; sternum,
i, ya
— pectoralis, e
— vena, ae, f
— venosus, a, um
— thorax, acis, m
— thoracicus, a, um
— carbo, onis, m
— carbonicus, a, um
— caecum, i, n
— opticus, a, um
— index, icis, iri
— abcondens, entis
— levator, oris, in

L

— labium, i, n
— lactas, atis, m
— Lanolinum, i, n
— Leuzea, ae, f
— Schizandra, ae, f
— vasa lymphatics
— lymphaticus, a, um
— Lobelia, ae, f
— turbide
— turbidus, a, um
— bucca, ae, f

M

— Salvia, ae, f
— Magnesium, i, n
— magnesia, ae, f
— sapor, oris, m; gustus,
us, m
— tritus, a, um
— Mays, Maydis, f
— fomentatio, onis, f
— frons, ntis, f
— frontalis, e
— malleus, i, m
— Veratrum, i, n
— Sambucus, i, f
— arsenicum, i, n
— arsenicosus, a, um
— arsenicicus, a, um
— acidum arsenicosum
— textus, us, m

maxsus jihozlangan xona
 meva
 m
 mentol
 me'da
 me'daga oid
 me'da osti bezi
 me'da osti beziga oid
 milk
 milkning yallig'lanishi
 mingdevona
 mineralga oid
 mis
 mirtil
 miya moddasi, orqa miya
 miya ortig'i, gipofiz
 miya pardasi
 miya pardasining yallig'lanishi
 miyaning qattiq pardasi
 miyaning yallig'lanishi
 (bosh) miya
 miyaga oid
 miyacha
 miyachaga oid
 modda
 modda miqdori
 moyillik
 moy
 morfin
 muallif
 muguz (shox)
 muzsimon
 mum
 mumga oid
 musallas
 mustahkam
 muskul
 muskulga oid
 muskul orasiga

N

naychasimon yo'l
 namlangan
 narkotikka oid
 natija
 natriy
 nasha o'simligi

— camera, ae, f
 — bacca, ae, f; fructus, us,
 — Mentholum, i, n
 — gaster, gastris, f
 — gastricus, a, um
 — pancreas, atis, n
 — pancreaticus, a, um
 — gingiva, ae, f
 — gingivitis, idis, f
 — Hyoscyamus, i, m
 — mineralis, c
 — Cuprum, i, n
 — Myrtillus, i, m
 — medulla, ae, f
 — hypophysis, is, f
 — meninx, ngis, f
 — meningitis, idis, f
 — dura mater
 — encephalitis, itidis, f
 — cerebrum, i, n
 — cerebralis, e
 — cerebellum, i, n
 — cerebellaris, e
 — meteria, ae, f;
 substantia, ae, t
 — massa, ae, f
 — dispositio, onis, f
 — oleum, i, n
 — Morphinum, i, n
 — auctor, oris, m
 — cornu, us, n
 — glacialis, e
 — cera, ae, f
 — cerasus, a, um
 — vinum, i, n
 — firmus, a, um
 — musculus, i, m
 — muscularis, e
 — intramuscularis, o

— canalis, is, t
 — humidus, a, um
 — narcoticus, a, um
 — exitus, us, m
 — Natrium, i, n
 — Cannabilis, is, f

nimjon
nitrat
nitrit
nuqson
nog'opa

ovqat hazmining buzilishi
odamgiyoh
odam
odamcha
odamiylik
oddiy
ozish
ozod
ozodlik
oy
oksid
oltin
ora
oriqlash
orqa
orqaga oid
orqa miyaga oid
ota
oshqovoq
oq
oq gid
oq yoy parda. ko'zning
rangdor pardasi
oqim
oqroq
og'iz
og'iz shilliq pardasining
yallig'lanishi
og'riq
og'riqsizlantirish
og'riqning bir a'zodan
ikkinchisiga o'tishi

payning cho'zilishi
panjarasimon
parda
pardacha
parhez
pastki jag'
past

— invalidus, a, um
— nitras, atis, m
— nitris, itis, m
— tympanum, i, n
— defectus, a, um

O

— dyspepsia, ae, f
— Genseng
— homo, inis, ttl
— homunculus, i, m
— humanus, a, um
— simplex, icis
— tabes, is, f
— liber, era, erum
— libertas, atis, f
— mensis, is, f
— oxydum, i, n
— Aurum, i, n
— mater, tris, f
— atrophia, ae, f
— dorsum, i, n
— dorsalis, e
— cerebrospinalis, e
— pater, tris, m
— Cucurbita, ae, f
— albus, a, um
— bolus alba

— iris, iridis, f
— ductus, us, m
— lucidus, a, um
— os, oris, n

— stomatitis, idis, f
— dolor, oris, m
— narcosis, is, f

— metastasis, is, f

P

— aponeurosis, is, f
— ethmoidalis, e
— membrana, ae, f
— membranula, ae, f
— diaeta, ae, f
— mandibula, ae, f
— humilis, e

pastroq
periploka
peroksid
piramidon
pilakcha
poligala
ponasimon
preparat
pufak
pufakka oid
pufakchali
po'stloq
po'stloqdan tozalangan

Q

qavariq
qadimiy
qayt qildiruvchi (qustiruvchi)
yong'oq
qayip
qaynatma
qaytuvchi
qalampir
qalampir yalpiz
qaliplik
qalqonsimon
qandag'och
qand kasalligi
qanotsimon
qarag'ay
qancha miqdorda kerak bo'lsa
qarilik
qari kishi (qariya)
qarshi
qatron
qatlam
qator
qattiq
qatqorin
qizamiq
qizil
qizillik
qizilmiya
qizilpoycha
qizilcha
qizilo'ngach

— inferior, ius
— Periploca, ae, f
— peroxydum, in
— Pyramidonum, i, n
— lamella, ae, f
— Polygala, ae, f
— sphenoidalis, e
— praeparatum, i, n
— cystis, is, i; vesica, ae
— vesicalis, e
— bullosus, a, um
— cortex, icis, m
— decorticatus, a, um

— clavus, i, m
— antiquus, a, um

— Nux vomica
— Betula, ae, f
— decoctum, i, n
— recurrens, ntis
— Piper, eris, n
— Mentha piperita
— densitas, atis, f
— thyreoideus, a, um
— Ainus, i, f
— diabetes, ae, m
— pterygoideus, a, um
— Pinus, i, f
— quantum satis
— senectus, utis, f
— senex, senis, m
— contra; anti
— Pix liquida
— plica, ae, f
— series, ci, f
— durus, a, um
— mesenterium, i, n
— mereilli, orum, m
— ruber, bra, brum
— erythema, atis, n, rubor
— oris, m
— Liquiritia, ae, f
— Hypericum, i, n
— rubeola, ae, f
— oesophagus, i, m

qiyin
qiyshiq
qiltiqli
qiltomir
qin (ayollarning jinsiy a'zosi)
qinga oid
qisman sog'ayishi
qisuvchi muskul
qisqa
qisqartirilgan
qovoq
qovurg'a
qovurg'aga oid
qovurg'alararo
qovutq
qoidaga asosan
qon

qopli
qon oqishi
qon to'xtatuvchi
qon bosimining oshishi
qon bosimining pasayishi
qoncho'p
qon tomiri
qonning suyuq qismi
qonun
qoplama
qopqoq
qora
qorakuya, shoxkuya (bot.)
qoramli
qorin
qorinra oid
qorin istisqosi
qorin bo'yni
qorin bo'yniga oid
qoyasimon
qoqshol tayogchasi
qoqio'l
qoqshol kasalligi
qog'oz
qog'oz xaltacha
quymuch suyagi
quymuch kosasi
quymuch suyagiga oid
qulay

— difficilis, e
— obliquus, a, um
— spinosus, a, uff
— vasa capillaria
— vagina, ae, f
— vaginalis, e
— restitutio cum defestu
— sphincter, eris, m
— brevis, e
— contractus, a, um
— palpebra, ae, f
— costa, ae, f
— costalis, e
— intercostalis, e
— pubes, is, f
— lege artis
— haema, atis, n;
 sanguis, inis, m
— sanguineus, a, um
— haemorrhagia, ae, f
— haemostaticus, a, um
— hypertonia, ae, f
— hypotonia, ae, f
— Chelidonium, i, n
— vasa sanguinea
— plasma, atis, n
— lcx, legis, f
— obductus, a, um; testus
— valvula, ae, f
— niger, gra, grum
— Secale cornutum
— fuscus, a, um
— abdomen, inis, n
— abdominalis, e
— ascites, ae, m
— pylorus, i, m
— pyloricus, a, um
— petraeus, a, um
— Clostridium tetani
— Taraxacum, i, n
— tetanus, i, m
— charta, ae, f
— sacculus, i, m
— ischium, i, n
— acetabulum, i, n
— ischiadicus, a, um
— idoneus, a, um

quyish
quloq oldi bezi
quloq suprasi
quloq
quritilgan
quruq
qusish
quticha
quyuq
qo'zg'atuvchi
qo'zg'almas
qo'lning katta barmog'i
qo'l kaftini buruvchi muskul
qo'llash
qo'rg'oshin
qo'shiloq
qo'shilma
qo'shilib o'sgan
qo'shimcha

ravoq
rang
rangsiz
retsept
rivojlanuvchi

sabab
sakkiz
sakkizko'z
salitsilat
salmonella
sano
sangvizorba
santonin
sanchib teshish
saralash
sariq
safro (o't)
safroga oid
sag'riga (dumbaga) oid
sevgi
sezgi
sezgi a'zosiga oid
senega
sepma

47 — transfusio, onis, f
— parotis, idis, f (grandula)
— auricula, ae,
— auris, is, f
— exsiccatu, a, um
— siccus, a, um
— vomitus, us, m
— scatula, ae, f
— spissus, a, um
— excitator, oris, m
— immobilis, e
— pollex, icis, m
— supinator, oris, m
— usus, us, m
— Plumbum, i, n
— duplex, icis, m
— symphysis, is, f
— adhaerens, ntis
— terminatio, onis, f

— arcus, us, m
— color, oris, m
— limpidus, a, um
— receptum, i, n
— progressivus, a, um

— causa, ae, f
— octo
— octoculatus, a, um
— salicilas, atis, m
— Salmonella, ae, f
— Senna, ae
— Sanguisorba, ae, f
— Santoninum, i, n
— punctio, onis, f
— selectio, onis, f
— flavus, a, um; luteus, a, um
— chole, es, f
— choledochus, a, um
— gluteus, a, um
— amor, oris, m
— sensus, us, m
— sens ius, a, um
— Senega, ae, f
— aspersio, onis, f

suzilgan (tozalangan) suyuqlik
 siydik
 siydikka oid
 siydikning butunlay to'xtab
 qolishi
 silliq
 simob
 sinish
 sirka
 sirkaga oid
 sistema (tuzilma)
 sifatli
 siqish
 siqiluvchi mushak
 skelet
 sovun
 sovuq
 son
 songa oid
 soch
 soqqa
 sog'liq
 sog'ayuvchi
 sog'lig'i qayta tiklangan
 spirt
 strixnin
 strofant
 suv
 suvli
 suvsiz
 sulfid
 sulfid
 sulfat
 sun'iy
 surgi
 surunkali
 sut
 sutli
 sutga oid
 sutsimon shira
 suyultirilgan
 suyuq
 suyuqlik

 suyak
 suyakka oid
 suyak pardasi
 suyak orasiga oid
 so'rim, ekstrakt

— colatura, ae, f
 — urina, ae, f
 — urinarius, a, um

 — anuria, ae, f
 — pain us, a, um
 — Hydrargyrum, i, n
 — fractura, ae, f
 — acetum, i, n
 — acet'cus, a, um
 — systema, atis, n
 — qualitas, atis, f
 — impressio, onis, f
 — compressor, oris, tn
 — sceletum, i, n
 — sapo, onis, m
 — frigidus, a, utri
 — femur, oris, n
 — femoralis, e
 — capillus, i, m
 — bulbus, i, m
 — salus, utis, f
 — reconvalescens, ntis
 — reductus, a, um
 — spiritus, us, m
 — Strychninum, i, n
 — Strophanthus, i, m
 — aqua, ae, f
 — aquosus, a, um
 — anhydricus, a, um
 — sulfis, itis, m
 — sulfidum, i, n
 — sulfas, atis, m
 — artificialis, e
 — purgans, ntis
 — chronicus, a, um
 — lac, lactis, n
 — lacteus, a, um
 — lacticus, a, um
 — chylus, i, m
 — dilutus, a, um
 — liquidus, a, um
 — liquor, oris, m; solutio,
 onis, f
 — os, ossis, n
 — osseus, a, um
 — periosteum, i, n
 — interosseus, a, um
 — extractum, i, n

T

tabiat
 tabiiy
 tayoqcha
 tayyorlangan
 takrorlansin
 talabchan
 talab qilingan vaqtda
 taloq
 tamom
 tana
 tanglay
 tanglayga oid
 tangachasimon teri
 taranglashgan
 taraqqiyot
 tezlik bilan
 teatr
 temiratki

 temir
 temirga oid
 teng
 teng qismlarga bo'li
 tepaga tegishli
 teri
 teriga oid
 terining ustki qismi
 teri ostiga oid
 t e r
 terlatuvchi
 terebintin moyi
 terlama kasalligi
 teshik (oqma)
 teshik

 tizza qopqog'i
 tizza
 til
 til osti
 til ostiga tegishli
 til ostiga oid (suyak nomi)
 tilqiyor
 tinchlik
 tinchlantiruvchi
 tirnoqgul
 tirnoq
 tirsak

— natura, ae, f
 — naturalis, e
 — bacillus, i, m
 — praeparatio, onis, f
 — repetatur
 — severus, a, um
 — ex tempore
 — lien, lienis, m
 — finis, is, t
 — corpus, oris, n
 — palatum, i, n
 — palatinus, a, um
 — squama, ae, f
 — tensus, a, um
 — progressus, us, m
 — cito
 — theatrum, i, n
 — herpes, etis, m; lichen
 enis, n
 — Ferrum, i, n
 — ferreus, a, um
 — aequalis, e
 — divide in partes aequales
 — parietalis, e
 — cutis, is, f; derma, atis, n
 — cutaneus, a, um
 — epidermis, idis, f
 — hypodermicus, a, um
 — sudor, oris, m
 — diaphoreticus, a, um
 — oleum Terebinthinae
 — typhus, i, m
 — fistula, ae, f
 — foramen, inis, n;
 osteum, i, n
 — patella, ae, f
 — genu, us, n
 — lingua, ae, f
 — sublingualis
 — hypoglossus, a, um
 — hyoideus, a, um
 — Hierochloë, es,
 — pax, pacis, f
 — sedativus, a, um
 — Calendula, ae,
 — unguis, is, m
 — ulna, ae, f

- tirqish
 tish
 tishga oid
 tish og'rig'i
 tish chiqishi
 tishning suyak pardasi
 tishsimon
 tovon suyagi
 tovon suyagiga oid
 toj
 toza
 tozalangan
 tibbiy
 tibbiyot
 tibbiyotga oid
 tozalangan (soflangan) suv
 tozalangan (spirtda)
 tozalik
 toza holda
 tola
 tolasimon
 tolaga oid
 tomirsimon
 tomir urishi
 tomchi
 tor
 torayish
 toshimali
 toshsimon
 tok
 tog'jambil
 tog'ay
 tog'ayga oid
 tugmachasimon dori
 tugun
 tugun (asabga oid)
 tuzish
 tuzatuvchi
 tuzilish
 tuz
 tumshuqcha (bot.)
 tur
 turtib chiqish
 turovchi
 tushuvchi
 tushish
 tuxum
 — rima, ae, f
 — dens, dentis, m
 — dentalis, e
 — odontalgia, ae, f
 — odontogenia, ae, f
 — peridontium, i, n
 — serratus, a, um
 — calcaneus, i, m
 — calcaneus, a, um
 — corona, ae, f
 — purus, a, um
 — depuratus, a, um
 — medicatus, a, um
 — medicina, ae, f
 — medicinalis, e
 — destillatus, a, um
 — rectificatus, a, um
 — puritus, atis, f
 — per se
 — fibra, ae, f
 — fibrinosus, a, um
 — fibrosus, a, um
 — vasculosus, a, um
 — pulsus, us, m
 — gutta, ae, f
 — angustus, a, um
 — stenosis, s, f
 — exanthematicus, a, um
 — petrosus, a, um
 — impar, imparis
 — Thymus, i, m
 — cartilago, inis, f
 — cartilagineus, a, um
 — tabuletta, ae, f
 — nodus, i, m
 — ganglion, i, n
 — compositio, onis, f
 — corrigens, entis
 — structura, ae, f
 — sal, salis, m
 — stigma, atis, n
 — genus, eris, n
 — prominens, ntis
 — fumans, ntis
 — descendens, entis
 — prolapsus, us, m
 — ovum, i, n

tuxumsimon shakl
 tug'ish
 tuyatovon
 to'yimli
 to'siq
 to'rt boshli
 to'rt burchakli
 to'rt juft
 to'rtinchi
 to'r
 to'rsimon
 to'rsimon parda
 to'qillatib eshitib ko'rib tekshirish
 to'g'ri
 to'g'ri ichak
 to'g'ri ichak orqali

U

uzoqlashtiruvchi muskul
 uzum
 uyqu
 ulanish
 uyqu tomiri
 umumiy
 umurtqa
 umurtqaga oid
 un
 unli
 urug' (bot.)
 urug' (pusht)
 ustida
 ustki qism
 ustoz
 usul
 ustun
 uxlatuvchi
 uchbarg
 uch boshli
 uch bo'lakli
 uch yoshli
 uch marotaba
 uch marta katta
 uch rangli
 uchuvchan
 uch

— ovalis, e
 — partus, us, m
 — Fanara, ae, f
 — nutricius, a, um
 — paries, etis, m
 — quadriiceps, ipitis
 — quadratus, a, um
 — quadrigeminus, a, um
 — quartus, a, um
 — rete, is, n
 — reticularis, e
 — retina, ae, f
 — percussio, onis, f
 — rectus, a, um
 — rectum, i, n
 — per rectum

— abductor, oris, m
 — Uva, ae, f
 — somnus, i, m
 — nexus, i, m
 — carotis, idis, f
 — communis, e
 — vertebra, ae, f
 — vertebralis, e
 — farina, ae, f
 — vocalis, e
 — semen, inis, n
 — sperma, atis, n
 — supra
 — superficies, ei, f
 — magister, tri, m
 — methodus, i, f
 — columna, ae, f
 — somnifer, fera, ferum
 — Menyanthes (idis)
 trifoliata (ae)
 — triceps, tricipitis
 — tripartitus, a, um
 — triennis, e
 — ter
 — triplex, icis
 — tricolor, oris
 — volatilis, e
 — tres, tria

uch shoxli (asabga oid)
uch qopqoqli
uqalab surtish

va
vabo
va boshqalar
vazelin
vazifa
valeriana
vanna
vatan
vafodor
vaqtidan oldin
vismut
vitamin
vodorod
vodorod peroksid
vodorod xloridga oid
voyaga yetganlik

xavfli
xavfli o'sma

xavfsiz
xalta
xalqapo
xalq
xantal
xat
xilma-xil
xina
xinin
xitoycha
xitoy daraxti
xloroform
xususiy
xo'jag'at, malina

yakunlangan davolash
muolajasi
yallig'lanish

— trigeminus, a, um
— tricuspidalis, e
— frictio, onis, f

V

— et
— cholera, ae, f
— et cetera
— Vaselineum, i, n
— functio, onis, f
— Valeriana, ae, f
— balneum, i, n
— patria, ae, f
— certus, a, um
— praenaturus, a, um
— Bismuthum, i, n
— vitaminum, i, n
— Hydrogenium, i, n
— Hydrogenii peroxydum
— hydrochloricus, a, um
— virilitas, atis, f

X

— malignus, a, um
— cancer, cri, m; carcinoma
 atis, n
— tuto
— bursa, ae, f
— internationalis, e
— populus, i, m
— Sinapis, is, f
— epistola, ae, f
— varietas, atis, f
— China, ae, f
— Chininum, i, n
— chinensis, e
— Eucommia, ae, f
— Chloroformium, i, n
— proprius, a, um
— Rubus idaeus

Y

— cursus, us, m
— inflammatio, onis, f

yalpiz
 yaltirovchi
 yangi tug'ilgan bola (chaqaloq)
 yara
 yaraga oid
 yaxshilik
 yaracha
 yaqinlashtiruvchi muskul
 yelimshak
 yelimshaksimon
 yelka
 yelka suyagi
 yengil
 yengillashtirmoq
 yeryong'oq
 yigirma
 yil
 yiring
 yiringli
 yiringli yara
 yiringli yallig'lanish
 yiringli yallig'lanishga oid
 yiringsimon
 yod
 yo'tal
 yozmoq
 yoy
 yoyilgan
 yoki
 yolg'on
 yomon
 yonbosh
 yonboshga oid
 yonbosh suyagi
 yong'oq
 yopiq
 yopilgan
 yoriq
 yordamchi
 yordam bermoq
 yoritish
 yorug'lik
 yosh
 yoshlik
 yoqimli
 yoqimtoy
 yog'

 yuz (bet)ga oid

— Mentha, ae, f
 — nitens, ntis
 — neonatus, i, m
 — ulcus, eris, n
 — apthosus, a
 — apthia, ae, f
 — bonum, i, n
 — adductor, oris, m
 — gelatina, ae, f
 — gelatinosus, a, um
 — brachium, i, n
 — humerus, i, m
 — facilis, e; levis, a
 — levo, are
 — Arachis, idis, f
 — viginti
 — annus, i, m
 — pus, puris, n
 — suppurativus, a, um
 — abscessus, us, m
 — phlegmone, es, f
 — phlegmonosus, a, um
 — vesicatorius, a, um
 — lodum, i, n
 — tussis, is, i
 — scribo, ere
 — arcus, us, m
 — diffusus, a, um
 — seu; sive; velve
 — spurius, a, um
 — malus, a, um
 — latus, eris, n
 — lateralis, e
 — ileum, i, n
 — Nux, Nucis, f
 — obturatus, a, um
 — clausus, a, um
 — fissura, ae, f
 — adjuvans, ntis; juvans, ntis
 — juvo, are
 — ruptura, ae, f
 — lux, lucis, f
 — aetas, atis, f
 — juvenus, ntis, f
 — gratus, a, um
 — jecundus, a, um
 — adeps, ipis, n; axungia,
 ae, f; pinguis, e
 — fasialis, e

yuz (bet)
 yumaloq
 yupqa
 yurak
 yurak kengayishi
 yurak muskullarining torayishi
 yurak nuqsoni
 yurakka oid
 yurak oldi
 yurak oldi xaltasining yallig'lanishi
 yurakning ichki pardasi
 yurak-qon yo'lini to'suvchi qism,
 qopqoq

— facies, ei, f
 — teres, teretis
 — tenuis, e
 — cor, cordis, n
 — diastole, es, f
 — systole, es, f
 — vitium cordis
 — cardiacus, a, um
 — atrium, i, n
 — pericarditis, idis, f
 — endocardium, i, n
 — valva, ae, f

Z

zaytun moyi
 zarar yetkazmoq
 zarba
 zararli
 zahar
 zaharli
 ziddi-zahar
 zirapcha
 zich
 zuluk
 zubturum

— oleum Olivarum
 — noceo, ere
 — ictus, us, m
 — noxicus, a, um
 — venenum, i, n
 — toxicus, a, um
 — antidotum
 — surculus, i, m
 — compactus, a, um
 — hirudo, inis, f
 — Plantago, inis, f

O'

o'zak
 o'zimga qo'llash uchun
 o'lat
 o'lgan
 o'ldiruvchi
 o'lchov
 o'lchov, miqdor
 o'mrov suyagi
 o'mrov suyagi ostida
 o'n bir
 o'ng
 o'n ikki barmoqli ichak
 o'pka
 o'pkaga oid
 o'pkaga havo kirishi natijasida
 paydo bo'lgan shish

— nucleus, i, m
 — pro usu proprio
 — pestis, is, f
 — mortuus, a, um
 — letalis, e; mortifer fra frum
 — modus, i, m
 — dosis, is, f
 — clavicula, ae, f
 — subclavius, a, um
 — undecim
 — dexter, tra, trum
 — duodenum, i, n
 — pulmno, onis, m;
 pneumon, i, n
 — pulmonalis, e
 — emphysema, atis, n

o'pkaning yalliglanishi

o'roqsimon shakl

o'rtalik

o'simlikka oid

o'sish

o'siq

o'tkir

o't (safro)ga oid

o't (safro)

o't (bot.)

o't (safro) haydovchi

o'tish joyi

o'ttiz

o'xshash

o'qituvchi

o'quvchi

o'q tomir

g'ayritabiiy kattalashish

g'ayritabiiy holat, normal

bo'lmagan

g'amxo'rlik

g'ovaksimon

g'urra, shish, o'sma

g'o'za

shakar

sharbat

shivit

shikastlangan

shilingan

shilliq modda

shilliqsimon

shilliq pardalarning

yallig'lanishi

shisha idish

shisha idishcha

shishasimon

shish

shoxsimon

shox

shoxcha (bot.)

shumurt

— pneumonia, ae, f

— semilunaris, e

— perineum i, n

— vegetabilis, e

— incrementum, i, n

— processus, us, m

— acer, acris' acre

— choledochus, a, um

— chole, es, f

— herba, ae, f

— cholagogus, a, um

— mentus, a, um

— triginta

— similis, e

— magister, tri, m

— studens, ntis; discipulus,

i, m

— arteria, ae, f

— hypertrophia, ae, f

— anomalia, ae, f

— cura, ae, f

— cavernosus, a, um

— tumor, oris, m

— Gossypium, i, n

— saccharum, i, n

— sirupus, i, m

— Foeniculum, i, n

— corruptus, a, um

— erosio, onis, f

— mucilago, inis, f

— mucosus, a, um

— catarrhus, i, m

— olla, ae, f

— vitrum, i, n

— vitreus, a, um

— oedema, atis, um

— cornutus, a, um

— ramus i, m; cornu us, n

— stipes, itis, m

— Padus, i, f

Ch

- chakka
chakkaga oid
chala oksid
chambar ichak
chandir
chanoq
chanoq suyagi
chap
chayono't
chaqib (tishlab) olish
chekiladigan
chechak kasalligi
chigal
chiziq
chipqon
chirituvchi
chirish
chiroyli
chirqanoq
chiqiq
chig'anoq
chok
chuqur
chuqurcha
cho'kindi
- tempus, oris, m
— temporalis, c
— oxydulatus, a, um
— tendo, inis, m
— colon, i, n
— pelvis, is, f
— soxa, ae, f
— sinister, tra, trum
— Urtica, ae, f
— morsus, us, m
— fumalis, e
— variola, ae, f
— plexus, us, m
— linea, ae, f
— furunculus, i, m
— cariosus, a, um
— caries, ei, f
— formosus, a, um
— Hyppophaë, ës, f
— luxatio, onis, t
— concha, ae, f
— raphe, es, f
— profundus, a, um
— fovea, ae, f
— praecipitatus, a, um

MUNDARIJA

Muqaddima	3
Lotin tilining qisqacha tarixi	4

FONETIKA

Lotin tili alifbosi (1-§)	5
Tovushlar tasnifi. Unli tovushlar talaffuzi. Diftonglar. Undosh tovushlar talaffuzi. Harf birikmalari va qo'sh undoshlarning o'qilish xususiyatlari. Unli «Y» harfining tibbiy atamalarda qo'llanilishi (2—7-§)	6—18
So'zlarning bo'g'inlarga bo'linishi. Bo'g'inlarning cho'ziq va qisqalik qoidalari. Urg'u (8—10-§)	19—20
So'zlarning yasalishi (11-§)	21

MORFOLOGIYA

So'z turkumlari (12-§)	28
Fe'l. Gapda so'zlarning tarkibi. Tibbiyotda qo'llaniladigan quyidagi fe'llarni xotirangizda saqlang (13—15-§)	28—35
Ot (16-§)	36
Otlarning birinchi guruhda turlanishi. Otlarning birinchi guruhda turlanishida ishlatiladigan so'z yasovchi qo'shimchalar. Quyidagi atamalarni yod oling! Lotincha-yunoncha ma'nodosh atamalar (17—20-§)	38—45
Moslashmagan aniqlovchi (21-§)	46
Predlog (old ko'makchi)lar va bog'lovchilar (22-§)	47
Retseptura (23-§)	50

Tibbiyotda ko'p qo'llaniladigan yunoncha so'z yasovchi qo'shimchalar va atamalar. M—F. (24-§)	56
Otlarning ikkinchi guruhda turlanishi (25—28-§)	57—68
Dori nomlari yasalishida qo'llaniladigan ma'noli so'z yasovchi qismlar (29—31-§)	69—72
Kimyoviy moddalar, oksidlar, kislotalar va tuzlarning nomi (32—33-§)	73—78
Sifat. Birinchi guruh sifatlarining yasalishida qo'llanuvchi so'z yasovchi qo'shimchalar (34—37-§)	79—86
Moslashgan aniqlovchi (38-§)	87
Uchinchi guruhda turlanuvchi otlar (39-§)	92
Birinchi guruh sifatlarining uchinchi guruhda turlanuvchi otlar bilan moslashishi (40-§)	93
Uchinchi guruhda turlanuvchi <i>Masculinum</i> rodiga tegishli otlar (41—44-§)	94—100
Uchinchi guruhda turlanuvchi <i>Femininum</i> rodiga tegishli otlar (45—49-§)	101—111
Uchinchi guruhda turlanuvchi <i>Neutrum</i> rodiga tegishli otlar (50—53-§)	112—118
Yunon tilidan kirib kelgan tibbiy atamalar (54—55-§)	119—125
Ikkinchi guruh sifatleri (56—59-§)	126—130
Ikkinchi guruh sifatlarining birinchi, ikkinchi hamda uchinchi guruhlarda turlanuvchi otlar bilan rodga, sonda va kelishiklarda moslashuvi (60-§)	130
Hozirgi zamon aniq sifatdoshi (61—62-§)	136—138
To'rtinchi guruhda turlanuvchi otlar (63—65-§)	138—144
Beshinchi guruhda turlanuvchi otlar (66—67-§)	145
Lotin tilidagi otlarning besh guruhda turlanishi (68-§)	149
Sifat darajalari (69—71-§)	150—153
Olmosh (72-§)	154
Ravish (73—74-§)	154—157
Son (75—76-§)	157—159
Retseptdagi qisqartma otlar (77—78-§)	159—163
Dori shakllari to'g'risida umumiy ma'lumot va retseptlardan namunalar	165

**O'QISH UCHUN QO'SHIMCHA
MAVZULAR**

Yallig'lanish kasalliklarining nomi	172
Odam a'zolarida uchraydigan xavfsiz va xafvli o'smalarning nomi	177
Muhim so'z yasovchi qo'shimchalar	180
Tibbiyotga oid fan, soha va bo'limlarning lotincha nomi	182
Tibbiyotda qo'llaniladigan davolash usullarining nomi	186
Tibbiyot amaliyotida eng ko'p qo'llaniladigan dorivor o'simliklar	188
Lotin tilida qo'shimcha matnlar	196
Lotincha-o'zbekcha lug'at	201
O'zbekcha-lotincha lug'at	235

MUHIDDIN NURIDDINOVICH BOLIYEV

**LOTIN TILI VA TIBBIYOT
TERMINOLOGIYASI**

Tibbiyot kollejlari uchun darslik

Qayta ishlangan va to'ldirilgan 6-nashri

Toshkent — «ILM ZIYO» — 2010

Muharrir *I. Usmonov*

Rassom *Sh. Odilov*

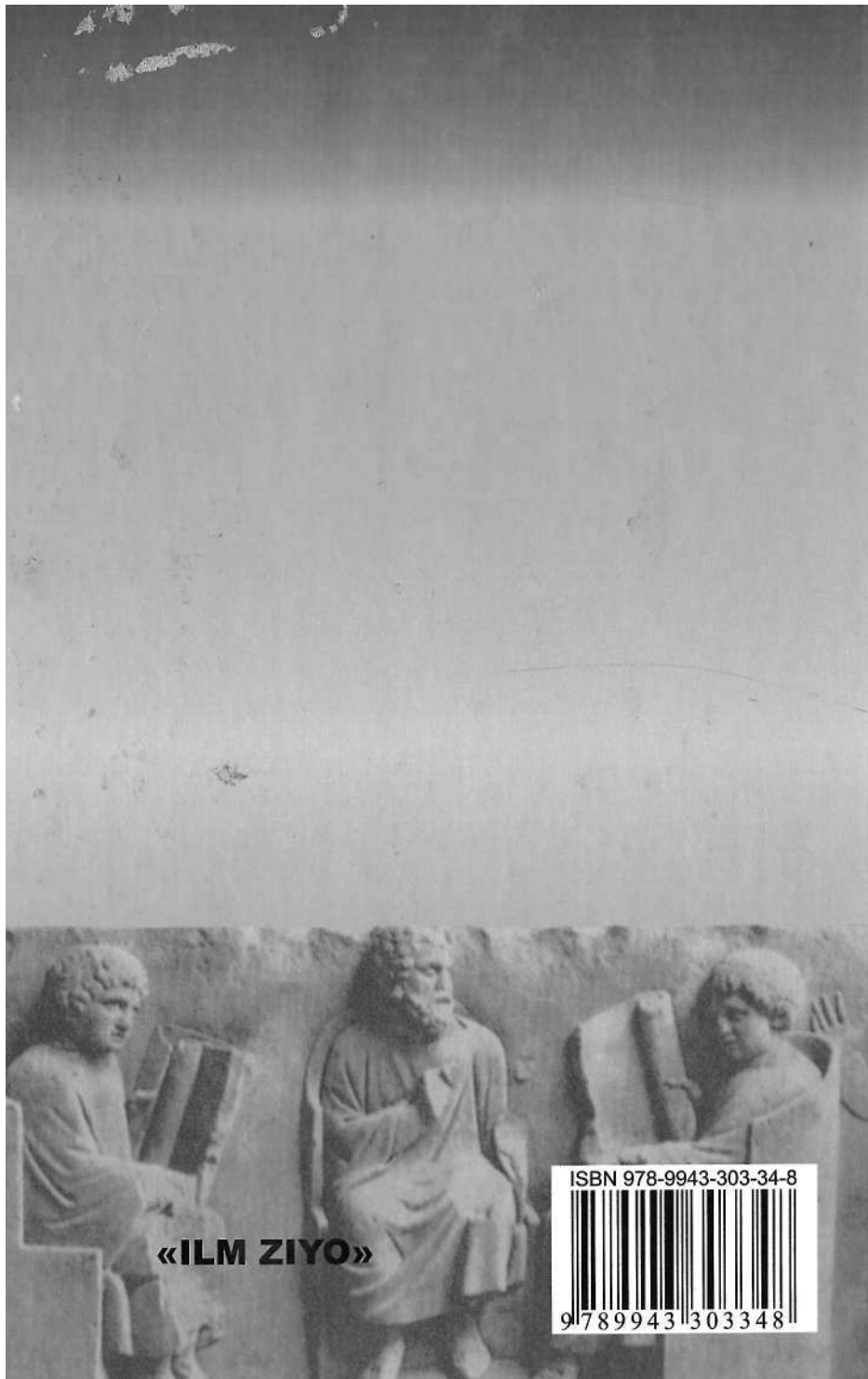
Texnik muharrir *F. Samatov*

Musahhah *F. Temirxo'jayeva*

/

, Г, / А

«ILM ZIYO»

ISBN 978-9943-303-34-8

9 789943 303348